

STORTINGET

Stortingstidende

Referat fra møter i Stortinget

Nr. 79 • 15. mai
Sesjonen 2024–2025

Møte torsdag den 15. mai 2025 kl. 10

President: Svein Harberg

Dagsorden (nr.79):

1. Innstilling frå transport- og kommunikasjonskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Terje Halleland, Frank Edvard Sve, Morten Stordalen, Bård Hoksrud, Roy Steffensen og Morten Wold om prøveordning for kolonnekjøring for tunge kjøretøy over E134 Haukelifjell (Innst. 271 S (2024–2025), jf. Dokument 8:100 S (2024–2025))
2. Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Frank Edvard Sve, Morten Stordalen, Silje Hjemdal, Helge André Njåstad og Dagfinn Henrik Olsen om et program for vedlikehold og utbedringer av fylkesveier (Innst. 270 S (2024–2025), jf. Dokument 8:98 S (2024–2025))
3. Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Seher Aydar, Mimir Kristjánsson og Tobias Drevland Lund om lik rett til helsehjelp uavhengig av økonomi (Innst. 267 S (2024–2025), jf. Dokument 8:91 S (2024–2025))
4. Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kathy Lie, Grete Wold, Marian Hussein, Sigrid Zurbuchen Heiberg, Une Bastholm og Rasmus Hansson om lovfesting av fritidstilbud (Innst. 229 S (2024–2025), jf. Dokument 8:52 S (2024–2025))
5. Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Trond Helleland og Mudassar Kapur om økt åpenhet rundt bidrag i form av direkte kandidatstøtte og i form av naturalytelser (Innst. 275 L (2024–2025), jf. Dokument 8:118 L (2024–2025))
6. Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Une Bastholm, Sigrid Zurbuchen Heiberg og Irene Ojala om å gjeninnføre heistilskudd for å sikre at flere eldre og personer med funksjonsnedsettelser kan bo i egen bolig lenger (Innst. 255 S (2024–2025), jf. Dokument 8:145 S (2024–2025))
7. Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Trygve Slagsvold Vedum, Emilie Mehl og Heidi Greni om å gjeninnføre lønnstak for ledere i staten på 2 mill. kroner (Innst. 252 S (2024–2025), jf. Dokument 8:135 S (2024–2025))
8. Innstilling fra næringskomiteen om Endringer i reindriftsloven og jordskiftelova (distriktsstyring, reintallsreduksjon, erstatning og tilgjengeliggjøring av jordskiftelova på interne forhold i reindriften) (Innst. 256 L (2024–2025), jf. Prop. 63 L (2024–2025))
9. Innstilling fra næringskomiteen om Endringer i konsesjonsloven (priskontroll på skogeiendommer, konsesjon til selskaper med begrenset ansvar og stiftelser m.m.) (Innst. 257 L (2024–2025), jf. Prop. 66 L (2024–2025))
10. Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Geir Jørgensen, Mimir Kristjánsson, Hege Bae Nyholt og Sofie Marhaug om å få kontroll over datasenterindustrien (Innst. 280 S (2024–2025), jf. Dokument 8:112 S (2024–2025))
11. Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Sylvi Listhaug, Hans Andreas Limi, Bård Hoksrud, Terje Halleland, Frank Edvard Sve, Silje Hjemdal, Erlend Wiborg, Himanshu Gulati og Marius Arion Nilsen om nordisk kjernekraftsamarbeid og realisering av kjernekraft som en del av energimiksen (Innst. 274 S (2024–2025), jf. Dokument 8:113 S (2024–2025))
12. Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Lars Haltbrekken, Ingrid Fiskaa, Kirsti Bergstø, Torgeir Knag Fylkesnes og Andreas Sjalg Unneland om et krafttak for kraft (Innst. 279 S (2024–2025), jf. Dokument 8:126 S (2024–2025))
13. Interpellasjon fra representanten Sofie Marhaug til energiministeren:
«Regjeringen har, etter påtrykk fra Stortinget, gitt pålegg om å bygge høyspentledning i jord mellom Oslo og Bærum. Det finnes mange gode og kloke argumenter for dette. I disse dager er det imidlertid Vestlandet, og ikke Vestkanten, som står for tur. Helt konkret har Statnett planer om en ny 420 kV-linje mellom Blåfalli–Mauranger–Samnanger og Samnanger–Kollsnes. Utbyggingsplanene setter verdifulle kulturminner – som Baroniet i Rosendal – og særlig viktig natur – som UNESCOs biosfærområde i Nordhordland – under sterkt press. Det har allerede kommet svært negative høringssvar til

planene fra en rekke organisasjoner, enkeltpersoner og kommuner.

Spørsmålet er om ikke statsråden allerede nå vil gi signaler om at det er uaktuelt med monsternaster gjennom verdifulle kultur- og naturområder på Vestlandet; at Vestlandet har minst like stor verdi i møte med slik utbygging som Vestkanten?»

14. Referat

Presidenten [10:00:08]: Representantene Tellef Inge Mørland og Emilie Mehl, som har vært permittert, har igjen tatt sete.

Fra representanten Marit Knutsdatter Strand foreligger søknad om foreldrepermisjon i tiden fra og med 19. mai til og med 20. juni.

Etter forslag fra presidenten ble enstemmig besluttet:

1. Søknaden behandles straks og innvilges.
2. Vararepresentanten, Kjersti Bjørnstad, innkalles for å møte i Stortinget i tiden fra og med 20. mai til og med 20. juni.

Valg av settepresident

Presidenten [10:00:37]: Presidenten vil foreslå at det velges en settepresident for Stortingets møte i dag – og anser det for vedtatt.

Presidenten vil foreslå Ingjerd Schie Schou. – Andre forslag foreligger ikke, og Ingjerd Schie Schou anses enstemmig valgt som settepresident for dagens møte.

Før sakene på dagens kart tas opp til behandling, vil presidenten opplyse om at møtet i dag fortsetter utover kl. 16.

Sak nr. 1 [10:01:06]

Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Terje Halleland, Frank Edvard Sve, Morten Stordalen, Bård Hoksrud, Roy Steffensen og Morten Wold om prøveordning for kolonnekjøring for tunge kjøretøy over E134 Haukelifjell (Innst. 271 S (2024–2025), jf. Dokument 8:100 S (2024–2025))

Presidenten [10:01:30]: Etter ønske fra transport- og kommunikasjonskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Liv Kari Eskeland (H) [10:02:07] (ordfører for saka):

Det hender at det er stor stas å vera saksordfører, og det er spesielt dei gongane me greier å samla heile komiteen til gode vedtak, som vi har gjort i denne saka, som handlar om eigne tungbilkolonnar over Haukeli. Me takkar forslagsstillarane som har løfta denne saka inn til Stortinget.

Det er ein viktig siger for heile næringslivet langs E134-korridoren, og for alle som er avhengige av denne sentrale aust–vest-forbindelsen. Dette er òg ei sak som Høgre har kjempa lenge for. I Innst. 439 S for 2023–2024, om Nasjonal transportplan, påpeika me at det var gjort investeringar utan at ordninga var komen i gang. No har ein felles komité lagt fram si innstilling, og fleirtalet er klart.

Dette er eit gjennombrut som har kome etter lang tids press, både frå transportnæringa, frå lokalsamfunna langs E134 og frå oss her på borgarleg side. Men sjølv om fleirtalet no er sikra, er ikkje jobben gjort. Det hastar med implementering. Kvar vinterdag utan at me kan få dei tunge køyretøya over fjellet, er ein dag då lastebilsjåførane risikerer å verta ståande i timevis, då vareflyten stoppar opp, og då norske eksportbedrifter møter ytterlegare hindringar.

Eg vil difor understreka at regjeringa no må prioritera å få i gang denne ordninga, slik at me er klare når vinteren kjem. Planane ligg klare. Infrastrukturen er på plass. No treng me handling.

Denne sigeren er òg eit steg i rett retning når det gjeld å få ein god flyt over E134, men dette er berre eitt av mange nødvendige tiltak på E134. Prosjektet med utbetring av Bakka–Solheim må framleis jobbast med, og så er det tunnelløysingane, og vintersikring av vegen må styrkjast ytterlegare.

No når kolonnekøyringane endeleg har vorte ein realitet, må me sikra at det vert så bra som mogleg, og at dei får tilstrekkeleg med ressursar.

Driftsoperatøren har vide fullmakter til å administrera ordninga. Dei har rett til å plukka ut bilar som må venta, og gje grønt lys til dei som kan få køyra. Dette vert forhåpentlegvis òg ein ytterlegare motivasjon for bileigarar til å sko bilen skikkeleg, slik at dei avpassar det etter føreforholda.

Me håpar at Statens vegvesen opplever at det vert positivt å få testa ut tungbilkolonnar over Haukeli, slik det har vore over Hardangervidda, sjølv om forholda er vidt forskjellige kva gjeld topografi. Det som er sikkert, er at dette vert viktig for alle som er avhengige av ein open og føreseieleg E134 året rundt.

Eg håpar på ein god debatt.

Jone Blikra (A) [10:05:16]: Det er bra at komiteen har samlet seg om en prøveordning med kolonnekjø-

ring for tunge kjøretøy over Haukelifjell, og jeg er overbevist om at komiteen gjennom dette forslaget har tatt inn over seg risikoen som ligger i et slikt tiltak. Tiltaket innebærer økt risiko for sjåfører. Vi må også ta inn over oss at det å utfordre en stengt vei vil føre til økt risiko for entreprenørenes mannskaper.

Det er derfor bra og viktig at komiteen samlet understreker at det er driftsoperatøren som har det fulle og hele ansvaret for kolonnekjøringen, og som har rett til å vurdere situasjonen, dvs. om det kan kjøres kolonne, og hvilke kjøretøy som har lov til å være med.

Komiteen er opptatt av sikkerhet. Det er viktig å understreke at muligheten som nå foreligger, ikke skal kjennes som et press for å iverksette kolonnekjøring. Sikkerheten for sjåfør og mannskap må veie tyngst.

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [10:06:38] (leiar i komiteen): Dette er ein gledesdag, vil eg seie. Her har det vore jobba godt både under arbeidet i komiteen, med saksordføraren, og med god dialog med departement og alle som har engasjert seg i saka. Kjernen er om det kan vere situasjonar der det er riktig at ein køyrer tungbilkolonnar, altså situasjonar der det er riktig å kunne køyre kolonne, men der ein då berre tek med tungbilar og ikkje lette køyretøy.

Dette er ei sak som har vore jobba med over tid, og som det har vore eit stort engasjement for. Eg vil ikkje minst rose lastebilnæringa, som har engasjert seg, som har vist til korleis det kan gjennomførast, og som har vore oppteken av å ha dialog, men òg den innsatsen som har vore frå aktuelle kommunar, frå ulike parti og frå ulikt hald.

Sjølvsagt har eg vore oppteken av saka og jobba med ho over tid. Eg har òg hatt glede av å sitje på med ein tungbil over vidda for å sjå på forholda. Vi køyrde frå Haukeligrend, stoppa på oppstillingsplassen på Vågsli, og køyrde over vidda gjennom tunellane og ned igjen til Røldal. Det var ein kjempefin tur, men vi veit òg at det er mange dagar i året med krevjande vèr- og føreforhold. Difor er det sjølvsagt alltid sånn at det er dei som sit med ansvaret, som skal vurdere om det er forsvarleg å ha vegen open – i kva slags situasjonar ein bør velje kolonnekjøring, og i kva slags situasjonar ein då kan ha tungbilkolonne, men der lette køyretøy må stå igjen.

Her har det altså vore jobba godt, og eg forventar at ein no får ei rask oppfølging av det ein samla komité ber om, med ei prøveordning med tungbilkolonne.

Eg vil òg seie at dette er eit viktig tiltak dei nærmaste åra. Eg forventar at det er på plass til komande vinterseong. Samtidig er det klart at det langsiktige arbeidet handlar om å sikre ein vintersikker veg der ein skal sleppe kolonnekjøring i framtida. No får ein jo investeringar. Ein set i gang arbeidet med tunell Seljestad–Røldal. Neste viktige etappe vert tunell i retning Vågsli, og gjen-

nom dei nye signala som vegvesenet har gitt, om at ein jobbar med å sjå på løysingar for lengre tunell, vil ein òg ha moglegheit til å få ein vintersikker veg for framtida.

Terje Halleland (FrP) [10:09:59]: La meg først få lov til å takke komiteen og saksordføreren for det gode arbeidet som er blitt lagt ned, og den positive innstillingen som nå følger saken, for endelig har vi fått dette på plass. Det er ikke ofte en sak inneholder én lang merknad som hele komiteen stiller seg bak. Det er veldig bra; jeg tror det er veldig viktig i denne saken. Det er også viktig at statsråden merker seg at hele det politiske landskapet nå stiller seg bak oppstart av denne prøveordningen.

Vi vet at dette har vært en langvarig sak. Det har vært diskusjoner mellom driftsoperatør, Statens vegvesen og departementet om gjennomføringen, der sikkerheten har vært et tema, og selvfølgelig: Liv og helse skal alltid komme først. Alle aktørene er nødt til å ta et ansvar for at dette skal la seg gjennomføre på en god måte, og driftsoperatør skal ha siste ord.

Jeg ser at statsråden tar opp flere problemstillinger med en gjennomføring i sitt svar til komiteen, bl.a. fastkjøring av tungbiler i oppstigningene, men det er akkurat derfor vi ønsker en prøveordning. Det er derfor vi skal hente den nødvendige erfaringen – hvordan dette kan la seg gjennomføre, og hvem som skal delta i en sånn kolonne. I dag vet vi at det er masse dårlig utstyr, det er dårlige sjåfører, og ikke minst har vi altfor dårlige veier over hele dette landet. Akkurat i dag skal jeg ikke gi skylden til statsråden alene for akkurat det, men det er generelt en unødvendig høy risiko å ferdes på norske veier, og da spesielt om vinteren.

Norges Lastebileier-Forbund har i denne saken vært veldig tydelige på at de vil tilpasse seg og imøtekomme de krav som blir stilt fra driftsoperatøren.

E134 er en viktig fjellovergang, med stor betydning for næringslivet vårt, og stenging får store konsekvenser. Så om vi kan lykkes med en egen kolonnekjøring for tungbiler mens vi venter på en vintersikker fjellovergang, vil det styrke konkurranseevnen til næringslivet vårt og bedre forutsigbarheten. For vi må i dag på best mulig måte utnytte det veinettet vi har etablert. Det er det minste vi skylder næringslivet vårt.

Dette har vært en langvarig sak. Jeg håper vi iallfall ser slutten på diskusjonen, og at driftsoperatør nå tilrettelegger sammen med aktørene, finner gode løsninger og legger opp til et godt og tett samarbeid i prøveperioden, sånn at vi på et tidspunkt kan innføre dette som en fast ordning. Så nok en gang: Takk til komiteen. Gratulerer med dagen og et godt vedtak.

Statsråd Jon-Ivar Nygård [10:13:14]: Jeg registrerer at en samlet komité går inn for en prøveordning med

kolonnekjøring for tunge kjøretøy over Haukelifjell vinteren 2025–2026, og jeg legger selvfølgelig til grunn at dette blir Stortingets vedtak. Det vil jeg selvfølgelig også følge opp.

Komiteen framhever at en forutsetning for å igangsette en slik prøveordning er at sikkerhetsnivået som driftsoperatøren setter, blir ivaretatt på samme nivå som i dag. Dette er en viktig forutsetning, og jeg vil ta det med i de føringene jeg gir for igangsetting av tiltaket. Begrensninger på kolonnekjøring som er knyttet til hensynet til liv og helse for brøytemannskapet, skal opprettholdes. Det betyr – som komiteen har lagt til grunn – at det fortsatt vil være opp til driftsoperatøren å vurdere situasjonen og avgjøre om det kan kjøres egen tungbilkolonne, og hvilke kjøretøy som får lov til å være med i denne kolonnen.

Jeg forstår intensjonen her slik at det skal være en prøveordning med kolonner som er tilrettelagt for behovene til de tunge kjøretøyene, og jeg vil formidle denne til Statens vegvesen.

Jeg legger opp til at det innenfor intensjonen om å ivareta sikkerheten og tunge kjøretøys behov er driftsoperatørens ansvar å vurdere hvilke kjøretøy som kan delta i den enkelte kolonne. Dersom driftsoperatørs vurdering er at det i enkelte tilfeller vil være mest hensiktsmessig at ett eller flere andre kjøretøy også følger tungbilkolonnen, vil det altså være en vurdering de kan gjøre, så sant hensynet til de tunge kjøretøyene er ivaretatt.

Avslutningsvis vil jeg trekke fram at jeg oppfatter at komiteen er positiv til de andre tiltakene som er gjort for å bedre framkommeligheten på strekningen, og at vi her har et felles mål om å sikre at flest mulig kjøretøy kommer seg over fjellet på en trafikk sikker måte.

Presidenten [10:15:15]: Det blir replikkordskifte.

Liv Kari Eskeland (H) [10:15:29]: Me opplever at statsråden i sitt svarbrev ikkje ønskjer å gå inn i ei prøveordning med kolonnekjøring over Haukeli, og me les grunngjevinga som er lagd fram. Me kunne ha forstått den skepsisen dersom me tvinga gjennom ei permanent ordning, men ei prøveordning med vide fullmakter til driftsoperatøren må jo òg for statsråden vera nyttig kunnskap for denne typen prosjekt.

Statsråd Jon-Ivar Nygård [10:16:00]: Når det nå går i retning av at dette skal gjennomføres, er det den eneste måten å gjennomføre det på, for jeg har vært veldig opptatt av at det må være sikkerhet og trygghet for både driftsoperatørene og – ikke minst – sjåførene som veier aller tyngst. Det er ingen av oss som ønsker at vi skal utsette mennesker for fare ved å øke framkommeligheten for næringstransport, så det er en veldig viktig premiss i det arbeidet som nå skal gjøres.

Liv Kari Eskeland (H) [10:16:26]: Med ei prøveordning opparbeider me oss no erfaring som me kan bruke inn i ei evaluering av ordninga etter at prøveperioden er omme. Viser det seg at ordninga med eigne tungbilkolonnar har store negative konsekvensar, kan me berre avslutta etter prøveperioden, men erfaringar frå Hardangervidda viser at tungbilkolonnar medfører lengre oppetid, fordi lastebilar og vogntog kan køyre lenger over fjellet i kolonnar enn personbilar kan. Ifølgje brøytemannskap på Hardangervidda kan det vera timar med lengre oppetid for tungbilar når uværet står på.

Kan statsråden garantera at ordninga vil tre i kraft før vinterstormane slår til no i 2025?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [10:17:20]: Det er det som er intensjonen med forslaget, og jeg vil selvfølgelig gjøre det jeg kan for at det kan finne sted. Ambisjonen må være å komme i gang med prøveprosjektet – så jeg har ingen andre ambisjoner enn det.

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [10:17:45]: Eg vil rose statsråden for at han i innlegget sitt markerer veldig tydeleg at han kjem til å følgje opp på ein rask og effektiv måte det vedtaket som det ligg an til at Stortinget vil gjere, og at han òg vil gjere det i føringar overfor Statens vegvesen.

Eg er heilt einig med statsråden i at sikkerheit og tryggleik skal stå i førarsetet. Det skal det gjere i kvar situasjon, både i vurderingane av om vegen skal vere open, og om ein skal køyre kolonne eller ei, og kva slags kolonne. Så det det handlar om her, er å sjå på situasjonar der vêrforholda over fjellet, eksempelvis, er på ein slik måte at det kan vere hensiktsmessig for å køyre tungbilkolonne, men at personbilane då må stå igjen.

Ein er oppteken av dette som går på å luke ut køyretøy, og det er jo svært viktig, uansett om vegen er open eller om ein køyrer kolonne. Då er mitt spørsmål til statsråden: Kva slags tiltak har statsråden på gang for å sørge for at ein – òg generelt sett – lukar ut køyretøy som ikkje er godt nok skodde for vinterforhold?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [10:18:54]: Det er et veldig viktig tema. Som jeg tror representanten er kjent med, har denne regjeringen styrket kontrollaktiviteten, og vi bevilget vel allerede i 2023 40 mill. kr ekstra til det formålet. Det er selvfølgelig viktig at vi hele tiden følger opp kjøretøyene på best mulig måte, så det er en viktig prioritering fra Statens vegvesens side, og også fra regjeringens side.

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [10:19:23]: Eg opplever at når ein har vore skeptisk til tungbilkolonne, har ein argumentert med at det er enkelte tyngre køyretøy som ikkje er godt nok skodde, og som dermed kan køyre seg fast på veg opp på fjellet. Men dette er som sagt ei ut-

fordring som vil gjelde generelt, og når vegen er open – for den saks skyld og når ein har kolonnar der alle typar kjøretøy kjem over.

Difor lurar eg på om det er særskilte tiltak, eller eit særskilt fokus, som vert sette i verk for å betre situasjonen knytt til det, og i dialog med næringa, når det gjeld denne fjellovergangen?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [10:20:10]: Generelt vil jeg si at dette er det høy oppmerksomhet om, og det er kontrollaktiviteter. Det er selvfølgelig fokus på næringene, men det er ikke slik at vi fullt og helt kan komme unna at det enkelte ganger vil være kjøretøy som er for dårlig skodd. Det ser vi oppslag om fra tid til annen. Det betyr ikke at vi ikke må fortsette å jobbe med den problematikken. Tvert imot må vi ha en innsats for å forsøke å forhindre det. Det er trafikkfarlig, og det er heller ikke bra at noen ikke følger regelverket, og sånn sett ikke opererer under like konkurransevilkår. Så det er et veldig viktig arbeid som pågår, og som vil fortsette med stor intensitet og styrke.

Terje Halleland (FrP) [10:21:02]: Nå er de fleste replikkene som kan stilles i denne saken, stilt, tror jeg, men bare for å være veldig tydelig: Jeg er veldig glad for at statsråden har den holdningen han har. Jeg synes han hadde et godt og tydelig innlegg. Det skal jeg berømme ham for. Men jeg tror det er veldig viktig å ha med seg at det i hele den kampen som har stått for å få til denne ordningen, aldri har vært intensjonen at risikoen for driftsoperatøren skal gå ut over liv og helse.

For vår del er det slik, når vi snakker om tungebiler, at det alltid – når en skal definere en kolonnekjøring – er det svakeste leddet som hele tiden er førende. Det er veldig sjelden at det er tungebilene som er det svakeste leddet. Med den statusen som en tross alt har, og også med den motstanden som har vært, hvordan vil en sikre seg at en nå får til et godt samarbeid og en god ordning her?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [10:22:11]: Nå kommer det jo et veldig tydelig signal fra Stortinget om hva som er ønskelig her, om å ha en prøveordning med kolonnekjøring. Da vil vi selvfølgelig formidle det videre til Statens vegvesen, og vi vil selvfølgelig sørge for at de følger det opp med driftsoperatørene.

Så vet representanten – jamfør tidligere svar jeg har gitt på skriftlig spørsmål – at det har vært noen diskusjoner om viljen til å ta risiko i disse sammenhengene. Nå er vi heldigvis enige også her om at den risikoen skal minimeres. Man må tenke liv og helse først og sørge for trygg framføring, og det blir en bra innramming, sånn jeg ser det.

Presidenten [10:22:45]: Replikkordskiftet er omme.

De talere som heretter får ordet, har også en taletid på inntil 3 minutter.

Lisa Marie Ness Klungland (Sp) [10:23:03]: Varene skal fram, og det skal skje på ein sikker og trygg måte.

– Det er viktig for meg at eg kjem fram og kan oppretthalda køyre- og kviletida, så vel som at eg får fram varene, sa Torstein Ramsdal i Nor-Log då Sigbjørn Gjelsvik var på besøk i Ølen i november. Gjelsvik fekk sitja på med sjåføren frå Haukeli over til Ølen. Bakgrunnen for besøket var nettopp det me snakkar om i dag, tungbilkolonne, og å gje innsikt i korleis det er for sjåførane å køyra over Haukeli. Det er framleis ikkje tillate å køyra tungbilkolonnar over Haukeli, sjølv om det er blitt investert i oppstillingsplassar som kan skilja personbilar og vogntog.

Me kunne òg lesa i avisa Grannar dagen etterpå at Sigbjørn Gjelsvik verka å vera ein jordnær og grei kar – det er det viktig å ha på trykk.

Eit poeng som gjekk igjen i løpet av besøket, var at tungbilkolonneordninga fungerer godt over Hardangervidda. Oppstillingsplassane er på plass, og ein kan då stilla spørsmål om kvifor ein ikkje kan få til det same over Haukeli. Å fortelja personbilsjåførar at dei ikkje får bli med i ei tungbilkolonne, burde vera ein enkel operasjon. Vegmyndigheitene må jo ha moglegheit til å sortera vekk dei store bilane som ikkje har det dei treng for å klara seg i ei kolonne. Driftsoperatøren har det fulle og heile ansvaret for kolonnekjøringa og har rett til å vurdere situasjonen, og med det avgjera om det kan køyrast ein eigen tungbilkolonne, og kva kjøretøy som får lov til å bli med i denne kolonnen.

Tungbilar som skal over fjellet vinterstid, må sikra at dei har utstyr og bil som til kvar tid er tilpassa vør og føreforhold på best mogleg måte. Sjåføren den dagen sa òg at med kravet om kjetting under kolonnekjøring med kraftige kjøretøy og yrkessjåførar, ser ein moglegheita for at tungtransporten kan koma seg fram under krevjande forhold.

Til slutt vil eg takka den gode naboen min Terje Halleland for at han har løfta denne saka inn til Stortinget, og komiteen for eit einstemmig vedtak i dag, og eg forventar at dette er på plass til vinteren.

Frank Edvard Sve (FrP) [10:25:38]: Eg kunne eigentleg sagt gratulerer, og så kunne presidentskapet servert kake til transportkomiteen for at vi for ein gongs skuld kunne verte 100 pst. einig i ei sak der vi faktisk er einig. Vi kunne slutte med det vi dessverre ser for mykje av i salen, at det er greinlaust flisespikkeri der vi på ein måte filer på detaljar og gjer alt vi kan for ikkje å vere heilt 100 pst. einige – sjølv om det er saker der vi faktiske er einige.

Eg synest dette har vore behandla heilt supert i komiteen. Det er nesten fantastisk at vi klarer å verte så einige, rørande på ein måte. Det er i alle fall til ettertanke at vi kunne gjort det slik i andre saker som sikkert kjem både seinare i dag og andre gonger – at vi, når vi faktisk er einige, kan gjere det slik. Vi ser i kommunepolitikken og fylkespolitikken at vi faktisk klarer å samle oss og verte einige når vi er einige. I denne salen er det ikkje alltid det skjer.

Det er ei viktig sak. Næringslivet har vore tydeleg. Vi i Framstegspartiet er veldig fornøgde med at vårt initiativ med Dokument 8-forslaget får støtte frå ein samla komité. Vi er også veldig fornøgde med at statsråden var så tydeleg på at det vert gjennomført. Då forventar vi at dette kjem i gang omgåande no til hausten og til vinteren når han set inn. Så gratulerer igjen. Kake får vi sikkert ikkje, men det var no eit forsøk.

Presidenten [10:27:15]: Presidenten avslår ønsket om kake, men setter pris på enigheten.

Fleire har ikke bedt om ordet til sak nr. 1.

Sak nr. 2 [10:27:25]

Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Frank Edvard Sve, Morten Stordalen, Silje Hjemdal, Helge André Njåstad og Dagfinn Henrik Olsen om et program for vedlikehold og utbedringer av fylkesveier (Innst. 270 S (2024–2025), jf. Dokument 8:98 S (2024–2025))

Presidenten [10:27:45]: Etter ønske fra transport- og kommunikasjonskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Geir Inge Lien (Sp) [10:28:14]: (ordfører for saka): Saka vi behandlar i dag, er eit forslag frå Framstegspartiet om statleg plan for utbetring av fylkesvegane med ein søkbar pott der fylkeskommunane òg bidreg, utan opning for bruk av bompengar.

Fylkesvegnettet i Noreg er i svært dårleg forfatning, og det må jobbast målretta over lang tid for å klare å hente inn etterslepet. Konsekvensane for fylkeskommunen er òg alvorlege. I ein pressa økonomisk situasjon vert drift og vedlikehald av fylkesvegar anten nedprioritert, eller så går vedlikehaldet ut over andre tenester fylket skal levere til innbyggjarane.

Det finst i dag ingen god oversikt over den faktiske tilstanden på fylkesvegane. Stortinget får levert estimat, men ikkje noko verktøy som kan leggje til rette for målretta innsats. Fleirtalet i komiteen ber difor regjeringa om å gjennomføre ei kartlegging av tilstanden og kome med forslag til korleis ein kan løyse desse utfordringane. Komiteen ber òg regjeringa om å bidra til å heve standarden på fylkesvegane. Eg vil takke komiteen for det gode samarbeidet.

Vi i Senterpartiet vil prioritere utbetring og vedlikehald av fylkesvegane på same måten som vi vil prioritere vedlikehald og fornying av jernbane- og riksvegnettet. For å få til dette må Stortinget forplikte seg overfor fylkeskommunane til ei økonomisk opptrapping som varer over mange år.

I motsetning til Framstegspartiet og Høgre, som vil leggje ned fylkeskommunane, vil Senterpartiet styrkje fylka og meiner det må leggjast inn minst 10 mrd. kr ekstra til fylkesvegane gjennom tabell C i løpet av dei neste fire åra.

Dermed tek eg opp mindretalsforslaget frå Senterpartiet.

Presidenten [10:30:22]: Representanten Geir Inge Lien har tatt opp det forslaget han refererte til.

Marte Mjøs Persen (A) [10:30:38]: Vi behandler i dag et representantforslag om program for vedlikehold og utbedring av fylkesveier. Problembeskrivelsen om utfordringene på fylkesveinettet er noe hele komiteen er kjent med gjennom befaringer, fylkesreiser, henvendelser og høringer i komiteen, og det er en problemstilling vi deler. Det er også bakgrunnen for satsingen som regjeringen la fram i Nasjonal transportplan i fjor, og som er fulgt opp i budsjettet for 2025. I tillegg er fortsatt rammene for den fylkeskommunale økonomien viktig, all den tid det er fylkeskommunene selv som har ansvar for sine egne veier.

Styrking av vedlikeholdet har mange fordeler. Mange steder handler det om ras- og skredsikring og tunnelsikkerhet på hverdagsveiene, der mange ferdes hver eneste dag. Det handler også om trafiksikkerhet mer generelt, for fylkesveiene er ulykkesutsatt. Sist, men ikke minst, handler det i våre dager om beredskap. Våtere, villere og varmere vær skaper oftere stengte veier enn før, oftere ras og skred og oftere overvann i veibanen. Den sikkerhetspolitiske situasjonen gjør redundans særlig viktig. Mange av fylkesveiene er ikke bare viktige omkjøringsveier, men også viktige for å frakte folk, materiell og forsyninger.

Arbeiderpartiet har tillit til at fylkeskommunene best kjenner sine behov og hvor de skal prioritere vedlikehold. Derfor er det bra at Arbeiderparti-regjeringen følger opp vedlikeholdsetterslepet på fylkesveiene gjen-

nom konkrete tiltak og styrking av økonomien i fylkeskommunene langs de linjer som også representantforlaget tar opp.

Liv Kari Eskeland (H) [10:32:46]: Det er med stor uro me ser korleis forfallet på fylkesvegane aukar. Me støttar forslagsstillarane, som meiner at denne regjeringa ikkje gjer nok for å prioritera vedlikehald og utbedring av fylkesvegane våre. Det er alvorleg for trafikksikkerheita, og det er alvorleg for næringslivet og alle som dagleg er avhengige av desse vegane.

Under behandlinga av Nasjonal transportplan 2025–2036 skreiv komiteen følgjande:

«Stortinget ber regjeringen styrke finansieringen til fylkesvei med fokus på trafikksikkerhet, nærings- og beredskapsveier, og videreføre den øremerkede tilskuddsordningen for vedlikehold av fylkesvei.»

Dette står framleis ved lag. Vedlikehaldsetterslepet på fylkesvegane er berekna til over 100 mrd. kr, og det aukar stadig.

I vår alternative NTP 2025–2036 set me av heile 6 mrd. kr meir til fylkesveg enn det regjeringa gjorde. Det er heilt nødvendige investeringar i infrastruktur som syter for at Noreg kan fungera, at folk kjem seg på jobb, skule og fritidsaktivitetar.

Me har følgt opp med handling. I vårt alternative budsjett for 2025 aukar me løyvinga til fylkesvegar med over 300 mill. kr. I tillegg står me fast ved at den øyremerkete ordninga for fylkesveg, som me innførte i NTP 2022–2033, skal liggja fast.

Det handlar ikkje berre om asfalt og vedlikehald. Det handlar òg om at fiskebilen skal nå marknaden med ferske varer, om at ambulansen skal fram til pasienten, og om at familiemora skal koma trygt heim til familien etter enda arbeidsdag.

Me treng ikkje fleire vedtak om dette temaet. Det me treng no, er gjennomføringskraft og pengar i budsjetta.

Frank Edvard Sve (FrP) [10:34:53]: Dette er ei sak om fylkesvegane og det å styrkje fylkesvegane, få ned vegvedlikehaldsetterslepet og hindre alle dei ulykkene som skjer på fylkesvegane. Dette er også ei sak der vi oppfattar at mange parti prinsipielt er ganske einige om at det må takast grep.

Vedlikehaldsetterslepet på fylkesvegane fortset å auke. Om det var sånn som representanten frå Arbeidarpartiet og regjeringa seier, at det er gjeve mykje pengar til fylkeskommunane og det er auka løyvingar til fylkesvegar: Kvifor aukar vegvedlikehaldsetterslepet likevel? Det gjer det fordi den same regjeringa også har ein skatte- og avgiftspolitik og ein kostnadspolitik som gjer at berre innanfor dette området har prisstigninga auka

med over 28 pst. Vi ser at fylkeskommunane går med skikkeleg raude tal med omsyn til å kunne ta ned vedlikehaldsetterslepet. Dei har inga moglegheit til å klare det.

Omtrent halvparten av ulykkene skjer på fylkesvegar. Difor er det også veldig viktig å få gjort noko med fylkesvegane. Det er også mange dårlege fylkesvegar rundt omkring i Noreg.

Framstegspartiet har i vår alternative Nasjonal transportplan lagt inn 1 mrd. kr ekstra per år. Regjeringa varsla at det skulle kome ein stor pakke. Det gjorde ikkje det. Det dekte ikkje løns- og prisveksten eingong. Etterslepet fortset, ulykkene fortset, og det vert ikkje gjort noko med det.

Utgangspunktet er at ein er nøydd til å øyremerkje midlane til fylkeskommunen. Kvifor? Det er fordi dagens fylkeskommune ikkje er i stand til å prioritere det som er viktig. Difor meiner Framstegspartiet at vi må øyremerkje midlane. Eg skal vise eit døme.

Framstegspartiet er det største partiet i Møre og Romsdal. Vi sit i posisjon i Møre og Romsdal. Vi fremja eit budsjettforslag med Høgre, Kristeleg Folkeparti og Venstre, og berre 3 minutt etter at det budsjettframlegget var vedteke, hoppa Høgre over til Senterpartiet og Arbeidarpartiet med eit forslag om å flytte 16 mill. kr frå vegbudsjettet til andre sektorar. Det er sånn ein driv i fylkeskommunane. Ein flyttar pengar som er tilførte kommunane til veg og andre område, og brukar dei på administrasjon, kultur og alt mogleg anna. Det er problemet. Nokre prøver å la vere å ta innover seg at det er fakta, men sånn er det.

Når pengane tilkjem fylkeskommunane på desse viktige områda, for å ta ned antal drepne og hardt skadde på fylkesvegane, må ein forvente at pengane går dit. Difor ønskjer vi å øyremerkje. Eg trur det er på høg tid at vi får ein pakke med ein forplikande plan om faktisk å gjere noko for å ta ned vegvedlikehaldsetterslepet. Det er grunnlaget for vårt forslag. Dessverre er det nyansar mellom forslag frå ulike parti, så eg er redd for at ingen klarer å støtte kvarandre i det, og då blir det heller ikkje kake, for å seie det slik. Men vi fremjar forslaget vårt.

Presidenten [10:37:50]: Da har representanten Frank Edvard Sve tatt opp det forslaget han refererte til.

Mona Fagerås (SV) [10:38:03]: De siste årene er det blitt bevilget enorme summer til å bygge motorveier, mens de vanlige veiene over hele landet forfaller. Man er nødt til å snu de store midlene i samferdselssektoren bort fra firefelts motorveier og over til trygge og gode hverdagsveier. I dag brukes kun hver femte veikrone på å ta vare på de veiene vi allerede har.

Det burde vært selvsagt at man prioriterer de veiene som er i dårligst forfatning, men sånn er det ikke. Veiene

folk kjører på hver dag, skriker etter vedlikehold. Tilstanden på fylkesveiene er alvorlig og etterslepet enormt. Det er fare for ras mange steder i landet, spesielt i Nord-Norge og på Vestlandet. De norske hverdagsveiene forfaller mens det bygges rådyre motorveier noen få steder i landet. Bygging av nye veistrekninger spiser så mye av pengesekken at det er i ferd med å ta knekken på eksisterende veinett.

I regjeringens forslag til Nasjonal transportplan 2025–2036 la de opp til en økt satsing på vedlikehold i veisektoren. Vi støtter regjeringens intensjon, men vi mener det burde bli tatt større grep, spesielt på rassikring og på fylkesvei. Det må tas større grep, skal man nå det nivået som trengs for å holde forfallet unna. Mange fylkesveier i hele Norge trenger oppgradering, og det er et enormt etterslep på rassikring på fylkesveier. Det arbeidet må styrkes, bl.a. ved å legge til rette for teknologisk innovasjon innen skredsikring. Dette vil kunne sikre flere av veiene våre.

Tilstanden på fylkesveiene har alvorlige konsekvenser for trafikksikkerheten. Riksrevisjonen har slått fast at dårlige veier er årsaken til at i snitt 30 personer mister livet hvert eneste år. Det omkommer dobbelt så mange på fylkesveiene som på riksveiene.

Det har gjennom årene bygd seg opp et enormt vedlikeholdsetterslep på norske veier. Infrastruktur som er viktig i folks hverdag og for næringsliv og arbeidsplasser over hele landet, forfaller. Vedlikehold er viktig fordi det sikrer framkommelighet og et trafikksikkert veinett. Manglende vedlikehold av veinettet har mange negative konsekvenser. Det øker ulykkesrisikoen og gjør at veiene oftere må stenges.

André N. Skjelstad (V) [10:41:24]: Det er ingen tvil om at fylkesveiene ikke har den standarden vi gjerne skulle hatt. Viktigheten av dem er stor. Det er et formidabelt etterslep. Vi kan gjerne stå her og legge fram forskjellig om hva som blir prioritert. Vi i Venstre prioriterte i vårt alternativ 1,5 mrd. kr mer enn det regjeringen gjorde. Det er for så vidt litt forunderlig at bare kort tid etter at Senterpartiet har kommet ut av korridorene, kommer de med et løfte som de bare tar fra luften.

Det er ingen tvil om at asfalten smuldrer opp på fylkesveiene. De er ofte smale, og det er dårlig standard. Når de blir asfaltert en gang til, blir de ofte enda litt smalere. Derfor er det helt nødvendig at vi får en tiltakspakke som er stor nok. Jeg tror at fylkeskommunene skjønner best hva som må gjøres, men da må de også ha de musklene som er nødvendig for dette.

Det er mange som snakker om at dette er hverdagsveier. Ja, alle, i hvert fall vi distriktsrepresentanter, har forskjellige fylkesveier av ymse standard. Noen ganger kan det likevel være hendig at fylkesveiene er av en såpass

dårlig standard. For fire–fem år siden var jeg på hjortejakt etter at jeg hadde vært på valgkamp, og jeg hadde selvfølgelig ikke spist all verden. Da satte jeg en kjøttbit fast i halssenen – og den kjøttbiten satt der. Ambulansen kom, og man prøvde med brannmannsløft osv. – ikke mulig. Jeg kom inn i sykebilen og lå der i ca. to mil, og det ristet så mye på fylkesveien at den kjøttbiten faktisk kom ut (munterhet i salen). Så jeg kaller det ikke bare næringsveier, men kombinasjonsveier – så vi kan også spare helsevesenet, men jeg håper ikke det er meningen framover. Vi må bruke mer penger på fylkesveiene.

Statsråd Jon-Ivar Nygård [10:43:43]: Den fylkeskommunen var i hvert fall helsevennlig – på sitt vis.

Fylkesveinettet er omfattende, og det har viktige funksjoner som sikrer et helhetlig veinett for persontransport og næringsliv, som flere allerede har vært inne på.

Jeg er også godt kjent med at det er et utfordrende vedlikeholdsetterslep på fylkesveiene våre. Regjeringen la som kjent fram Nasjonal transportplan 2025–2036 i fjor. I denne planen prioriterer regjeringen opprusting av fylkesveinettet. Satsingen innebærer en økning på om lag 16 mrd. kr over en tolvårsperiode, sammenlignet med en flat videreføring av 2024-budsjettet. Det har vi fulgt opp gjennom at vi i statsbudsjettet for inneværende år har styrket bevilgningen til fylkesvei med 480 mill. kr.

De økte rammene bidrar til at fylkeskommunene også framover kan ta vare på de veiene de har, med tiltak innenfor fornying, ras- og skredsikring og tunnelsikkerhet. Dette bidrar også til å trygge trafikksikkerheten.

Fylkeskommunene har som kjent ansvar for eget veinett. Staten har tillit til at fylkeskommunene selv prioriterer de veistrekningene der behovene er størst.

Så vet salen her, inkludert meg, også veldig godt at fylkeskommunene i all hovedsak får midlene sine gjennom rammetilskudd. Regjeringen har også i flere omganger styrket kommuneøkonomien gjennom å øke overføringene.

De økonomiske rammene er viktige, men jeg er også opptatt av at hele veisektoren skal fungere best mulig, og at det er en del å hente dersom Statens vegvesen, fylkeskommunene og Nye veier AS samarbeider og deler informasjon og erfaringer. I midten av mars fikk de nevnte aktørene et større oppdrag om veinettets tilstand, med frist for å levere i desember. Kjernen i det oppdraget er å få fram konsekvensene av manglende drift, vedlikehold og fornying – hva det betyr for trafikksikkerhet, og hva det betyr for samfunnssikkerhet og beredskap.

Vi har også fått på plass et rammeverk for samhandling om militære behov for transportinfrastruktur, der

den første rapporten kommer i juni. Dette skal bidra til å inkludere militære behov i transportplanleggingen.

Jeg har merket meg komiteens forslag til vedtak om en kartlegging av det aller dårligste veinettet. Kombinasjonen av en tilstandskartlegging og rammeverk vil gi mer og bedre informasjon om tilstanden på veinettet, og om hvor evnen til å ivareta veinettets funksjon er dårligst. Min vurdering er at dette langt på vei er i tråd med komiteens merknad.

Jeg mener regjeringen følger opp vedlikeholdsetterlepet på fylkesvei med målrettede tiltak, i tråd med representantforslaget.

Presidenten [10:46:49]: Det blir replikkordskifte.

Geir Inge Lien (Sp) [10:47:02]: Takk for at statsråden ønsker å vektlegge fylkesvegane. I NTP-en var det veldig tydeleg kva vi ønskte, då me sat i regjering i lag med Arbeidarpartiet: Det var å leggje vekt på å ta vare på eksisterande infrastruktur, utbetre der det er mogleg, og byggje nytt der det er nødvendig.

Forslagsstillaren seier at det er ca. 100 mrd. kr i etterlep på fylkesvegane. Eg snakka i dag med fylkesordføraren vår. Det har vore gjort ein del undersøkingar, og i Møre og Romsdal fylke er det eit etterslep på ca. 18 mrd. kr. Det er betydelege summar.

Når komiteen no har bedt regjeringa om å gjennomføre ei kartlegging over tilstanden og kome med forslag til korleis ein kan løyse desse problema eller utfordringane, korleis vil då regjeringa og statsråden gjere dette, for å nå dei måla Stortinget ber om?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [10:48:02]: Jeg opplever at vi i utgangspunktet har det samme målet. Vi ønsker å bidra til å hjelpe fylkeskommunene gjennom den ordningen vi har med NTP-midler. Men det aller viktigste er at sektoren er rammefinansiert, og der har heldigvis Senterpartiet, Arbeiderpartiet og SV blitt enige om å styrke rammene til fylkeskommunen i gjentatte runder, og det er de viktigste forutsetningene. Så må fylkeskommunene gjøre sine prioriteringer, og jeg er helt sikker på at de er godt i stand til å gjøre prioriteringer av hvilke veier som er viktigst. Som kjent er det slik at et beregnet vedlikeholdsetterslep i seg selv ikke sier alt om hvordan veiens tilstand er, for det er oppetiden på de viktigste veiene som er aller viktigst. Det jobber selvfølgelig også fylkeskommunene godt med når de skal gjøre sine prioriteringer.

Geir Inge Lien (Sp) [10:48:49]: Vi er heilt einig i rammefinansiering, at vitet er godt fordelt utover i landet, og at fylkeskommunale og kommunale politikarar greier å prioritere ut frå dei budsjettmidlane dei får, men no ber Stortinget statsråden og regjeringa om å

kome fram til korleis ein kan hjelpe fylka. Tenkjer statsråden at det då går an å kome med eit eller anna tiltak for korleis ein skal nå dei måla som Stortinget her ber om? Fylkeskommunane er no i ein posisjon der det er trong økonomi, det er vanskeleg, og det er harde prioriteringar. Korleis ser statsråden føre seg at dette kan løysast på ein god og effektiv måte? Stortinget er no utolmodig når det gjeld det dårlege fylkesvegnettet som me har rundt om, som er viktig for næringsliv og folk som ferdast der.

Statsråd Jon-Ivar Nygård [10:49:39]: Nettopp derfor har vi i Nasjonal transportplan lagt opp til en økning på én milliard i snitt den første seksårsperioden og litt høyere i neste seksårsperiode. Arbeidet med å øke bevilgningene er allerede påbegynt gjennom at vi gjennom statsbudsjettet for 2025 økte det med 480 mill. kr. Så ser jeg her at man nå ønsker en kartlegging av de aller dårligste veiene. Vi får komme tilbake til hvordan vi skal følge opp det helt konkret, men som jeg også sa i mitt hovedinnlegg, er vi i gang med et arbeid som i hvert fall i noen grad er parallelt med det Stortinget her ber om.

Frank Edvard Sve (FrP) [10:50:24]: Statsråden snakka om at løyvingane til fylkesvegane skal aukast, og at det kom 480 mill. kr i 2025-budsjettet. Av dei 480 millionane var det løyvingar til rassikring og til utbetring av bruer. Senterparti-representantar har reist rundt i Møre og Romsdal fylke og sagt at dei vil kome med 100 mill. kr. Vi fekk ikkje 100 mill. kr, vi fekk nokre få titals millionar kroner til utbetring, som ikkje dekte inn løns- og prisstigning eingong – altså ingen reell auke.

Spørsmålet mitt er rett og slett: Kor vart det av denne aukinga på fylkesveg? Korleis kan statsråden hevde at løyvingane til fylkesveg vart auka, når det faktisk ikkje er reelt?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [10:51:09]: Jeg vet ikke hvordan det er med Frank Sves regnekunnskaper, men 480 mill. kr er 480 mill. kr, som er tilført fylkeskommunene på tabell C. Det betyr at fylkeskommunene selv har stor frihet i hvordan de prioriterer disse midlene, på samme måte som med den øvrige rammefinansieringen.

Det som er et faktum, er at Fremskrittspartiet i enkelte budsjettår har kuttet til fylkeskommunene. De tar med den ene hånden og gir med den andre, og det blir ikke mer fylkesvei av det heller.

Frank Edvard Sve (FrP) [10:51:40]: Då trur eg statsråden må finne fram kuleramma eller rekneboka si, for dette heng ikkje heilt på greip, rett og slett. Det Fram-

stegspartiet gjorde i vårt alternative budsjett for 2025, var å kutte i fylkeskommunalt byråkrati, men vi auka dei same summene til samferdsel. Den tek vi berre ikkje til oss – det dreier seg om faktisk å lese budsjetta for statsråden også.

Når det er sagt, treng ein ikkje å ha rekneferdigheiter for å lese det regjeringa sjølv skriv om dei 480 mill. kr. Det er overføringar både til rassikring og til utbetring av bruer. Når ein ser på heilskapen, forhold eg meg berre til det administrasjonen til fylkeskommunen har lagt fram. Eg trur dei er ganske flinke til å rekne med omsyn til kva som er realitetane, og kva pengar dei kan bruke på fylkesveg.

Mitt spørsmål er framleis: Kor vart det av dei pengane fylkeskommunen liksom skulle bruke til å ta inn etterslep og auke utbetring av fylkesvegane?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [10:52:40]: Jeg kan ikke ta ansvar for Møre og Romsdal fylkeskommunes prioriteringer. Det kan imidlertid representanten Sve i noen grad gjøre, siden han sitter i det fylkestinget. Det som er et faktum, er at vi har tildelt fylkeskommunene 480 mill. kr, som er en økning målt mot 2024-budsjettet. Det er fordelt etter fordelingsmekanismer, hvor det tikker litt ulikt ut, men vestlandsfylkene kommer relativt godt ut av det. Så er det opp til den enkelte fylkeskommune hvordan de bruker de pengene, for det er ikke slik at det er øremerking i den bevilgningen regjeringen og Stortinget har sluttet seg til.

Mona Fagerås (SV) [10:53:24]: Jeg har lyst til å utfordre ministeren på rassikring. Den 23. april gikk det et stort ras på E10 i Lofoten, som traff bilen til en sambygging av meg, Dagfinn. Han ble sittende fast i bilen i over en halv time, midt inne i raset, med fare for at flere steiner skulle falle ned fra fjellet, og med mange titalls tonn store steinblokker rundt seg. Bilen var knust sønder og sammen. Dagfinn priser seg lykkelig for at han lever, og at kona ikke var med på turen. Det ville åpenbart ikke gått bra.

Jeg er ikke i tvil: En burde prioritere rassikring på en helt annen måte for å unngå sånne ulykker. Likevel fortsetter samferdselsminister etter samferdselsminister å bruke de store pengene på miljøfiendtlige motorveier. Er ministeren enig, og hva har ministeren gjort for å prioritere rassikring når de store pengene skal fordeles?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [10:54:32]: Jeg er enig i at ras- og skredsikring er veldig viktig, nettopp av de grunner representanten er inne på. Det handler om liv og helse. Denne regjeringen har tatt veldig tydelige grep. For det første prioriterer vi i Nasjonal transportplan drift, vedlikehold, fornyelse og utbedring langt høyere. Mindre investeringer skal også være et område som skal styrkes. Det vil nettopp styrke rassikring.

I tillegg har denne regjeringen i sin portefølje, når det gjelder de store veiprosjektene, prioritert prosjekter som tikker godt ut på ras- og skredsikring. Vi har nylig sendt en proposisjon til Stortinget om Norges største ras- og skredsikringsprosjekt noensinne, som heter Arna–Stanghelle. Vi kan også ta med oss Kløfta, E45, som er et annet prosjekt som handler om ras- og skredsikring. Denne regjeringen leverer helt konkrete prosjekter på nettopp det representanten spør om.

Presidenten [10:55:23]: Replikskordskiftet er omme.

De talere som heretter får ordet, har også en taletid på inntil 3 minutter.

Erlend Svardal Bøe (H) [10:55:45]: Folk skal ferdes trygt, og bedriftene skal få varene sine raskt ut til markedet. Det er ingen tvil om at god infrastruktur er viktig for å lykkes med det.

Vi har veldig mye fylkesvei i Norge som trenger en solid oppgradering. I mitt eget hjemfylke, Troms, er vedlikeholdsetterslepet på 12 mrd. kr. Hvis vi tar utgangspunkt i det samlede nasjonale vedlikeholdsetterslepet, som er på 100 mrd. kr, står Troms for 12 pst. av det vedlikeholdsetterslepet og med kun 3 pst. av befolkningen. Så kan vi godt diskutere grunnen til at vi er der vi er. Mye av grunnen til at vi har det store vedlikeholdsetterslepet på fylkesveiene, er noe som skjedde tilbake i 2010, da Arbeiderpartiet, Senterpartiet og SV omklassifiserte 20 000 km riksvei til fylkesvei, uten at det fulgte med mye penger til det. Det er grunnen til at vi står og diskuterer den saken som vi nå gjør.

Det er utrolig interessant å se på Senterpartiet etter tre og et halvt år i regjering og etter store løfter tilbake i valgkampen i 2021: Når en nå er ute av regjering, har en plutselig mye penger til å gjøre noe med fylkesveiene. Det er ikke troverdig i det hele tatt. Jeg tror folk er lei av store ord og store løfter om hva en skal gjøre med fylkesveiene. Folk vil se at det skjer noe, at det vises handlekraft.

Derfor er jeg veldig glad for at vi i Høyre har prioritert fylkesveiene. Da vi la fram Nasjonal transportplan i 2021, var det vi som innførte den første statlige tilskuddsordningen for vedlikeholdsetterslepet på fylkesveier. Det er grunnen til at de f.eks. på Senja har fått oppgradering fra Huselv til Husøy, som gjør at sjømatnæringen får ut sjømaten enklere. Det var også vi som la 6 mrd. kr mer på bordet i den nasjonale transportplanen vi akkurat har lagt fram – 6 mrd. kr mer enn Arbeiderpartiet og Senterpartiet gjorde i regjering. Det var også Høyre som la inn 0,5 mrd. kr mer i alternativt statsbudsjett for å sørge for at vi satser på vedlikehold av fylkesveiene.

Det er veldig fint å stå her i salen og komme med store løfter, komme med nye forslag og kaste om seg med

milliarder av kroner, men folk vil se at en leverer, folk vil se at en faktisk følger dette opp, og det klarte Høyre å vise at vi gjorde i regjering. Det er klart at fylkesveiene er viktig for folk.

Jeg ser at revidert nasjonalbudsjett er lagt fram i dag. Der settes det av mye mer penger til godstransport, til jernbane og hele den biten – store deler av et budsjett som Nord-Norge ikke kan være en del av, fordi vi ikke har de samme transportalternativene som en har andre plasser i landet.

Vi er helt tydelige i Høyre: Vi skal levere på fylkesveier. Vi har vist at vi klarer det, og vi skal klare det igjen hvis vi til høsten får tilliten til å sitte i regjering.

Geir Inge Lien (Sp) [10:58:50]: Eg trur eg startar med å seie at ein skal høyre mykje før øyra dett av. Representanten Erlend Svoldal Bøe hadde no eit innlegg som eg ikkje kjenner meg igjen i – i det landskapet og Høgres eventyrforteljing.

Ei av dei viktigaste årsakene til at vedlikehaldsetter-slepet er stort, er underfinansieringa av kommunane og fylkeskommunane som har skjedd over tid. Her må mange ta ansvar. Der kommunane og fylkeskommunane tidlegare kunne leggje til rette for vekst, verdiskaping og gode lokalsamfunn, handlar prioriteringane no om korleis ein skal kutte for å få budsjetta til å gå i hop. Senterpartiet trur på fylkeskommunane. Dei sikrar regionalt demokrati, lokalkunnskap og engasjement når avgjerder om tenestenivå skal takast. No må det takast grep, og det ansvaret må òg vi her i stortingssalen ta på alvor.

Senterpartiet fekk gjennomslag for eit særskilt tilskot på 700 mill. kr for 2024 og det same tilskotet for 2025, mens vi sat i regjering. Grepa løysar ikkje problema, men gjev meir pusterom i ein elles krevjande økonomisk situasjon. Senterpartiet meiner òg at den mest effektive pengebruken er ei rammefinansiering, slik at det lokale handlingsrommet er størst mogleg.

Ein søkbar pott med vesentlege vilkår, slik Framstegspartiet føreslår, vil ikkje berre detaljstyre sektoren, det vil òg vere ineffektiv bruk av pengane. Med ein søkbar pott vil det oppstå ein situasjon der fylkeskommunen planlegg vegprosjekt utan å ha garantiar for nødvendig finansiering. Dette betyr at prosjekta vert forsinka i påvente av statlege bidrag. Ein søkbar pott, slik han er føreslått, vil òg medføre auka sentralt byråkrati. Det er litt underleg at eit parti som seier at dei er for fridom og minst mogleg stat, til stadigheit føreslår grep som medfører auka byråkrati. Det kan nok hende at det ligg ein tanke bak, men eg er litt i tvil.

Eg er glad for at vi har fått større fokus på fylkesvegane her i dag. Senterpartiet trur på fylkeskommunen, og vi vil gjere det vi kan for å sikre det nødvendige handlingsrommet, slik at ein kan satse på å få til gode vegnett

for både folk og næringsliv. Eg takkar for den gode debatten som har vore i saka, og eg er glad for at vi har hatt eit så godt fokus og ein så god debatt i ei så viktig sak. Takk for debatten.

Geir Adelsten Iversen (Sp) [11:01:55]: Jeg lurar på om jeg skal begynne med å fortelle at i dag tidlig, rundt kl. 6, fikk jeg beskjed om at det var kolonnekjøring mellom Berlevåg og Båtsfjord. Vi har litt ulike utfordringer rundt omkring.

Dette med fylkesveier som Svoldal Bøe tar opp, og spesielt det som har med nord å gjøre, støtter jeg. Vi er nødt til å bruke mer penger på fylkesveier, spesielt i nord, og jeg er veldig glad hvis Høyre går inn i valgkampen framover med en sånn holdning.

Det er et enormt behov for penger for å utbedre fylkesveiene. Vi har hørt at vi ikke kan bruke så veldig mye penger, for da blir det overoppheting. La det bli litt overoppheting. Jeg vil gjerne ha overoppheting i nord, slik at vi kanskje får litt tørrere veier og litt bedre veier. Fylkeskommunen har hatt for lite penger å rutte med. Vi må styrke fylkeskommunen enda mer. Vi må ta på alvor de signalene som lenge har kommet fra dem. Det er et enormt behov for penger.

Da synes jeg det er litt rart at Fremskrittspartiet kjører som de gjør, når de samtidig sier at vi skal gi mindre penger til fylkeskommunen, som har ansvaret for fylkesveiene. Det henger ikke helt på greip. Jeg håper at Fremskrittspartiet vil sikre at vi får bedre veier. De fleste her har vært med til f.eks. Finnmark, da vi reiste fra Langfjorden til Øksfjord og prøvde den veien. Det var en prøvelse for mange av dere, går jeg ut ifra. Skal den veien opp og gå til normaltilstandene vi har ellers i landet, må man sikkert bruke en milliard. Det har ikke fylkeskommunen penger til, har jeg skjönt.

Det jeg skal avslutte med å si, er: Fylkesveiene rundt omkring mange plasser er mye bedre om vinteren enn om sommeren. Det har å gjøre med at om vinteren er det snø der, og da dekkes en del av de verste hullene.

Erlend Svoldal Bøe (H) [11:04:47]: Jeg hørte representanten Lien fra Senterpartiet si at det var en eventyrfortelling jeg kom med, men han brukte ikke et eneste sekund i sitt innlegg på å motbevise det jeg snakket om i mitt innlegg. Det kan jeg igjen utfordre Senterpartiet på å motbevise. Er det feil at vi hadde en forvaltningsreform i 2010, som Senterpartiet sto bak, som overførte 20 000 km riksvei til fylkesvei? Er det feil at vi fikk den første statlige tilskuddsordningen for vedlikehold av fylkesveier i Nasjonal transportplan i 2021? Er det feil at Høyre har fått på plass en halv milliard mer til fylkesveier i vårt alternative statsbudsjett? Kom gjerne opp og motbevis det – men det går ikke.

Det er dette som er litt av problemet med Senterpartiet: En forholder seg bare til retorikk, ikke til fakta, og en klarer ikke å levere når en har muligheten til å gjøre det i regjering. Jeg tror folk har avslørt det for lenge siden. Det blir for lett, og det blir for lite troverdig, og det tror jeg folk ser. Jeg kan ta et eksempel fra et valgløfte som Senterpartiet kom med i mitt eget hjemfylke, Troms, i valgkampen i 2021. En skulle sette av 24 mrd. kr mer til fylkesveier. Det en har satt av i Nasjonal transportplan, er 16 mrd. kr. Hvor er de resterende 8 mrd. kr som Senterpartiet ikke fikk gjennom? Er det Senterpartiet som ikke leverte i regjering, eller er det Senterpartiet som ikke fikk gjennomslag i regjering?

Utgangspunktet er at vi er nødt til å gjøre noe med fylkesveiene. Da må vi bygge videre på den tilskuddsordningen som Høyre etablerte i Nasjonal transportplan, der vi faktisk turte å prioritere og være tydelig på at vi skulle prioritere de næringsrettede fylkesveiene, fordi det er der de største behovene er. Jeg husker veldig godt da vi var i regjering sammen med bl.a. Fremskrittspartiet tilbake i 2020, da vi fikk på plass tilskuddsordningen for vedlikehold av fylkesveier, først på sjømatveier, som gjorde at en på Senja nå har fått veldig mange gode fylkesveier.

Kom gjerne opp og forklar hva som var feil i min eventyrfortelling, for jeg vil gjerne ha en debatt som er fundert på fakta, og ikke bare på retorikk, som man i Senterpartiet er altfor god til.

Frank Edvard Sve (FrP) [11:07:01]: Det er noko med historieforteljinga, som førre talar var inne på, og då var det umogleg å la påstandane til Senterpartiet berre gli rett av garde. I Senterpartiet har ein gløymt at ein sat med samferdselsministeren i åtte år – før den borgarlege regjeringa eigentleg tok over ei branntomt når det gjeld samferdsel. Det var altså så dårleg og så mykje vegvedlikehaldsetterslep på både riksveg og fylkesveg at det likna ingenting.

Det er ingen som kan ta frå Framstegspartiet og Høgre at vi gjorde noko med samferdsel. Vi bygde veg så det lukta asfalt over heile Noreg. Vi bygde 280 km med motorveg. Vi har aldri nokon gong – eg har sete 20 år i fylkestinget – hatt betre økonomi i overføringar til fylkeskommunane enn med Framstegspartiet og Høgre i regjering. Det kan ingen motbevis, og det førte til at vi fekk gjort veldig mykje, også på fylkesvegane.

Tenk å stå her med direkte svada om at vi ikkje leverte i regjering – det er ikkje sant. Det er ikkje sant, og det er noko med å ha ein reieleg debatt, at vi kan diskutere på eit skikkeleg grunnlag. Kva har dagens regjering gjort? Kva har Senterpartiet gjort i regjering?

Underteikna og Framstegspartiet har fremja mange forslag som Senterpartiet fremja då dei var i opposisjon til den borgarlege regjeringa, bl.a. om fylkeskommunale

pakker. Kva gjorde Senterpartiet i regjering? Dei stemde imot sine eigne forslag, som dei var for i førre periode, med referanse til den debatten vi hadde tidlegare om å vere imot det ein er for, og for det ein er imot. Det er heilt håplaust.

Det som er utgangspunktet, er at Framstegspartiet og Høgre viste at vi ville gjere noko med vegane, og vi gjorde noko med vegane. Det dagens regjering, med Senterpartiet, har klart å gjere, er å sørge for at prisane innanfor bygg og anlegg skyt i været, noko som gjer at ein ikkje klarer å byggje veg. Så har dei kutta dei fleste prosjekta og hatt ein NTP med mål som er 24 pst. lågare enn det regjeringa Solberg la fram i 2021. Det er realitetane. Det er den store satsinga som samferdselspersonar i Senterpartiet snakkar om. Ho eksisterer ikkje. Og så er dei redde for å øyremerkje slik at pengane blir brukte til det dei skal. Det forstår eg rett og slett ikkje, men ein kan gjerne meine det.

Realiteten er i alle fall: Framstegspartiet og Høgre i regjering leverte på samferdsel. Det er umogleg å fjerne. Dei pengane vi i Framstegspartiet har teke ut frå fylkeskommunale budsjett på byråkrati, har vi putta inn igjen i samferdsel. Det er berre å ta fram det alternative budsjettet vårt og lese det, så ser ein det. Det er også fakta. Ein må halde seg litt til realitetane. Framstegspartiet og Høgre bygde landet i regjering, og det har vi tenkt å gjere i ei ny regjering også.

Presidenten [11:10:04]: Presidenten vil minne om at vi skal behandle andre representanters innlegg med respekt.

André N. Skjelstad (V) [11:10:20]: Det er vel ikke helt nødvendig å bruke utestemmen inne i hus. Det høres vel uansett hva vi måtte si.

Jeg har kjørt på mange eksotiske fylkesveier. Adelsten Iversen har rett i at den i Øksfjord er eksotisk, men det finnes også en god del flere som er i særdeles dårlig forfatning. Det er interessant, for jeg vet at vi la inn mest penger til fylkesveier i det budsjettet som foreligger, uten at det trenger å være noen nøkkel i seg selv, for vi vet at etterslepet er så ekstremt. Da er det kanskje på tide at vi, i konkurransen om hvem som har den største forherligelsen, gjør dette på en litt annen måte. Jeg er, og det vet de fleste her, svært for det tredje nivået, det regionale nivået, men det er ikke sikkert det er framtiden at vi skal bruke rammeoverføring når etterslepet er så enormt som det er – over 100 mrd. kr, og det er en såpass dårlig standard.

Vi kan godt ha runde på runde. Senterpartiet har altså sittet elleve år i regjering de siste tjue årene, og åtte av dem med samferdselsministeren. Det er ingen tvil om at det skjedde mer på motorveier da regjeringsmakten lå hos både Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig

Folkeparti, men det glemte punktet er fylkesveier. Da bør vi kanskje vurdere om dette kan gjøres på en litt annen måte, når etterslepet er for stort til at man klarer å dekke det opp over kort tid.

Det holder virkelig på å bli ille rundt omkring. Som jeg sa i mitt første innlegg, kan det være noen fordeler, som at en kan få ut en kjøttklump fra halsen, men isolert sett tror jeg vi er nødt til å komme oss videre. Vi kan ikke holde på å utsette det store, store etterslepet som er, over tid. Vi kan godt ha en konkurranse om hvem som klarer å love mest, men jeg tror altså at vi ikke kommer i mål uten å ta et nytt grep på transportsiden og ikke minst fylkesveiene.

Bård Hoksrud (FrP) [11:12:57]: Jeg er litt usikker på om jeg klarer å snakke med innestemme. Det er viktig med utestemme, for dette er en viktig sak. I motsetning til foregående taler er jeg ikke for en trenivåmodell. Jeg er mye mer opptatt av at vi skal bruke pengene på å gjøre noe med veistandarden i fylkene, istedenfor å bruke dem på byråkrati i fylkeskommunen.

Jeg hører Senterpartiets representant Lien sier at man skal høre mye før ørene detter av. Når jeg hører på Senterpartiet, må jeg i hvert fall si at man skal høre mye rart fra denne talerstolen, som en historiefortelling av hvordan virkeligheten er. Det var Senterpartiet, Arbeiderpartiet og SV som sørget for forvaltningsreformen – å ta det aller, aller dårligste man har i staten, over til et forvaltningsnivå som ikke i det hele tatt er i stand til å gjøre noe med det. Det var med helt egen, fri vilje de gjorde det, og det ble gjort uten at det fulgte med penger i det hele tatt. Det var nettopp for å sette fylkespolitikere og dem som har ansvar i fylkene, i en håpløs situasjon.

I mitt hjemfylke, Telemark, er det enkelte steder sånn at bilen er i ferd med å bli byttet ut med traktor, og de som bruker gebiss, må enten holde fast i det gebisset eller ta det ut og legge det trygt i lommen – så dårlig er det på enkelte av disse veiene. Det er tragisk, og det er derfor Fremskrittspartiet kommer med forslag til hvordan vi skal løse det.

Jeg synes debatten her dreier seg mye om hvorfor man er uenig, istedenfor å tenke på at alle sier de er enig i at vi må gjøre noe med fylkesveiene. Ja, da kommer det et forslag fra Fremskrittspartiet som vi utfordrer de andre partiene til å bli med på. Hvis Senterpartiet er opptatt av at dette er viktig å gjøre noe med, burde de støtte forslaget. Hvis ikke er det klart at man bare kan fortsette å holde på.

Vi bør slutte å krangle og heller gjøre noe med dette. Da Fremskrittspartiet satt i regjering, ble det bygd – det luktet asfalt nesten over hele landet. Det var til og med sånn at folk faktisk ble litt frustrert, for de måtte stå og vente fordi det var asfaltarbeid. Det er grusomt deilig

når det asfaltarbeidet er ferdig, og man kan kjøre på en ny, flott, fin vei – eller i hvert fall asfaltert vei.

Jeg vil mye heller oppfordre Senterpartiet til å bli med. Det er ikke tvil om forskjellen mellom da Fremskrittspartiet og Høyre satt i regjering, og den regjeringen som har sittet nå. Da var det full gass, bygg på, sørg for at det skjer noe, men med denne regjeringen – med Senterpartiet og Arbeiderpartiet – har bremsen vært satt brått på. Fremskrittspartiet ønsker ikke noen brems, vi ønsker fullt trøkk, både på fylkesveier og på statens veier. Det er bakgrunnen for dette forslaget.

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [11:16:19: (leiar i komiteen): Eg merkar meg at det er mange frå både Høgre og Framstegspartiet som forsøker seg på litt kreativ historieforteljing. I staden for berre å heve stemma på talarstolen kan det vere greitt at ein går inn i tala og ser på kva som faktisk har skjedd når det gjeld fylkesvegar. 2013 var det året då Framstegspartiet kom i regjering og fekk både finansministeren og samferdselsministeren, som dei sat med gjennom ei årrekke. I 2013 vart vedlikehaldsetterslepet på fylkesvegar berekna til ein plass mellom 45 mrd. kr og 75 mrd. kr. Etter kroneverdien i 2023 ville det ha vore snakk om ein plass mellom 60 mrd. kr og oppimot 100 mrd. kr, mens vedlikehaldsetterslepet i 2023 vart berekna til å vere i øvre intervall av det – og faktisk kanskje litt over. Det er realiteten. Gjennom dei åra som Framstegspartiet og Høgre sat og styrte, reduserte ein ikkje vedlikehaldsetterslepet på fylkesvegar i det heile. Sannsynlegvis heldt det fram med å auke. Ein kan stå her og snakke i store ord om kva ein hadde ambisjon om, men det er det som er realiteten.

Til representanten Svandal Bøe: Ja, eg er heilt einig i at det viktige ikkje er kva ein står og seier frå ein talarstol, men det er kva ein konkret føreslår i budsjettssamanheng. Det gjeld ikkje berre den perioden då Høgre sat i regjering og styrte, men òg når ein er i opposisjon. Seint i alternativt budsjett for 2025, som er det budsjettet ein ville ha styrt på no, viss Høgre hadde fått viljen sin, føreslo Høgre å kutte over 1,1 mrd. kr til fylkeskommunane, samanlikna med det budsjettet som fekk fleirtal i denne salen. Då ville altså ikkje fylka fått meir pengar til å bruke på fylkesvegar og andre viktige føremål som dei har; dei ville fått mindre pengar til det.

Eg er oppteken av at vi må sjå framover. Det Senterpartiet har føreslått i denne saka, er ei utstrekkt hand til alle dei partia som seier at dei er opptekne av å bruke meir pengar på fylkesvegar, om ikkje berre å seie det i ord, men òg konkretisere det, slik at vi faktisk kan få ei oppprioritering i neste periode. Så viss representanten Svandal Bøe og Høgre og representanten Sve og andre frå Framstegspartiet reelt sett er opptekne av at vi no i neste

fireårsperiode skal prioritere fylkesvegane opp, burde ein stemme for Senterpartiets forslag om ei konkret ramme på 10 mrd. kr i neste periode.

Presidenten [11:19:22]: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 2.

Sak nr. 3 [11:19:26]

Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Seher Aydar, Mímir Kristjánsson og Tobias Drevland Lund om lik rett til helsehjelp uavhengig av økonomi (Innst. 267 S (2024–2025), jf. Dokument 8:91 S (2024–2025))

Presidenten [11:19:47]: Etter ønske fra helse- og omsorgskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletiden – bli gitt anledning til replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Irene Ojala (PF) [11:20:21] (ordfører for saken): Aller først takk til representantene fra Rødt som har fremmet dette representantforslaget om lik rett til helsehjelp uavhengig av økonomi. Som saksordfører vil jeg redegjøre for komiteens behandling av representantforslaget, før jeg sier noen ord om Pasientfokus sin bekymring. De enkelte partiene vil så gjøre rede for sine synspunkter.

Komiteen har avholdt skriftlig høring, og komiteen har bedt departementet om en vurdering av forslagene. Dette er innspill vi har tatt med i behandlingen av forslaget.

Det er bred enighet i helse- og omsorgskomiteen om at lik tilgang på helsetjenester av høy kvalitet, uavhengig av økonomi, er et grunnleggende prinsipp for helsetjenestene. I Norge skal det ikke være slik at noen må unnlate å oppsøke hjelp eller utsette å oppsøke helsehjelp av økonomiske årsaker.

Vi viser i innstillingen til at regjeringen per i dag ikke har planer om å evaluere egenandelsopplegget i sin helhet, men at ikke møtt-gebyret er under evaluering.

I innstillingen fremmes det syv ulike mindretallsforslag. Komiteens tilråding er at representantforslaget ikke vedtas, og dette fremmes av medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti.

For Pasientfokus' del er vi opptatt av å få fram at målene om likeverdige helsetjenester som hele befolkningen har god tilgang på, er viktig og riktig. Vi sier også at

slik systemet er i dag, begrenses faktisk tilgangen til helsetjenestene for noen av økonomiske årsaker.

Jeg har i mange år, også i de fire årene som folkevalgt her på Stortinget, erfart at Finnmark ikke har et likeverdig helsetilbud sammenlignet med andre deler av landet. Vi har gått fra et todelt helsetilbud til et tredelt helsevesen. I den første gruppen er dem som mottar offentlige helsetjenester. I den andre gruppen mottar man private helsetjenester for å slippe lange reiseveier eller lange sykmeldinger. Det er mulig fordi bedriftene eller de selv betaler for privat behandlingsforsikring for å komme seg raskest mulig tilbake i arbeid. Det er ikke ideelt, men jeg skjønner at folk velger en slik løsning.

Så er det den tredje gruppen, og den vokser. Disse reiser kun til legevakt og sykehus når de er akutt syke. De har lang vei til sykehus og har ikke økonomi til å betale for drivstoff. De har heller ikke økonomi til å betale hotellrom på over 3 000 kr per natt når de kun får dekket 711 kr. Disse utgiftene er ikke like over hele landet.

Vi snakker altså ikke kun om høye egenandeler eller at satsene for refusjon av reise og overnatting er for lave, men vi snakker om at vi har fått et helseforetakssystem hvor helseforetakene er pålagt å tjene inn penger. Det går ut over pasientenes opplevde trygghet.

Jeg tar opp forslagene Pasientfokus er med på.

Presidenten [11:23:27]: Representanten Irene Ojala har tatt opp de forslagene hun refererte til.

Truls Vasvik (A) [11:23:45]: For oss i Arbeiderpartiet er det viktig å holde egenandelene på et lavt nivå. Samtidig er det minst like viktig at folk skal være trygge på at de får helsetjenester av høy kvalitet når de trenger det. Egenandelstaket er der for å sikre at det ikke er lommeboken som avgjør om man har råd til å oppsøke helsehjelp eller ikke. I 2025 er det ingen økning av egenandelene annet enn prisjusteringen. Mange av oss kommer i posisjon for å få frikort og blir således skjermet for høye utgifter knyttet til helsen.

Diskusjoner om nivået på egenandeler må ses opp mot prioriteringer innenfor helsefeltet som helhet. Derfor vurderes eventuelt å endre disse i forbindelse med budsjettbehandlingene. Arbeiderpartiet har prioritert egenandelsfritak for LAR-pasienter og fritak for egenandeler for pasienter til og med 25 år innenfor offentlig psykisk helsevern og TSB, tverrfaglig spesialisert rusbehandling.

I denne saken er det såkalte ikke møtt-gebyret løftet. Det er gebyret for ikke å møte til konsultasjoner. Gebyret for ikke å møte til polikliniske konsultasjoner er under evaluering og vil snart være ferdigstilt. Da får vi se resultatet av det arbeidet, og om det er nødvendig med eventuelle endringer.

Samtidig må vi ikke glemme at det i fjor var minst 320 000 avtalte konsultasjoner ved norske sykehus som

det ikke ble noe av, fordi folk ikke møtte. Det er helt sikkert mange som har gyldig grunn til ikke å møte opp, og vi vet at det kan være krevende å få gitt beskjed på kort varsel. Likevel må vi være ærlige på at ikke alle har gode grunner til ikke å møte opp. Det medfører ekstraarbeid og gjerne at hele team blir stående uvirksomme fordi folk rett og slett ikke gidder å si fra. Aller verst er det at det fører til at andre pasienter kan måtte vente lenger enn nødvendig. Dette er dilemmaet, og derfor ser jeg fram til evalueringer når den tid kommer.

Tone Wilhelmsen Trøen (H) [11:25:50] (komiteens leder): Høyre er opptatt av den grunnleggende retten man har til helsehjelp i Norge, og å verne den norske velferdsmodellen. Vi er et av de landene i verden som har minst forskjeller. Vi er også et av de landene i verden som har høyest tillit blant folk og tillit til våre institusjoner, og også vår helsetjeneste.

Så er det også utfordringer. Vi vet at de med lavest husholdningsinntekt har markant lavere forventet levealder enn resten av befolkningen. Vi vet at personer som lever med rusavhengighet, lever 15–20 år kortere enn resten av befolkningen. Vi vet at den økonomiske utviklingen de siste fire årene har rammet lommeboka til folk hardt, og at de med minst fra før har fått en betydelig vanskeligere hverdag. Økte priser på mat, klær og bolig har gjort det vanskeligere å velge sunt for å leve et helsefremmende liv.

Der er også sånn at Norge har gode ordninger som skal redusere den betydningen det har at man har ulike forutsetninger økonomisk, og særlig når det gjelder helsetjenestene. Vi har frikort, og vi har lave egenandeler. Det er også Høyres standpunkt, som representanten Vasvik var inne på, at endringer i egenandeler er en budsjettsak. Det er en sak som handler om prioritering i helsetjenesten.

Jeg vil gjerne kommentere dette med ikke møtt-gebyret. Det er en stor utfordring at det er mange som ikke møter til konsultasjon, og det tar ned effektiviteten for det helsepersonellet som er der og står klar for å hjelpe. Det er også viktig at vi skjærmer dem som er mest utsatt, og det gjør vi i dag. Så vil vi også se på evalueringen og se om det må endringer til.

Jeg vil også si at vi ikke bare på en måte skal rette en pekefinger mot dem som ikke møter; det kan ha mange ulike årsaker. Vi må også sikre at den offentlige helsetjenesten er tilgjengelig, slik at man kan endre time enkelt, si fra enkelt og komme i kontakt med sykehuset enkelt. Her har vi nok fortsatt en vei å gå. Det er ikke alltid lett å føle seg liten i møte med et stort system, og her må vi gjøre mer i årene framover, sånn at pasienter kan kommunisere lettere med sykehus, og ta i bruk teknologi og digitale løsninger. Høyre støtter ikke forslagene i saken.

Kjersti Toppe (Sp) [11:29:05]: Denne saka har ein intensjon som eg vil tru alle parti er einig i. Det er at i

Noreg skal vi ha det organisert sånn at ein får lik rett til helsehjelp uavhengig av økonomi. Det er kjernen i vårt offentlege helsevesen, som skal vera tilgjengeleg for alle, uavhengig av bakgrunn, økonomi eller kvar ein bur.

Eg vil i innlegget mitt spesielt ta opp at ein skal ha lik rett til helsehjelp uavhengig av kvar ein bur. Vi har saman med Pasientfokus, Sosialistisk Venstreparti og Raudt fremja eit forslag i saka, som dreier seg om den realiteten at om ein bur langt frå ein behandlingssjans, må ein betala meir for pasientbehandling enn andre. Det er ein sats for overnatting som ein kan søkja om støtte til frå Pasientreiser, ein fast sats når overnatting er nødvendig, anten på grunn av lang reiseveg, at ein har tidleg time til behandling, eller at helsetilstanden kan forverrast om ein ikkje overnattar på reisa.

Dette er realiteten for mange i Noreg, og ikkje berre i nord. Det er òg enkelte distrikt mange plassar i landet der ein bur sånn til at ein faktisk må reise dagen før. Satsen for overnatting er no på 711 kr. Alle veit at det ikkje er nok for å overnatta, heller ikkje på eit pasienthotell. Då må desse pasientane betala resten av eiga lomme. Det er grovt urettferdig.

Når vi har ein overordna debatt om eigenandelstak, er det nokre pasientar som ikkje kjem inn under den same ordninga som andre, og det gjeld dei som bur langt vekke. Det er ugreitt at dei skal betala så mykje for noko som er heilt nødvendig, altså å koma til timen i rett tid.

Alt med eigenandeler har jo budsjettkonsekvensar, men vi ønskjer å ta opp dette, slik at ein kan forbereda ei sak som gjer at pasientar med lang reiseveg, og som treng overnatting, får dekt utgiftene sine til det. Vi ber difor regjeringa koma med ei sak som tar opp akkurat denne problemstillinga.

Kari Henriksen hadde her overtatt presidentplassen.

Bård Hoksrud (FrP) [11:32:18]: Fremskrittspartiet er helt enig i at det er viktig at man har like helsetjenester over hele landet. Egenandelene har dessverre økt kraftig med Arbeiderpartiet og Senterpartiet – med støtte fra SV – siden de overtok for tre et halvt år siden, fra litt over 2 400 kr til over 3 100 kr i året. For en del mennesker er det mye penger. Det er nok ikke så mye penger for dem som sitter i denne salen og mange andre, men for en del er det mye penger, og spesielt når man kanskje må betale det aller meste tidlig, fordi man også bruker mye medisiner eller mye legetjenester. Det er en kjempeutfordring.

Fremskrittspartiet er enig i at vi er nødt til å se på bl.a. dette med pasientreiser. Jeg har da lyst til å utfordre statsråden. I går hadde vi møte med en dame som sa at for tre dager koster det over 17 000 kr å overnatte på pasienthotell i Norge. Man konkurrerer med kinesiske, ja-

panske og tyske turister om hvorvidt man skal få bo på hotellet eller ikke. Derfor er prisen presset så høyt: fordi hotellene tar så mye betalt. Da er vi på ville veier.

Det betyr likevel ikke at jeg ønsker at vi bare skal bruke masse mer penger ut. Vi må sørge for at når vi eier disse hotellene, må vi få ned prisen, så det er en match mellom det man skal betale, og det man faktisk får til å dekke utgiftene man har.

Det er en del ting i forslaget fra Senterpartiet, SV, Rødt og Pasientfokus som ikke er godt nok, men vi er helt enig i at vi er nødt til å se på dette. Jeg tror imidlertid vi må se på hele pasientreiseordningen. Det er jo ganske spesielt at hvis man skal reise fra Telemark til sykehus i Oslo for å få kreftbehandling, får man ikke lov til å sitte på med Helseekspressen, som kjører fra Skien og innover til Oslo, selv om man er pasient, fordi man ikke får rekvisisjon fra legen om at man skal få lov til å sitte på med den bussen. Da betaler altså det offentlige for tomme plasser på Helseekspressen, samtidig som den som er syk og egentlig har nok med sykdommen sin, må ordne seg annen kollektivtransport eller få noen til å kjøre seg. Vi vet også at pasienter som skal fly, ikke får bli med flyet fordi de har for dårlige avtaler. Pasientreiser er jo en enorm avtaleinnkjøper og må klare å sørge for at pasienter som skal reise til og fra, faktisk får bli med disse flyene, og at de ikke blir kastet av fordi de har feil billetttype.

Her mener jeg vi har masse å gjøre. Jeg tror det er feil å bare ta ut dette, men Fremskrittspartiet er gjerne med på debatten og at vi får en sak om det.

Jeg ønsker å ta opp forslaget vårt.

Presidenten [11:35:23]: Da har representanten Bård Hoksrud tatt opp det forslaget han refererte til.

Marian Hussein (SV) [11:35:45]: Det å holde helseforskjellene nede er et politisk ansvar. Jeg vil berømme representantene fra Rødt som har fremmet dette forslaget, for det er viktig at vi diskuterer hvor mye folk egentlig skal betale i egenandel for offentlige helsetjenester.

Det er en politisk prioritet for oss at vi holder regningsbunken nede. I løpet av denne perioden har jeg blitt kontaktet av folk som har måttet betale for mye i egenandel for sårstell og bandasjer – i tillegg til annen egenandel. Vi har sett at man i Stavanger har økt egenandelen for trykksår. Vi har sett hvordan det å ta bilder og røntgen har økt i den siste perioden, i tillegg til egenandelen. Man får ulike beskjeder om hvordan det har økt for pasientreiser, og også at pasienter som har pasientreiseavtaler, får beskjed om at de må gå av fly på FOT-ruter og andre fly fordi man skal ha med seg fisk eller turister. Vi har tidligere i denne salen også behandlet egenandelen for barn for Emla-plaster, som har økt. Det

er også historier om pasienthotell, som jeg kjenner igjen fra pasientmøter.

Det er viktigere enn noen gang at vi går igjennom hvor mye enkelte pasienter egentlig betaler i egenandel og ulike egenandelsordninger, enten det er til medisiner eller trykksår eller annet som i dag ikke faller inn under egenandelstaket.

Det er også viktig at vi får på plass en ordning hvor det blir lettere å melde fra hvis man ikke kan møte opp til timer, så man ikke møter folk med et ikke møtt-gebyr istedenfor faktisk å løse en av de største utfordringene i helsetjenesten, som er at det ikke er mulig verken å snakke med eller å kommunisere digitalt med helsevesenet vårt.

Vi i SV har tidligere foreslått at man burde gå igjennom hele egenandelsordningen og se på ulike modeller, for det er mange pasientgrupper som ikke har råd til å betale det det koster å være syk. Det skal virkelig ikke være sånn at vi må ha en bachelorgrad i hvordan egenandelsystemet fungerer, når vi er på vårt aller sykeste.

Igen vil jeg berømme forslagsstillerne.

Seher Aydar (R) [11:38:56]: Alle må ha lik tilgang på helsehjelp, uavhengig av økonomi. Sånn er det ikke i Norge i dag. Folk med dårlig råd er oftere syke enn folk med god råd. I tillegg er det også dårligere tilgang på helsehjelp hvis man har dårlig råd. Det er dyrt å være syk. Folk med en kronisk sykdom lever ofte med små økonomiske marginer, både fordi det følger mange utgifter med sykdom, og fordi muligheten til å ha lønnet arbeid ofte svekkes. De kronene som stortingsrepresentanter, som tjener godt, kan si at ikke er så mye, er altså ganske mye for mennesker som har dårlig råd, mennesker som er syke, pensjonister og folk som må leve på arbeidsavklaringspenger. Egenandelene er en barriere for mange. Kan man ikke betale, ender regningen altfor ofte hos inkassoselskaper, som legger på tusenvis av kroner i ekstra gebyr.

For å sikre hele befolkningen lik rett til god helsehjelp må vi sikre at økonomi ikke er en barriere når folk oppsøker helsehjelp. Da må helsehjelp bli billigere. Forskjellene øker. Det er tøffe tider for mange. Samtidig som folk flest har mindre å rutte med, sliter med at det er dyrt å bo, dyrt å handle mat, dyrt å bruke strøm og dyrt å gå til tannlegen, ser vi at det går ganske godt på toppen av norsk økonomi. Pengene finnes i Norge. Spørsmålet er hva vi skal bruke dem på.

Det er riktig at mye av spørsmålet om egenandelstak er et budsjettspørsmål, men problemet er at regjeringen ikke har levert på det heller. Det er ingenting i veien for at vi kan bli enige om at egenandelsystemet skal gjennomgå, og at mens det gjøres, skal økninger fryses.

Økonomisk usikkerhet betyr noe for helsen til befolkningen, og det må da bety noe for helsepolitikken vi fører. Det er et problem at ungdom fra fylte 16 år må betale egenandeler som om de var voksne. Familiens økonomi kan ikke og bør ikke være en barriere for at barn og ungdom får den helsehjelpen de trenger. Da må vi sørge for at aldersgrensen for rett til gratis helsehjelp økes fra 16 til 18 år. Jeg kan ikke skjønne hvorfor ikke Arbeiderpartiet, Senterpartiet og SV er med på det. Og hvorfor kan ikke de samme partiene støtte at vi starter arbeidet med en reduksjon og en generell gjennomgang av hele ordningen?

Jeg må ærlig innrømme at jeg ikke forventer noen ting av høyresiden – man kan ikke forvente at høyresiden bryr seg om syke og fattige folk – men jeg forventer noe av Arbeiderpartiet, Senterpartiet og SV, og jeg forventer så mye mer enn det som blir levert. De stemmer ikke for forslaget i dag, men da forventer jeg at det kommer noe i budsjettene. Problemet er at det har det ikke gjort – år etter år. Ett sted må det jo komme en reduksjon (presidenten klubber) for folk som er både syke og fattige.

Presidenten [11:42:01]: Da er taletida over.

Statsråd Jan Christian Vestre [11:42:17]: Regjeringen har som ambisjon å holde egenandeler på et lavt nivå. Lik tilgang til helsetjenester av høy kvalitet, uavhengig av økonomi, er et grunnleggende prinsipp for vår felles helsetjeneste. Egenandelstakordningen skal bl.a. sørge for at den økonomiske situasjonen din, eller økonomien til foreldrene dine eller andre forsørgere, ikke er til hinder for at du oppsøker helsehjelp når du trenger det. I dag er det slik at om lag en tredjedel av befolkningen over 16 år har frikort. Det betyr at mange blir skjermet for høye helseutgifter.

Den samlede innretningen og størrelsen på egenandelene vurderes jevnlig i forbindelse med budsjettprosessene. Regjeringen har per i dag ingen planer om å evaluere egenandelsopplegget i sin helhet. For 2025 var det ingen økninger i egenandelene, kun en prisjustering av egenandelstaket med 113 kr.

Regjeringen har tatt grep. Vi har de siste årene prioritert egenandelsfritak for LAR-pasienter og fritak for egenandeler for pasienter til og med 25 år for behandling i offentlig psykisk helsevern og tverrfaglig spesialisert behandling mot rusmiddelavhengighet.

Gebyret som kan ilegges pasienter som ikke møter til avtalt tid for poliklinisk konsultasjon, er nå under evaluering. Det tas sikte på at dette arbeidet vil være ferdigstilt i løpet av første halvår 2025, altså ganske snart. Jeg er enig med mange i denne salen som har sagt at det vil være naturlig å vurdere eventuelle endringer i dette regelverket i etterkant av evalueringen.

Jeg er enig i at det er viktig at alle skal ha lik tilgang til helsehjelp, uavhengig av økonomi, men vi vil framover stå i veldig krevende prioriteringer for å sikre en bærekraftig helse- og omsorgstjeneste. Da må vi prioritere mellom ulike tjenester og tiltak både innenfor helse og på mange andre viktige områder i statsbudsjettet for at vi skal kunne opprettholde et godt og forsvarlig velferdstilbud til innbyggerne våre også i framtiden.

Presidenten [11:44:43]: Det blir replikkordskifte.

Siv Mossleth (Sp) [11:45:01]: Min kollega fra Narvik, representanten Nilsen fra Arbeiderpartiet, krever endringer i Pasientreiser. Hun sto på talerstolen på Arbeiderpartiets landsmøte og fortalte om Merete Hansens kamp mot kreften, men også om kampen mot kostnadene. Hansen fikk ikke plass på pasienthotellet. Hun måtte betale 3 800 kr per natt. Datteren opprettet en Spleis for å hjelpe Merete med de høye utgiftene.

Vi skal ha et godt offentlig helsevesen, men når pasienter må spørre seg selv om de har råd til å få behandling, er det for store geografiske og sosiale forskjeller i helsevesenet. Vil regjeringa sikre at pasienter som har lang reisevei og trenger overnatting, får dekket sine utgifter til overnatting?

Statsråd Jan Christian Vestre [11:46:00]: Det er et grunnleggende prinsipp at alle i vårt land skal ha likeverdig og rettferdig tilgang på gode helsetjenester, uansett hvor de bor. Det er klart at landet vårt er langstrakt, noen har kort vei til sykehus, noen har lang vei til sykehus, noen bruker sykehus en sjelden gang, andre bruker sykehus mye. Velferdsstaten vår er bygget på noen grunnleggende verdier, som bl.a. innebærer at vi skal kompensere for disse forskjellene, slik at forskjellene ikke blir for store. Det er et av de bærende prinsippene i helsepolitikken.

Jeg er helt enig med kollega Nilsen, som prisverdig har tatt dette opp. Jeg ser også at det er svakheter i hvordan vi finansierer pasientreisene og overnatting i dag. Jeg ser at den kompensasjonen som gis, ikke alltid svarer til de reelle kostnadene en har. Jeg er absolutt positiv til å se på dette, men det er altså i de årlige budsjettene vi eventuelt kan gjøre endringer, for dette har en kostnads-side som må prioriteres opp mot andre viktige formål i statsbudsjettet.

Siv Mossleth (Sp) [11:47:09]: Det var en høring om pasientreiseforskriften. Der kom det en del forslag fra Helsedirektoratet. Dessverre ble det som dreide seg om økt dekning av reisekostnader, holdt utenom da loven ble endret. Det er en sak jeg synes er veldig beklagelig. Begrunnelsen var at det var for høye kostnader for helseforetakene. Det er viktig at sykehusene våre får øko-

nomisk rom, men det er like viktig at pasienter har råd til å få behandling. Når man unngår denne bøygen, betyr det at det er pasientene som må betale det det offentlige ikke har råd til. Sånn kan vi ikke ha det når det skal være likeverdige tjenester.

Kan Arbeiderpartiet, slik statsråden ser det, stemme for Senterpartiet med fleres forslag om pasientkostnader og komme tilbake til Stortinget med det?

Statsråd Jan Christian Vestre [11:48:23]: Som jeg sa, er vi i gang med å se på det. Vi ser gjerne på hvordan vi kan forbedre disse ordningene, men det er et veldig viktig prinsipp at denne salen vedtar budsjetter på en ryddig og helhetlig måte. Regjeringspartiet kan ikke stemme for et forslag som innebærer å komme tilbake til Stortinget med et opplegg som skal sikre noe vi ikke vet kostnaden for. Det tror jeg mange ville sagt var ganske uansvarlig budsjettstyring.

Regjeringen gjør sine prioriteringer og leverer et helhetlig budsjettforslag til Stortinget, og så skal det forhandles om. Denne regjeringens budsjettpartnere er jo Senterpartiet og SV. Da kan partiene Senterpartiet og SV løfte dette inn i forhandlingene, hvis de ønsker å gjøre det, og så kan dette prioriteres sammen med andre viktige tiltak.

Som jeg sa, er det en utfordring at disse ordningene ikke alltid strekker til på det som er de reelle kostnadene. Jeg er fullt ut klar over problemstillingen. Vi vil gjerne se på dette, men det som koster penger, må vi faktisk ta i de ordinære budsjetttrundene.

Erlend Svardal Bøe (H) [11:49:45]: Jeg vil fortsette litt på pasientreiser, for det er ingen tvil om at det er viktig for folk. I februar i år ble det gjort en forskriftsendring som bl.a. presiserer at medisinsk forsvarlighet også skal inngå og veie tungt i vurderingen av planlegging og gjennomføring av pasientreiser. Det er ikke en budsjettsak, det er en forskriftsendring som er gjort.

Jeg mener det er en god forskriftsendring, for når man legger til grunn at det også skal være medisinsk forsvarlighet i planlegging og gjennomføring av pasientreiser, betyr det at det ikke bare er behandlingen som skal være innenfor kravene om medisinsk forsvarlighet, det skal også hele forløpet være. Det er enkelt å gjøre en forskriftsendring, men det å følge det opp og sørge for at det blir en realitet, er kanskje det viktigste.

Spørsmålet mitt til statsråden er: Hvordan skal en i praksis følge opp at en også legger til grunn medisinsk forsvarlighet når det snakkes om pasientreiser?

Statsråd Jan Christian Vestre [11:50:46]: Dette er et ansvar helseforetakene og de som tilbyr helsehjelpen, har. De følger de til enhver tid gjeldende lover og forskrifter, og når dette nå er presisert i forskrift, vil det

selvfølgelig ha konsekvenser også for hvordan en innretter tilbudet, og hvilke tilbud en gir til den enkelte. Jeg tror ikke det er grunn til å tro at det generelt er slik at pasientreiser ikke planlegges ut fra bl.a. medisinskfaglige vurderinger, men nå er det også presisert i forskrift, og det mener jeg er viktig.

Hvis en f.eks. ønsker å øke den refusjonen man får for en hotellovernatting, hvis en ønsker å ha mer tilbud om pasienttransport – som kan ha noen andre fordeler også; det kan gi mer mobilitet i helsetjenestene våre, der pasienter kan få raskere helsehjelp ved et annet sykehus mot å reise litt lenger – må det altså vurderes i budsjettprosessene, fordi det er tiltak som koster penger.

Erlend Svardal Bøe (H) [11:51:48]: Jeg mener det er litt viktig at en også har noen tanker om hvordan det praktisk skal gjennomføres. Det er som sagt fint at en har gjort den forskriftsendringen, men jeg håper også statsråden kan si litt mer om hvordan en tenker det bør gjennomføres.

Et veldig godt eksempel er at satsen i dag på hotellovernatting er på 711 kr, men i Tromsø, som er min hjemby, der vi har et universitetssykehus, og der vi i tillegg har veldig mye turisme og reiseliv – som selvfølgelig er bra for næringen der – vet en at det kan bli et ganske stort gap mellom den satsen og det det reelt koster. Det er der jeg mener en må kunne ha noen tanker om hva en legger i betydningen av medisinsk forsvarlighet.

Helsedirektoratet ble bedt om å ha en evaluering av pasientreiseordningen. Det ble gjort. Riktignok kom den rett før pandemien, så det var vanskelig å følge opp på grunn av det som skjedde da, men mitt oppfølgings-spørsmål til statsråden kan da være: Hva tenker han om de sakene en ser, og hva tenker han spesielt om Nord-Norge, som er en landsdel med store avstander, og der en ser at man ikke har de samme alternative transportveiene som andre plasser?

Statsråd Jan Christian Vestre [11:52:56]: Som jeg har sagt et par ganger nå, er det sykehusene og helseforetakene som skal følge opp at forskriften følges, og jeg har ikke noen grunn til å tro at de ikke gjør det.

Det er for så vidt et annet spørsmål hvor stor refusjon en får. Det handler litt om likeverdig og rettferdig tilgang til helsetjenestene. Jeg tror alle forstår at hvis man må betale for en nødvendig hotellovernatting for å gjennomføre en nødvendig sykehusinnleggelse, og bare får refundert deler av det beløpet, oppleves ikke det rettferdig. Det skjønner jeg veldig godt.

Som jeg har sagt flere ganger nå, er dette noe vi gjerne ser på. Vi er i gang med å se på det, kollega Nilsen har tatt det opp, og jeg har også nevnt det flere ganger tidligere. Jeg har vært på folkemøte i Tromsø hvor dette har blitt tatt opp. Da sa jeg også – for åpen scene og mikrofon

– at dette er noe vi gjerne ser på, men igjen: Vi styrer Norge etter et statsbudsjett, og hvis vi skal prioritere å øke disse satsene, som det kan være gode grunner for å gjøre, må Stortinget ta stilling til det når budsjettet legges. Hvis ikke har vi ikke kontroll på kostnadene. Jeg tror ikke folk i Norge ønsker seg mer hopp og sprett i den økonomiske politikken, for å si det sann.

Bård Hoksrud (FrP) [11:54:15]: Jeg registrerer at statsråden sier han må forholde seg til budsjettene, men når man altså betaler 3 800 kr for å få bo på pasienthotellet i Tromsø, mener statsråden at det er greit? Det er sykehusene som eier bygget, og det betyr vel at man godt kan gi beskjed om at den prisen skal ned, sånn at det begynner å nærme seg det man faktisk betaler. Dette er egentlig en gylden mulighet for statsråden til ikke å øke budsjettene, men faktisk å få ned kostnadene, sånn at man får billigere overnatting for pasienter i stedet for kinesiske, tyske og andre turister.

Statsråd Jan Christian Vestre [11:55:00]: Nå er det jo ulike grunner til at en har behov for hotellovernatting enten i forkant eller etterkant av et sykehusopphold, og retten til helsehjelp gjelder uansett. Jeg tror det er litt viktig at vi er klare på dette også. Som sagt er det også sånn at mer penger til ett formål er mindre penger til et annet formål. Derfor mener jeg igjen at den ansvarlige og trygge måten å gjøre dette på er å vurdere det i de årlige budsjettprosessene.

Det er fullt mulig å legge dette inn hvis en vil prioritere det. Det kan ha mange gode grunner. Jeg deler fullt ut bekymringen. Jeg har også møtt mange, spesielt i den nordlige landsdelen, som har tatt dette opp med meg, så det er noe regjeringen jobber med. Samtidig kan vi ikke i sak etter sak love mer penger til alle gode formål som vi alle isolert sett har lyst på. Da mister vi kontrollen i den økonomiske politikken, og det overordnede målet vårt nå er å få ned inflasjonen og etter hvert få ned rentene. Da må vi ha «ordning och reda» i budsjettpolitikken, og derfor kan vi ikke gå inn i sånne forslag over bordet.

Bård Hoksrud (FrP) [11:56:03]: Dette handler faktisk om hvilken styring man tar som minister, og jeg skjønner at statsråden ikke vil det.

Jeg har lyst til å ta opp én ting til. Statsråden og denne regjeringen har jo rotet det ordentlig til når det gjelder kiropraktorer. Det er sagt at Pasientreiser skal dekke reise for pasienter til kiropraktor, men nå sier pasienter selv at de ikke har fått noen som helst signaler om at kiropraktorpasienter skal få dekket transport, til tross for proposisjonen som falt. Mener statsråden at dette er riktig? Det sto i proposisjonen, regjeringspartiene sa her at pasientreiser blir dekket, men nå kommer det altså fram at det ikke skjer. Vil statsråden ta tak i det og følge opp dette?

Statsråd Jan Christian Vestre [11:56:51]: Det viser også hvor viktig det er at politikken henger sammen med budsjettene, og at vi gjør dette riktig – også for å sikre at de vedtakene Stortinget fatter, er finansiert, og at de kan gjennomføres. Det handler om trygg styring og troverdig styring.

Ett av grepene regjeringen foreslår i dag i revidert nasjonalbudsjett – som er veldig stramt for fortsatt å holde prisstigningen lav og etter hvert få den ytterligere ned – er kiropraktorrefusjon, som bl.a. skal innebære at vi får tilgang til helsedata som kan brukes i forskningsøyemed, bl.a. på muskel- og skjelettlidelser, men det er også for å sikre det representanten tar opp, nemlig at det fortsatt skal være tilgang til pasientreiser og refusjonsordninger.

Nå ligger denne saken i Stortinget. Regjeringen har foreslått de midlene som er nødvendige for å få dette til, og jeg håper selvfølgelig at det kan få et bredt flertall, slik at vi får denne ordningen på plass – men altså: Det er i budsjettene vi gjør disse grepene. Da er det «ordning och reda» og trygg styring, og det skal i hvert fall denne regjeringen garantere.

Seher Aydar (R) [11:58:06]: Det er litt ironisk å høre på høyresiden, som ikke akkurat var veldig gode mot syke og fattige folk da de styrte, men jeg skal la det ligge.

Jeg vet ikke om jeg er en menneskekenner, men jeg tror at helseministeren er opptatt av å få ned helseforskjellene. Sett i lys av det, hvis jeg har rett, og jeg tror jeg har det: Mener helseministeren at dagens nivå på egenandelstakene, inkludert alle de andre utgiftene syke må betale, er et godt nivå, eller har regjeringen ambisjoner om at helsehjelp skal bli billigere for flere i Norge?

Statsråd Jan Christian Vestre [11:58:51]: Når vi i ganske stramme budsjetter nå gjennom flere år har prioritert ikke å øke egenandelene utover prisveksten, altså holde dem på et stabilt lavt nivå, er det fordi vi har valgt å prioritere dette formålet fordi vi mener det er viktig.

Vi har satt av en del midler til å fjerne egenandelene helt, som vi vet, for unge under 25 år, som får tilgang til psykisk helsevernbehandling og tverrfaglig spesialisert rusbehandling, og LAR-pasienter. Det er også en politisk prioritering, for vi vet at det er en sårbar gruppe, og vi mener det har vært riktig at de ikke skal betale egenandeler.

Vi har også i vår regjeringsplattform at vi ønsker å ta bort egenandelene for yngre som går til fastlege. Det har vi foreløpig ikke kunnet prioritere i ganske stramme budsjetter, men det kan det jo hende det blir rom for senere. Jeg er enig i utviklingen, og at vi bør fortsette å gå i den retningen, men det er som sagt i budsjettene vi kan gjøre det.

Presidenten [11:59:49]: Da er replikkordskiftet over.

De talere som heretter får ordet, har også en taletid på inntil 3 minutter.

Siv Mossleth (Sp) [12:00:17]: Statsråden sier at Senterpartiet må presse på for å få likeverdige helsetjenester. Det er vi vant med – at det er vi som må presse på, at det er vi som må slåss mot sentraliseringen. Det er Senterpartiet som må slåss for gode tjenester med små sosiale og geografiske forskjeller. Hadde alle bodd i en storby med et universitetssykehus, hadde vi sluppet problemet, men slik ønsker vi det ikke, og vi skal ta kampen.

Nordland Senterparti foreslo å øke refusjonssatsene for pasientreiser på Senterpartiets landsmøte. Vi fikk flertall, så nå er det blitt en del av vårt program. Ministeren kan være sikker på at vi skal slåss for den saken. De vi egentlig slåss for, er pasientene som særlig i nord har lange avstander og lang reisevei til våre universitetssykehus. Jeg setter pris på at vi kan reise til UNN i Tromsø og få den mest spesialiserte behandlingen, men det må være slik at alle har råd til å ta den turen. Folk på øyene utenfor Hjelgeland må reise dagen før for å nå fram. Det er folk som er der i ukevis, uten at familien har råd til å komme på besøk. Dette gjelder i ganske mange situasjoner.

Det vi har fremmet forslag om nå, ligger inne som et mindretallsforslag:

«Stortinget ber regjeringen sikre at pasienter med lang reisevei, som trenger overnatting for å få nødvendig helsehjelp, får dekket sine utgifter til overnatting, og komme tilbake til Stortinget på eget måte.»

Dette er et forslag som er videre enn det som kan tas i en budsjettforhandling.

Jeg har merket meg at mange partier og representanter møtte Merete Hansen og Kreftforeningen da de besøkte Stortinget tidligere denne uken. Representanten Hoksrud har vist til samtaler med kreftsyke Merete, og jeg har også sett bilder av at andre har møtt henne.

Jeg ber innstendig representantene fra Fremskrittspartiet og Høyre om å stemme for forslag nr. 1, slik at vi får stukket hull på verkebyllen og begynner å gi lik tilgang til helsetjenester for alle i dette landet.

Irene Ojala (PF) [12:03:37]: Den 20. april hadde NRK følgende overskrift i media:

«Fleire tusen operasjoner unødig avlyst – pasienter å ta på seg rett før inngrep.»

Det sto videre i NRKs innslag:

«Helsekøene er lange som eit vondt år. Samstundes blir operasjonar avlyste fordi pasientar gløymer timen, avlyser i siste liten eller et rett før.»

Arbeiderpartiets representant viste i stedet til pasientene, at det er de som ikke møter opp. Vi i Pasientfokus

mener at vi ikke kan gi pasientene skylden når vær- og føreforhold gjør at de ikke kommer seg til sykehus. Hvor mange har avbestilt sine timer grunnet slike uværsdager? Det kommer ikke fram, for den avlysningen skjer ofte om morgenen.

Jeg lurer på hvorfor det ikke fokuseres på de tre fjerdedeler av operasjonene som faktisk ikke gjennomføres. Hva er årsakene til disse strykningene? I slutten av april stilte jeg spørsmål til helseministeren om dette. Svaret kom, og der står det at i Helse sør-øst ble det i 2024 avlyst 8 832 operasjoner etter kl. 16 dagen før, som er definisjonen på en strykning. Av disse operasjonene var 2 408 avlysninger direkte knyttet til mangel på operasjonssykepleiere, anestesipersonell eller kirurger. Det utgjør 27 pst. av alle avlyste operasjoner i denne kategorien. Med andre ord er årsaken til hver fjerde avlyste operasjon mangel på personell.

Helse vest hadde over 15 pst. som skyldtes personalmangel. 2 516 operasjoner ble avlyst der i 2024.

Jeg hadde ikke tenkt å si noe mer, men mens jeg satt her i dag, fikk jeg meldinger fra to pasienter fra Finnmark. I den ene står det om han som hadde fått utsatt timen for undersøkelse i tarmen fire ganger grunnet dårlig vær, med stengt vei over Sennalandet. Pasienten har lært: For å nå timen vil pasienten nå reise dagen før, for det er bedre. Da kan pasienten ta siste dose med avføringsmiddel på hotellet og ikke kl. 4 om morgenen, én time før taxien kjører til Hammerfest, for hvis han må på do da, må pasienten be taxien stoppe slik at han kan bæsje ute i uværet. Hva får han så til svar når han tar det opp med Pasientreiser? Jo, han kan kjøpe seg en stor bleie som tar fem kilo bæsj. Er det sånn vi skal ha det? Nei, vi skal ikke ha det sånn.

Den andre jeg fikk melding fra, fikk etter fire kanselleringer grunnet dårlig vær beskjed fra Pasientreiser om at det var pasientens ansvar å sørge for å reise så tidlig som mulig for å rekke timen, uavhengig av vær. Det betyr at pasientene blir oppfordret til å ta inn på hotell. Det har de ikke råd til.

Vi har ikke et likeverdig sykehusstilbud i Norge, og det er det helseministerens ansvar å ta tak i nå. Det kan faktisk ikke utsettes flere ganger, og det må i hvert fall ikke bli en del av valgkampen, for da kommer det til å stå til stryk.

Bård Hoksrud (FrP) [12:06:55]: Helsedirektoratet ble altså bedt om å gjøre en evaluering allerede i 2019. Senterpartiet har sittet i tre et halvt år og kunne sørget for at den evalueringen hadde blitt fulgt opp. Det er nå gjort noen endringer i forskriftene, og jeg håper statsråden kan være tydelig på at de endringene som ble vedtatt i februar, kommer til å bli fulgt opp.

Statsråden skyver hele tiden budsjettet foran seg, men er ikke også han enig i at man må se på den måten

man driver anbudsinnhenting på innenfor Pasientreisens område? Åpenbart er det noe som er rart. En lavt hengende frukt er i hvert fall å sørge for at når Helseekspressen har ledige plasser, så åpner man for at pasienter kan få lov til å sitte på med de bussene, for det sparer samfunnet for penger. Det betyr at helseministerens budsjetter gir litt flere muligheter til å kunne drive med pasientbehandling eller andre ting.

Så har jeg lyst til å utfordre på noe annet som også har kommet opp, og som er grunnen til at vi ønsker å se på Pasientreiser, evaluere det og gå gjennom hele regelverket. Ta f.eks. Merete fra Narvik. Hun har et langt behandlingsløp foran seg, men får ikke utbetalt det hun har lagt ut, før behandlingen er ferdig. Det kan altså gå mange uker før man får tilbake penger. For noen kan det være greit, men det er ikke sikkert det er greit for alle, at alle har en sånn reserve som man bare kan hente fra, når det faktisk er ganske store utgifter.

Det finnes mange muligheter her. Jeg håper at statsråden er litt mer offensiv og ikke bare sier at vi må forholde oss til budsjettet, men faktisk ser på mulighetene og potensialet for å spare samfunnet for utgifter og sørge for å gjøre det enklere og rimeligere for pasientene. For hvis man prater med folk i Nord-Norge om Pasientreisens omdømme og hvordan det fungerer – hva de sier, tror jeg ikke jeg kan si fra denne talerstolen – er det ganske unisont at man er misfornøyd med ordningen sånn som den er nå, og det er et alvorlig signal.

Til sist må jeg innom dette med det digitale og betaling hvis man ikke møter opp. For de aller fleste er ikke det noe stort problem, men for dem som ikke er digitale, som en del ganger ikke får brev i posten før man egentlig skulle ha vært til timen, eller en eller to dager før, kan det faktisk være litt vanskelig. Så man har noen poenger der, og det er viktig å se på hvordan man kan løse det på en god måte.

Det er også spesielt at Rødt er så kritisk til Fremskrittspartiet. Som parti er vi faktisk veldig positive. Vi har gått nesten hånd i hånd for å stoppe egenandelsøkninger, så representanten fra Rødt burde i hvert fall klare å nyansere litt, men jeg skjønner at det er litt vanskelig, og at det ikke passer like godt inn i en sånn ideologisk greie.

Presidenten [12:09:58]: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 3.

Sak nr. 4 [12:10:03]

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kathy Lie, Grete Wold, Marian Hussein, Sigrid Zurbuchen Heiberg, Une Bastholm og Rasmus Hansson om lovfesting av fri-

tidstilbud (Innst. 229 S (2024–2025), jf. Dokument 8:52 S (2024–2025))

Presidenten [12:10:26]: Etter ønske fra familie- og kulturkomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringa.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil syv replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringa, og de som måtte tegne seg på talerlista utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Silje Hjemdal (FrP) [12:10:57] (ordfører for saken): Forslagsstillerne ønsker i denne saken en lovfesting av fritidstilbud. Komiteen har jobbet godt med saken. Vi fikk bl.a. ulike høringsinnspill, og vi fikk et ganske omfattende brev som redegjorde for barne- og familieministerens syn på forslagene. I brevet vises det til utredninger om tilbudet som eksisterer i dag, og en vurdering av de ulike tiltakene.

Kort oppsummert blir ikke en lovfesting anbefalt der. Det vises også til at det heller ikke er utredet hvilke økonomiske konsekvenser en slik lovfesting ville kunne medført. Det er selvfølgelig viktig å ha med seg videre i denne debatten.

En lovfesting vil også måtte veies opp mot andre lovpålagte oppgaver for kommunene. Det gjelder midler til utstyrssentraler, fritidsklubber, ungdomshus og andre ting. Det er noe vi har tradisjon for å støtte over budsjettene – nærmere bestemt statsbudsjettet, selvfølgelig – og det er der man er nødt til å ta den avveiningen, har komiteen påpekt i saken.

Avslutningsvis: Som saksordfører har jeg også lyst til å bemerke at heller ingen av de høringsuttalelsene som kom, drøftet en eventuell lovfesting av dette opp mot andre lovpålagte kommunale oppgaver. Jeg kommer tilbake til Fremskrittspartiets innlegg senere.

Åse Kristin Ask Bakke (A) [12:13:24]: Eg vil starte med å takke forslagsstillerane for å løfte debatten. Intensjonen er det nok mange av oss i komiteen som stiller oss bak, nemleg å auke antal fritidsklubbar og opne møteplassar for barn og unge, som er eit viktig initiativ. Vi veit alle kor avgjerande det er å ha gode fritidstilbod og trygge arenaer der barn og unge blir møtt av kloke, trygge vaksne. Fritidsklubbar har lenge vore ein slik arena. Dei er opne møteplassar der barn og unge kan møtast på tvers av bakgrunn, både sosialt og økonomisk, og er eit lågterskeltilbod som inkluderer veldig mange.

Gjennom tilskotsordninga for inkludering av barn og unge har regjeringa styrkt dette feltet betrakteleg. Ordninga har auka med heile 230 mill. kr, til totalt

758 mill. kr. Eg vil òg trekkje fram regjeringa sitt arbeid gjennom handlingsplanen «Alle inkludert!», der det blei løyvt 14 mill. kr ekstra til ungdom og fritid for å løfte kvaliteten i fritidsklubbane lokalt. Det vil eg seie viser både vilje og handling.

Når det gjeld spørsmålet om å lovfeste retten til fritidstilbod, meiner vi det ikkje er vegen å gå, då det ikkje er greidd ut kva økonomiske konsekvensar ei sånn lovpålagt teneste vil ha, og vi veit at mange kommunar alle-reie er under stort press. Fleire lovpålagde oppgåver kan føre til kutt i den andre enden. Ofte ser vi at tilbod som er retta mot barn og unge, blir trua. Difor meiner vi i Arbeidarpartiet at det er viktig å gje kommunane betre føresetnader for å gje gode tenester over heile landet. Dette arbeidet har vi teke på alvor, bl.a. gjennom både endringar i inntektssystemet, som blei vedtekne i Stortinget i 2024, og ein auke av kommuneramma generelt. Målet er klart: å sikre alle barn og unge gode og likeverdige tenester, uansett kor ein bur. Då er kommuneøkonomien òg heilt avgjerande.

Heilt til slutt vil eg seie at Arbeidarpartiet stemmer imot dei lause forslaga som ligg føre i saka.

Turid Kristensen (H) [12:15:56]: Høyre stiller seg definitivt bak forslagsstillernes ønske om at alle barn som ønsker det, skal ha tilgang til å møte i en fritidsklubb. Fritidsklubbene er en utrolig viktig arena for inkludering og deltakelse for veldig mange barn, og ikke minst for mange barn som kanskje ikke deltar på andre former for fritidstilbud, som idrett, teater, korps eller andre ting. Her møter de trygge, gode voksne, og de får lære å ta del i et demokratisk samfunn.

Jeg synes dette er viktig. Dette hegner vi om, og det mener også vi i Høyre det er viktig at vi skal gjøre. Når det gjelder spørsmålet om å lovfeste det: Jeg kan godt forstå det ønsket mange har om å lovfeste dette, for å sikre at det skal være tilgjengelig i alle landets kommuner. Samtidig må vi også se litt på den økonomiske situasjonen kommunene står i. For oss i Høyre er det også veldig viktig å verne om det kommunale selvstyret. Det er kommunene selv som best vet hvordan de kan møte barn og unges behov i sin kommune. Det kan være at fritidsklubb er det rette, men det kan også være behov for å styrke andre deler av tilbudet til barn og unge.

Derfor kommer ikke Høyre til å støtte forslaget om lovfesting. Vi har også merket oss svarene fra statsråden, som jeg mener på en god måte redegjør for hvorfor dette ikke er veien å gå.

Jeg vil også si at i vårt program for neste stortingsperiode er vi ganske tydelig på at vi ønsker å være med og bidra til at flere barn kan få lov til å tilbringe sin fritid i en fritidsklubb, men vi ønsker altså å gjøre dette på andre måter enn gjennom en lovfesting. Vi støtter intensjo-

nene i forslaget, men mener at det er andre virkemidler som må til.

Så får vi fortsette å jobbe videre for at enda flere barn skal få lov til å ha gleden av å oppleve det å kunne være med i en fritidsklubb, utøve sine fritidsinteresser, være sammen med sine klassekamerater og venner og oppleve en trygg fritid for seg og sine.

Per Olav Tyldum (Sp) [12:18:31]: Senterpartiet deler også forslagsstillernes ønske om trygghet for våre barn, både på skolen og i fritiden. Kort sagt: Det skal være trygt og godt å være barn og ungdom i hele Norge.

Fritidsklubbene utgjør et viktig sosialpolitisk verk-tøy for inkludering. Det er også en viktig arena for læring og mestring og i kampen mot ulikhet og utenforskap. I representantforslaget er det fremmet forslag om å sikre alle barn og unge tilgang på utstyrssentraler som låner ut utstyr av god kvalitet, og der lånernes sikkerhet og personvern vektlegges.

Til det punktet vil jeg skryte av BUA-nettverket – et nettverk som i dag består av 275 sentraler i over 205 kommuner. BUA mottar driftstilskudd fra Bufdir og er i stor aktivitet, med mål om å være «enkelt», «gratis» og «bærekraftig».

Senterpartiet mener det er viktig å støtte opp under denne ordningen, der ett av målene er å tilby gratis utlån av utstyr som dekker variert aktivitet, som fremmer aktivitet, og som samtidig sikrer bærekraft gjennom deling og gjenbruk uten å øke forbruket.

For å kunne tilby gode fritidstilbud til barn og unge i hele landet er det minst like viktig å ta vare på infra-strukturen. En aktivitet er ofte knyttet til en fysisk ramme – et sted å være.

Det er ofte bruk av skolebygg utenom skoletid, men det handler også om over 5 000 organisasjonseide kulturbygg, som f.eks. ungdomshus, grendehus eller samfunnshus. I snitt er det 15 slike hus per kommune, men størsteparten av den andelen ligger utenfor de store by-ene. Lokalt eierskap til husene skaper tilhørighet. Lokal-miljøene tar ansvar for å holde husene i hevd, slik at nettopp fritidsaktiviteter som korpsøving, teaterøving, barkedisko osv. kan gjennomføres i nærheten av der barn bor. 60 pst. av disse husene er bygd mellom 1880 og 1960 og har behov for oppgradering og universell utfor-ming utover jevnlig vedlikehold.

Senterpartiet fremmer to forslag i komiteens innstil-ling, der vi nettopp framhever betydningen av at slike hus i bygda er viktig for en aktiv fritid for våre barn og unge. Lokalsamfunnene er vant til å samle inn penger og delta i dugnad, men det trengs et større løft for å snu trenden med at stadig flere slike hus er i svært dårlig forfatning.

Til slutt en liten stemmeforklaring: Senterpartiet vil også stemme imot de løse forslagene som er lagt fram i dag.

Presidenten [12:21:15]: Jeg regner med at representanten vil ta opp forslag.

Per Olav Tyldum (Sp) [12:21:18]: Det vil jeg.

Presidenten [12:21:19]: Det er fint. Da har representanten Per Olav Tyldum tatt opp de to forslagene fra Senterpartiet.

Kathy Lie (SV) [12:21:34]: I dette representantforslaget fra SV fremmet jeg tre forslag som dessverre ikke ble med i innstillingen, og derfor fremmes de som løse forslag. Jeg vil starte med å ta dem opp. Vi fremmer forslag om å lovfeste fritidstilbud for alle barn og unge i deres nærmiljø og også å sikre kommunal frihet til å utforme egne løsninger sammen med frivilligheten, med krav til bemanning og kompetanse og unges rett til medvirkning. Vi fremmer også forslag om å sikre at alle barn og unge har tilgang til en utstyrssentral som låner ut utstyr av god kvalitet, og der lånerens sikkerhet og personvern vektlegges. Til slutt fremmer vi et forslag om at regjeringen i statsbudsjettet for 2026 skal foreslå en tilskuddsordning for kommuner som vil etablere eller ruste opp fritidsklubber og ungdomshus.

Fritidsklubbene ble etablert på 1950-tallet som en del av et sosialpolitisk tiltak og løftes i dag fram som en del av løsningen i kampen mot ulikhet og utenforskap. Det at barn og unge har et sted der de kan møtes, på tvers av kulturell, religiøs, økonomisk og sosial bakgrunn, er en viktig del av det å utjevne forskjellene i samfunnet, og det er en arena for å forebygge utenforskap og at unger havner i feil selskap.

Mange fritidstilbud koster mye å være med på, og mange familier ser seg nødt til å begrense barnas deltakelse fordi pengene ikke strekker til. Da blir åpne, gratis møteplasser enda viktigere – møteplasser hvor unge kan henge, delta på aktiviteter, prate med trygge voksne og ha en meningsfylt fritid.

Hele komiteen er enige om at fritidsklubber er viktige, og alle mener at utstyrsutlåssentraler som BUA og Skattkammeret er bra saker som bør få støtte i statsbudsjettet. Likevel mangler viljen til å gjøre nødvendige grep for å sikre fritidsklubber og utstyrssentraler i en tid da kommuneøkonomien mange steder er så stram at det har direkte konsekvenser for fritidsklubbene. Ungdom og Fritid rapporterer at nesten 40 pst. av landets fritidsklubber sto i fare for nedleggelse eller kutt i 2025.

Som trener for et jentelag i håndball så jeg stadig barn som kom uten ball, eller som manglet sko. Jeg lagde min egen lille utstyrsutlånsbagg med sko, baller og knebeskyttere arvet fra søsken og så videre, og jeg er helt overbevist om at det gjorde at flere deltok på laget. Derfor er jeg så glad for at dette er satt i system gjennom BUA. Jeg vet hvor viktig det er for deltakelsen – for det er

den følelsen foreldre har når de må nekte barna å delta fordi føttene vokser og de ikke har råd til nye sko.

SV mener lovfesting av fritidstilbud og utstyrssentraler er nødvendig for å sikre en stabil og forutsigbar finansiering som vil opprettholde og utvide tilbudet. Det er spesielt viktig i en tid da mange familier har dårlig råd og mange barn og unge trenger et gratis sted å møtes.

Presidenten [12:24:33]: Da har representanten Kathy Lie tatt opp SVs forslag i saken.

Hege Bae Nyholt (R) [12:24:46]: Skatehallen i Larvik er kjent langt utenfor kommunen, fylket og landet vårt. Den har nemlig fostret både nasjonale og internasjonale stjerner, og én av dem er Hermann Stene. Han er kanskje ukjent for mange her inne, men som en av Norges største profesjonelle skatere er Hermann kjent for mange i alle verdensdeler. Skal vi tro Hermann, hadde ikke livet hans sett sånn ut hvis det ikke var for samlingsstedet for skatere i Larvik. Han sier selv:

«Takket være hallen her, har jeg kommet til det nivået jeg er på. Det har gitt meg alt. Det har gitt meg hele livet mitt».

I mars stengte dørene for hundrevis av skatere. Til tross for stor motstand valgte kommunen, med Fremskrittspartiet og Høyre i spissen, å kutte pengestøtten som gjør det mulig for Larvik Skateboardklubb å tilby barn og unge med kjærlighet for brett og sparkesykkel et inkluderende, bemannet og sosialt sted å være.

Larvik skatehall er dessverre bare ett strå i engen av alle fritidstilbud som kuttet ned av dårlige kommunebudsjettets ljà. I hele Norge ser vi hvordan fritidstilbud mister økonomisk støtte og blir nedlagt en etter en. Når ikke fritidsklubber og andre tilbud er lovfestet, vet vi at dette er punkter som fort strykes fra budsjettlistene av høyresiden. Rapportering fra Ungdom og Fritid viser at nesten 40 pst. av alle landets fritidsklubber står i fare for kutt og nedleggelser i år.

Kulturen, frivilligheten og idretten er noen av de viktigste stedene for å bryte ned skillene mellom folk og for å bringe unge sammen. Barn og ungdom skal ha rett til å utføre sine egne interesser, ha sin egen kultur og sitt eget rom. Vår jobb er å tilrettelegge.

Jeg er skuffet over at Stortinget ikke ser viktigheten av å lovfeste fritidstilbud for alle, og hvordan det kan sikre forutsigbarhet for alle gode initiativer der ute. Uten stabil økonomi står tilbudene til unge i fare, og bare barn og ungdom med rike foreldre får mulighet til å delta på fritidsaktiviteter.

Hermann Stene, moren hans, resten av familien og alle ildsjelene i Larvik Skateboardklubb har i mange år bidratt til at ungene i Larvik har et felles sted å henge, skate og være sammen uavhengig av foreldrenes lommebok. Kommunens stopp av penger til skatehallen er

småpenger i budsjettet, men dersom Larviks ungdom faller utenfor, er kostnadene enorme. La oss hegne om ungdommenes rett til fritid.

Sigrid Zurbuchen Heiberg (MDG) [12:27:24]: I Norge vart dei fyrste fritidsklubbane etablerte på 1950-tallet, for å førebyggja ungdomskriminalitet og styrkja ungdomskulturen. I dag er dei kommunale fritidsklubbane mykje forskjellige. Dei er bordtennisbord og fotballbane, dei er slitne musikkrom eller gamingrom med topp nytt utstyr, men dei er fyrst og fremst ein plass for å eta, for å gjera lekser og for berre å vera saman. Felles for fritidsklubbar er at dei er éin av få plassar norske ungdom har for å vera saman utan forpliktingar, utan betaling, og det trengst.

Dei siste ti åra har over 100 fritidsklubbar forsvunne i Noreg. Éin av fem kommunar manglar eit sånt tilbod, og no står altså nesten halvparten av landets fritidsklubbar i fare for kutt eller nedlegging. No må noko gjerast.

Fattigdom, ulikskap og utanforskap er eit stort og aukande samfunnsproblem i Noreg. Dei aukande levekårsforskjellane i byar som Oslo, Bergen, Trondheim, Stavanger, Sandnes, Drammen og Fredrikstad er urovekkjande. I Oslo har me lenge hatt problem med ein delt by, og i nokre utsette bydeler er det vanleg at barn og unge er så trongbudde at dei kallar seg utebarn. Dei får ikkje lov til å koma heim før småsøskena har lagt seg.

Når kommunar som Oslo vert styrte av Høgre og Framstegspartiet, som gjev skattelette til dei rikaste og kuttar i budsjetta for fellesskapet, ser me fort resultatet: nedlagde skular, nedlagde fritidsklubbar, større forskjellar mellom folk, mindre tillit, meir kriminalitet. Gata kan ikkje vera det einaste alternativet for ungdomane våre. Det er å be om trøbbel.

Ein fersk studie frå Storbritannia konkluderte med at kriminaliteten blant ungdom i London auka med 14 pst. etter at klubbnedleggingar vart gjennomførte mellom 2010 og 2019. I bydel Søndre Nordstrand, der det finst særleg levekårsutsette område, møtte tusenvis av innbyggjarar opp i vinter for å protestera mot politikken til byrådet. Det er fordi folk på Holmlia veit kva som er resultatet av slik usosial politikk.

Det veit òg alle dei aktørane som faktisk jobbar med barn og unge i Noreg, og som tek denne gruppa på alvor. Eg vil takka alle dei som kom med høyringsinnspel til forslaget vårt: Norges Handikapforbunds Ungdom, Press – Redd Barna Ungdom, Redd Barna, Skuleleiarforbundet, Ungdom og Fritid og UNICEF Norge. Den store støtta til dette forslaget viser at det trengst ei skikkeleg satsing for å skaffa alle ungdomar i landet vårt ei trygg og inkluderande fritid.

Mannsutvalet har anbefalt det, og me i Miljøpartiet Dei Grøne meiner at det er eit akutt behov for å sikra

norske ungdomar ein trygg plass å vera. Det er synd at stortingsfleirtalet ikkje støttar oss i dag. Dei partia som snakkar fint, men handlar lite i dag, får ein ny sjanse til å styrkja kommuneøkonomien i revidert nasjonalbudsjett, og eg forventar at dei følgjer opp der.

Statsråd Lene Vågslid [12:30:38]: Eg har sjølv brukt mange timar av ungdomstida mi på ungdomsklubben heime på Dalen, og eg trur me alle kan vere einige om kor viktige ungdomsklubbane er for fritida til barn og unge, ikkje minst for at ein får ein trygg og god oppvekst med trygge vaksne rundt seg – at ein kan få ein oppvekst som gjev tru på framtida.

Fritidsaktivitetar er ein viktig del av det å gje ein god oppvekst til barn og unge, uansett kvar dei kjem frå. Difor er det avgjerande at me sikrar ungar rett til kvile, fritid og lek, slik det er slått fast i barnekonvensjonen artikkel 31.

Dessverre har ikkje alle barn like moglegheiter. I 2024 svarte 19,1 pst. av låginntektsfamiliane at dei ikkje hadde råd til regelmessig deltaking. Det er ei tydeleg påminning om at me må fortsetje arbeidet med å inkludere fleire. Nettopp difor er tilbod som fritidsklubbar og utstyrssentralar så viktige. Fritidsklubbar er opne, inkluderande møteplassar, særleg for ungdom som fell utanfor andre aktivitetar. Der kan dei byggje trygge relasjonar som kan fungere som bindeledd til andre tenester, f.eks. politi og utekontakt.

Utstyrssentralane senkar tersklane, akkurat som representanten frå SV godt var inne på, gjennom å tilby gratis utlån av sports- og fritidsutstyr. Dette er grunnen til at Arbeidarpartiet, saman med SV og Senterpartiet, har styrkt tilskotsordninga for inkludering av barn og unge betrakteleg i denne regjeringsperioden. Akkurat som representanten frå Arbeidarpartiet viste til, har me styrkt tilskotsordninga med 231 mill. kr, og ein betydeleg del av desse midlane går til kommunar og andre aktørar for etablering av drift av fritidsklubbar, møteplassar og utstyrssentralar. Dei går òg til andre viktige inkluderings tiltak, som lokale fritidskasser, som òg mottok midlar gjennom denne ordninga.

Oslo Economics skal no evaluere denne tilskotsordninga, som i dag er på over 750 mill. kr. Den evalueringa vil òg gje oss viktig kunnskap om korleis ordninga eventuelt kan innrettast for å treffe endå betre.

Eg deler bekymringa rundt stramme kommunebudsjett. I inneverande år har me styrkt kommuneøkonomien med opptil 13 mrd. kr, og i dag kom kommuneproposisjonen for neste år. Kommunalministeren er i salen, og me er heilt einige om at me må styrkje kommuneøkonomien, slik me òg legg opp til for neste år.

Forslaget om å lovfeste fritidstilbud er godt gjort greie for av Arbeidarpartiet i komiteen. Eg trur heller

ikkje det er vegen å gå. Styringstrykket på kommunane er stort, og det vil kunne føre til at andre viktige prioriteringar for barn og unge må vike.

Presidenten [12:33:42]: Det blir replikkordskifte.

Kathy Lie (SV) [12:33:57]: På talerstolen, og også i svarbrevet til komiteen, sier statsråd Vågslid at man ikke anbefaler lovfesting av fritidstilbud fordi det kan føre til at andre tiltak nedprioriteres til fordel for dette, siden kommunen mener andre ting er viktigere. Samtidig er jo kulturskole og bibliotek i dag lovfestet, mens fritidsklubbene er overlatt til kommunenes prioriteringer.

Når alle partier, inkludert statsrådets parti, er opp-tatt av hvor viktig gratis, åpne fritidstilbud er, hvordan mener statsråden da at vi, uten lovgivning, kan styrke fritidsklubbene og hindre at de kuttes og legges ned på grunn av stram kommuneøkonomi?

Statsråd Lene Vågslid [12:34:50]: Det meiner eg me bør gjere gjennom dei verkemidla me har i dag. Eg meiner tilskotsordninga for inkludering av barn og unge er ei veldig god tilskotsordning. Ho er no på over 750 mill. kr. Ho treffer veldig breitt. Eg var her om dagen oppe på Bøler og såg på eit prosjekt der, der ein no jobbar med å få idrettsaktivitetar inn i AKS. Dette trur eg me deler engasjementet for. At fleire skal kunne ta del i fritidsaktivitetar, er veldig viktig for Arbeidarpartiet. Oslo Economics skal no evaluere den tilskotsordninga me snakkar om. Kan me gjere ho endå meir treffsikker, kan me gjere ho betre, vil me naturlegvis lytte til det.

Eg er glad for at regjeringa no, ved kommunalministeren, som er i salen, har bestemt å setje ned ein kommunekommisjon som skal sjå på det totale styringstrykket for kommunane, for det er rett, som representanten er inne på, at det er andre delar som er lovfesta i kommunane, som eg trur me er glade for at er det. Me må likevel ta ansvar for totalen, for heilskapen. Difor meiner eg det ikkje er rett å lovfeste nye oppgåver for kommunane no.

Kathy Lie (SV) [12:35:55]: Jeg har selv en fortid som kommunepolitiker, og jeg vet hvor tøffe prioriteringene kan være, og hvor irriterende det kan være med statlige pålegg som ikke følges opp med finansiering.

En forskningsrapport fra Telemarksforskning i 2022 viste at kultursjefene rundt omkring ville prioritert fritidsklubber høyere hvis kulturbudsjettene var større. Så det handler med andre ord ikke alltid om vilje, men om mulighet. Selv om vi har gjort veldig mange gode ting, f.eks. fritidskasser og økt tilskudd til inkludering av barn og unge, ser det ikke ut til å treffe fritidsklubbfeltet i den

grad det burde. Det er også sånn at fritidsklubbfeltet er litt spesielt, fordi det ikke er organiserte aktiviteter, det er mer et fristed for ungdom. Hvordan kan vi vri det og gjøre tilskuddene mer tilgjengelige for fritidsklubbfeltet, sånn at det virkelig fungerer godt?

Statsråd Lene Vågslid [12:36:56]: Det er nok eit nyansert bilde her. Det er veldig mange som nyt godt av tilskotsordninga i dag. Eg kjenner sjølv godt til fleire av dei fritidsklubbane. Eg er likevel nysgjerrig og interessert i å sjå veldig nøye på den evalueringa Oslo Economics skal gjennomføre av tilskotsordninga, for me må vere utolmodige med tanke på korleis me kan få dette til å treffe betre. Det er ei kjensgjerning at når 100 000 barn og unge i Noreg i dag er utanfor arbeid og utdanning, og òg har for dårleg tilgang til fritidsaktivitetar, må parti som Arbeidarpartiet og SV vere fremst i utolmodigheitsrekkja. Eg vil, i lag med SV, sjå nærmare på det når me har evaluert sjøelve ordninga som me i dag forvaltar.

Så er eg glad for at Arbeidarpartiet, Senterpartiet og SV i denne regjeringsperioden har vist at me prioriterer dette feltet – 231 mill. kr meir til ei ordning som no er på over 750 mill. kr, og som treffer veldig mange barn og unge frå nord til sør, frå aust til vest. Det er eg veldig glad for.

Sigrid Zurbuchen Heiberg (MDG) [12:38:07]: I Sogndal legg dei no ut det tradisjonsrike ungdomshuset for sal. Det kan henda at det er like greitt at Solhov vert seld, det kan henda at det er andre tilbod i den kommunen som treffer ungdomen betre i dag, men eg lurar på storbyane våre. Der ser me ein eksplosiv auke i utanforskap, i fattigdom og i forskjellar, og me har òg eit aukande problem med kriminalitet.

Eg lurar på: Kva konkret vil regjeringa gjera? Me kan forventa at etter alt sannsyn kjem Høgre og Framstegspartiet til å villa kutta endå meir i kommunebudsjetta til hausten og føreslå å leggja ned endå fleire fritidsklubbar. Våre lokalpolitikarar i Oslo aust vil sitja med kniven på strupen. Kva skal dei gjera? Kva vil regjeringa heilt konkret gjera for å sørgja for at ingen fritidsklubbar i Oslo aust eller andre utsette storbyområde blir lagde ned i år?

Statsråd Lene Vågslid [12:39:01]: Det er særleg to ting: Det fyrste er at me i dag gjennom kommuneproposisjonen legg fram eit anslag for neste år der me varslar ein auke i handlingsrommet på opp mot 2 mrd. kr. Det er viktig at me framleis styrkjer kommuneøkonomien, for det er kommunane som styrer dette.

Det andre eg vil seie, er noko me gjorde for ei veke sidan. Då sette eg og regjeringa i gang eit tiårig samfunnsoppdrag der me set ein nullvisjon for utanforskap, og der Forskringsrådet skal vere vertskap. Me går i lag med

partane i arbeidslivet, fritidsklubbar og barne- og ungdomsorganisasjonar i ein tiårsperiode for å arbeide systematisk med korleis me kan inkludere fleire.

Eg trur alle parti må erkjenne at me gjer mykje bra, men det er likevel noko som ikkje fungerer. Det er openbert når utanforskapet er så stort som det er. Me må styrkje kommuneøkonomien vidare, me må vere interesserte i å forske på kva som fungerer, og folk må velje politikarar lokalt som vil satse på inkludering av barn og unge.

Sigrid Zurbuchen Heiberg (MDG) [12:40:04]: Takk for svaret. Eg er sjølv sagt for å styrkja kommuneøkonomien. Det går Miljøpartiet Dei Grøne til val på. Men det er òg svakheiter med lokaldemokratiet. Me ser f.eks. at norsk natur vert bygd ned i rekordfart fordi norske kommunepolitikarar er i eit «race to the bottom» om å byggja ned norsk natur.

Når det gjeld tilbod til ungdom, som me snakkar om i dag, ser me at kommunar har val, men f.eks. i Oslo vel lokalpolitikarane å setja ned skattane for dei rikaste og ta frå dei fattigaste barna. Eg meiner då at det er eit nasjonalt ansvar, som me har føreslått i denne saka, å sikra at ikkje berre eldre har eit tilbod, at ikkje berre småbarn har eit tilbod, men at òg ungdom er sikra, gjennom lov-pålegg, at dei ikkje vert salderde og kutta.

Så eg spør igjen: Kva vil ein konkret gjera i år for at ikkje fritidsklubbar på Oslo aust får kutt når kommunen skal vedta budsjettet sitt til hausten?

Statsråd Lene Vågslid [12:41:04]: Arbeidarpartiet har nok eit litt anna forhold til lokalt sjølvstyre enn Miljøpartiet Dei Grøne kanskje har. Eg meiner det er eit lokalt ansvar å sørge for dette, og så bør veljarane merke seg når dei skal stemme ved neste kommuneval, kva prioriteringar ein gjer i dei ulike kommunane.

Det me gjer heilt konkret no på dei verkemidla eg og regjeringa har som gjeld tilskotsordninga for inkludering av barn og unge, er å evaluere ordninga. Ho har i tillegg blitt vesentleg styrkt fordi Arbeidarpartiet saman med Senterpartiet og SV har prioritert det slik. Me må vere konstant nysgjerrige på om det me gjer, treffer godt nok. Det vil eg, som eg sa i svaret mitt til SV, vere fremst i rekkja til å gjere. Prioritering av barn og unge, fritidsklubbar og alt som kan bidra til inkludering, er ikkje berre viktig for den enkelte, det er viktig for samfunnet. Me veit at utanforskapet i dag kostar samfunnet om lag 76 mrd. kr. Det har me ikkje råd til. Difor er dette ei av dei viktigaste sakene for regjeringa: å sørge for å inkludere fleire barn og unge.

Presidenten [12:42:06]: Replikordskiftet er omme.

De talere som heretter får ordet, har også en taletid på inntil 3 minutter.

Silje Hjemdal (FrP) [12:42:26]: Jeg takker for en i hovedsak saklig debatt. Selv om vi er litt uenige, er det mange som støtter intensjonen. Jeg må imidlertid påpeke at når representanten fra Miljøpartiet De Grønne er ute og advarer mot Høyre og Fremskrittspartiets økonomiske politikk, kvikner man selvfølgelig til, og jeg vil minne om at hvis Miljøpartiet De Grønne hadde fått gjennomslag for sin økonomiske politikk, hadde det ikke vært mye penger å dele ut til barn og unge på sikt. Jeg kan bl.a. nevne kysten og vår industri der. Vi har en stor olje- og gassnæring, bare for å nevne noe, som bidrar betydelig inn i statskassen.

Jeg hører også at Miljøpartiet De Grønnes løsning på ungdomskriminalitet er at man skal lovfeste fritidsklubbene. Jeg er imidlertid av den oppfatning at det viktigste er at barn og unge har et tilbud som faktisk er åpent, og da må man ha pengene.

Vi er også helt enig i at barn og unge er blant våre viktigste ressurser. Det å få delta i et sosialt fellesskap og andre typer aktiviteter er i seg selv en veldig viktig verdi i samfunnet. Det at noen barn ikke får delta i fritidsaktiviteter på grunn av foreldrenes økonomiske situasjon, er selvfølgelig hjerteskjærende å høre. Det øker også faren for sosial ekskludering, ensomhet og en rekke andre utfordringer. Det er selvfølgelig noe vi skal ta på aller største alvor.

Vi mener imidlertid at noe av det viktigste vi kan gjøre for å senke terskelen for at barn skal kunne delta, er å gi familiene bedre økonomiske vilkår. Det handler om lavere skatter og avgifter, og det handler om at folk må få lov til å beholde mer av egne penger.

Det kanskje aller viktigste er å sikre at frivilligheten fremdeles er fri. Det er her vi får noen utfordringer med de forslagene som foreligger, for de legger føringer på frivilligheten. Det er også føringer overfor kommunestyrene. Det er en ærlig sak. Fremskrittspartiet er for et lokalt selvstyre. Det er helt lov å innta andre standpunkt, men det er derfor vi ikke kan støtte forslagene slik de er nå.

Jeg har ikke fått gått gjennom hele revidert nasjonalbudsjett, men jeg hører det vises til en styrking av kommuneøkonomien. Vi vet at det er et stort behov for det, for der har man sviktet totalt. Jeg registrerte, før jeg gikk på talerstolen, at i hvert fall Frivillighet Norge uttrykker stor bekymring, nettopp fordi man ikke har sagt noe om full momskompensasjon i det som er kommet i revidert. Det vil bety noe for barn og unge.

Turid Kristensen (H) [12:45:44]: Jeg har bare først lyst til å bemerke at en del av dem som tar veldig sterkt til orde for at ting skal lovfestes her i dag, representerer partier som også tar sterkt til orde for at man skal ha en tillitsreform både i kommunene og ute i de ulike tjenestene. Dette henger faktisk ikke helt i hop. Jeg har også

vært kommunepolitiker. Jeg vet at det er vanskelig å prioritere ikke-lovpålagte oppgaver, men det er faktisk kommunepolitikernes både jobb og privilegium å kunne prioritere gjennom sine midler.

Så har jeg lyst til å kommentere påstandene om bl.a. Høyres holdning til kommuneøkonomi. Jeg vil gjerne minne representanten fra Miljøpartiet De Grønne på at etter at dagens regjering overtok, har det altså kommet i dokumentet fra regjeringen at kommuneøkonomien var god i forrige periode, da Solberg-regjeringen styrte. Kommunene hadde mulighet til å bygge seg opp buffere på disposisjonsfond i forrige periode. Det ble også påstått at man forventer at Høyre igjen vil kutte i kommunebudsjettene i neste periode. Det er det overhodet ikke belegg for å si. Vi har alltid sørget for en sterk kommuneøkonomi. Dessuten tar vi også til orde for igjen å se på inntektssystemet.

Representanten fra Miljøpartiet De Grønne kommer fra Oslo, som på grunn av omleggingen av inntektssystemet har opplevd et kutt på en halv milliard kroner. Dette er kutt som gjør det vanskeligere for en kommune som Oslo, som har så store utfordringer som de har. Nå er ikke jeg ekspert på Oslos kommunepolitikk, men jeg har registrert at dagens byråd la inn penger nettopp for å redde fritidsklubbene, bl.a. på Holmlia, mens lokalpolitikere fra opposisjonen, i hvert fall først, ikke ville bruke pengene til det – antakelig for å opprettholde en konflikt om at dagens sittende byråd i Oslo ikke prioriterer barn og unge eller områder som har levekårsutfordringer.

Jeg synes kanskje man skal tenke seg litt om når det gjelder hvilke påstander man slenger rundt seg med fra denne talerstolen, og være litt mer etterrettelig.

Sigrid Zurbuchen Heiberg (MDG) [12:48:05]: Eg er lokalpolitiker frå Oslo, og eg sat i bystyret i haust og veit godt kva som skjedde i budsjettprosessen då.

Eg vil kommentera eit par ting. For det første er det sånn at viss Miljøpartiet Dei Grøne hadde fått styre den økonomiske politikken i Noreg, hadde Noreg vore godt i gang med den omstillinga me treng for å slutta å vera eit fossilavhengig land, som ligg etter med nyskaping, innovasjon og ein framtidssretta økonomi med arbeidsplassar som me kan leve av i tiår etter tiår.

Når det gjeld årets val, trur eg det er veldig viktig å merka seg kva parti som faktisk ønskjer å omfordela i samfunnet og styrkja kommuneøkonomien. Miljøpartiet Dei Grøne går bl.a. til val på å dubla barnetrygda og skattleggja ho, for det er eit av dei mest treffsikre økonomiske grepa me kan ta for å halvera barnefattigdommen i Noreg og løfta dei familiene som treng det aller mest. Då er ikkje det å gje skattelette til dei aller rikaste – som Høgre og Framstegspartiet går inn for, og som vert gjennomført i Oslo med lettart i eiendomsskatten – opp-

skrifta på eit meir solidarisk samfunn. Det er oppskrifta på større forskjellar og mindre tillit mellom folk og kommunar som må kutta der ein har lov til å kutta, som f.eks. er i tilbod til barn og unge.

Så håpar eg at årets val og årets budsjett vil gjera det sånn at me slepp å leggja ned fritidsklubbar, særleg i sårbare område som Oslo aust – men òg i veldig mange andre storbyar er dette eit akutt problem.

Kathy Lie (SV) [12:49:56]: Jeg har bare lyst til å si noen få ord om at vi beskyldes for å ville styre frivilligheten. Det er ikke det vi foreslår. Fritidsklubbene rundt omkring er i veldig mange tilfeller kommunalt drevne, og vi foreslår jo bare at man skal invitere til et samarbeid med frivilligheten. Vi legger veldig vekt på at unge skal ha rett til å medvirke i hvordan tilbudet deres blir. Det mener jeg er viktig, og det mener jeg handler om å gi tillit til dem som skal bruke et tilbud.

Representanten Turid Kristensen snakker om at vi er et parti som er for en tillitsreform, men at her vil vi styre. Det med tillitsreform handler om å gi folk som jobber i f.eks. sykehjem eller skole, tillit til å gjøre den jobben de er utdannet til, den jobben de skal gjøre, uten at vi skal detaljstyre hva de gjør. Det handler om noe annet enn det vi foreslår her. Her foreslår vi først og fremst å sikre fritidstilbudet, sånn at det ikke kan kuttes, at det ikke kan forsvinne på grunn av kommuneøkonomien. Så det henger ikke helt sammen å beskyldte oss for å være tvetydige på dette.

Mudassar Kapur (H) [12:51:45]: Jeg var egentlig her for å delta i en annen debatt. Så er det noen ganger sånn at kommuneøkonomi engasjerer så mange mennesker at man blir dratt inn i debatten, og det skjedde med meg nå – særlig når representanten fra Miljøpartiet De Grønne kommer opp på talerstolen og utgir seg for å være en form for ekspert på hva som har skjedd i kommuneøkonomien i Oslo, og presterer å komme med ting som ikke stemmer. For det første er mange av de tøffe prioriteringene som må gjøres i Oslo nå, først og fremst et resultat av omleggingen i inntektssystemet, kombinert med at det også er en tøffere situasjon for Kommune-Norge. Regjeringen har i dag lagt fram en ny kommuneproposisjon. Vi skal få god tid til både å behandle og debattere den, og jeg skal ikke gå for langt inn i det med kommuneøkonomi nå, men det blir helt feil av representanten Heiberg å stå her og legge skylden på byrådet i Oslo.

Når det gjelder eiendomsskatten, er det faktisk sånn at i en tid hvor alt blir dyrere, hvor familiene sliter med å få endene til å møtes, og eiendomsskatten betales av helt vanlige folk i Oslo, er det faktisk greit at man har politikere som også er villige til å legge fram budsjetter hvor folk flest får beholde litt mer av sine egne inntekter.

Dette byrådet har gjennom sine budsjetter og ikke minst gjennom sine forlik nettopp sørget for at man setter barn og unge først. Jeg ville likevel vært litt forsiktig med å gå på talerstolen og komme med den type lettvintheter som Miljøpartiet De Grønne kom med når de skal forklare budsjettmessige prioriteringer i Oslo. Når man i tillegg påberoper seg å være lokalpolitiker i Oslo og klarer å gjengi ting så feil, er jeg litt bekymret for hvordan man egentlig skjøtter vervet sitt på Oslo rådhus.

Uansett: Vi kommer sikkert tilbake til dette med kommuneøkonomi, men det er ingen tvil om at med de store kuttene Oslo opplever gjennom inntektssystemet, må man gjøre prioriteringer. Man har allikevel klart, gjennom en ganske tøff tid nå i Oslo, å prioritere barn og unge, og særlig det med fritidsklubber. Det er helt riktig, som min kollega fra Høyre i komiteen som nå behandler saken, var innom, at man fikk på plass gode løsninger. Blant annet har man fått på plass fritidskortet.

Jeg tar gjerne en debatt om kommuneøkonomi, men det må være riktige tall og på riktige premisser.

Svein Harberg hadde her gjeninntatt presidentplassen.

Presidenten [12:54:18]: Representanten Sigrd Zurbuchen Heiberg har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Sigrd Zurbuchen Heiberg (MDG) [12:54:28]: Eg ser fram til dei to neste åra i Oslo bystyre, der me skal kjempe mot Høgre sine usosiale kutt i kommuneøkonomien. Når det er trong kommuneøkonomi, er det eit politisk val – som for meg er heilt uforståeleg – at Høgre i Oslo vel å gje skattelette i hundremillionarklassen til dei aller rikaste i Oslo. I størst grad går det til bydelane i Oslo vest, der folk eig villaer til 10, 20, 30 og 40 mill. kr. Dei får millionar i skattelette med dette byrådet, mens alle bydelane må kutta i velferda – i opningstidene til barnehagen, i fritidstilboda til dei unge, i tilskot til frivilligheita. Det er ei politisk prioritering å kutta i skattane til dei aller rikaste, og det er politiske prioriteringar som me i Miljøpartiet Dei Grøne vil fortsetja å kjempe mot, både i Oslo-politikken og her på Stortinget.

Siri Gåsemyr Staalesen (A) [12:55:26]: Høyre sier at dette ikke står til troende, og ber om riktige tall. I nysaldert budsjett la regjeringen inn 5 milliarder ekstra kroner til kommunesektoren. 646 millioner av dem gikk til Oslo, og det er en varig økning. Det er nesten 100 millioner mer, og ikke 600 millioner mindre, som Høyre påstår. Så vi – regjeringen – har sørget for økte bevilgninger til kommunesektoren, også til Oslo.

Per-Willy Amundsen (FrP) [12:56:16]: Det er litt spesielt å bli belært i økonomisk politikk og kommune-

økonomi av Miljøpartiet De Grønne, partiet som i realiteten vil utvikle den viktigste inntektsstrømmen til staten, den viktigste årsaken til at vi i det hele tatt kan ha så gode velferdsordninger som vi har i Norge, så gode tjenester og tilbud, ikke minst innenfor det kommunale rettighetsbaserte systemet som er innført i Norge. Da blir det egentlig litt uvirkelig å få den type kritikk fra Miljøpartiet De Grønne, å bli beskyldt for å rasere kommuneøkonomien. For det første er det ikke riktig. Fremskrittspartiet har hele veien vært opptatt av å sørge for en forutsigbar og fornuftig finansiering av norske kommuner. Det er det ene.

Derne er det sånn at hvis det er noen politikk som utgår av noe parti i dette storting som vil føre til en fullstendig rasering av norske kommuner, vil det nettopp være politikken til Miljøpartiet De Grønne, for uten inntekter kan vi heller ikke ha utgifter. Hvis man skal utvikle oljefondets inntekter, andelen av statsbudsjettet som er petroleumsinntekter, vil det få dramatiske utslag for vår evne til å finansiere kommunale tilbud, men også så å si samtlige sosiale ordninger, samtlige rettighetsbaserte ordninger, som vi tilbyr i dag. Derfor står det altså ikke til troende å komme med den typen angrep mot Fremskrittspartiet. Vi har et nøkternt og fornuftig opplegg som ivaretar kommunene langt bedre enn det regjeringen har lagt opp til, og vi kommer også til å gjøre det i fortsettelsen. Men ikke minst – og desto mer viktig – sørger vi for å ha inntektene til å kunne levere det opplegget som er helt nødvendig for å ha kommuner som leverer gode tjenester.

Mudassar Kapur (H) [12:58:51]: Det ble vist til at regjeringen på tampen av året i fjor, eller egentlig rett etter at man hadde lagt fram statsbudsjettet, oppdaget noe man burde oppdaget for lenge siden, at man ikke hadde lagt riktige tall til grunn. Derfor måtte regjeringen ikke legge fram mer penger til kommunene fordi regjeringen selv mente at man skulle satse på kommunene, men legge fram et forslag på bordet for å reparere det budsjettet man selv hadde lagt fram.

Det blir det litt rart å bruke pengene på den måten som representanten fra Arbeiderpartiet påstår, for de 5 mrd. kr man la på ekstra for 2025, var for å rette opp i noen av de problemene som hele Kommune-Norge sto i. Det betyr at når pengene ble spredd utover via innbyggertilskuddet, fikk de kommunene som f.eks. allerede hadde kommet godt ut av inntektssystemet, de pengene på toppen. De pengene hadde Oslo trengt uansett, for man sto i en økonomisk vanskelig situasjon.

Nedtrekket gjennom skatteutjevningen i inntektssystemet er noe helt annet. Det var en politisk villet handling fordi man ønsket å spre pengene tynt ut over andre kommuner – uten at man i etterkant har greid å

løse de strukturelle utfordringene Høyre pekte på. Derfor fremmet Høyre en rekke forslag som man kunne fulgt opp, og vi ønsket egentlig at regjeringen skulle gå tilbake og gjøre det arbeidet en gang til.

Det var det som skjedde i saken. Det er det litt greit å ha med seg når man blander sammen tallene på den måten.

Jeg vil også si til representanten fra Miljøpartiet De Grønne at man gjerne må komme hit opp og lese opp slike anklager mot Høyre-byrådet som man kanskje har brukt på folkemøter eller valgkampstand, men det blir ikke mer sant allikevel. Faktum i saken er gjengitt både gjennom representanten fra Høyre i komiteen som behandler saken nå, og også jeg har vært innom dette. Skal liksom lokalpolitikeren fra Oslo, som også er her nå, være grunnen til at vi skal tro på tallene? Vel, jeg følger med på Oslo-politikken, jeg også, og der er tallene helt annerledes. Jeg håper at Miljøpartiet De Grønne kan være litt mer, hva skal jeg si, etterrettelig i den videre debatten om kommuneøkonomien i Oslo. Jeg håper egentlig også at Miljøpartiet De Grønne vil støtte mange av Høyres forslag framover, noe som kanskje kan bidra til et løft i kommuneøkonomien for både store og små kommuner – ikke kanskje, men ganske sikkert.

Presidenten [13:01:29]: Representanten Kathy Lie har hatt ordet to ganger tidligere i debatten og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Kathy Lie (SV) [13:01:43]: Ja, det er jo gøy at debatten om lovfesting av fritidstilbud ender som en større debatt om kommuneøkonomi. Jeg tolker dette som et stort engasjement for fritidstilbudet til barn og unge. Det er jo fantastisk! Så er det ikke noen hemmelighet at vi har forskjellige løsninger på dette, for vi vet jo at når høyresiden går til valg på å fjerne formuesskatten for de aller rikeste, skiller de seg vesentlig fra den rød-grønne politikken til SV, Arbeiderpartiet, Miljøpartiet De Grønne, Rødt osv. Vi vil tvert imot heller skjerpe skattene for de rikeste, sånn at vi kan bruke mer penger på fritidstilbud til barn og unge, for det er viktig. Det skal vi kjempe for i valget.

Statsråd Lene Vågslid [13:02:40]: Dette blei jo nostalgisk og triveleg. I og med at eg nettopp kom frå kommunalkomiteen, kan eg nesten ikkje la ein sånn debatt gå frå meg. Men eg vil på vegner av regjeringa og som barne- og familieminister prøve å dra det litt tilbake igjen her på slutten, for eg opplever at me er einige om ein heil del, som at me har ei veldig god tilskotsordning i dag for inkludering av barn og unge. Den ordninga vil me evaluere for å sjå om me kan gjere ho meir treffsikker.

Utanforskapet blant barn og unge er for stort i Norge. Det er for stort i Oslo. Det er for stort i distrikta. Det

opplever eg eit ganske tverrpolitisk engasjement rundt. Det er eg glad for.

Så vil eg berre gjenta det eg sa i replikkordskiftet mitt med representanten frå SV, for det arbeidet me sette i gang no, med eit tiårig samfunnsoppdrag, der ein òg legg inn ressursar til forskning, er viktig. Me som politikarar kan krangle om og diskutere kven som har det beste budsjettet, og det er ikkje sikkert det er så interessant for andre å høyre på. Det som kan vere interessant, er: Kva veit me fungerer? Me veit det fungerer og er viktig for folk at dei kjem i arbeid, at dei har utdanning og fritidstilbod.

Difor har eg til slutt berre lyst til å gje SV ros for initiativet og intensjonane som ligg i dette representantforslaget, for det kjem frå ein god stad. Så gjeld kanskje ueinigheita i akkurat denne saka spørsmålet om lovfesting. Det trur eg framleis ikkje er vegen å gå. Men eg ynskjer absolutt å strekkje ut hendene til både SV og Senterpartiet ved å samarbeide om å sjå på korleis me kan gjere dei ordningane me har i dag frå statleg side, betre.

Presidenten [13:04:26]: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 4.

Sak nr. 5 [13:04:28]

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Trond Helleland og Mudassar Kapur om økt åpenhet rundt bidrag i form av direkte kandidatstøtte og i form av naturalytelser (Innst. 275 L (2024–2025), jf. Dokument 8:118 L (2024–2025))

Presidenten [13:04:50]: Etter ønske fra kommunal- og forvaltningskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Kathrine Kleveland (Sp) [13:05:29] (ordfører for saken): Jeg vil starte med å takke komiteen for et godt samarbeid.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt, er enig med forslagsstillerne i at det er behov for klargjøring av regelverket knyttet til finansieringen av de politiske partiene. Åpenhet i denne sammenheng er avgjørende for å ivareta tilliten til politiske partier og for gjennomføring av våre frie valg.

Flertallet viser til at regjeringen 18. februar i år sendte et forslag om endringer i partiloven på høring. Hø-

ringsforslaget følger opp et anmodningsvedtak av 5. oktober 2023. I høringsforslaget foreslås en ny bestemmelse som slår fast i hvilke tilfeller partiene også må kjenne til den bakenforliggende giveren for å kunne ta imot bidrag. Flertallet mener det er nødvendig å få på plass regler som sikrer åpenhet rundt bidrag som gis via organisasjoner og innsamlingsaksjoner.

Flertallet er enig i at det er behov for en større gjennomgang av partiloven, hvor både elementer fra representantforslaget og flere av forslagene den forrige partilovnemnda kom med i brev 18. desember 2023, vurderes. Flertallet mener imidlertid at dette gjøres best gjennom en helhetlig lovgjennomgang hvor alle nødvendige sider belyses, heller enn gjennom enkeltstående representantforslag som dette.

En slik samlet gjennomgang er viktig for å sikre et helhetlig og sammenhengende regelverk som balanser lovens formål og bakenforliggende hensyn på en god måte, og som er avstemt mot andre lover og Norges folkerettslige forpliktelser. Flertallet har derfor en forventning om at regjeringen kommer tilbake til Stortinget med en bredere revisjon av partiloven på et senere tidspunkt.

Sverre Myrli (A) [13:07:51] (komiteens leder): La meg si noen ord på vegne av Arbeiderpartiet om hvordan vi vurderer saken. Jeg kunne egentlig bare sagt at jeg er 100 pst. enig med saksordføreren, som holdt et godt og grundig innlegg, men jeg vil også si at jeg er enig med forslagsstillerne i mye av det de tar opp. Det er viktig med åpenhet. Det er viktig med klare regler for støtte til kandidater og støtte til politiske partier. La meg bare legge til at det er regler for dette i dag. Det er ganske tydelige regler for hvordan støtte til kandidater og partier skal rapporteres, men det er antakelig lurt å foreta en klargjøring. Det er noen gråsoner, og partilovnemnda har også sagt at det er behov for å se nærmere på dette, som også saksordføreren var inne på.

Det er behov for å gjøre en jobb her, men det er et omfattende arbeid, og det reiser en del prinsipielle problemstillinger. Derfor må vi gjøre dette grundig og skikkelig, og det må foretas noen avveininger før vi kan få sett på og behandlet hele partiloven under ett. Vi må sørge for at vi lager et regelverk rundt rapportering av støtte til enkeltkandidater og partier som er mulig å håndtere og forstå for både kandidatene selv og partiene, og ikke minst partienes lokalorganisasjoner, som drives av partimedlemmer som driver med dette på fritida si.

Vi er i likhet med flertallet enig i at det skal foretas en bred gjennomgang av partiloven. Stortinget ber nå regjeringen om det, noe statsråden har varslet at regjeringen også kommer til å gjøre – en helhetlig gjennom-

gang av partiloven hvor en også ser på regelverket for finansiering av de politiske partiene. Vi vil få en slik bred og fullstendig gjennomgang, og så kommer Stortinget tilbake til disse spørsmålene, og jeg håper at vi kan bygge brede flertall når vi kommer dit at vi skal behandle dette her i salen.

Mudassar Kapur (H) [13:10:38]: Det er ingen tvil om at mer åpenhet rundt finansiering av støtte til politiske partier er viktig. Dette gjelder ikke bare den direkte økonomiske støtten, men også å få belyst de indirekte bidragene som dekker kostnadene et parti ellers ville hatt, hvis aktiviteten hadde vært utført i egen regi. Det gjelder også støtten til enkeltkandidater innenfor samme tematikk, som indirekte utgjør støtte til partiet. Det er det vi i Høyre egentlig har tatt opp i denne saken, at det er behov for å få belyst den. Vi mener i hvert fall at loven må tydeliggjøres for å sikre at alle de kostnadene som er relevante for folk å være opplyst om, kommer bedre fram.

Jeg må også si at et eksempel på dette – et ikke ukjent eksempel fra Høyres side – er det vi finner i LOs indirekte støtte til Arbeiderpartiet. Vi snakker om titalls millioner fra LO sentralt, de ulike forbundene og lokale foreninger, som blir delt ut til både Arbeiderpartiet og venstresiden. Det er uten tvil slik at den direkte støtten rapporteres, men det som ikke rapporteres, og som ikke er like enkelt å ettergå, er f.eks. når man får låne valgkampbuss eller får betalt annonser som støtter oppunder de enkelte partiene på venstresiden – særlig Arbeiderpartiet, som jeg fokuserer på i denne omgang. Det er der jeg også har konkrete eksempler. Jeg tror det ville vært bra for legitimiteten rundt partistøtte og åpenhet dersom regjeringspartiet Arbeiderpartiet og de øvrige partiene hadde støttet opp om det.

Det er ingen tvil om at LO er en åpenbar, sterk aktør inn i dette, som putter mye penger inn i valgkampen til Arbeiderpartiet. Det er helt greit, men da må man også være åpen om det. Det er ikke så lenge siden vi hørte fra LO-kongressen at man skulle gruse høyresiden, samtidig som man smalt en sjekk på 1,5 mill. kr til partiet Rødt i bordet. I tillegg vil det komme mye penger til andre partier. Jeg tror det er viktig at det er en åpenhet også rundt den indirekte støtten. Jeg tror egentlig også det ville vært en styrke for nettopp Arbeiderpartiet og LO at det var åpenhet om dette.

Det snakkes om en bred gjennomgang og at vi må komme tilbake til dette, og jeg så at regjeringen har lagt fram et nytt lovforslag i dag. Det må vi selvfølgelig også gå inn i, og komiteen vil sikkert komme tilbake til en behandling av det også.

Med dette tar jeg opp det forslaget Høyre og Framskrittspartiet har fremmet. Jeg vil også varsle at vi kom-

mer til å støtte Fremskrittspartiets forslag i saken, men ikke Miljøpartiet De Grønnes løse forslag.

Presidenten [13:13:43]: Representanten Mudassar Kapur har tatt opp det forslaget han refererte til.

Per-Willy Amundsen (FrP) [13:13:59]: Dette er en svært paradoksall debatt. Jeg lytter og hører om disse forslagene Høyre har kommet med. De kan virke fornuftige og kanskje noe man må se nærmere på, og da må vi ha en stor utredning. Man legger ansiktet litt i alvorlige folder og sier at dette må vi bruke tid på og gjøre grundig, vi må gjøre det skikkelig. Det er veldig viktig, understreker representanten Myrli.

Jeg kan forstå at man av og til må bruke litt tid på å ha grundige og gode prosesser. Det som derimot er litt underlig, er at de prosessene kun skal være grundige og skikkelige i den grad det kanskje rammer Arbeiderpartiet. Dersom det rammer høyresiden, er man overhodet ikke like opptatt av den samme grundigheten og skikkligheten Arbeiderpartiet er oppe her og snakker om.

Når man skal ramme Fremskrittspartiet, har man dårlig tid. I dag la regjeringen frem forslag til endring av partiloven der eneste operative årsak er å ramme Fremskrittspartiets finansiering i valgkampen. Det er altså et direkte angrep mot en politisk konkurrent, som vi ikke har for vane å se i norsk politikk, men som likevel ble en realitet i dag. På toppen av det hele, når Stortinget er overlesset med arbeid og saker som skal gjennom Stortinget før sommeren, legger man endog opp til å hastebehandle et forslag som er egnet til å ramme en politisk konkurrent, slik at det åpenbart ikke vil kunne få den grundige behandlingen i komiteen og i Stortinget det er nødvendig at saker av denne typen får.

Det er snakk om å endre de politiske spillereglene for finansiering. For Arbeiderpartiet er ikke det noe problem. De har sin – skal vi si – omfattende finansiering fra LO. Høyre har også godt med penger på bok. De har ganske store verdier. Fremskrittspartiet er i en litt annen situasjon. Da er det desto mer merkelig at når man fremmer dette forslaget om en helhetlig gjennomgang og alle disse tingene, utelukker man den delen Fremskrittspartiet tar opp, som nettopp handler om forhold som angår Arbeiderpartiet og deres særegne finansiering fra Landsorganisasjonen, hvor de også har folk fra LO i sitt eget styre. Det er svært problematisk demokratisk, men likevel ikke tema for denne saken.

Med det tar jeg opp Fremskrittspartiets forslag.

Presidenten [13:17:12]: Representanten Per-Willy Amundsen har tatt opp det forslaget han refererte til.

Birgit Oline Kjerstad (SV) [13:17:29]: Som saksordføreren sa, er vi veldig enige om at åpenhet om parti-

støtte og finansiering av politisk arbeid er svært viktig for at det skal være gode, demokratiske prosesser rundt partiarbeidet og for å opprettholde folks tillit til demokratiet og val.

Det er ikke tvil om at digitalisering og sosiale medier styrt av algoritmer og at det har blitt billigere og enklare å spre påverknadskampanjer til dels fra andre land, har gjeve eit heilt anna landskap. Det er viktig at ein får ein gjennomgang av partilova, om korleis parti og kandidatar er finansierte i ein heilskap.

SV hadde ønskt at regjeringa hadde kome med den lova proposisjonen litt tidlegare. No er han varsla 23. mai, og det er irriterande seint å kome med ein slik proposisjon i eit valår.

Sjølvsagt om vi er einig i at åpenheit om finansieringa til eit parti er viktig, og at det bør vere åpenheit om både pengebidrag og verdiar av varer, tenester og naturalytningar, vil vi ikkje gå direkte til å vedta lovendringane som Høgre har lagt fram i dette forslaget. Eg meiner at sjølv om lovproposisjonen, som skal svare ut brevet frå partilovnemnda og stortingsvedtaket frå oktober 2023, har late vente på seg, kan vi ikkje vedta lovendringar på direkte, utan at det ligg utgreiing og høyring bakom, slik utgreiingsinstruksen krev.

Eg vil seie at vi opphavleg sto inne i eit par utgreiingsforslag i lag med Rødt i denne saka. Vi er einig i innhaldet, det er viktig, men vi har landa på å ikkje støtte dei forslaga og forslaget frå Miljøpartiet Dei Grøne. No kjem proposisjonen, og då skal vi ta synspunkta våre inn i det arbeidet.

Eg vil til slutt leggje til at denne proposisjonen og partilova ikkje er noko som rammar nokon på nokon måte, men det skal vere ei ramme som alle parti kan stå inne for som eit regelverk for korleis vi vil ha det i Noreg. I går var det i media at Trump hadde teke imot eit fly frå Qatar. Eg tenkjer at ein sånn type smurning av politikk og vedtak vil vi iallfall ikkje ha, og det trur eg er langt ifrå kutymen i demokratiet i Noreg. Eg ser fram til å behandle proposisjonen og til at alle partia tek synspunkta sine inn i han.

Tobias Drevland Lund (R) [13:20:31]: La det ikke være noen som helst tvil: Rødt mener at åpenhet om partifinansiering er en viktig forutsetning for demokratiets legitimitet i befolkningen, og viser også til at partilovens formål er å sikre offentlighetens rett til innsyn og motvirke korrupsjon.

Derfor mener Rødt at det også er svakheter i dagens lov når gaver direkte til enkeltkandidater ikke er omfattet. Likevel går vi imot forslag her i dag, bl.a. fordi det plasserer et ansvar hos giverne. Når Høyre og Fremskrittspartiet er utrolig høye og mørke og etterlyser støtte til sine forslag, kan man jo spørre tilbake hvorfor de

ikke støtter en helhetlig gjennomgang, slik flertallet foreslår, eller hvorfor de ikke støtter det som har blitt Rødts forslag, der vi

«ber regjeringen utrede forslag til endring av partiloven som sikrer at bidrag direkte til enkeltkandidater på valglistene over de beløpsgrensene som loven fastsetter, innberettes av giver og offentliggjøres», og der vi

«ber regjeringen vurdere dagens praktisering av partiloven § 19 tredje ledd samt vurdere hvordan det kan tydeliggjøres hvilke naturalytelser som er omfattet eller ikke av loven, med mål om å fjerne uklarheter og gråsoner og slik gjøre regelverket enklere for partiene å følge».

Det er nettopp det – vi trenger i tillegg en helhetlig gjennomgang, som blir vedtatt her i dag, og det er jeg glad for. Det må også inkludere en vurdering av spørsmålet om gaver til enkeltkandidater.

Det har en egenverdi at reglene både er lett forståelige og står seg over tid. Det er altså kassereren i Drangedal eller Drammen som blir sittende med jobben med å tolke dette med Høyre og Fremskrittspartiets forslag. Rødt mener derfor det er hensiktsmessig med nettopp en helhetlig gjennomgang, en grensedracting, hvor eventuelle endringer og hva som anses rapporteringspliktig, dras opp, og at det gjøres samlet.

I flere demokratier har pengemakten styrket seg på bekostning av folkemakten ved å finansiere partier, kandidater, tenketanker, annonser, kampanjer i sosiale medier og mange andre måter å sette dagsordenen eller promotere sin politikk på. Å få oversikt over og regulere disse pengestrømmene er avgjørende for å styrke det norske folkestyret.

Da er det jo verdt å minne om at i forkant av stortingsvalget i 2021 fikk Norge sin første «super PAC» – en amerikansk, relativt uregulert form for politisk kampanjeorganisasjon, kalt Aksjon for borgerlig valgseier. Det er også derfor representanten fra Fremskrittspartiet gråter sine tårer på denne talerstolen, for dette er en organisasjon som er en av hoveddonorene til Fremskrittspartiet. Vi vet ikke hvem disse giverne er. Vi vet beløpet som ble gitt, men de er altså anonyme, de som står bak disse store pengegevarene. Det er derfor viktig at dette strammes inn. Det er viktig for demokratiet vårt at vi vet hvem som står bak finansieringen av de ulike partiene.

Med det tar jeg opp de forslagene Rødt har i saken.

Presidenten [13:23:32]: Da har representanten Tobias Drevland Lund tatt opp de forslagene han refererte til.

Sigrid Zurbuchen Heiberg (MDG) [13:23:45]: Miljøpartiet De Grøne er per i dag det eneste partiet på Stortinget som ikke har teke imot milliongaver fra ver-

ken fagforeninger eller rike investorer. Det er eg stolt av. Me er det partiet som talar på vegner av dei som ikkje har tjukke lommebøker. Me talar på vegner av dei unge og gamle som kjempar for å bevare naturen som me alle treng. Me talar for fisken i fjorden og fuglane i trea – dei få fuglane som enno er att. Me talar for alle dei grøne grunderane som slit med å koma i gang fordi systemet i Noreg er rigga til fordel for gamle, naturfiendtelege næringar, og fordi dei store subsidiane i Noreg framleis går til oljeselskapa og fossile næringar. Ikkje minst kjempar Miljøpartiet De Grøne for ungane, som går ei alvorleg klimakrise i møte, for dei som enno ikkje er fødte, for barna i Palestina og Sudan og Kongo. Ein må gjerne kalla meg idealist, men eg er i alle fall ikkje kjøpt og betalt.

Det finst ikkje noko sånt som ein gratis lunsj. Sånn er det dessverre òg i partipolitikken. Det går ikkje an å tru at dei som donerer millionbeløp til politiske parti, ikkje forventar noko tilbake. Politikk kan ikkje vera fri når han er kjøpt og betalt. Verst er det openbert når det skjer med mørke pengar, altså pengar gjevne anonymt utan openheit om gjevaren. Dette er bl.a. tilfellet med Aksjon for borgerlig valgseier, som formidlar anonyme, store pengegaver til Framstegspartiet.

Akkurat no driv Russland og andre utanlandske aktørar og trappar opp innsatsen for å påverka val i Europa. Me har sett alvorlege tilfelle det siste året. Elon Musks støtte til nazistane i AFD er ikkje eit enkeltstående tilfelle. Når Trump godtek eit flygande palass verdt 4 mrd. kr frå emiratet Qatar, er dette toppen av eit isfjell. Ytre høgre og antidemokratiske krefter over heile verda driv no og styrkjer kvarandre, styrkjer verdas aller rikaste oligarkar og vice versa.

Det hastar med ny lovgjeving viss me skal unngå at òg norske val vert avgjorde av pengemakt og skjulte interesser. Ungane, naturen og dei som har minst å rutta med, har ingen pengar å putta i nokon sin valkamp. Vert det då meir freistande å prioritera interessene til andre i politikken? Svaret gjev seg sjølv. Difor er det positivt at regjeringa no foreslår innstrammingar i anonyme midlar. Forslaget frå Høgre om å tetta eit smotthol er bra, men desse forslaga er ikkje nok.

Det er òg nødvendig å setja ei grense for kor mykje kvar enkelt kan gje. Helst bør dette kunna sporast tilbake til fysiske personar, sånn at regelen ikkje vert for enkel å omgå. På denne måten kan me både sikra oss mot utanlandsk påverking og kjøp av politisk innflytelse med mørke pengar. Med det vil eg ta opp forslaget frå Miljøpartiet De Grøne i saka.

Presidenten [13:26:37]: Representanten Sigrid Zurbuchen Heiberg har tatt opp det forslaget hun refererte til.

Statsråd Kjersti Stenseng [13:26:55]: Partiene våre er helt avgjørende i demokratiet vårt. Åpenhet rundt hvem som gir penger til politiske partier og finansierer dem, er grunnleggende viktig for å sikre tilliten til det arbeidet partiene gjør.

Jeg er derfor enig med representantene Helleland og Kapur i at det bør være åpenhet om både pengebidrag og verdien av varer, tjenester og andre ytelser partiene mottar vederlagsfritt eller til underpris. Jeg mener også at det er behov for å se nærmere på regelverket rundt kandidatstøtte. Ikke-monetære bidrag, som det heter, reguleres i loven i dag, men flere parti – bl.a. mitt eget – har bedt om en klargjøring av regelverket.

Som jeg skrev i brev til Stortingets kommunal- og forvaltningskomité, mener jeg det er behov for å se nærmere på regelverket for slike bidrag og en rekke andre forslag fra partilovnemnda om endringer i partiloven. Det mener jeg bør skje i en samlet gjennomgang av loven.

Jeg er derfor tilfreds med komiteens tilråding om at Stortinget ber regjeringen foreta en helhetlig gjennomgang av partiloven og komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

Jeg trodde egentlig det var unødvendig å presisere i denne sal, i en lovgivende forsamling, at i Norge er loven lik for alle. Lovendringer er ikke ment å ramme en privatperson med preferanse til et spesielt politisk parti, heller ikke politiske partier, men de rammer dem som benytter seg av et smutthull, eller som bryter intensjonen med loven, eventuelt bryter en lov.

Det er det som er hensikten med denne saken: rett og slett å sørge for at vi har lover som er like for alle, at de praktiseres likt, og også at vi kan følge det opp på en god måte. Jeg ser fram til et arbeid – dersom Stortinget er enig – der vi kan sørge for at vi får klargjort utydigheter i en lov som er veldig viktig for demokratiet vårt.

Presidenten [13:29:08]: Det blir replikkordskifte.

Mudassar Kapur (H) [13:29:22]: La oss for debatten og enkelthets skyld legge til grunn at flere partier, og særlig regjeringen, er imot Høyres forslag fordi man ønsker å gjøre en bredere gjennomgang. Greit nok. Mener statsråden at indirekte støtte fra LO og andre i form av utlån av buss, annonser, osv. er noe som bør rapporteres og være helt åpent for alle?

Statsråd Kjersti Stenseng [13:29:56]: Ja, jeg mener at det bør være åpenhet også om såkalte ikke-monetære bidrag, og at det skal rapporteres. Det er også slik at dersom det er noe som skal rapporteres i henhold til loven, er det mulighet for sanksjoner og oppfølging av det, slik loven er i dag. Det tror jeg at de fleste partier har gode rutiner for.

Så har flere partier etterlyst en tydeliggjøring om når kravet til rapportering slår inn, spesielt når det er aktivitet som er initiert av andre, og som partiene synes det er vanskelig å ha full oversikt over. Men jeg er helt enig i at det bør være åpenhet, og det er også derfor jeg mener det er nødvendig å ha denne gjennomgangen.

Mudassar Kapur (H) [13:30:41]: Mitt neste spørsmål er også ganske enkelt. Mener statsråden at den indirekte støtten som vi har snakket om tidligere i dag, slik den gis i dag, blir belyst godt nok? Kommer det godt nok fram?

Statsråd Kjersti Stenseng [13:31:00]: Jeg skal være forsiktig med å svare for konkret på hva de ulike partiene rapporterer, for det er det de ulike partiene som har ansvar for. Jeg kjenner jo best Arbeiderpartiet, og kanskje også bedre enn Kapur, og der vet jeg at hovedorganisasjonen ikke har ikke-monetære bidrag. I den grad det er f.eks. tjenester man får til underpris, blir det rapportert i henhold til loven, slik den er i dag. Jeg vet også at det skjer for fylkespartier, som f.eks. får annonser betalt av en tredjepart.

Likevel er det altså uklarheter, som mange partier har påpekt, og som jeg mener at det er helt nødvendig å tydeliggjøre, for åpenhet er helt grunnleggende, enten det handler om store pengegaver, eller det handler om såkalte ikke-monetære bidrag.

Mudassar Kapur (H) [13:31:49]: Statsråden sier nå selv at det er en rekke uklarheter, og særlig knyttet til det spørsmålet jeg tok opp, så jeg vil bare gå litt mer inn i det. Den måten særlig Arbeiderpartiet mottar indirekte støtte på fra fagbevegelsen/ LO – hvilke uklarheter ligger i den måten å gi penger på som statsråden mener at det bør gjøres noe med?

Statsråd Kjersti Stenseng [13:32:19]: Jeg kan ikke gå god for de påstandene Kapur kommer med om at Arbeiderpartiet mottar indirekte støtte fra LO som de ikke rapporterer på. Det spørsmålet kan Kapur rette til noen andre, for det er ikke meg bekjent. Det jeg imidlertid mener er uklarheter i loven, er når andre – det kan være enkeltpersoner, det kan være organisasjoner – driver enten annonsekampanjer eller annen aktivitet som de initierer, som partiene ikke nødvendigvis er opplyst om eller kanskje ikke har gitt tilslutning til. Hvor skal da grensen gå for når rapporteringsplikten til de ulike partiene slår inn?

Der har flere partier, også på tvers av politiske skillerlinjer, sagt at de ønsker en klargjøring, fordi det er et komplisert regelverk. Ofte er det lokalledet som skal rapportere, som stort sett har frivillige og små ressurser,

og som synes det er et regelverk som er krevende å forholde seg til.

Per-Willy Amundsen (FrP) [13:33:29]: Dersom man ønsker å ramme politiske konkurrenter, er det ingen bedre måte å ramme dem på enn å ta fra dem pengene. Å fjerne finansieringen fungerer veldig godt. Det er litt sånn man oppfatter at regjeringen jobber for tiden. Men kan være enig eller uenig i hvilke reguleringer man skal legge til grunn, men det jeg ønsker at statsråden skal svare på, er følgende: Er dette greit, så seint, rett før et valg og i det som er finaleheatet til Stortinget, hvor Stortinget har veldig mange saker til behandling, og hvor vi dessuten heller ikke i realiteten har tid til å gjøre den grundige behandlingen som saker som dette trenger? Synes statsråden det er ryddig at man skal behandle lovforslaget som er lagt frem i dag, før sommeren?

Statsråd Kjersti Stenseng [13:34:34]: Det var naturlig også å la den nye partilovnemnda se på og ta stilling til hvordan reglene om anonyme bidrag skulle tolkes. Jeg har jobbet så fort jeg kan, og er i dag på min 101. dag som kommunalminister. Jeg orienterte Stortinget om at planen var å legge fram lovproposisjonen 23. mai, men sa også at jeg så at jeg klarte å gjøre det raskere, og har lagt den fram i dag. Det er Stortinget som bestemmer når den proposisjonen skal behandles. Det er ikke mitt privilegium. Jeg har lagt den fram for Stortinget i dag. Jeg håper at det er mulig, men det er Stortinget suverent til å beslutte selv.

Per-Willy Amundsen (FrP) [13:35:17]: Litt av utfordringen er at vi er ganske nær et nytt stortingsvalg, og dersom man uansett skal ha en stor gjennomgang av partiloven – og det er det all grunn til, det er også Fremskrittspartiet enig i – burde det vært naturlig at man tok det inn i den store sammenhengen og vurderte det da, istedenfor å komme opp med den slags dramatiske endringer som fjerner store deler av finansieringen til ett politisk parti, og som er egnet til å skade høyresiden i norsk politikk. Ser ikke statsråden at det ikke er særlig vanskelig å fremstille det som et manglende demokratisk sinnelag hos den sittende regjering?

Statsråd Kjersti Stenseng [13:36:10]: Det er et ganske ukomplisert forslag jeg har lagt fram for Stortinget i dag, og som skal behandles her, og det er rett og slett om en er enig i at en skal ha full åpenhet om hvem som finansierer de politiske partiene i Norge. Slik loven er i dag, mener jeg at det at man har anonyme givere, er et brudd med lovens intensjon. Hvis vi prater om demokratisk sinnelag, blir jeg jo bekymret for demokratiet vårt dersom det er slik at vi ikke vet hvem som sitter og

gir store pengegaver til de politiske partiene, som er grunnmuren i demokratiet vårt.

Jeg har fulgt opp Stortingets anmodningsvedtak. Jeg har gjort det så fort jeg kan. Jeg har lagt det fram for Stortinget. Jeg mener at dette er en veldig enkel endring som tetter et smutthull som jeg i dag mener bryter med lovens intensjon. Det håper jeg også at Stortinget er enig med meg i.

Presidenten [13:37:02]: Replikskordskiftet er omme.

De talere som heretter får ordet, har også en taletid på inntil 3 minutter.

Tobias Drevland Lund (R) [13:37:15]: Jeg la merke til at representanten Kapur problematiserte en uttalelse fra den nyslåtte LO-lederen om at man skal «gruse høyresiden». Da er det greit å huske hvem som er krefte på den andre siden her. Det er altså folk som Stein Erik Hagen, som ved årsskiftet sa at han ønsket både Støre og Vedum «dit pepper'n gror», samtidig som han varslet å gi 14 mill. kr til de borgerlige partiene.

Så ble det sagt av representanten Amundsen at Fremskrittspartiet er et litt annet parti. Og det er helt sant, for Fremskrittspartiet er et parti som i 2023 fikk 12 mill. kr av Aksjonen for borgerlig valgseier, en aksjonsgruppe som vi ikke aner hvem er. Hvem er disse menneskene som har gitt så store summer til et parti for i bytte å kjøpe seg politisk innflytelse?

I E24 tidligere i år, i mars, kunne vi lese at det har rent inn dobbelt så mye penger til Fremskrittspartiets valgkampkasse som i tidligere valgkamper – med underoverskriften: «Fremskrittspartiet håver inn valgkampbidrag fra eksterne donorer». I tillegg har vi aktører som Fellesaksjonen for verdiskaping og norsk privat norsk eierskap. De har følgende som hovedformål: Fjerne formuesskatten, ha mer privat velferd og å premiere risiko, som de kaller det. Foreningen samler inn penger til partiene som støtter foreningens vedtekter, som er de fire borgerlige partiene. Så er det sånn, rent tilfeldig, at det kanskje er noen Fremskrittsparti- og Høyre-medlemmer og litt forskjellig som står bak det. Men dette viser selve problemet, at når den andre siden, høyresiden, pøser på med store pengebidrag for å kjøpe seg politisk innflytelse i bytte, er det rett og slett bare å lese hva de ønsker å oppnå ved å støtte de borgerlige partiene: Det er å fjerne formuesskatten, det er å kutte i skattene til de rikeste, det er å privatisere, det er å føre mer høyrepolitikk. Sånn er nå det.

Helt mot slutten vil jeg faktisk ymte om en problematisering av et av forslagene som er fremmet i representantforslaget. Slik jeg leser det, er det slik at hvis f.eks. Oslo Kongressenter – til underpris – leier ut til Arbeiderpartiet, vil det måtte innberettes, for det er da «utlån av lokaler og gjenstander fra privatpersoner som ikke har

dette som del av sitt inntektsgrunnlag». Det er jo en del av inntektsgrunnlaget til Oslo Kongressenter. Men hvis en eiendomsbaron låner ut et privatfly til f.eks. partilederne i Fremskrittspartiet og Høyre, vil ikke dette rammes av det samme lovverket som foreslås. Så jeg vil veldig gjerne at særlig representanten fra Høyre, som er forslagsstiller, kan forklare litt hva som er tenkt med det. Det er nettopp disse uklarhetene som gjør at vi ikke kan støtte forslaget.

Per-Willy Amundsen (FrP) [13:40:36]: Ja, representanten Drevland Lund har helt rett, men han må jo høre hele setningen min: Fremskrittspartiet er et annet parti, og det er fordi vi ikke har den samme grunnlagsfinansieringen som både Høyre og Arbeiderpartiet har. Men det gjelder særlig Arbeiderpartiet, for hver gang Fremskrittspartiet utfordrer Arbeiderpartiet, er det David mot Goliat. Det norske Arbeiderparti er i en særstilling hva gjelder finansiering. Arbeiderpartiet har Landsorganisasjonen på sin banehalvdel. Når man snakker om og gjør internasjonale sammenligninger med Qatar og «super PACs» fra USA, kan vi i hvert fall slå fast følgende: LO er Norges største «super PAC». LO finansierer Arbeiderpartiet, men de har også en motytelse, for de sitter i styret i det samme partiet som de finansierer. De finansierer det også på mange måter. Én ting er rene pengeoverføringer, men som Høyre er inne på i sitt forslag, er det mange andre ytelser som gis, som ikke nødvendigvis er penger.

I sum gjør det Arbeiderpartiet til en motstander som ingen andre partier i kongeriket har mulighet og økonomiske muskler til å stille opp mot. Men når Fremskrittspartiet klarer å få noe finansiering, er det ikke måte på problematisering og forsøk på å stanse det, hurtigbehandle det, og det vitner etter mitt skjønn om et manglende demokratisk sinnelag.

Det man her sammenligner med, det Fremskrittspartiet har fått, er ytelser, eller finansiering, fra personer som vi ikke aner hvem er. Hvis man skal problematisere det å få motytelser: Det er vel en forutsetning for å kunne få en motytelse at man i hvert fall må vite hvem man skal gi den motytelsen til – og det aner vi ikke. Det aner ikke Fremskrittspartiet, men det aner Arbeiderpartiet. De vet hva de skal gjøre for å få pengene fra Landsorganisasjonen – ja, for de sitter endog i styret til regjeringspartiet Arbeiderpartiet.

Vi bør ha like regler, like muligheter til å kunne gjennomføre valgkamper, og da er det særdeles lite demokratisk å ha én regel for Loke og en annen for Tor.

Sverre Myrli (A) [13:43:47]: Til representanten Amundsens vil jeg si: Nei, det skal ikke være forskjell, det skal være helt likt. Det er noe av poenget med det

som er lagt fram i statsråd i dag, og det skal jeg komme litt tilbake til.

Når Høyre og Fremskrittspartiet problematiserer at fagbevegelsen gir støtte til partier på venstresiden, og viser til den nye LO-lederens uttalelser på LO-kongressen, kan det i alle fall ikke hevdes at det ikke er åpenhet rundt den støtten. Når den nye LO-lederens uttalelser har nådd helt fram til både Høyre og Fremskrittspartiet, er vel det et godt eksempel på at det er full åpenhet. Det er også regjeringens og Arbeiderpartiets poeng: Det skal være åpenhet rundt økonomiske gaver til politiske partier og kandidater. Enten det gjelder venstresiden eller høyresiden – uansett skal det være åpenhet, og det skal rapporteres. Slik det er i dag, blir det også rapportert. Så verken representanten Kapur eller representanten Amundsen må framstille det som at det ikke er slik i dag. Amundsen sa til og med at regjeringa utelukker det som gjelder støtte til Arbeiderpartiet. Nei, overhodet ikke, men det er et smutthull i loven som gjør at det er tillatt med anonyme givere.

I dag er det tillatt med anonyme givere, enten det gjelder partier på venstresida eller partier på høyresida. Og ærlig talt: Vi vil vel ikke ha et system hvor vi ikke vet hvem det er som gir penger til de politiske partiene? Det er helt greit at enkeltpersoner og bedrifter gir støtte til politiske partier, men vi må få vite hvem som gir de pengene. Det er det som det blir gjort noe med hvis Stortinget vedtar den proposisjonen som regjeringen har lagt fram i statsråd i dag. Så må vi gjøre en grundigere jobb med hele partiloven, som man har vært inne på tidligere i dag.

Til slutt vil jeg igjen si: Det er helt greit, og det er helt lovlig, at det gis støtte til politiske partier. Det er helt greit at Stein Erik Hagen, Christen Sveaas og Christian Ringnes gir penger til høyresida – selvsagt. De partiene fører en politikk som disse vil nyte store fordeler av. Selvsagt gir de penger til høyresida. Jeg kritiserer ikke det, men det skal være åpenhet rundt det, og det er det – på samme måte som fagbevegelsen og arbeidsfolk gir støtte til partier på venstresida. Det er helt greit, det tjener deres interesser, men det skal være åpenhet rundt det, og det skal rapporteres – og slik er det i dag. Men med dagens lovverk er det altså mulig for anonyme givere å gi penger til politiske partier. Det kan vi rett og slett ikke være bekjent av.

Mudassar Kapur (H) [13:47:04]: Jeg tror alle som har deltatt i denne debatten, er enig i at det må være åpenhet rundt disse pengegavene og partistøtten. Jeg tror egentlig ikke uenigheten er så stor om prinsippet, men jeg mener allikevel – og det er derfor Høyre har fremmet forslaget – at det ikke kommer til å stå seg over tid at det gis indirekte støtte som ikke blir innrappor-

tert på samme måte som den direkte støtten, for effekten av den indirekte støtten inn i valgkampen og på oppslutningen, og ikke minst pengeverdien av den, er der. I et samfunn som blir mer og mer åpent, og i en verdenssituasjon hvor demokratier ofte er litt under det som noen ganger er konspiratoriske angrep og andre ganger er litt tøffe debatter, tror jeg dette er noe som vil vokse fram.

Selv om jeg i forrige debatt var litt spiss mot min medrepresentant i Stortinget fra Miljøpartiet De Grønne, vil jeg i denne debatten trekke fram et viktig punkt hun tok opp. Det er dette med legitimiteten til demokratiene, ikke minst det vi ser der ute av hva som foregår. Med det som bakteppe skal vi være stolte av den tradisjonen vi har i Norge. Det Høyre foreslår, er egentlig en videreføring av den tradisjonen og å sørge for at vi har et system som kan stå seg over tid framover. Jeg hadde håpet at Arbeiderpartiet i lys av det hadde sett behovet for å støtte dette forslaget.

Jeg er litt i stuss, for på den ene siden foreslås det at man skal ha en helhetlig gjennomgang og komme tilbake til Stortinget, mens man allerede i dag har fremmet en proposisjon som man ønsker skal behandles ganske raskt her i Stortinget, før sommeren. Sånn sett er det egentlig en hastebehandling. Det kan jo ikke være sånn at noe må utredes grundig, og en kommer tilbake med det – man er kanskje litt ukomfortabel med det – mens det man selv ønsker å gjøre, det kan man komme til Stortinget med ganske langt ut i en sesjon. Dette blir en hastebehandling. Jeg skulle ønske at man sånn sett også kunne sett på Høyres forslag med litt andre øyne.

Det er også grunnen til at vi stemmer mot både Arbeiderpartiets forslag og flere andre partiers forslag, men støtter Fremskrittspartiets forslag. Det viser i det minste en form for retning sammenliknet med det forslaget som ligger på bordet fra komitéflertallet, som egentlig bare er en utsettelse av hele greia, for å slippe å forholde seg til problemstillingen. Det synes vi ikke er et reelt politisk forslag, men først og fremst en utsettelse. Det er det vi stemmer imot når vi stemmer imot det forslaget.

Presidenten [13:50:03]: Representanten Per-Willy Amundsen har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Per-Willy Amundsen (FrP) [13:50:18]: Jeg tror representanten Myrli på at han ideelt sett ønsker like regler, men realiteten er å lese i innstillingen: Fremskrittspartiets forslag er nøyaktig det samme som komiteens innstilling, bortsett fra at vi har med noen setninger som, dersom det skulle vært en del av den totale gjennomgangen, har potensial i seg til å kunne ramme Arbeiderpartiet. Stortinget vedtar i dag eksplisitt ikke

Fremskrittspartiets forslag, som også ville omfattet Arbeiderpartiet. Man går for et forslag som utelukker det. Signalet man da sender, er at man skal holde Arbeiderpartiet utenfor denne gjennomgangen.

Jeg ber om at Fremskrittspartiets forslag settes opp mot innstillingen i voteringen, for det har blitt signalisert støtte fra Høyre.

Irene Ojala (PF) [13:51:37]: Jeg hadde egentlig ikke tenkt å si noe, men jeg synes det har vært interessant å følge debatten. Som en kontrast til det man snakker om, skal jeg bare helt kort si at ved valget i 2021 brukte vi 80 000 kr. Det ble én stortingsplass av det. Jeg synes at en stortingsplass skal vinnes på grunn av gode argumenter, ikke fordi partier kan bruke millionbeløp i valgkampen. Det må også gjelde i 2025. Så jeg har laget meg et nytt motto mens jeg har sittet her: én stortingsrepresentant for 80 000 kr, to for 150 000 kr. Høres ikke det bra ut? På den måten kan ingen si at Pasientfokus' velgere ikke tenker selv.

De har et problem: Vi har lånt velgere fra samtlige partier, og de har et problem som Stortinget kunne ha løst. Da hadde jeg sluppet å stille liste i 2025. Hadde ikke det vært hyggelig?

Presidenten [13:52:40]: Representanten Tobias Drevland Lund har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Tobias Drevland Lund (R) [13:52:45]: Jeg lover å være kort. I alt mylderet glemte jeg å signalisere støtte til Miljøpartiet De Grønnes forslag, nr. 5, så Rødt kommer til å støtte det. Det ser også ut som debatten går mot slutten, og da vil jeg takke for en god debatt.

Presidenten [13:52:23]: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 5.

Det ringes til votering.

Votering

Statsråd Kjersti Stenseng overbrakte 6 kgl. proposisjoner (se under Referat).

I tillegg ble følgende proposisjon – lov om endringer i anskaffelsesloven (samfunnshensyn mv.) (Prop. 147 L (2024–2025)) – lagt fram.

Presidenten [14:02:40]: Stortinget går da til votering og starter med resterende saker fra tirsdag 13. mai, dagsorden nr. 77.

Vi går først til en ny votering over tilrådingen i sak nr. 7, hvor det ble stemmelikhet ved forrige votering, og presidenten viser til forretningsordenen § 61 første ledd.

Votering i sak nr. 7, debattert 13. mai 2025

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Lisa Marie Ness Klungland, Nils T. Bjørke, Sandra Borch, Marit Knutsdatter Strand og Eivind Drivenes om en større satsing på norsk produksjon av biogass (Innst. 250 S (2024–2025), jf. Dokument 8:131 S (2024–2025))

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k

Dokument 8:131 S (2024–2025) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Lisa Marie Ness Klungland, Nils T. Bjørke, Sandra Borch, Marit Knutsdatter Strand og Eivind Drivenes om en større satsing på norsk produksjon av biogass – vedtas ikke.

Presidenten: Bak tilrådingen står Arbeiderpartiet og Høyre.

Senterpartiet, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble vedtatt med 53 mot 52 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 14.03.45)

Presidenten: Stortinget går da videre til sakene nr. 8–18 fra tirsdagens kart.

Representanten Torgeir Knag Fylkesnes har bedt om ordet.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [14:04:17]: Vi hadde ein bra debatt i sak nr. 10 på tysdag. Saka gjaldt eit representantforslag frå Framstegspartiet, og SV ønskjer å markere at vi kan støtte forslaga nr. 2 og 3, frå Framstegspartiet. Saka dreier seg om besøksforbod i særlege tilfelle, om å setje det på ubestemt tid og om å senke tersklane for at det same kan gjerast når det gjeld kontaktforbod.

Det som er føresetnaden for at vi kan støtte at det settast i gang eit lovarbeid om dette, er at innramminga og den nødvendige utgreiinga skjer på ein sånn måte at føresegnene varetar menneskerettsforpliktingane på ein tilstrekkeleg måte.

Presidenten: Det var altså en forklaring til sak nr. 10, så det kommer vi tilbake til.

Votering i sak nr. 8, debattert 13. mai 2025

Innstilling fra justiskomiteen om Endringer i straffeprosessloven og straffegjennomføringsloven (tilgang til

taushetsbelagte opplysninger i Folkeregisteret og krav om politiattest) (Innst. 249 L (2024–2025), jf. Prop. 48 L (2024–2025))

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende vedtak til

l o v

om endringer i straffeprosessloven og straffegjennomføringsloven (tilgang til taushetsbelagte opplysninger i Folkeregisteret og krav om politiattest)

I

I lov 22. mai 1981 nr. 25 om rettergangsmåten i straffesaker skal § 398 b nytt fjerde ledd lyde:

Kommisjonen kan uten hinder av taushetsplikt innhente fra folkeregistermyndigheten de opplysninger som er nødvendige for utførelsen av oppgaver etter denne loven.

II

I lov 18. mai 2001 nr. 21 om gjennomføring av straff mv. gjøres følgende endringer:

§ 7 a annet ledd bokstav a skal lyde:

a. *Folkeregistermyndigheten; opplysninger som er nødvendige for utførelsen av kriminalomsorgens oppgaver fastsatt i eller i medhold av denne loven eller andre oppgaver fastsatt i eller i medhold av lov, også opplysninger til bruk for utredning, forskning og produksjon av statistikk.*

§ 9 b andre ledd nytt fjerde til sjette punktum skal lyde:

Før oppnevningen skal den foreslåtte lederen og foreslåtte medlemmer legge frem politiattest som nevnt i politiregisterloven § 39 første ledd. Personer som er dømt eller har vedtatt forelegg for overtredelse av straffeloven 1902 §§ 192 til 197, § 199, § 200 andre ledd, § 201 første ledd bokstav c, §§ 201 a, 203, 204 a, 219, 224, § 229 annet og tredje straffealternativ, §§ 231, 233 eller 268 jf. 267 eller straffeloven 2005 §§ 257, 258, 274, 275, 282, 283, 291, 293 til 296, 299, 301 til 306, 309 til 312, 314, 327 eller 328, kan ikke oppnevnes. Konsekvenser ved andre anmerkninger skal vurderes konkret.

III

1. Loven gjelder fra den tiden Kongen bestemmer. Kongen kan sette i kraft de enkelte bestemmelsene til forskjellig tid.
2. Ved første gangs oppnevning av Tilsynsrådet for kriminalomsorgen skal oppnevningsmyndigheten etter oppnevningen kreve fremlagt politiattest som nevnt i politiregisterloven § 39 første ledd for de oppnevnte personene. Er en oppnevnt person dømt eller

har vedtatt forelegg for overtredelse av noen av bestemmelsene nevnt i straffegjennomføringsloven § 9 b andre ledd femte punktum, skal personen fratre sitt verv i tilsynsrådet, og en ny person skal oppnevnes. Ved andre anmerkninger skal oppnevningmyndigheten vurdere konsekvensene konkret.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Presidenten: Det votes over lovens overskrift og loven i sin helhet.

V o t e r i n g :

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig vedtatt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli satt opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Votering i sak nr. 9, debattert 13. mai 2025

Innstilling fra justiskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Andreas Sjalg Unneland, Kirsti Bergstø, Kathy Lie og Marian Hussein om en tiltakspakke mot voldtekt (Innst. 268 S (2024–2025), jf. Dokument 8:93 S (2024–2025))

Presidenten: Under debatten er det satt fram 20 forslag. Det er

- forslagene nr. 1–7, fra Torgeir Knag Fylkesnes på vegne av Sosialistisk Venstreparti og Venstre
- forslagene nr. 8–20, fra Torgeir Knag Fylkesnes på vegne av Sosialistisk Venstreparti

Det votes over forslag nr. 12, fra Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen iverksette tiltak for å sikre at alle fornærmede i voldtektssaker blir informert om retten til å benytte seg av bistandsadvokat, og for å tilrettelegge for at bistandsadvokaten kan være til stede under avhør av fornærmede.»

Rødt har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti ble med 91 mot 14 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 14.06.09)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 9, 10, 13–15 og 17–20, fra Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 9 lyder:

«Stortinget ber regjeringen igangsette arbeidet med å få på plass et eget statlig organ med et tydelig tverrsektorielt ansvar for å sikre samordning, lang-

siktighet og helhetsforståelse i arbeidet mot vold og overgrep.»

Forslag nr. 10 lyder:

«Stortinget ber regjeringen etablere en permanent voldtektsseksjon ved Kripos.»

Forslag nr. 13 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utforme en tverrdepartemental stortingsmelding om voldtekt. Meldingen skal legge føringer for det videre arbeidet mot voldtekt og sikre at arbeidet får en bred politisk forankring.»

Forslag nr. 14 lyder:

«Stortinget ber regjeringen etablere krav til maksimal saksbehandlingstid i saker om voldtekt. Disse fristene skal utarbeides i samarbeid mellom Riksadvokaten og Politidirektoratet.»

Forslag nr. 15 lyder:

«Stortinget ber regjeringen etablere et eget forskningsprogram for kjønnsbasert vold, herunder voldtekt.»

Forslag nr. 17 lyder:

«Stortinget ber regjeringen etablere frister for påbegynnelse av hoved- og ankeforhandling i saker som gjelder voldtekt av barn og voksne.»

Forslag nr. 18 lyder:

«Stortinget ber regjeringen etablere et akutttilbud for overgrep- og mishandlingssaker ved alle barne- og ungdomsklinikkene, herunder et døgnåpent tilbud innen klinisk rettsmedisin.»

Forslag nr. 19 lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag til endringer av voldserstatningsloven i tråd med forslagene til endringer i NOU 2024:4.»

Forslag nr. 20 lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag til endringer i straffelovens bestemmelse om voldtekt som bygger på en «ja betyr ja»-modell for samtykke.»

Rødt og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti ble med 90 mot 15 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 14.06.29)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 8, 11 og 16, fra Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 8 lyder:

«Stortinget ber regjeringen etablere en støttekoordinatorordning tilknyttet alle overgrepsmottak etter modell fra NOU 2024:4.»

Forslag nr. 11 lyder:

«Stortinget ber regjeringen igangsette et løft for å ivareta fornærmede i voldtektssaker basert på kunnskap om fornærmedes opplevelser og behov. Som en del av dette arbeidet skal man igangsette arbeidet med egne vente- og avhørsrom for fornærmede i voldtektssaker, sikre rutiner for å holde fornærmede bedre orientert under etterforskningen og utforme retningslinjer for ivaretagelse av fornærmede.»

Forslag nr. 16 lyder:

«Stortinget ber regjeringen gjennomføre en større undersøkelse i samarbeid med forskere av hvordan voldtektssaker behandles i rettsapparatet.»

Rødt og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti ble med 89 mot 16 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 14.07.11)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

Dokument 8:93 S (2024–2025) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Andreas Sjalg Unneland, Kirsti Bergstø, Kathy Lie og Marian Hussein om en tiltakspakke mot voldtekt – vedtas ikke.

Presidenten: Det votes alternatvtt mellom innstillingen og forslagene nr. 1–7, fra Sosialistisk Venstreparti og Venstre.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen igangsette arbeidet med et massivt forebyggingsløft i tråd med anbefalingene fra voldtektsutvalget i NOU 2024:4.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med et forslag om å inkorporere Istanbulkonvensjonen i menneskerettsloven.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at alle politidistriktene har egne seksjoner for etterforskning og påtale av voldtektssaker.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen etablere et styrket utdanningstilbud til helse- og omsorgspersonell som omfatter forskningsbasert kunnskap om risiko, forekomst og konsekvenser av seksuell vold blant ulike utsatte grupper.»

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utarbeide en langsiktig plan for et kompetanseløft om seksuell vold i det offentlige tjenesteapparatet, som omfatter kunnskap om utsatthet og utsatte gruppers rettigheter og behov, i tråd med forslagene i NOU 2024:4.»

Forslag nr. 6 lyder:

«Stortinget ber regjeringen styrke exit-tiltak for mennesker i prostitusjon.»

Forslag nr. 7 lyder:

«Stortinget ber regjeringen evaluere og forbedre refleksjonsperioden for ofre for menneskehandel og iverksette tiltak for å sikre ofre for menneskehandel et bedre bo- og helsetilbud.»

Rødt og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslagene fra Sosialistisk Venstreparti og Venstre ble innstillingen vedtatt med 84 mot 20 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 14.07.58)

Votering i sak nr. 10, debattert 13. mai 2025

Innstilling fra justiskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Helge André Njåstad, Johan Aas, Silje Hjemdal og Terje Halleland om å bedre ofres rettigheter ved vold i nære relasjoner og innføre permanent besøksforbud (Innst. 269 S (2024–2025), jf. Dokument 8:97 S (2024–2025))

Presidenten: Under debatten er det satt fram tre forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Guro Angell Gimse på vegne av Høyre og Fremskrittspartiet
- forslagene nr. 2 og 3, fra Helge André Njåstad på vegne av Fremskrittspartiet

Tobias Drevland Lund (R) (fra salen): President! Rødt støtter alle tre forslagene.

Presidenten: Det er notert.

Det votes over forslagene nr. 2 og 3, fra Fremskrittspartiet.

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om endring av straffeprosessloven § 222 a slik at det i særlige tilfeller kan nedlegges besøksforbud på ubestemt tid.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om endring av straffeloven § 58 slik at terskelen blir lavere for å idømme kontaktforbud på ubestemt tid

etter § 57, med mål om at dette idømmes i flere saker der hensynet til fornærmede tilsier det.»

Høyre, Sosialistisk Venstreparti og nå Rødt har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Fremskrittspartiet ble med 55 mot 49 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 14.09.02)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

Dokument 8:97 S (2024–2025) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Helge André Njåstad, Johan Aas, Silje Hjemdal og Terje Halleland om å bedre ofres rettigheter ved vold i nære relasjoner og innføre permanent besøksforbud – vedtas ikke.

Presidenten: Det voteres alternativt mellom innstillingen og forslag nr. 1, fra Høyre og Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om endring av straffeprosessloven § 222 a og straffeloven § 57 slik at forebygging og trygging av mulige og aktuelle fornærmede ved permisjon fra soning av alvorlige straffedommer er grunnlag for å nedlegge besøksforbud og idømme kontaktforbud.»
Rødt har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Høyre og Fremskrittspartiet ble innstillingen vedtatt med 63 mot 42 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 14.09.47)

Votering i sak nr. 11, debattert 13. mai 2025

Innstilling fra utdannings- og forskningskomiteen om Fagfolk for en ny tid – med høyere yrkesfaglig utdanning (Innst. 266 S (2024–2025), jf. Meld. St. 11 (2024–2025))

Presidenten: Under debatten er det satt fram sju forslag. Det er

- forslagene nr. 1 og 2, fra Kari-Anne Jønnes på vegne av Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre
- forslag nr. 3, fra Øystein Mathisen på vegne av Arbeiderpartiet
- forslag nr. 4, fra Kari-Anne Jønnes på vegne av Høyre og Venstre

- forslag nr. 5, fra Himanshu Gulati på vegne av Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt
 - forslag nr. 6, fra Kjerstin Wøyen Funderud på vegne av Senterpartiet
 - forslag nr. 7, fra Grete Wold på vegne av Sosialistisk Venstreparti og Rødt
- Det voteres over forslag nr. 7, fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringa koma tilbake til Stortinget med eit forslag til lønnsstøtteordning for etter- og vidareutdanning for dei yrka og utdanningane der behovet er størst, i samband med forslag til statsbudsjett for 2026.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt ble med 88 mot 16 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 14.10.38)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 6, fra Senterpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen om å koble høyere yrkesfaglig utdanning til European Credit Transfer and Accumulation System (ECTS) med en egnet innramming som ivaretar arbeidsdelingen i utdanningssystemet og forpliktelsene i Bolognasamarbeidet.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Senterpartiet ble med 88 mot 17 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 14.10.55)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 5, fra Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at Lånekassen reduserer sitt rentenivå.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt ble med 77 mot 28 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 14.11.13)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 4, fra Høyre og Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for økt kapasitet for saksbehandling av søknader om akkreditering

av fagskoler med formål om at saksbehandlingstiden reduseres betraktelig.»

Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Høyre og Venstre ble med 71 mot 34 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 14.11.31)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 3, fra Arbeiderpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen bidra til innføringen av European Credit Transfer and Accumulation System (ECTS) for høyere yrkesfaglig utdanning uten at det fører til en uønsket akademisering.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Arbeiderpartiet ble med 73 mot 31 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 14.11.48)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 2, fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen i samarbeid med fagskolesektoren vurdere behovet for ansvarsdeling og/eller standardisering av fagskoleutdanning, og komme tilbake til Stortinget på egnet måte.»

Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre ble med 61 mot 43 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 14.12.08)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 1, fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen øke grensen for hva studenter kan tjene ved siden av studiet, uten at de trekkes av stipendet sitt.»

Kristelig Folkeparti har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre ble med 61 mot 44 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 14.12.27)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

I

Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget innen utgangen av stortingssesjonen 2025–2026 med forslag til benevnelser for fullført og bestått fagskoleutdanning på nivå NKR 6 og 7 som er i tråd med benevnelsene i de andre europeiske landene Norge samarbeider mest med.

II

Stortinget ber regjeringen i samarbeid med fagskolesektoren vurdere om fagskolene skal få ansvaret for realkompetansevurdering, hvordan det kan standardiseres samt hvilke budsjettmessige konsekvenser det vil få, og komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

III

Stortinget ber regjeringen sørge for at høyere yrkesfaglig utdanning i Norge kobles til ECTS i løpet av stortingssesjonen 2025–2026. Utredningen som er igangsatt knyttet til tiltakspunkt 25 i Meld. St. 11 (2024–2025) må utrede og bidra med forslag til hvordan en ECTS-tilkobling best kan etableres og implementeres.

IV

Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en oversikt over fagskolenes totale finansiering, og en plan for hvordan forutsigbar finansiering kan sikres.

V

Stortinget ber regjeringen gjennomgå finansieringen av fagskolestudier og vurdere det opp mot gratisprinsippet i norsk utdanningssystem, og fremme en sak for Stortinget innen utgangen av 2026.

VI

Meld. St. 11 (2024–2025) – Fagfolk for en ny tid – med høyere yrkesfaglig utdanning – vedlegges protokollen.

Presidenten: Det voteres over II.

Arbeiderpartiet og Senterpartiet har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble vedtatt med 57 mot 46 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 14.12.57)

Presidenten: Det votes over III.

Arbeiderpartiet har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble vedtatt med 75 mot 29 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 14.13.16)

Presidenten: Det votes over I, IV og V.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Presidenten: Det votes over VI.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Voting i sak nr. 12, debattert 13. mai 2025

Innstilling fra utdannings- og forskningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Sylvi Listhaug, Hans Andreas Limi, Dagfinn Henrik Olsen, Frank Edvard Sve, Silje Hjemdal, Morten Stordalen og Himanshu Gulati om teknomaritime studier og forsvarssamarbeid (Innst. 273 S (2024–2025), jf. Dokument 8:105 S (2024–2025))

Presidenten: Under debatten er det satt fram tre forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Marit Knutsdatter Strand på vegne av Senterpartiet og Fremskrittspartiet
- forslagene nr. 2 og 3, fra Himanshu Gulati på vegne av Fremskrittspartiet

Det votes over forslagene nr. 2 og 3, fra Fremskrittspartiet.

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen inngå en avtale om kjøp av plasser med NTNU i Ålesund og eventuelt andre utdanningsinstitusjoner som kan tilby teknomaritime studieplasser for Forsvaret med oppstart høsten 2025, for å avlaste de begrensede kapasitetene ved Forsvarets egne skoler.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en plan for en fordobling av sivile teknomaritime studieplasser på universitets- og høyskolenivå i 2025.»

Kristelig Folkeparti har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Fremskrittspartiet ble med 89 mot 15 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 14.14.16)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

Dokument 8:105 S (2024–2025) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Sylvi Listhaug, Hans Andreas Limi, Dagfinn Henrik Olsen, Frank Edvard Sve, Silje Hjemdal, Morten Stordalen og Himanshu Gulati om teknomaritime studier og forsvarssamarbeid – vedtas ikke.

Presidenten: Det votes alternativt mellom innstillingen og forslag nr. 1, fra Senterpartiet og Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en opptrappingsplan for studieplasser på teknomaritim utdanning på universitets- og høyskolenivå tilpasset Forsvaret og en opptrappingsplan for ordinære teknomaritime studieplasser for sivil sektor for perioden 2026–2036.»

Kristelig Folkeparti har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Ved alternativ voting mellom komiteens innstilling og forslaget fra Senterpartiet og Fremskrittspartiet ble innstillingen vedtatt med 73 mot 30 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 14.14.59)

Voting i sak nr. 13, debattert 13. mai 2025

Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Dag-Inge Ulstein, Olaug Vervik Bollestad og Kjell Ingolf Ropstad om en uførereform som gir personer med gradert uføretrygd større muligheter på arbeidsmarkedet (Innst. 276 S (2024–2025), jf. Dokument 8:122 S (2024–2025))

Presidenten: Under debatten har Anna Molberg satt fram tre forslag på vegne av Høyre og Fremskrittspartiet.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om et avgrenset forsøk med arbeidsorientert uføretrygd for uføre og de som er på vei til å bli uføre under 30 år, som innebærer tett oppfølging fra Arbeids- og velferdsetaten.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om et forsøk med arbeidsorientert uføretrygd for personer med helseproblemer som gir nedsatt arbeidsevne i den jobben de har, og der det ikke vurderes at personen har bedre arbeidsmuligheter i andre jobber.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om at personer med uførevedtak under dagens trygdeordning på frivillig basis skal få muligheten til å søke arbeid med helsejustert lønn.»

Det votes over alternativt mellom disse forslagene og komiteens innstilling.

Venstre og Kristelig Folkeparti har varslet støtte til forslagene.

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

vedtak:

Dokument 8:122 S (2024–2025) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Dag-Inge Ulstein, Olaug Vervik Bollestad og Kjell Ingolf Ropstad om en utførereform som gir personer med gradert uføretrygd større muligheter på arbeidsmarkedet – vedtas ikke.

Votering:

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslagene fra Høyre og Fremskrittspartiet ble innstillingen vedtatt med 62 mot 42 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 14.16.00)

Votering i sak nr. 14, debattert 13. mai 2025

Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om Endringer i arbeidsmiljøloven, lov om aldersgrenser for statsansatte m.fl. og lov om Statens pensjonskasse (avvikling av bedriftsinterne aldersgrenser og økning av den alminnelige aldersgrensen i staten) (Innst. 262 L (2024–2025), jf. Prop. 73 L (2024–2025))

Presidenten: Under debatten er det satt fram to forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Henrik Asheim på vegne av Høyre og Fremskrittspartiet
 - forslag nr. 2, fra Henrik Asheim på vegne av Høyre
- Det votes over forslag nr. 2, fra Høyre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at den alminnelige aldersgrensen for statsansatte og andre medlemmer i Statens pensjonskasse økes fra 70 til 72 år uten unntak.»

Venstre og Kristelig Folkeparti har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Høyre ble med 74 mot 30 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 14.16.46)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 1, fra Høyre og Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge frem et forslag om å fjerne den alminnelige aldersgrensen i staten, slik at arbeidsforhold ikke kan oppheves på bakgrunn av alder.»

Venstre og Kristelig Folkeparti har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Høyre og Fremskrittspartiet ble med 62 mot 43 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 14.17.11)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende vedtak til

lov

om endringer i arbeidsmiljøloven, lov om aldersgrenser for statsansatte m.fl. og lov om Statens pensjonskasse (avvikling av bedriftsinterne aldersgrenser og økning av den alminnelige aldersgrensen i staten)

I

I lov 28. juli 1949 nr. 26 om Statens pensjonskasse gjøres følgende endringer:

§ 23 andre ledd skal lyde:

For den som blir opptatt som nytt medlem av Statens pensjonskasse etter 1. januar 1967, skal oppsatt alderspensjon utgjøre en så stor del av full pensjon som forholdet mellom opptjent tjenestetid og den tjenestetiden vedkommende ville hatt fra den *dagen* han eller hun ble medlem av Pensjonskassen og fram til *det laves- te av aldersgrensen eller 70 år*, men ikke mer enn 40 år og ikke mindre enn 30 år.

§ 26 h tredje ledd bokstav a andre punktum skal lyde:

Full tjenestetid er den tjenestetiden medlemmet ville hatt fra den *dagen* vedkommende ble medlem av Pensjonskassen og fram til *det laveste av aldersgrensen eller 70 år*, likevel ikke mer enn 40 år og ikke mindre enn 30 år.

§ 28 sjette ledd andre punktum skal lyde:

Uførepensjonen skal da avkortes etter forholdet mellom tjenestetiden og den *tjenestetiden* vedkomme- de ville ha fått fra den *dagen* han eller hun ble medlem av Pensjonskassen og fram til *det laveste av* aldersgrensen *eller 70 år*, likevel ikke mer enn 40 år og ikke mindre enn 30 år.

II

I lov 21. desember 1956 nr. 1 om aldersgrenser for statsansatte m.fl. gjøres følgende endringer:

§ 2 første ledd skal lyde:

Den alminnelige *aldersgrensen* er 72 år. Det kan fastsettes lavere aldersgrense *i følgende tilfeller*:

- a. Tjenesten medfører uvanlig fysisk eller psykisk belastning på *de ansatte*, slik at de normalt ikke makter å skjøtte arbeidet forsvarlig til fylte 72 år.
- b. Tjenesten stiller spesielle krav til fysiske eller psykiske egenskaper, som normalt blir sterkere svekket før fylte 72 år enn det en forsvarlig utføring av tjenesten tilsier.

§ 2 nytt tredje ledd skal lyde:

Aldersgrensen for dommere er 70 år.

Nåværende § 2 tredje og fjerde ledd blir fjerde og nytt femte ledd.

§ 3 første ledd tredje punktum skal lyde:

Tjenesten kan første gang forlenges opp til to år, og senere *kun* ett år til.

III

I lov 17. juni 2005 nr. 62 om arbeidsmiljø, arbeidstid og stillingsvern mv. gjøres følgende endringer:

§ 15-13 a andre ledd nytt andre punktum skal lyde:

Den lavere aldersgrensen skal være saklig begrunnet og ikke uforholdsmessig inngripende, jf. § 13-3 andre ledd.

§ 15-13 a tredje og fjerde ledd oppheves. Nåværende femte til syvende ledd blir tredje til femte ledd.

IV

Loven trer i kraft fra den tiden Kongen bestemmer. De enkelte bestemmelsene kan settes i kraft til ulik tid.

Bestemmelser i tariffavtaler om lavere aldersgrense enn 72 år for opphør av arbeidsforhold kan gjelde inntil tariffavtalen utløper, jf. arbeidstvistloven § 5, men likevel ikke lenger enn tre år fra lovens ikrafttredelse.

Presidenten: Det votes over II § 2 nytt tredje ledd.

Høyre, Fremskrittspartiet, Rødt, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble vedtatt med 56 mot 48 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 14.17.53)

Presidenten: Det votes over resten av II, samt I og III–IV.

Fremskrittspartiet og Rødt har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble vedtatt med 86 mot 17 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 14.18.16)

Presidenten: Det votes over lovens overskrift og loven i sin helhet.

Fremskrittspartiet og Rødt har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble vedtatt med 83 mot 18 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 14.18.38)

Presidenten: Lovvedtaket vil bli satt opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

V o t e r i n g i s a k n r. 15, debattert 13. mai 2025

Innstilling fra finanskomiteen om Samtykke til godkjenning av to beslutninger i EØS-komiteen om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2022/2554, direktiv (EU) 2022/2556 og forordning (EU) 2023/1113 (Innst. 272 S (2024–2025), jf. Prop. 54 LS (2024–2025))

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

I

Stortinget samtykker i godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 40/2025 av 20. februar 2025 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2022/2554 og direktiv (EU) 2022/2556 av 14. desember 2022 om digital operasjonell motstandsdyktighet i finanssektoren.

II

Stortinget samtykker i godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 42/2025 av 20. februar 2025 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2023/1113 av 31. mai 2023 om opplysninger som skal følge overføringer av penger og visse kryptoeiendeler, og om endring av direktiv (EU) 2015/849.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Votering i sak nr. 16, debattert 13. mai 2025

Innstilling fra finanskomiteen om Lov om digital operasjonell motstandsdyktighet i finanssektoren og lov om endringer i hvitvaskingsloven (gjennomføring av forordning (EU) 2023/1113) (Innst. 265 L (2024–2025), jf. Prop. 54 LS (2024–2025))

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende vedtak til

l o v e r :

A.

L o v

om digital operasjonell motstandsdyktighet i finanssektoren (DORA-loven)

§ 1 Forordningen om digital operasjonell motstandsdyktighet i finanssektoren

1. (1) EØS-avtalen vedlegg IX nr. 31q (forordning (EU) 2022/2554) om
2. digital operasjonell motstandsdyktighet i finanssektoren gjelder som lov med de tilpasninger som følger av vedlegg IX, protokoll 1 til avtalen og avtalen for øvrig.
3. (2) Når det i loven her vises til DORA-forordningen, menes forordningen slik den til enhver tid er gjennomført og endret etter første eller fjerde ledd.
4. (3) Departementet kan fastsette utfyllende forskrifter til bestemmelsene i første ledd.
5. (4) Departementet kan i forskrift gjøre endringer i, herunder fastsette unntak fra, bestemmelsene i første ledd til gjennomføring av Norges forpliktelser etter EØS-avtalen.

§ 2 Forordningens anvendelse på andre foretak

- (1) Departementet kan i forskrift fastsette at bestemmelsene i § 1 helt eller delvis skal gjelde for:
- a. foretak nevnt i DORA-forordningen artikkel 2 nr. 3,

- b. finansieringsforetak,
- c. låneformidlingsforetak,
- d. inkassoforetak,
- e. eiendomsmeglingsforetak,
- f. morselskap i finanskonsern.

(2) Departementet kan i forskrift fastsette forenklede krav for foretak nevnt i første ledd i samsvar med relevante bestemmelser i DORA-forordningen.

§ 3 Tilsyn mv.

(1) Finanstilsynet er nasjonal tilsynsmyndighet etter DORA-forordningen og fører tilsyn med overholdelse av bestemmelser gitt i eller i medhold av denne loven.

(2) Departementet kan i forskrift fastsette utfyllende krav til rapportering, register over IKT-tjenesteavtaler og annen informasjon som foretak omfattet av §§ 1 eller 2 skal gi Finanstilsynet om inngåtte og planlagte avtaler om bruk av tjenester fra IKT-leverandører.

(3) Departementet kan i forskrift fastsette bestemmelser om rapportering av hendelser og deling av informasjon til andre varslingsmottakere enn Finanstilsynet.

(4) Departementet kan i forskrift fastsette bestemmelser om trusselbasert penetrasjonstesting (TLPT), herunder om fordeling av oppgaver og ansvar mellom norske myndighetsorgan i henhold til DORA-forordningen artikkel 26.

§ 4 Overtredelsesgebyr

(1) Finanstilsynet kan ilegge fysiske personer eller foretak overtredelsesgebyr på inntil 50 millioner kroner ved overtredelse av følgende bestemmelser i DORA-forordningen:

- a. artikkel 5 om forvaltning og organisasjon,
- b. artikkel 6 om rammeverk for IKT-risikostyring,
- c. artikkel 8 om identifisering av IKT-relaterte funksjoner og avhengigheter,
- d. artikkel 9 nr. 4 om retningslinjer for sikkerhet mv. som del av rammeverket for IKT-risikostyring, jf. artikkel 6,
- e. artikkel 11 om respons og gjenoppretting,
- f. artikkel 12 om retningslinjer og prosedyrer for sikkerhetskopiering og gjenoppretting,
- g. artikkel 14 om planer for krisekommunikasjon,
- h. artikkel 16 nr. 1 og 2 om forenklet rammeverk for IKT-risikostyring,
- i. artikkel 17 om prosess for håndtering av IKT-relaterte hendelser,
- j. artikkel 19 nr. 1, 3 og 4 om rapportering av alvorlige IKT-relaterte hendelser,
- k. artikkel 24 om generelle krav til gjennomføringen av testing av digital operasjonell motstandsdyktighet,

- l. artikkel 25 nr. 2 om sårbarhetsvurderinger før bruk av nye systemer i verdipapirsentraler og sentrale motparter,
- m. artikkel 28 om generelle prinsipper for forsvarlig styring av IKT-tredjepartsrisiko,
- n. artikkel 42 nr. 3 annet avsnitt om hensyntaken til risiko avdekket hos IKT-leverandører.

Første punktum gjelder tilsvarende ved overtredelse av forskrifter som gjennomfører tekniske reguleringsstandards fastsatt etter DORA-forordningen artikkel 15 og artikkel 16 nr. 3.

(2) Medvirkning til overtredelse som nevnt i første ledd, kan sanksjoneres på samme måte.

(3) Fysiske personer kan ilegges overtredelsesgebyr for forsettlig eller uaktsomme overtredelser. Foretak kan ilegges overtredelsesgebyr når foretaket eller noen som har handlet på foretakets vegne, forsettlig eller uaktsomt har begått en overtredelse som nevnt i første eller annet ledd.

(4) Adgangen til å legge overtredelsesgebyr foreldes fem år etter at overtredelsen er opphørt. Fristen avbrytes ved at Finanstilsynet gir forhåndsvarsel eller fatter vedtak om overtredelsesgebyr.

(5) Departementet kan i forskrift fastsette bestemmelser til utfylling og avgrensning av paragrafen her, og renter ved forsinket betaling av overtredelsesgebyret. Departementet kan i forskrift fastsette at den som forsettlig eller uaktsomt overtrer bestemmelser i forskrift gitt i medhold av loven, kan ilegges overtredelsesgebyr.

§ 5 Ikrafttredelse og overgangsbestemmelser

(1) Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer. Kongen kan sette i kraft de enkelte bestemmelser til forskjellig tid.

(2) Departementet kan fastsette overgangsregler.

§ 6 Endringer i andre lover

Fra den tid loven trer i kraft, gjøres følgende endringer i andre lover:

1. I lov 29. juni 2007 nr. 75 om verdipapirhandel gjøres følgende endringer:

§ 8-1 første ledd skal lyde:

(1) EØS-avtalen vedlegg IX (forordning (EU) nr. 600/2014) om markeder for finansielle instrumenter (verdipapirmarkedsforordningen) som endret ved forordning (EU) nr. 1033/2016 og forordning (EU) 2022/2554, jf. lov om digital operasjonell motstandsdyktighet i finanssektoren § 1 gjelder som lov med de tilpasninger som følger av vedlegg IX, protokoll 1 til avtalen og avtalen for øvrig.

§ 9-16 første ledd skal lyde:

(1) Verdipapirforetak skal innrette sin virksomhet på følgende måte:

1. Foretaket skal ha tilstrekkelige og betryggende retningslinjer, rutiner og kontrollmetoder som skal sikre at foretaket, dets ledere, ansatte og tilknyttede agenter etterlever sine forpliktelser etter lov og forskrifter.
2. Foretaket skal være oppbygd og organisert på en slik måte at risikoen for interessekonflikter mellom foretaket og dets kunder, eller foretakets kunder seg imellom, begrenses til et minimum, jf. § 10-2.
3. Foretaket skal treffe rimelige tiltak som skal sikre kontinuitet og regelmessighet i investeringstjenestevirksomheten, herunder ha nødvendige systemer, ressurser og prosedyrer, *inkludert IKT-systemer satt opp og håndtert i henhold til forordning (EU) 2022/2554 artikkel 7, jf. lov om digital operasjonell motstandsdyktighet i finanssektoren § 1.*
4. Foretaket skal treffe betryggende tiltak slik at operasjonell risiko begrenses til et minimum når det benytter seg av en tredjepart til å utføre operasjonelle funksjoner, jf. annet ledd.
5. Foretaket skal *ha gode* administrasjons- og regnskapsrutiner, tilfredsstillende interne kontrollordninger og effektive prosedyrer for risikovurdering, samt stillingsinstrukser som særskilt regulerer ansvarsfordelingen mellom daglig leder og andre ledere av virksomheten.
6. Foretaket skal ha tilfredsstillende interne retningslinjer, rutiner og kontrollmetoder for personlige transaksjoner som foretas av foretakets ledere, ansatte og tilknyttede agenter.
7. Foretaket skal ha systemer som sikrer pålitelig og korrekt informasjonsoverføring, og som sikrer at opplysningene til enhver tid behandles fortrolig, samt reduserer risikoen for dataforfalskning, informasjonsslektasje og annen ulovlig tilgang til informasjonen *i henhold til kravene i forordning (EU) 2022/2554, jf. lov om digital operasjonell motstandsdyktighet i finanssektoren § 1.*
8. Foretaket skal sørge for dokumentasjon av alle investeringstjenester og all investeringsvirksomhet, herunder alle utførte transaksjoner, som skal være minst så fyllestgjørende at Finanstilsynet kan kontrollere om de regler Finanstilsynet har ansvar for, er overholdt. Slik dokumentasjon skal oppbevares i minst fem år, eller lengre tid dersom Finanstilsynet bestemmer det.
9. Foretaket skal ha interne instrukser for de ansattes adgang til å være medlem av styre, bedriftsforsamling eller foretaksforsamling eller ha slik innflytelse som nevnt i aksjeloven § 1-3 annet ledd i selskaper.

Slike instruksjoner skal også omfatte styremedlemmer som har slik innflytelse i verdipapirforetaket som nevnt i aksjeloven § 1-3 annet ledd. Tilsvarende instruksjoner skal utarbeides for tilfeller der det er gitt unntak etter § 10-4 annet ledd.

10. Foretaket skal ha retningslinjer og rutiner for beregning og utbetaling av resultatavhengig godtgjørelse.

§ 9-23 første og andre ledd skal lyde:

(1) Verdipapirforetak som utfører algoritmehandel, skal ha effektive systemer og risikokontroller som er egnet for virksomheten, for å sikre at foretakets handelssystemer er robuste og har tilstrekkelig kapasitet i henhold til kravene i forordning (EU) 2022/2554 kapittel II, jf. lov om digital operasjonell motstandsdyktighet i finanssektoren § 1, og er underlagt hensiktsmessige terskler og grenser for handler. Slike systemer og kontroller skal også hindre at det sendes uriktige ordrer eller at systemene skaper eller bidrar til uro i markedet. Verdipapirforetaket skal også ha effektive systemer og risikokontroller som sikrer at handelssystemene ikke kan brukes til formål som er i strid med reglene i kapittel 3 eller med reglene til en handelsplass som foretaket er tilknyttet.

(2) Verdipapirforetak som utfører algoritmehandel, skal ha effektive beredskapsplaner og -systemer i henhold til kravene i forordning (EU) 2022/2554 artikkel 11, jf. lov om digital operasjonell motstandsdyktighet i finanssektoren § 1, for å håndtere en eventuell svikt i dets handelssystemer og skal påse at systemet er fullt testet og tilfredsstillende overvåket slik at det oppfyller kravene i bestemmelsen her og i forordning (EU) 2022/2554 kapittel II og IV, jf. lov om digital operasjonell motstandsdyktighet i finanssektoren § 1.

§ 11-18 første ledd nr. 2 skal lyde:

2. identifisering og håndtering av vesentlige risikoer som virksomheten utsettes for, herunder håndtering av risiko knyttet til IKT-systemer i henhold til forordning (EU) 2022/2554 kapittel II, jf. lov om digital operasjonell motstandsdyktighet i finanssektoren § 1,

§ 11-19 første og andre ledd skal lyde:

(1) Et regulert marked skal ha effektive systemer, prosedyrer og ordninger for operasjonell motstandsdyktighet i henhold til forordning (EU) 2022/2554 kapittel II, jf. lov om digital operasjonell motstandsdyktighet i finanssektoren § 1, som til enhver tid sikrer at handelssystemet:

1. er robust og har tilstrekkelig kapasitet for å kunne håndtere høye ordre- og meldingsvolum,
2. sikrer velordnet handel ved alvorlig markedsuro,
3. er fullt gjennomtestet.

(2) Et regulert marked skal ha beredskapsplaner og systemer i henhold til forordning (EU) 2022/2554 artikkel 11, jf. lov om digital operasjonell motstandsdyktighet i fi-

nanssektoren § 1, som sikrer kontinuerlig drift ved svikt i handelssystemet.

§ 11-21 fjerde ledd skal lyde:

(4) Et regulert marked skal kreve at medlemmene gjør hensiktsmessige tester av sine algoritmer, og skal stille testmiljøer tilgjengelig for slik testing i henhold til kravene i forordning (EU) 2022/2554 kapittel II og IV, jf. lov om digital operasjonell motstandsdyktighet i finanssektoren § 1.

§ 17-1 første ledd skal lyde:

(1) EØS-avtalen vedlegg IX nr. 31bc (forordning (EU) nr. 648/2012) om OTC-derivater, sentrale motparter og transaksjonsregistre (EMIR), som endret ved direktiv (EU) 2015/849 og forordning (EU) 2022/2554, jf. lov om digital operasjonell motstandsdyktighet i finanssektoren § 1, gjelder som lov med de tilpasninger som følger av vedlegg IX, protokoll 1 til avtalen og avtalen for øvrig.

§ 19-2 første ledd skal lyde:

(1) Verdipapirforetak, sentrale motparter, datarapporteringsforetak og markedsoperatører, samt IKT tredjeparts tjenesteleverandører som referert til i kapittel V i forordning (EU) 2022/2554, jf. lov om digital operasjonell motstandsdyktighet i finanssektoren § 1, plikter å gi Finanstilsynet de opplysninger som kreves om forhold som angår foretakets forretning og virksomhet. Tilsvarende gjelder foretak i samme konsern. Tilsvarende gjelder også for verdipapirforetaks tilknyttede agenter. Foretaket plikter å fremvise, og i tilfelle utlevere til kontroll, dokumentasjon etter § 9-16 første ledd nr. 8, herunder lydopptak og elektronisk kommunikasjon etter § 9-17, og øvrig fysisk og elektronisk dokumentasjon som angår virksomheten.

2. I lov 25. november 2011 nr. 44 om verdipapirfond skal § 2-11 første ledd nr. 1 lyde:

1. gode administrasjons- og regnskapsrutiner og kontroll- og sikkerhetsordninger for elektronisk databehandling, herunder for nettverk og systemer som er etablert og håndtert etter forordning (EU) 2022/2554, jf. lov om digital operasjonell motstandsdyktighet i finanssektoren § 1,

3. I lov 20. juni 2014 nr. 28 om forvaltning av alternative investeringsfond skal § 3-1 første ledd bokstav b lyde:

- b. gode administrasjons- og regnskapsrutiner, kontroll- og sikkerhetsordninger for elektronisk databehandling, herunder for nettverk og systemer som er etablert og håndtert etter forordning (EU) 2022/2554, jf. lov om digital operasjonell motstandsdyktighet i finanssektoren § 1, og regler for ansattes personlige transaksjoner,

4. I lov 20. juni 2014 nr. 30 om kredittvurderingsbyråer skal § 1 lyde:

§ 1 EØS-regler om kredittvurderingsbyråer

EØS-avtalen vedlegg IX nr. 31eb (forordning (EF) nr. 1060/2009) om kredittvurderingsbyråer (kredittvurderingsbyråforordningen), som endret ved forordning (EU) nr. 513/2011, direktiv 2011/61/EU, forordning (EU) nr. 462/2013 og forordning (EU) 2022/2554, jf. lov om digital operasjonell motstandsdyktighet i finanssektoren § 1, gjelder som lov med de tilpasninger som følger av vedlegg IX, protokoll 1 til avtalen og avtalen for øvrig.

5. I lov 10. april 2015 nr. 17 om finansforetak og finanskonsern gjøres følgende endringer:

§ 13-5 første ledd skal lyde:

(1) Et finansforetak skal organiseres og drives på en forsvarlig måte. Foretaket skal ha en klar organisasjonsstruktur og ansvarsfordeling samt klare og hensiktsmessige styrings- og kontrollordninger. Foretaket skal ha hensiktsmessige retningslinjer og rutiner for å identifisere, styre, overvåke og rapportere risiko foretaket er, eller kan bli, eksponert for. *Foretaket skal ha nettverks- og informasjonssystemer i samsvar med forordning (EU) 2022/2554, jf. lov om digital operasjonell motstandsdyktighet i finanssektoren § 1.* Foretaket skal også ha hensiktsmessige retningslinjer og rutiner for gjennomføring, overvåkning og regelmessig vurdering av godtgjørelsesordninger.

§ 20-6 a tredje ledd bokstav g skal lyde:

g. å forenkle strukturen i foretaket eller konsernet for å sikre at kritiske funksjoner kan skilles ut juridisk og operasjonelt fra øvrig virksomhet *for å sikre kontinuitet og digital operasjonell motstandsdyktighet,*

6. I lov 4. desember 2015 nr. 95 om fastsettelse av finansielle referanseverdier skal § 1 første ledd lyde:

(1) EØS-avtalen vedlegg IX (forordning (EU) 2016/1011) om indekser brukt som referanseverdier i finansielle instrumenter og finansielle kontrakter eller for å måle resultatet i investeringsfond (referanseverdiforordningen), som endret ved forordning (EU) 2022/2554, jf. lov om digital operasjonell motstandsdyktighet i finanssektoren § 1, gjelder som lov med de tilpasninger som følger av vedlegg IX, protokoll 1 til avtalen og avtalen for øvrig.

7. I lov 15. mars 2019 nr. 6 om verdipapirsentraler og verdipapiroppgjør mv. § 1-1 skal første ledd lyde:

EØS-avtalen vedlegg IX forordning (EU) nr. 909/2014 (om forbedring av verdipapiroppgjør i Den europeiske union og om verdipapirsentraler samt om endring av direktiv 98/26/EF og 2014/65/EU og forordning

(EU) nr. 236/2012 (verdipapirsentralforordningen)) som endret ved forordning (EU) 2022/2554, jf. lov om digital operasjonell motstandsdyktighet i finanssektoren § 1, gjelder som lov med de tilpasninger som følger av vedlegg IX til avtalen, protokoll 1 til avtalen og avtalen for øvrig.

8. I lov 21. juni 2024 nr. 41 om Finanstilsynet (finansstilsynsloven) skal § 4-6 første ledd lyde:

(1) Med unntak av avtaler om bruk av tjenester fra IKT-leverandører som nevnt i forordning (EU) 2022/2554 kapittel V, jf. lov om digital operasjonell motstandsdyktighet i finanssektoren §§ 1 og 2, skal foretak under tilsyn melde fra til Finanstilsynet ved inngåelse av avtale om utkontraktering av virksomhet som er kritisk eller viktig for foretaket, og ved endringer av slike avtaler. Meldingen skal gis minst 60 dager før iverksettelsen av avtalen eller avtaleendringen.

B.

L o v

om endringer i hvitvaskingsloven (gjennomføring av forordning (EU) 2023/1113)

I

I lov 1. juni 2018 nr. 23 om tiltak mot hvitvasking og terrorfinansiering gjøres følgende endringer:

§ 2 bokstav i nr. 2 skal lyde:

2. forbindelsene mellom rapporteringspliktige som nevnt i § 4 første ledd bokstav a til c, e, g til l og n til p seg imellom, herunder der lignende tjenester ytes av en korrespondentinstitusjon til en respondentinstitusjon, samt forbindelsene som er opprettet med sikte på verdipapirtransaksjoner, *pengeoverføringer og overføringer av kryptoeiendeler.*

§ 2 ny bokstav l, m og n skal lyde:

- l. kryptoeiendeler: eiendeler som nevnt i forordning (EU) 2023/1114 artikkel 3 nr. 1 punkt 5, med unntak av eiendeler som nevnt i artikkel 2 nr. 2 til 4 og eiendeler som nevnt i forordning (EU) 2023/1113 artikkel 3 punkt 8.
- m. kryptoeiendelstjenesteyter: person som nevnt i forordning (EU) 2023/1114 artikkel 3 nr. 1 punkt 15, når vedkommende yter tjenester som nevnt i artikkel 3 nr. 1 punkt 16, unntatt når vedkommende yter rådgivning som nevnt i artikkel 3 nr. 1 punkt 16 bokstav h.
- n. frittstående adresse: frittstående adresse som nevnt i forordning (EU) 2023/1113 artikkel 3 punkt 20.

§ 4 første ledd ny bokstav p skal lyde:

p. kryptoeiendelstjenesteytere

§ 4 femte ledd skal lyde:

(5) Departementet kan i forskrift gi regler som gir loven anvendelse for foretak som formidler finansiering ved donasjon.

§ 10 første ledd ny bokstav d skal lyde:

d. *pengeoverføringer og overføringer av kryptoeiendeler når dette er påkrevd etter forordning (EU) 2023/1113, jf. § 52.*

Ny § 17 a skal lyde:

§ 17 a *Forsterkede kundetiltak for transaksjoner på frittstående adresse*

Ved gjennomføring av transaksjoner til eller fra frittstående adresser skal kryptoeiendelstjenesteytere foreta en konkret risikovurdering av transaksjonen. Minst ett av følgende forsterkede kundetiltak skal gjennomføres:

- a. *identifisering og verifisering av identiteten til avsenderen og mottakeren og deres reelle rettighetshavere*
- b. *krav om ytterligere informasjon om midlenes opprinnelse og mottakeren av de overførte kryptoeiendelene*
- c. *forsterket løpende oppfølging av transaksjonene*
- d. *andre tiltak for å motvirke og håndtere risikoen for hvitvasking og terrorfinansiering*
- e. *tiltak for å motvirke og håndtere risiko knyttet til oppfølging av økonomiske sanksjoner og sanksjoner tilknyttet finansiering av masseødeleggende våpen, som følger av regler om gjennomføring av internasjonale sanksjoner.*

§ 19 skal lyde:

§ 19 *Forsterkede kundetiltak ved korrespondentforbindelse*

(1) Ved inngåelse av en avtale om korrespondentforbindelse med en institusjon fra stat utenfor EØS som respondentinstitusjon, skal rapporteringspliktige som nevnt i § 4 første ledd bokstav a til c, e, g til l og n til p

- a. *innhente tilstrekkelige opplysninger om respondentinstitusjonen for å forstå virksomhetens art og omdømme og tilsynets kvalitet. Rapporteringspliktige etter § 4 første ledd bokstav p skal også fastslå om respondentinstitusjonen er registrert eller har konsekvens.*
- b. *vurdere respondentinstitusjonens tiltak mot hvitvasking og terrorfinansiering*
- c. *påse at det innhentes godkjenning fra overordnet før etablering av ny korrespondentforbindelse*
- d. *dokumentere institusjonenes ansvar*
- e. *ved oppgjørskonti forsikre seg om at respondentinstitusjonen*
 1. *har bekreftet identiteten til og fører løpende oppfølging av kunder som har direkte adgang til konti hos korrespondentinstitusjonen, og*

2. *på anmodning kan fremlegge relevante opplysninger fra kundetiltakene og den løpende oppfølgingen til korrespondentinstitusjonen.*

(2) *Med oppgjørskonto som nevnt i første ledd bokstav e, menes konto eller konto for kryptoeiendeler hos rapporteringspliktig som kan disponeres av en tredjepart som er kunde av respondentinstitusjon.*

(3) *En kryptoeiendelstjenesteyter som avslutter en korrespondentforbindelse på grunn av egne rutiner etter denne loven, skal dokumentere begrunnelsen for beslutningen.*

§ 49 første ledd første punktum skal lyde:

Dersom rapporteringspliktige eller noen som har handlet på vegne av et rapporteringspliktig foretak, har overtrådt §§ 6 til 8, kapittel 4, §§ 25, 26, 27, 28, 30, 35, 36, 39, 42 eller 52 eller forskrift gitt i medhold av disse bestemmelsene, kan tilsynsmyndigheten ilegge den rapporteringspliktige overtredelsesgebyr.

§ 49 femte ledd første og annet punktum skal lyde:

Rapporteringspliktige som nevnt i § 4 første ledd bokstav a til c, e, g til k, n og p, kan ilegges overtredelsesgebyr på inntil 44 millioner kroner. Det samme gjelder styremedlemmer, ledere, ansatte og andre som utfører oppdrag på vegne av rapporteringspliktige som nevnt i § 4 første ledd bokstav a til c, e, g til k, n og p, dersom de kan ilegges overtredelsesgebyr etter annet og tredje ledd.

§ 52 skal lyde:

§ 52 *Opplysninger som skal følge overføringer av penger og visse kryptoeiendeler*

(1) *EØS-avtalen vedlegg IX nr. 23b (forordning (EU) 2023/1113) om opplysninger som skal følge overføringer av penger og visse kryptoeiendeler (TFR II) gjelder som lov med de tilpasninger som følger av vedlegg IX, protokoll 1 til avtalen og avtalen for øvrig.*

(2) *Departementet kan i forskrift gi regler i tråd med forordning (EU) 2023/1113 artikkel 26 om lagring av personopplysninger utover fem år, men ikke i mer enn til sammen ti år.*

II

1. *Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer. Kongen kan sette i kraft de enkelte bestemmelsene til forskjellig tid.*
2. *Departementet kan gi overgangsregler.*

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

Votering:

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig vedtatt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli satt opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Votering i sak nr. 17, debattert 13. mai 2025

Innstilling fra finanskomiteen om samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 41/2025 av 20. februar 2025 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2023/1114 (Innst. 264 S (2024–2025), jf. Prop. 55 LS (2024–2025))

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

vedtak:

Stortinget samtykker i godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 41/2025 av 20. februar 2025 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2023/1114 av 31. mai 2023 om markeder for kryptoeiendeler.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Votering i sak nr. 18, debattert 13. mai 2025

Innstilling fra finanskomiteen om lov om kryptoeiendeler (kryptoeiendelsloven) (Innst. 254 L (2024–2025), jf. Prop. 55 LS (2024–2025))

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende vedtak til

lov

om kryptoeiendeler (kryptoeiendelsloven)

§ 1 Kryptoeiendelsforordningen

(1) EØS-avtalen vedlegg IX nr. 31r forordning (EU) 2023/1114 (om markeder for kryptoeiendeler (kryptoeiendelsforordningen)) gjelder som lov med de tilpasninger som følger av vedlegg IX, protokoll 1 til avtalen og avtalen for øvrig.

(2) Når det i loven her vises til kryptoeiendelsforordningen, menes forordningen slik den er gjennomført i første ledd.

(3) Departementet kan fastsette utfyllende forskrifter til bestemmelsen her og fastsette bestemmelser i forskrift om meldinger som skal sendes til tilsynsmyndigheten i forbindelse med utsatt offentliggjøring av innsi-

deinformasjon etter kryptoeiendelsforordningen artikkel 88 nr. 3 annet punktum.

(4) Departementet kan i forskrift gjøre endringer i, herunder fastsette unntak fra, bestemmelsene gjennomført i første ledd til gjennomføring av Norges forpliktelser etter EØS-avtalen.

§ 2 Tilsynsmyndigheten

Finanstilsynet fører tilsyn med foretak som har tillatelse til å drive virksomhet i kryptoeiendelsmarkedet etter kryptoeiendelsforordningen del III, IV og V, samt med overholdelsen av reglene som er gitt i eller i medhold av loven her.

§ 3 Kontrollvirksomhet og opplysningsplikt

(1) Finanstilsynet kan pålegge enhver person å gi opplysninger og utlevere dokumenter som kan være relevante for utførelsen av tilsynets oppgaver etter loven her.

(2) Dersom Finanstilsynet har mistanke om overtredelse av kryptoeiendelsforordningen del II til VI, eller forskrifter gitt for å utfylle disse bestemmelsene, kan enhver pålegges å gi de opplysninger Finanstilsynet krever, herunder å fremlegge dokumenter, elektronisk lagret informasjon og utskrift fra lagringsmedium. Verdipapirhandelloven § 19-3 tredje ledd gjelder tilsvarende.

(3) Ved mistanke om overtredelse av kryptoeiendelsforordningen artikkel 89 og 91 gjelder ikke taushetsplikten som nevnt i ekomloven § 3-10 for så vidt gjelder opplysninger om trafikkdata, dersom det er gitt fritak fra slik taushetsplikt etter bestemmelsen her. Begjæring om fritak fra taushetsplikten fremsettes av Finanstilsynet for tingretten på det stedet hvor det mest praktisk kan skje. Retten kan ved kjennelse gi slikt fritak. Ved vurderingen av om fritak skal gis, skal det blant annet legges vekt på hensynet til taushetsplikten og sakens opplysning. Straffeprosessloven § 52 annet ledd og § 170 a gjelder tilsvarende. Etter begjæring fra Finanstilsynet kan retten beslutte å utsette underretning om kjennelsen dersom det er strengt nødvendig for sakens behandling. Straffeprosessloven § 100 a gjelder tilsvarende.

(4) Poli og påtalemyndighet skal på anmodning fra Finanstilsynet og uten hinder av lovbestemt taushetsplikt gi Finanstilsynet de opplysninger som er nødvendige for å oppfylle Norges forpliktelser om utveksling av informasjon og tilsynssamarbeid etter EØS-avtalen.

(5) Departementet kan i forskrift gi nærmere regler om innholdet av opplysningsplikten, herunder bestemmelser om unntak fra taushetsplikt, om hvilket format opplysningene skal gis i, og om Finanstilsynets behandling av opplysningene som innhentes.

§ 4 Bevis sikring

(1) Dersom det er rimelig grunn til å anta at bestemmelser gitt i eller i medhold av denne loven er overtrådt, kan Finanstilsynet begjære bevis sikring. Verdipapirhandelloven § 19-5 gjelder tilsvarende.

(2) Departementet kan gi nærmere regler om bevis sikring i forskrift.

§ 5 Pålegg mv.

(1) Dersom Finanstilsynet har grunn til å anta at noen handler i strid med bestemmelser gitt i eller i medhold av denne loven, herunder vedtak fattet med hjemmel i loven, kan Finanstilsynet pålegge vedkommende å rette forholdet. Pålegget om retting kan omfatte ethvert tiltak som er nødvendig for å bringe overtredelsen til opphør, herunder å stanse virksomhet eller korrigere falske eller villedende opplysninger.

(2) Dersom det er nødvendig for å beskytte andre markedsdeltakeres interesser eller markedets integritet, kan Finanstilsynet ved overtredelse av loven og forskrifter gitt til utfylling av loven, gi pålegg om at kryptoeiendeler skal avhendes.

(3) Dersom Finanstilsynet finner at et styremedlem, daglig leder eller en annen person som faktisk deltar i ledelsen av en utsteder av eiendelsbaserte token eller e-pengetoken eller en kryptoeiendelstjenesteyter, ikke er egnet til å inneha stillingen eller vervet, kan Finanstilsynet pålegge foretaket å skifte ut vedkommende.

(4) Finanstilsynet kan gi pålegg om å oppfylle opplysningsplikten etter § 3.

(5) Departementet kan gi nærmere regler om pålegg etter denne bestemmelsen i forskrift.

§ 6 Midlertidige tiltak

(1) Dersom det foreligger rimelig mistanke om at regler som er gitt i eller i medhold av loven her, er overtrådt, kan Finanstilsynet nedlegge forbud mot et offentlig tilbud av kryptoeiendeler, mot opptak til notering av kryptoeiendeler på en handelsplass, mot annonsering av et slikt offentlig tilbud eller opptak til notering eller mot ytelse av kryptoeiendelstjenester i inntil 30 sammenhengende arbeidsdager.

(2) Dersom Finanstilsynet finner at en kryptoeiendelstjenesteyter er i en situasjon som innebærer at yttingen av kryptoeiendelstjenester vil kunne skade investorenes interesser, kan Finanstilsynet nedlegge midlertidig forbud mot at en kryptoeiendelstjenesteyter yter kryptoeiendelstjenester, inntil situasjonen er opphørt.

(3) Dersom Finanstilsynet finner at en utsteder, en tilbyder eller annen person som søker opptak til handel av et eiendelsbasert token eller et e-pengetoken, er i en situasjon som innebærer at handel i en kryptoeiendel vil kunne skade investorenes interesser, kan Finanstil-

synet suspendere, eller kreve at en kryptoeiendelstjenesteyter som opererer en handelsplattform suspenderer, den aktuelle kryptoeiendelen fra handel inntil situasjonen er opphørt.

(4) Departementet kan gi nærmere regler om midlertidige tiltak i forskrift.

§ 7 Offentliggjøring av opplysninger

(1) Finanstilsynet kan pålegge tilbydere eller personer som søker opptak til handel av en kryptoeiendel, eller utstedere av et eiendelsbasert token eller e-pengetoken å gi supplerende opplysninger i hvitboken og i markedsføringsmaterialet for å oppfylle regler gitt i eller i medhold av loven her.

(2) Finanstilsynet kan offentliggjøre eller pålegge tilbydere eller personer som søker opptak til handel av en kryptoeiendel, utstedere av et eiendelsbasert token eller e-pengetoken, eller tilbydere av kryptoeiendelstjenester, å offentliggjøre alle vesentlige opplysninger som kan påvirke vurderingen av de aktuelle kryptoeiendelene som tilbys til offentligheten eller tas opp til handel, eller den aktuelle kryptoeiendelstjenesten, for å sikre beskyttelsen av kryptoeiendelsinnehavernes interesser eller et velfungerende marked.

(3) Departementet kan i forskrift gi nærmere regler om offentliggjøring av opplysninger.

§ 8 Pålegg knyttet til informasjon på nett

(1) Dersom Finanstilsynet finner at reglene i forordningen er overtrådt, og ingen andre effektive virkemidler kan benyttes for å bringe overtredelsen til opphør, kan Finanstilsynet pålegge:

- tilbydere eller personer som søker opptak til handel av kryptoeiendeler, utstedere av kryptoeiendeler eller kryptoeiendelstjenesteytere å fjerne innhold i eller begrense tilgang til en internettside eller å innta en uttrykkelig advarsel til kunder og innehavere av kryptoeiendeler når de besøker internettsiden,
- tilbydere av vertstjenester å fjerne, hindre eller begrense tilgang til en internettside,
- domeneregistre eller domeneregisterførere å slette et fullt kvalifisert domenenaavn og å tillate Finanstilsynet å registrere det.

(2) Departementet kan fastsette utfyllende forskrifter til bestemmelsen her.

§ 9 Overdragelse av kontrakter

(1) Dersom en kryptoeiendelstjenesteyters tillatelse til å yte kryptoeiendelstjenester blir tilbakekalt, kan Finanstilsynet pålegge foretaket å overdra eksisterende kontrakter til en annen kryptoeiendelstjenesteyter med tillatelse fra Finanstilsynet, forutsatt at kundene og den

mottakende kryptoeiendelstjenesteyteren samtykker til overføringen.

(2) Departementet kan i forskrift gi nærmere regler om overføring av kontrakter etter første ledd.

§ 10 Forbud mot å ha ledelsesfunksjon

(1) Dersom styremedlemmer, andre tillitsvalgte, oppdragstakere eller ansatte i en kryptoeiendelstjenesteyter har overtrådt eller medvirket til overtredelse av bestemmelser gitt i eller i medhold av loven her, kan Finanstilsynet fatte vedtak om at vedkommende ikke kan ha ledelsesfunksjon i en kryptoeiendelstjenesteyter dersom overtredelsen eller medvirkningen til denne medfører at vedkommende må anses uskikket til å ha slik ledelsesfunksjon.

(2) Departementet kan fastsette utfyllende forskrifter til bestemmelsen her.

§ 11 Administrativ inndragning

(1) Finanstilsynet kan helt eller delvis inndra vinning som er oppnådd ved overtredelse av kryptoeiendelsforordningen artikkel 88 til 92 (innside- og markedsmisbruksregler) og forskrifter gitt til utfylling av disse bestemmelsene. Verdipapirhandelloven § 19-11 annet til tiende ledd gjelder tilsvarende.

(2) Departementet kan i forskrift fastsette nærmere bestemmelser om administrativ inndragning etter bestemmelsen her.

§ 12 Tilbakekall av tillatelse

(1) Finanstilsynet kan ved overtredelser av kryptoeiendelsforordningen artikkel 88 til 92 (innside- og markedsmisbruksregler) og artikkel 64 nr. 1 bokstav g tilbakekalle eller midlertidig oppheve tillatelsen til en yter av kryptoeiendelstjenester.

(2) Departementet kan i forskrift fastsette nærmere bestemmelser om tilbakekall og midlertidig opphevelse av tillatelsen til en yter av kryptoeiendelstjenester etter bestemmelsen her.

§ 13 Midlertidig forbud mot å foreta egenhandel

(1) Dersom en ansatt i en kryptoeiendelstjenesteyter forsettlig eller uaktsomt overtrer bestemmelsene nevnt i kryptoeiendelsforordningen artikkel 88 til 92, kan Finanstilsynet fatte vedtak om at vedkommende i en periode på inntil to år ikke skal kunne utføre handel for egen regning i nærmere angitte kryptoeiendeler eller på nærmere angitte markeder.

(2) Finanstilsynet kan etter søknad gjøre unntak fra forbudet i første ledd for nærmere bestemte handler.

(3) Adgangen til å ilegge forbud etter bestemmelsen her foreldes to år etter at overtredelsen er opphørt. Fris-

ten avbrytes ved at Finanstilsynet gir forhåndsvarsel eller fatter vedtak om forbud mot å foreta egenhandel.

(4) Departementet kan fastsette utfyllende forskrifter til bestemmelsen her.

§ 14 Utlevering av opplysninger til EFTA-domstolen

Når EFTA-domstolen behandler en sak som angår bestemmelsene gjennomført i § 1 første ledd eller i forskrift gitt til utfylling av disse bestemmelsene, kan enhver uten hinder av lovbestemt taushetsplikt gi domstolen de opplysninger som domstolen kan kreve i medhold av avtale om Det europeiske økonomiske samarbeidsområde og avtale mellom EFTA-statene om opprettelse av et overvåkingsorgan og en domstol.

§ 15 Tillatelse fra tingretten og bistand fra politiet

(1) Stedlig tilsyn etter artikkel 124 i kryptoeiendelsforordningen krever tillatelse fra tingretten.

(2) Finanstilsynet kan kreve bistand fra politiet for å gjennomføre rettens beslutning om stedlig tilsyn.

(3) Begjæring om tillatelse etter første ledd fremsettes av Finanstilsynet eller EFTAs overvåkingsorgan for tingretten på det stedet hvor det mest praktisk kan skje. Retten treffer sin avgjørelse ved beslutning. En anke over beslutningen har ikke oppsettende virkning. Straffeprosessloven § 201 første ledd, §§ 117 til 120 jf. § 204, § 207, § 208, § 209, § 213 og kapittel 26 samt forvaltningsloven § 15 annet ledd gjelder så langt de passer. Dersom varsel om stedlig tilsyn kan unnlates etter artikkel 124 i kryptoeiendelsforordningen, og Finanstilsynet eller EFTAs overvåkingsorgan anmoder retten om det, skal den begjæringen retter seg mot, ikke varsles om begjæringen eller beslutningen.

§ 16 Tvangsfullbyrdelse

Ved tvangsfullbyrdelse etter kryptoeiendelsforordningen artikkel 133 nr. 3 fører Finanstilsynet kontroll med tvangsgrunnlagets ekthet etter bestemmelsene om tvangsfullbyrdelse i EØS-avtalen artikkel 110.

§ 17 Overtredelse av kryptoeiendelsforordningen

(1) Finanstilsynet kan ilegge overtredelsesgebyr ved overtredelse av bestemmelsene angitt i kryptoeiendelsforordningen, jf. § 1, artikkel 111 nr. 1 første ledd bokstav a) til e) og forskrifter gitt til utfylling av disse bestemmelsene. Medvirkning til overtredelse av bestemmelsene kan sanksjoneres på samme måte.

(2) Første ledd gjelder ikke for overtredelser av reglene om innsidehandel i kryptoeiendelsforordningen artikkel 89.

(3) Fysiske personer kan ilegges overtredelsesgebyr etter første ledd for forsettlig eller uaktsomme overtre-

delser. Forvaltningsloven § 46 første ledd gjelder for foretak.

(4) For foretak kan det fastsettes overtredelsesgebyr på inntil

- a. 60 millioner kroner eller 3 prosent av den samlede årsomsetningen etter siste godkjente årsregnskap for overtredelse av bestemmelsene angitt i kryptoeiendelsforordningen artikkel 111 nr. 1 første ledd bokstav a),
- b. 60 millioner kroner eller 5 prosent av den samlede årsomsetningen etter siste godkjente årsregnskap for overtredelse av bestemmelsene angitt i kryptoeiendelsforordningen artikkel 111 nr. 1 første ledd bokstav d),
- c. 60 millioner kroner eller 12,5 prosent av den samlede årsomsetningen etter siste godkjente årsregnskap for overtredelse av bestemmelsene angitt i kryptoeiendelsforordningen artikkel 111 nr. 1 første ledd bokstav b) og c),
- d. 30 millioner kroner eller 2 prosent av den samlede årsomsetningen etter siste godkjente årsregnskap for overtredelse av kryptoeiendelsforordningen artikkel 88,
- e. 180 millioner kroner eller 15 prosent av den samlede årsomsetningen etter siste godkjente årsregnskap for overtredelse av kryptoeiendelsforordningen artikkel 90, artikkel 91 og artikkel 92.

(5) Når bestemmelser om overtredelsesgebyr knytter beregning av satser for overtredelsesgebyret til den samlede årsomsetningen etter siste godkjente årsregnskap, skal den samlede omsetningen for et morselskap eller et datterselskap av et morselskap som skal utarbeide konsernregnskap etter direktiv 2013/34 EU, være den totale årsomsetningen, eller tilsvarende inntekt etter relevante regnskapsdirektiver, etter siste tilgjengelige konsoliderte årsregnskap godkjent av ledelsen i det overordnede morforetaket.

(6) For fysiske personer kan det fastsettes overtredelsesgebyr på inntil 8 millioner kroner ved overtredelse av bestemmelsene angitt i kryptoeiendelsforordningen artikkel 111 nr. 1 første ledd bokstav a) til d), inntil 12 millioner kroner ved overtredelse av kryptoeiendelsforordningen artikkel 88 og inntil 60 millioner kroner ved overtredelse av kryptoeiendelsforordningen artikkel 90, artikkel 91 og artikkel 92.

(7) Overtredelsesgebyret kan fastsettes til inntil to ganger oppnådd fortjeneste eller unngått tap som følge av overtredelsen, dersom dette gir høyere gebyr enn utmålingen etter fjerde og sjette ledd ved overtredelse av bestemmelser som angitt i kryptoeiendelsforordningen artikkel 111 nr. 1 første ledd bokstav a) til d).

(8) Overtredelsesgebyret kan fastsettes til inntil tre ganger oppnådd fortjeneste eller unngått tap som følge

av overtredelsen, dersom dette gir høyere gebyr enn utmålingen etter fjerde og sjette ledd ved overtredelse av bestemmelser som angitt i kryptoeiendelsforordningen artikkel 88, artikkel 90, artikkel 91 og artikkel 92.

(9) Adgangen til å legge overtredelsesgebyr foreldes fem år etter at overtredelsen er opphørt. Fristen avbrytes ved at Finanstilsynet gir forhåndsvarsel eller fatter vedtak om overtredelsesgebyr.

(10) Departementet kan fastsette utfyllende forskrifter til bestemmelsen her.

§ 18 *Straff*

(1) Med bøter eller fengsel inntil 6 år straffes den som forsettlig eller uaktsomt overtrer kryptoeiendelsforordningen artikkel 89 om forbud mot innsidehandel eller artikkel 91 om forbud mot markedsmanipulasjon.

(2) Med bøter eller fengsel inntil 4 år straffes den som forsettlig eller uaktsomt overtrer kryptoeiendelsforordningen artikkel 90 om forbud mot ulovlig spredning av innsideinformasjon.

(3) Med bøter eller fengsel inntil 3 år straffes den som forsettlig eller uaktsomt overtrer kryptoeiendelsforordningen artikkel 16 om utstedelse av eiendelsbaserte token uten tillatelse, artikkel 48 om utstedelse av e-pengetoken uten tillatelse eller artikkel 59 om ytelse av kryptoeiendelstjenester uten tillatelse.

(4) Med bøter eller fengsel inntil 1 år straffes den som forsettlig eller uaktsomt overtrer kryptoeiendelsforordningen artikkel 88 om offentliggjøring av innsideinformasjon, artikkel 4 og 5 om krav til utarbeidelse av hvitbok, artikkel 6, 19 og 51 om hvitbokens innhold eller artikkel 12 og 25 om endringer i hvitboken.

(5) Første til fjerde ledd gjelder tilsvarende for utfyllende forskrifter til de enkelte bestemmelsene.

§ 19 *Ikrafttredelse og overgangsregler*

(1) Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer. De enkelte bestemmelsene kan settes i kraft til ulik tid.

(2) Tilbydere av vekslingstjenester og oppbevaringstjenester for virtuell valuta, som er registrert hos Finanstilsynet, jf. forskrift fastsatt med hjemmel i hvitvaskingsloven § 4 femte ledd, kan fortsette å tilby sine tjenester frem til 30. desember 2025 eller til de har fått eller blitt nektet tillatelse etter kryptoeiendelsforordningen artikkel 63, etter hva som kommer først.

(3) Departementet kan gi nærmere overgangsregler.

§ 20 *Endringer i andre lover*

Fra den tiden loven her trer i kraft, gjøres følgende endringer i lov 17. juni 2016 nr. 30 om EØS-finanstilsyn:

§ 1 skal lyde:

§ 1 *EØS-regler om Den europeiske banktilsynsmyndighet*

EØS-avtalen vedlegg IX nr. 31g (forordning (EU) nr. 1093/2010) om opprettelse av en europeisk tilsynsmyndighet (Den europeiske banktilsynsmyndighet) som endret ved forordning (EU) nr. 1022/2013 og forordning (EU) nr. 2023/1114, gjelder som lov med de tilpasninger som følger av vedlegg IX, protokoll 1 til avtalen og avtalen for øvrig.

§ 3 skal lyde:

§ 3 *EØS-regler om Den europeiske verdipapir- og markedstilsynsmyndighet*

EØS-avtalen vedlegg IX nr. 31i (forordning (EU) nr. 1095/2010) om opprettelse av en europeisk tilsynsmyndighet (Den europeiske verdipapir- og markedstilsynsmyndighet), som endret ved direktiv 2011/61/EU og forordning (EU) nr. 2023/1114, gjelder som lov med de tilpasninger som følger av vedlegg IX, protokoll 1 til avtalen og avtalen for øvrig.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Presidenten: Det votes over lovens overskrift og loven i sin helhet.

V o t e r i n g :

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig vedtatt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli satt opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Stortinget går da til votering i sakene nr. 1–4 samt 14 på dagens kart.

Votering i sak nr. 1, debattert 15. mai 2025

Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Terje Halleland, Frank Edvard Sve, Morten Stordalen, Bård Hoksrud, Roy Steffensen og Morten Wold om prøveordning for kolonnekjøring for tunge kjøretøy over E134 Haukelifjell (Innst. 271 S (2024–2025), jf. Dokument 8:100 S (2024–2025))

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

Stortinget ber regjeringa gjennomføre ei prøveordning med kolonnekjøring for tunge kjøretøy på E134 over Haukelifjell.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Votering i sak nr. 2, debattert 15. mai 2025

Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Frank Edvard Sve, Morten Stordalen, Silje Hjemdal, Helge André Njåstad og Dagfinn Henrik Olsen om et program for vedlikehold og utbedringer av fylkesveier (Innst. 270 S (2024–2025), jf. Dokument 8:98 S (2024–2025))

Presidenten: Under debatten er det satt fram to forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Geir Inge Lien på vegne av Senterpartiet
- forslag nr. 2, fra Frank Edvard Sve på vegne av Fremskrittspartiet

Det votes over forslag nr. 2, fra Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen utarbeide et program for vedlikehold og utbedringer av fylkesveier for å redusere det omfattende vedlikeholdsetterselet. Det skal etableres en forpliktende finansieringsmodell med statlige tilskudd, der fylkene selv bidrar, uten bruk av bompenger.»

Rødt har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Fremskrittspartiet ble med 86 mot 18 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 14.21.54)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 1, fra Senterpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen gjennomføre et lokal- og fylkesveiløft hvor staten bidrar med minst 10 mrd. kroner ekstra i kommende stortingsperiode.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Senterpartiet ble med 86 mot 19 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 14.22.14)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :**I**

Stortinget ber regjeringen gjennomføre en kartlegging av det aller dårligste offentlige veinettet og komme tilbake til Stortinget med forslag til hvordan man kan bidra til standardhevinger på disse veiene.

II

Stortinget ber regjeringen bidra til å redusere vedlikeholdsetterslepet på fylkesveiene.

Presidenten: Arbeiderpartiet og Høyre har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble vedtatt med 54 mot 47 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 14.22.34)

Votering i sak nr. 3, debattert 15. mai 2025

Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Seher Aydar, Mímir Kristjánsson og Tobias Drevland Lund om lik rett til helsehjelp uavhengig av økonomi (Innst. 267 S (2024–2025), jf. Dokument 8:91 S (2024–2025))

Presidenten: Under debatten er det satt fram sju forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Irene Ojala på vegne av Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Pasientfokus
- forslag nr. 2, fra Irene Ojala på vegne av Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Pasientfokus
- forslagene nr. 3–6, fra Irene Ojala på vegne av Rødt og Pasientfokus
- forslag nr. 7, fra Bård Hoksrud på vegne av Fremskrittspartiet

Det votes over forslagene nr. 3–6, fra Rødt og Pasientfokus.

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at fritak fra egenandeler i helsetjenesten utvides til å gjelde barn og unge opp til 18 år.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen starte arbeidet med en reduksjon av egenandelstaket i helsevesenet og fryse den årlige økningen av egenandelstaket fram til hele egenandelssystemet er evaluert og behandlet av Stortinget.»

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at ikke møttgebyrene i helsevesenet fryses fram til en evaluering av ordningen er behandlet av Stortinget.»

Forslag nr. 6 lyder:

«Stortinget ber regjeringen igangsette et arbeid med å beskrive entydige retningslinjer for håndteringen av unntaksordninger knyttet til ikke møttgebyret, som bidrar til mer lik praksis i helseforetakene for skjerming av pasienter med betalingsvansker.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Rødt og Pasientfokus ble med 95 mot 10 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 14.23.23)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 7, fra Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at fritak fra egenandeler i helsetjenesten utvides til å gjelde barn og unge opp til 18 år. Økningen gjennomføres gjennom en opptrapping over to år.»

Rødt har varslet subsidiær støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Fremskrittspartiet ble med 87 mot 18 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 14.23.43)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 2, fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Pasientfokus. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen avvikle ordningen med ikke møttgebyr og erstatte den med tiltak som legger til rette for enklere dialog mellom pasient og sykehus.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Pasientfokus ble med 89 mot 16 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 14.24.04)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 1, fra Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Pasientfokus. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at pasienter med lang reisevei, som trenger overnatting for å få nødvendig helsehjelp, får dekket sine utgifter til overnatting, og komme tilbake til Stortinget på egnet måte.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Pasientfokus ble med 72 mot 33 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 14.24.24)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

Dokument 8:91 S (2024–2025) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Seher Aydar, Mimir Kristjánsson og Tobias Drevland Lund om lik rett til helsehjelp uavhengig av økonomi – vedtas ikke.

Presidenten: Sosialistisk Venstreparti og Rødt har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble vedtatt med 86 mot 16 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 14.24.56)

Votering i sak nr. 4, debattert 15. mai 2025

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kathy Lie, Grete Wold, Marian Hussein, Sigrid Zurbuchen Heiberg, Une Bastholm og Rasmus Hansson om lovfesting av fritidstilbud (Innst. 229 S (2024–2025), jf. Dokument 8:52 S (2024–2025))

Presidenten: Under debatten er det satt fram fem forslag. Det er

- forslagene nr. 1 og 2, fra Per Olav Tyldum på vegne av Senterpartiet
- forslagene nr. 3–5, fra Kathy Lie på vegne av Sosialistisk Venstreparti

Det votes over forslagene nr. 3–5, fra Sosialistisk Venstreparti.

Forslag 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme en sak om lovfesting av fritidstilbud for alle barn og unge i de-

res nærmiljø. Forslaget skal sikre kommunal frihet til å utforme egne løsninger sammen med frivilligheten, men med krav til bemanning og kompetanse og unges rett til medvirkning.»

Forslag 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at alle barn og unge har tilgang på en utstyrssentral som låner ut utstyr av god kvalitet, og der lånerens sikkerhet og personvern vektlegges. Det må i en slik sammenheng gjennomføres en helhetlig kartlegging av ulike utstyrsordninger, og det må utarbeides veiledende retningslinjer.»

Forslag 5 lyder:

«Stortinget ber regjeringen i statsbudsjettet for 2026 foreslå en tilskuddsordning for kommuner som ønsker å etablere eller ruste opp fritidsklubber og ungdomshus.»

Rødt og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti ble med 89 mot 15 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 14.25.30)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 1 og 2, fra Senterpartiet.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringa gi organisasjonseigde kulturbygg høve til å søke om momskompensasjon for nybygg, påbygg og ombygging i tillegg til vanleg vedlikehald.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringa greie ut ein særskild pott for frivillige lag innanfor Desentralisert ordning for tilskudd til kulturbygg eller på annan måte sørge for at fleire middel kjem fram til dei frivillige, og kome attende til Stortinget på eigna måte.»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Senterpartiet ble med 87 mot 18 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 14.25.56)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

Dokument 8:52 S (2024–2025) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kathy Lie, Grete Wold, Marian Hussein, Sigrid Zurbuchen Heiberg, Une Bast-

holm og Rasmus Hansson om lovfesting av fritidstilbud – vedtas ikke.

Presidenten: Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne har varslet at de vil stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling ble vedtatt med 87 mot 16 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 14.26.30)

Sak nr. 14 [14:26:37]

Referat

1. (510) Revidert nasjonalbudsjett 2025 (Meld. St. 2 (2024–2025))
2. (511) Endringer i skatte- og avgiftslovgivinga (Prop. 145 LS (2024–2025))
3. (512) Tilleggsbevilgninger og omprioriteringer i statsbudsjettet 2025 (Prop. 146 S (2024–2025))
Enst.: Nr. 1–3 sendes finanskomiteen.
4. (513) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Tone Wilhelmsen Trøen, Erlend Svardal Bøe, Sandra Bruflot og Kari-Anne Jønnes om spesialistgodkjenning av sykepleiere (Dokument 8:277 S (2024–2025))
Enst.: Sendes helse- og omsorgskomiteen.
5. (514) Kommuneproposisjonen 2026 (Prop. 142 S (2024–2025))
6. (515) Endring i partiloven (innberetning og offentliggjøring av bidrag fra bakenforliggende givere) (Prop. 144 L (2024–2025))
Enst.: Nr. 5 og 6 sendes kommunal- og forvaltningskomiteen.
7. (516) Endringer i statsbudsjettet 2025 under Landbruks- og matdepartementet (Reindriftsavtalen 2025/2026) (Prop. 143 S (2024–2025))
8. (517) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Erling Sande, Bengt Fasteraune og Marit Knutsdatter Strand om fornying av naturskadeordningen (Dokument 8:278 S (2024–2025))
Enst.: Nr. 7 og 8 sendes næringskomiteen.

Presidenten [14:27:03]: Stortinget går da tilbake til behandlingen av dagens kart.

Sak nr. 6 [14:27:07]

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Une Bastholm, Sigrid Zurbuchen Heiberg og Irene Ojala om å gjeninnføre heistilskudd for å sikre at flere eldre og personer med funksjonsnedsettelse kan bo i egen bolig

lenger (Innst. 255 S (2024–2025), jf. Dokument 8:145 S (2024–2025))

Presidenten [14:27:33]: Etter ønske fra kommunal- og forvaltningskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Mudassar Kapur (H) [14:28:11] (ordfører for saken): Jeg skal ikke gå for langt inn i komiteens behandling utover å takke for godt samarbeid og vise til selve saksbehandlingen som har vært i komiteen. Det har kommet skriftlige innspill. Vi har også mottatt brev fra statsråden.

Når det gjelder sakens kjerne, vil sikkert de øvrige partiene redegjøre selv for sine standpunkter. For Høyres del er det ingen tvil om at formålet isolert sett er godt, men det har hatt begrenset nytte. I 2022 ble det bevilget 46 mill. kr i tilskudd til heis, som resulterte i 24 heiser. Både Høyre og flertallet i komiteen viser derfor til at andre tiltak kan være bedre egnet i den forbindelse. Vi vil også vise til våre prioriteringer i vårt alternative budsjett.

Jeg tror jeg holder meg til dette i denne omgang, og så kan de andre partiene redegjøre for sine standpunkter.

Siri Gåsemyr Staalesen (A) [14:29:35]: Det er en høyt prioritert oppgave for denne regjeringen å sørge for at eldre og personer med funksjonsnedsettelse kan bo i egen bolig lenger. Dette har vært et sentralt tema i flere av regjeringens meldinger til Stortinget, både Meld. St. 24 for 2022–2023, Fellesskap og meistring – Bu trygt hjemme, og Meld. St. 13 for 2023–2024, Bustadmeldinga – ein heilskapleg og aktiv bustadpolitikk for heile landet.

Husbanken gjennomfører nå eldreboligprogrammet, som inneholder en rekke tiltak for å sørge for flere egnede boliger for eldre. Programmet har tiltak som retter seg mot privatpersoner, og hvordan kommunene kan planlegge og veilede for flere egnede boliger for eldre.

Vi har styrket Husbankens låneramme betydelig, noe som bl.a. bidrar til bygging av nye boliger med livs- løpsstandard og til oppgradering av eksisterende boliger. I byggeteknisk forskrift er det et krav om at nye blokker med tre etasjer eller mer skal bygges med heis. Husbankens låneramme er nå styrket med 14 mrd. kr i denne stortingsperioden – altså til rekordhøye 33 mrd. kr. Det bidrar bl.a. til bygging av nye boliger.

Selv om formålet med Husbankens heistilskudd isolert sett var godt, har det hatt begrenset nytte. I 2022 ble det bevilget 46 mill. kr i tilskudd til heis, som resulterte i 24 heiser. Vi mener det er andre tiltak som er bedre egnet for å sikre at eldre og personer med funksjonsnedsettelse kan bo hjemme lenger.

Per-Willy Amundsen (FrP) [14:31:34]: Fremskrittspartiet er selvfølgelig sympatisk innstilt til alle gode forslag som legger til rette for og sikrer at eldre og personer med funksjonsnedsettelse kan bo i egen bolig, la det ikke herske noen tvil om det. Men her som i mange andre sammenhenger er ikke den eneste løsningen å vedta nye ordninger eller gjeninnføre gamle ordninger og vedta rettigheter uten at man også har gjort de prioriteringene som må gjøres, og som skal gjøres i forbindelse med et statsbudsjett.

For Fremskrittspartiets vedkommende tenker vi at vi må se dette i sammenheng med statsbudsjettet når vi kommer til det. Det er mye som tyder på at dette ikke er den mest treffsikre ordningen, i den forstand at den er blitt brukt relativt lite de siste årene den eksisterte. Derfor er Fremskrittspartiet på ingen måte innstilt på at dette er eneste farbare vei. Vi må se det i sammenheng med statsbudsjett. Det blir også litt enkelt til stadighet å vedta nye ordninger, for det forplikter også når vi kommer til budsjettbehandling.

Ingrid Fiskaa hadde her teke over presidentplassen.

Birgit Oline Kjerstad (SV) [14:33:21]: Fyrst vil eg takke dei som har løfta denne saka på nytt, Miljøpartiet Dei Grøne og Pasientfokus. Forslaga her støttar vi. Ordninga med tilskot til heis i gamle byggarar fungerte eigentleg godt og var viktig for å gjere fleire gamle bustader tilgjengelege for menneske med funksjonshindringar.

Vi er inne i ei dyrtid og ei demografiutvikling som gjer slike tiltak viktige. I høyringsinnspela er det full støtte til å innføre tilskotet igjen. Eldre skal bu lenger heime, og SV støttar ein langsiktig strategi for at fleire bustader skal vere tilgjengelege for dei med funksjonshindringar, både for at det skal vere fleire bustader personar med hindringar kan kjøpe, og også for å gjere bustadene tilgjengelege, slik at det ikkje er unødvendige hindringar for at folk kan fare på besøk til kvarandre.

Det er ofte folk med dårleg råd som bur i gamle byggarar, og det er ikkje alltid det er så lett å få installert heis. Difor er dette tilskotet eit veldig godt og målretta tilskot for å stimulere til at det kan vere mogleg å montere heisar.

Fleirtalet i Stortinget har dessutan tidlegare bedt regjeringa om å innføre dette tilskotet igjen, men regjeringa

har ikkje levert. Difor skulle det ikkje vere nødvendig å vedta det igjen. Eg meiner det heller ikkje er noko nokon skal vere nøydde til å forhandle inn, når Stortinget har eit fleirtalsvedtak som ikkje er innfridd.

På Husbankens bustadkonferanse Boligpulsens tidlegare i år var det ein eigen programpost om dette temaet. Der var det lita forståing for at tilskotet hadde blitt borte, men det blei peika på at dette er ei politisk sak.

Det er fremja to forslag. Det eine er at ein skal innføre heistilskotet igjen i statsbudsjettet for 2026. Det andre er å skaffe meir kunnskap om behovet, at ein skal greie ut og finne ut kor mange blokker som treng heis, og kvar det er mogleg å montere heis. Det er klart at det ikkje er alle blokker det kan monterast heis i, av ulike grunnar, men det er noko Husbanken slik ordninga har fungert tidlegare, har handtert på ein heilt grei måte.

Med dette fremjar eg dei forslaga SV er ein del av.

Presidenten [14:36:10]: Representanten Birgit Oline Kjerstad har teke opp dei forslaga ho refererte til.

Tobias Drevland Lund (R) [14:36:23]: Det er viktig å ha tilgang til heis, særleg for mennesker med nedsatt funksjonsevne eller eldre, for å sørge for at folk skal kunne bo hjemme lenger, som ofte er mantraet både fra denne talerstolen og andre steder. Derfor er det synd at man har fjernet et tilskudd som nettopp gikk til heis der det var nødvendig.

Det er interessant å se høyringsinnspillene som har kommet til denne saken. Det er et stort spenn, men jeg kan nevne noen av dem som tar til orde for å gjeninnføre heistilskuddet. Det er FFO, Likestillings- og diskrimineringsombudet, Pensjonistforbundet, OBOS, Norges Handikapforbund og flere som støtter dette forslaget. Det har også i de skriftlige høyringsinnspillene til komiteen kommet oppfordringer om å fremme andre tiltak i tillegg. NBBL mener at man f.eks. kan se på modellen man har i Finland, som stimulerer bredt til installering av heis. Det tenker jeg er veldig bra. Det er derfor jeg også skulle ønske at de partiene som nå bare stemmer mot disse forslagene, kom med andre tiltak.

Det blir sagt at det ikke er så veldig treffsikkert. Det kan godt hende det finnes bedre måter å gjøre dette på, men dette er i hvert fall noe. Om det da er snakk om 46 mill. kr i tilskudd, og at man ga tilskudd til 24 heiser, er det i hvert fall mer enn ingenting. Jeg synes det er litt vanskelig å skjønne argumentasjonen om at siden dette tross alt ikke gjelder så mange, for det er så få heiser som blir installert, så skal man ikke gjeninnføre det. Det er i hvert fall noen som blir installert med et sånt heistilskudd, så jeg tenker at den argumentasjonen ikke bærer helt.

Rødt støtter dette. Vi synes det er bra at forslagsstillerne har tatt det opp, og synes det er synd at det blir nedstemt her i dag.

Statsråd Kjersti Stenseng [14:38:49]: Regjeringen og jeg er opptatt av at flest mulig skal kunne bo hjemme lengst mulig, i en egnet bolig. Dette samsvarer med de fleste eldres boligønsker for alderdommen.

Det å kunne bo hjemme er et spørsmål om livskvalitet for den enkelte og også et nødvendig tiltak for å møte utfordringene knyttet til en aldrende befolkning. For den enkelte handler det om trygghet, selvstendighet og muligheten til å leve et aktivt liv i kjente omgivelser. For samfunnet handler det om å gi den enkelte muligheten til å bo lengst mulig hjemme. Ved å tilrettelegge for at flere kan bo hjemme lenger, kan behovet for omsorgsboliger og sykehjemsplasser reduseres, noe som kan bidra til å lette presset på kommunale ressurser.

Oppgaven til det offentlige er å legge til rette for at folk skal kunne klare både å skaffe seg og å beholde en egnet bolig på egen hånd. Krav til tilgjengelighet i byggeteknisk forskrift er et veldig viktig virkemiddel for å bidra til flere tilgjengelige boliger.

Husbankens lån til boligkvalitet og lån til utleieboliger kan brukes til oppføring av nye boliger. Vi har styrket Husbankens låneramme med 13 mrd. kr, til rekordhøye 32 mrd. kr. I tillegg foreslår vi en ytterligere økning i revidert nasjonalbudsjett i dag, på 1 mrd. kr. Det bidrar bl.a. til bygging av nye boliger med livsløpsstandard og til oppgradering av eksisterende boliger. Husbanken gjennomfører i samarbeid med andre statlige aktører et fireårig eldreboligprogram, som skal bidra til flere egnede boliger for eldre.

Nye boliger er bedre tilpasset personer med nedsatt funksjonsevne enn eldre boliger. Boligbygging bidrar til at flere boliger over tid blir aldersvennlige. Regjeringen har ambisiøse mål for boligbyggingen.

Formålet med heistilskuddet er godt, men det er også dyrt å etterinstallere heis. Tilskuddet gir forholdsvis få. Jeg er opptatt av at vi må bruke ressursene på en mest mulig hensiktsmessig måte, og jeg er derfor også glad for at komiteens flertall foreslår ikke å støtte mindretallets forslag.

Presidenten [14:41:09]: Det blir replikkordskifte.

Birgit Oline Kjerstad (SV) [14:41:26]: Eg takkar for innlegget og engasjementet for den rolla Husbanken har i å lage fleire bustader som er tilgjengelege, og også nybygg for eldre. Men det er no eingong slik at prisveksten har vore rimeleg stor, og det gjer at sjølv om vi har greidd å få på plass meir midlar i budsjetta til Husbanken, blir veldig mykje rett og slett spist opp av kostnader til materiale, osv. Det er ikkje noka hemmelegheit at det er veldig mange som bur i gamle byggar som ikkje har dei største økonomiske føresetnadene for å ta grep sjølve og gjere det som er nødvendig. Veit de-

partementet noko om kor mange slike byggar som finst, og kva behovet er?

Statsråd Kjersti Stenseng [14:42:20]: Jeg har dessverre ikke noen konkrete tall til representanten på akkurat hvor mange byggar som har behov for å etterinstallere heis. Det kan jeg eventuelt komme tilbake til representanten med når jeg har det. Men jeg vet at det er gammel bygningsmasse som ikke har heis, og som flere kunne bodd i dersom man hadde fått etterinstallert heis.

Jeg er også enig med både forslagsstillerne og flere i salen som har sagt at forslaget har gode intensjoner, og at der man får etterinstallert heis, gjør man boligene mer tilgjengelige. Men vi må prioritere både pengene og ressursene på det vi tror gir best effekt, og vi har valgt å prioritere å bygge flere boliger gjennom å øke rammene til Husbanken, som også gjør at boligene som da bygges, blir både mer aldersvennlige og mer tilgjengelige for f.eks. folk med funksjonsnedsettelse.

Birgit Oline Kjerstad (SV) [14:43:23]: Eg takkar for svaret.

Det er sagt at det blei løyvt 46 mill. kr i heistilskot og bygd 24 heisar, men det er ikkje sagt noko om kor mange husstandar som fekk tilbod om heis. Viss ein reknar, er det snakk om kanskje eit par millionar per heis, og etter mine kostnadsberekningar er ikkje det så enormt mykje. Kor mange fleire bueiningar har blitt tilgjengelege på grunn av dette tilskotet? Veit statsråden noko om det?

Statsråd Kjersti Stenseng [14:43:59]: I 2022 ga Husbanken 46 mill. kr i tilskudd til heis. Det resulterte i 24 heiser og ga heis til totalt 452 boliger.

Erlend Svardal Bøe (H) [14:44:31]: Det er ingen tvil om at heis er viktig for mobiliteten til veldig mange eldre, og det var Arbeiderpartiet og Senterpartiet i regjering som faset ut heistilskuddet. Vi i Høyre mener det også er andre tiltak en må se på. Noe av det vi la inn i vårt siste statsbudsjett, for 2022, var en egen tilskuddsordning for å bygge flere trygghetsboliger. Det er ingen tvil om at selv om en er nødt til å sørge for at de som trenger bedre mobilitet, får heis, er det også viktig at en sørger for at en bygger flere nye boligløsninger for eldre.

Det tilskuddet vi la inn i statsbudsjettet for 2022, kuttet Arbeiderpartiet og Senterpartiet i regjering. Det gjorde at en i mange distriktskommuner nå f.eks. ikke har tilskudd til å bygge flere trygghetsboliger. Regjeringen lanserte trygghetsboliger igjen som et nytt tiltak i bo trygt hjemme-reformen uten at det fulgte med penger.

Spørsmålet mitt til statsråden er: Hva er status for trygghetsboligene, og hva er grunnen til at regjeringen

ikke har bevilget penger til å bygge flere trygghetsboliger?

Statsråd Kjersti Stenseng [14:45:35]: Eldreboligprogrammet er et av flere hovedgrep i regjeringens bo trygt hjemme-reform. Vi er opptatt av å bygge boliger som er mer aldersvennlige og har livsløpsstandard. Tilskudd til trygghetsboliger og trygghetsboliger er en viktig del av det, og jeg tror også at tilskudd til trygghetsboliger er et viktig bidrag til nettopp det formålet: å bygge flere boliger som folk kan bo i lenge. Regjeringen må komme tilbake i statsbudsjettet med eventuelle nye penger til tilskudd til trygghetsboliger.

Erlend Svardal Bøe (H) [14:46:14]: En lanserte bo trygt hjemme-reformen i 2023. Det er over to år siden. Det er veldig fint å si at en skal bygge flere trygghetsboliger, men det er ikke sånn at en bygger trygghetsboliger gratis. En må sørge for en har insentivordninger for at kommunene gjør det.

Revidert nasjonalbudsjett er lagt fram i dag. Der ligger det ikke noe mer til trygghetsboliger, en gjør heller et kutt i f.eks. investeringstilskuddet til heldøgns omsorgsplasser. Det er penger en kunne omdisponert f.eks. til å bygge flere trygghetsboliger, som f.eks. ville tatt ned behovet for å installere nye heiser i ulike blokker.

Spørsmålene mine er: Hvilke intensjoner er det regjeringen har for å få fortgang i byggingen av trygghetsboliger, og hva er grunnen til at det tar så lang tid for regjeringen å sette midler bak tiltakene sine? Det er over to år siden en lanserte bo trygt hjemme-reformen.

Statsråd Kjersti Stenseng [14:47:12]: Husbanken har også en viktig rolle i det som ikke minst handler om kommunenes arbeid med å bygge boliger til eldre, med både å analysere boligbehov og boligplanlegging og å få til løsninger for gode eldreboliger. Det er også slik at når vi nå har styrket Husbanken med 14 mrd. kr – en historisk styrkning, med én milliard senest i revidert budsjett i dag – går også det til lån og tilskudd til å bygge boliger med livsløpsstandard og til å oppgradere allerede eksisterende boliger. Det er også viktige penger for nettopp å få bygd flere boliger som eldre kan bo i. Eventuelle nye penger til trygghetsboliger er en del av den ordinære budsjettprosessen.

Presidenten [14:48:01]: Replikordskiftet er avsluttet.

Dei talarane som heretter får ordet, har òg ei taletid på inntil 3 minutt.

Irene Ojala (PF) [14:48:23]: Kan man kun bo lykkelig i nye hus?

Jeg har lest innstillingen og har ellers fått tilbakemeldinger fra flere som faktisk bor i sameier eller bo-

rettslag, som har bodd der i mange år, og har fått montert heis. De er glade for det.

Pasientfokus mener at heistilskuddet er samfunnsøkonomisk riktig. Det gjør at boligbyggelag og sameier kan forbedre dagens boligmasse til framtidens boliger, helt i tråd med at regjeringen faktisk i 2023 la fram en eldrereform som fokuserte på at «flere eldre skal kunne leve aktive liv lenger og oppleve trygghet i eget hjem», som statsminister Støre sa.

Komiteens flertall viser til at selv om formålet med Husbankens heistilskudd isolert sett er godt, har det hatt begrenset nytte. Men hvordan kan vi måle nytte? Nytteverdien er ofte subjektiv, og det er vel ikke vi på Stortinget som skal avgjøre folks nyttefølelse.

Innstillingen viser at det i 2022 ble bevilget 46 mill. kr i tilskudd til heis, som resulterte i 24 heiser – altså i underkant av 1,9 mill. kr per heis. Dette er veldig viktig. Skal vi da bygge nye hus og si at ja, vi bruker de pengene på helt andre ting? Vi ser ikke til disse menneskene som har fått et godt liv i et hus de kanskje har bodd i hele livet, som de føler trygghet i.

Flertallet viser i innstillingen til at de har bedre løsninger enn heistilskudd for å sikre at eldre og personer med funksjonsnedsettelse kan bo hjemme lenger. De viser til byggeteknisk forskrift, som allerede er gjeldende, med et krav om at nye blokker med tre etasjer eller mer skal bygges med heis. Likevel: Om folk i eksisterende blokkleiligheter kun trenger en heis for at de fortsatt kan bo hjemme hos seg selv, må det være både tidsriktig, tryggere og framtidsrettet.

Vi på Stortinget skal gjennomføre en boligpolitikk som gir folk mulighet til nettopp å bo trygt hjemme. Det er det som står i forslaget, og det er i tråd med Meld. St. 24 for 2022–2023, Fellesskap og meistring – Bu trygt heime, og Meld. St. 13 for 2023–2024, Bustadmeldinga.

Jeg tenker at det vi nå ser, er at regjeringen faktisk går mot egen vedtatte politikk. Vi skal ikke votere over dette før på tirsdag, så det er lov for regjeringen og alle andre å endre mening. Vi lever i en tid da vi har et stort forbruk på nye bygg og bruk av materialer, så vi er nødt til også å tenke langsiktig i et økologisk perspektiv. Det ser vi gjentatte ganger at regjeringen faktisk ikke gjør, men som sagt er det lov å snu.

Erlend Svardal Bøe (H) [14:51:14]: I dag er det 240 000 mennesker over 80 år. Om 30 år vil det være 720 000 mennesker over 80 år. Det er en tredobling de neste 30 årene. Jeg tror alle skjønner at med den utviklingen er vi nødt til å tenke nytt. Det er klart at heistilskuddet som diskuteres i dag, som Arbeiderpartiet og Senterpartiet faset ut i statsbudsjettet, også var et viktig virkemiddel for at en skulle få bedre mobilitet for en del eldre som bodde i gamle boliger.

En kan godt henge seg veldig mye opp i heistilskuddet, men det er nå engang slik at når en skal bygge nytt, ligger det byggetekniske forskrifter som også stiller krav om at en skal ha heis i den typen bygg som en her snakker om.

Det jeg er litt kritisk til, er at når en ser framleggelsen av revidert nasjonalbudsjett i dag, ja, så kutter altså regjeringen 194 mill. kr i investeringstilskuddet til heldøgns omsorgsplasser. Det har den naturlige forklaring at mange kommuner ikke har søkt på ordningen, og dermed blir det penger til overs. Istedenfor å bruke de midlene på mer målrettede tiltak velger imidlertid regjeringen ikke å gjøre det. Det synes jeg er synd. Det regjeringen kunne ha gjort, var f.eks. å stille krav om netto tilvekst av nye sykehjemsplasser i kommunene. En kunne omdisponert pengene til en tilskuddsordning for å bygge flere trygghetsboliger, som Høyre tok initiativ til i vårt siste statsbudsjett i 2022, og en kunne ha sørget for at de pengene kom til nytte for bedre boligtilpasning for en del eldre. Istedenfor har en valgt å gjennomføre en rekke kutt som gjør at en netto sett på eldreomsorgen ikke får noen voldsom satsing på å bygge boliger i det hele tatt.

Som vi har snakket om i denne saken, er det å bo lengst mulig hjemme – og det er ikke noe som Stortinget har funnet på – noe som ni av ti eldre selv sier at en ønsker. Det skjønner jeg veldig godt, for det er i hjemmet en har trygghet og rutiner. Men skal vi rigge eldreomsorgen på en god måte framover, må vi også sørge for et kvalitetsløft i hjemmetjenesten. Vi må sørge for at vi setter av mer midler til å bygge tilpassede boliger, som vi også diskuterer her i dag, og vi må sørge for at en klarer å bekjempe bl.a. ensomhet og underernæring, som en også ser er en stor utfordring.

Det som er veldig gledelig, er at vi ser en endring i mobiliteten i boligmarkedet for dem mellom 60 og 75 år. Flere velger bl.a. å selge eneboligen sin og heller flytte inn i en blokkleilighet. Det viser også at nordmenn begynner å ta ansvar for egen alderdom, begynner å forstå at en kanskje er nødt til å ta noen grep før en blir eldre.

Oppsummert synes jeg det er synd at regjeringen har gjort en del av disse kuttene. En burde heller omdisponert midlene til å bygge f.eks. flere trygghetsboliger, for det hjelper ikke bare å vedta det. En må også sørge for at en har midler til å gjennomføre det.

Birgit Oline Kjerstad (SV) [14:54:35]: Eg skal ikkje halde noko langt innlegg no, men eg må knyte nokre kommentarar til svaret frå statsråden her nyleg. Når det på eitt år er 452 bustader som med 46 mill. kr har fått tilgjengelegheit på grunn av etterinstallert heis, synest eg det er ganske mange, særleg i forhold til kva det kostar å byggje nytt, og særleg med tanke på at folk med

funksjonshindringar, anten dei er eldre eller unge, ofte ikkje har råd til å bu i dei nye, flotte bustadene. Det er eit kostnadsproblem, eller eit prisproblem, alt etter korleis ein snur og vender på det, særleg i store byar, så eg håpar at ein i det arbeidet som statsråden refererer til som alternativ til desse forslaga, verkeleg går inn og ser på kvar ein kan gjere tiltak, og at også heis kan vere ein del av det arbeidet.

Presidenten [14:55:41]: Fleire har ikkje bedt om ordet til sak nr. 6.

Sak nr. 7 [14:55:46]

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Trygve Slagsvold Vedum, Emilie Mehl og Heidi Greni om å gjeninnføre lønnstak for ledere i staten på 2 mill. kroner (Innst. 252 S (2024–2025), jf. Dokument 8:135 S (2024–2025))

Presidenten [14:56:06]: Etter ønske frå kommunal- og forvaltningskomiteen vil presidenten ordna debatten slik: 3 minutt til kvar partigruppe og 3 minutt til medlemmer av regjeringa.

Vidare vil det – innanfor den fordelte taletida – bli gjeve høve til inntil fem replikkar med svar etter innlegg frå medlemmer av regjeringa, og dei som måtte teikna seg på talarlista utover den fordelte taletida, får òg ei taletid på inntil 3 minutt.

Tobias Drevland Lund (R) [14:56:36] (ordfører for saken): I dag behandler vi representantforslag fra stortingsrepresentantene Trygve Slagsvold Vedum, Emilie Mehl og Heidi Greni om å gjeninnføre lønnstak for ledere i staten på 2 mill. kr.

Komiteens flertall – medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt – viser til at statsråd Karianne Tung i sitt svarbrev av 9. april 2025 skriver at hun er opptatt av at de statlige toppledernes lønnsutvikling ikke skal føre til økte forskjeller, og at statens ledere ikke skal være lønnsledende. Flertallet er enig i at det bør vises moderasjon i lønnsutviklingen blant høytlønnede ledere i staten, og at staten nettopp ikke skal være lønnsledende.

Det framsettes tre mindretallsforslag her i dag, ett fra Senterpartiet og Rødt og to fra Rødt. Komiteens tilråding er at forslagene ikke vedtas. Med det lar jeg de andre partiene redegjøre videre for sine synspunkter og tar nå for meg Rødts syn på saken.

Ledere i offentlig sektor er av de lønnstakerne i Norge som har hatt aller sterkest lønnsvekst i perioden 1997–2020. Det viser konklusjonene i Jørgen Tveit Sandbergs masteroppgave på Økonomisk institutt ved UiO

tilbake i 2020, som tok for seg nettopp lønnsutviklingen til over 40 000 ledere i offentlig sektor. Lønnsveksten til lederne i offentlig sektor generelt var i disse årene på 64 pst. Til sammenligning har øvrige ansatte i offentlig sektor hatt en lønnsvekst på 53 pst. i samme tidsperiode. Det er derfor på tide – på høy tid – å snu denne utviklingen.

Rødt er av den oppfatning at kutt i lederlønningene i staten vil være et effektivt tiltak for å jevne ut lønnsforskjellene mellom dem som tjener mest, og dem som tjener minst i staten. Det vil også bidra til å sende et viktig signal til allmennheten om at man nå tar et oppgjør med en lønnsutvikling som på mange måter har kommet ut av kontroll. Derfor er Rødt med på forslag her i dag der en foreslår å gjeninnføre et lønnstak på 2 mill. kr, men vi mener også det trengs sterkere lut i kampen mot de økte lønnsforskjellene i staten.

La meg bruke et eksempel: Hvis man ser på det som nå er det aller meste man kan tjene i staten, som er nærmere 2,2 mill. kr hvis man er en leder på SLS – statens lederlønnssystem – er det fire–fem ganger så mye som en renholder tjener. Da kan vi spørre oss litt retorisk: Gjør da en leder i staten på statens lederlønnssystem en fire–fem ganger så viktig jobb som arbeidsfolkene for øvrig i staten? Rødts svar på det er nei.

Vi mener vi må sørge for at offentlig sektor ikke blir en egen lønnsadel for ledere, og at lederlønningene ikke skyter i været og forsterker de økonomiske forskjellene mellom folk. Det som har vært selve varemerket til Norge, nemlig at vi har vært et land med små forskjeller, er i ferd med å snu, og da kan heller ikke lederlønningene sørge for å øke de forskjellene ytterligere.

Med det tar jeg opp de forslagene Rødt står bak.

Presidenten [14:59:35]: Da har representanten Tobias Drevland Lund teke opp dei forslaga han refererte til.

Sverre Myrli (A) [14:59:52] (komiteens leder): Statene er helt avhengig av å rekruttere gode ledere til viktige, ansvarsfulle funksjoner, på jobb for fellesskapet. På den andre siden kan staten heller ikke være lønnsledende. Derfor må vi finne balansepunktet mellom å få tak i gode ledere og samtidig sørge for at staten ikke leder an i lønnsutviklingen. Derfor har det gjennom flere år vært et lønnstak for dem som er i det statlige lederlønnssystemet. Det er det fortsatt.

Det presenteres fra enkelte hold som at det nesten er fritt fram, at det ikke er noen regler i det hele tatt. Slik er det ikke. Det er fortsatt et lønnstak. I realiteten er det akkurat det samme lønnstaket, bare at det er regulert med lønnsveksten for frontfaget i 2024 – altså frontfaget, det som leder an i lønnsoppgjøret, og som legger grunnlaget for det øvrige lønnstakere får i lønnsoppgjøret.

Vi støtter ikke representantforslaget. Vi mener det skal være et slikt lønnstak, som det har vært i mange år, og vi støtter at det lønnstaket er på det nivået det er. Som sagt er lønnstaket i år i realiteten akkurat det samme som det var i fjor, bare at det er regulert på samme måten som lønnen reguleres for alle andre. Vi støtter altså ikke forslaget.

Anne Kristine Linnestad (H) [15:01:51]: Høyre mener at lederlønninger i offentlig sektor skal være konkurransedyktige, men ikke lønnsledende. I vårt program har vi tydelig slått fast at vi vil arbeide for moderate lederlønninger i offentlig sektor og offentlig eide selskaper. Dette standpunktet står vi fast ved.

Høyre erkjenner at staten forvalter viktige samfunnsoppgaver som krever kompetent ledelse. For å kunne tiltrekke seg dyktige ledere med riktig kompetanse må staten kunne tilby konkurransedyktige betingelser. Dette handler ikke om å være lønnsledende, men om å sikre at staten ikke havner i en situasjon hvor man systematisk taper kampen om nødvendig kompetanse.

Den justeringen av lederlønnstaket som nå er gjort, er i tråd med justeringen i frontfaget for 2024. Det vil si at lønnstaket er hevet med 5,2 pst. Høyre mener at dette er en rimelig tilnærming som sikrer at statlige lederlønninger verken løper fra eller sakker akterut sammenlignet med lønnsutviklingen ellers.

Når vi diskuterer dette temaet, må vi ikke miste av syne det sentrale: Staten skal forvalte fellesskapets ressurser på en ansvarlig måte, samtidig som vi sikrer at viktige samfunnsoppgaver ledes av kompetente personer. Dette handler ikke bare om lønn, men om å skape attraktive arbeidsplasser i staten med spennende oppgaver og gode utviklingsmuligheter.

Kathrine Kleveland (Sp) [15:03:44]: Senterpartiet vil ha et samfunn med små geografiske og sosiale forskjeller. Senterpartiet har i regjering fått gjennomslag for flere grep som har bidratt til mindre forskjeller, ikke minst lavere skatter og avgifter for folk med vanlige eller lave inntekter.

Selv om Norge fortsatt er blant landene med minst skeivhet i lønnsfordelingen, har forskjellen mellom høye og lave lønninger vært økende i Norge, mens den for flere andre land i Europa var minkende i perioden fra 2005 til 2021, ifølge SSB.

Da Senterpartiet var i regjeringen, var det i praksis et lønnstak på 2 mill. kr i staten. Dette fjernet Arbeiderpartiet da Senterpartiet gikk ut av regjeringen.

Når lønnstaket for topplederne har ligget fast, gjorde det at lønnsforskjellene i staten gradvis ble mindre de siste årene. Nå som topplederlønningene øker, øker også avstanden mellom dem som er ledere i staten, og

de som utfører den daglige jobben. Senterpartiet vil ha et arbeidsliv med lav lønnsspredning og mener at offentlige ledere ikke skal ligge så langt over gjennomsnittslønnen.

Arbeiderpartiet, Høyre og Fremskrittspartiet argumenterer med at dette gjelder så få, men vi bruker fortsatt fellesskapets penger på å heve lønnen til dem som har mye fra før. Det handler også om signalene vi sender til de andre ansatte i staten. Det kan være like tøffe dager å være i førstelinjen på Nav og være den som sier nei til unge mennesker som trenger hjelp, som det er å være toppsjef. Statlige ledere har også langt større jobbtrygghet enn ansatte i privat sektor.

Senterpartiet er overbevist om at et Norge med små forskjeller er verdt å ta vare på, at vi alle er en del av et system vi oppfatter som noenlunde rettferdig. Det er få folkevalgte i Norge som sier at de ønsker økte lønnsforskjeller, men det holder ikke å snakke om små forskjeller, vi må også gjennomføre det politisk.

Arbeiderparti-regjeringen valgte å øke lønnsforskjellene i staten. Det er vi imot. Vi mener at det er viktig å beholde et arbeidsliv med lav lønnsspredning, og at lønnstaket i staten på 2 mill. kr derfor bør gjeninnføres.

Per-Willy Amundsen (FrP) [15:06:40]: I likhet med de fleste hovedtalerne som har vært oppe her i denne saken i dag, deler Fremskrittspartiet vurderingen av at staten ikke skal være lønnsledende. Moderasjon og tilbakehold og det å ikke bidra til en lønns spiral hva gjelder ledere, er absolutt rasjonelt og fornuftig. Det tjener staten, det tjener samfunnet som helhet, og det tjener også privat sektor, hvor man konkurrerer om mye av den samme arbeidskraften. La det ikke være noen tvil: Det mener også Fremskrittspartiet.

Da dagens ramme ble lagt til grunn, altså i 2015, satt også Fremskrittspartiet i regjering. Det man skal gjøre nå – det er litt greit å ha det perspektivet når man leser brevet til statsråden – er å justere et tak som har ligget fast siden 2015. Det fremstår ikke totalt urimelig at man faktisk gjør det. Det er i hvert fall svært vanskelig å se at man kan bruke dette som noe stort argument for å hevde at det fører til mindre likhet i samfunnet, altså til større lønns gap. Dette er en liten justering, som nødvendigvis må skje med jevne mellomrom, så Fremskrittspartiet støtter innstillingen og de vurderingene som regjeringen har gjort. Vi støtter altså ikke forslagene.

Det som derimot burde kunne gjøres, var å redusere antall ledere i staten. Det er rett og slett fordi staten er blitt for omfangsrik, det er for mange oppgaver som er lagt til staten. Statens involvering seg for mye i vårt liv – staten er rett og slett blitt for mektig. Dersom man reduserer statens omfang, noe Fremskrittspartiet absolutt mener er nødvendig å gjøre dersom en skal ha en sunn øko-

nomi i fremtiden, vil man nødvendigvis også ha behov for færre ledere. Det er i hvert fall konsekvensen av Fremskrittspartiets politikk. Dermed vil man også spare langt mer av skattebetalernes penger, dersom det er det Senterpartiet er bekymret for.

I denne saken er Fremskrittspartiet enig med det store, overveldende flertallet.

Birgit Oline Kjerstad (SV) [15:09:42]: Regjeringa snakkar om trygg styring og om å vere forsiktig med pengebruken for å unngå høge renter og kraftig inflasjon. Samtidig er det noko som skurrar kraftig når det første regjeringa gjer etter at Senterpartiet har gått ut av regjeringskontora, er å leggje på leiarlønningane i staten med 5,2 pst.

For å ta det med éin gong: SV skal stemme for forslaga nr. 1 og 2 i denne saka, frå Senterpartiet og Raudt. SV har ei sak om leiarlønskommisjon og leiarlønsfrys til handsaming i næringskomiteen. Vi støttar lønsfrys og moderasjon på toppen og meiner det er viktig med slik moderasjon, og dei forslaga som vi støttar her, er heilt i tråd med dei som blir behandla i næringskomiteen.

SV meiner at det er dyrtid når talet på familiar som ikkje har råd til ein plass å bu, har tredobla seg, og kanskje meir enn det. Og når mange av dei med dei lågaste inntektene slit med å få endane til å møtast, er det eit dårleg signal å gje endå meir i lønstillegg i kroner og øre til dei på toppen enn til dei på golvet. Det er faktisk tvert imot det Arbeidarpartiet gjekk til val på i 2021.

At også løna til leiarar i staten må justerast frå tid til anna, er eg einig i. Det er éin ting, men viss ein set seg til å rekne på 5,2 pst. av ei løn på 2 mill. kr, er det eit lønstillegg på 104 000 kr, altså fire gonger meir enn den som får 5,2 pst. av ei løn på 500 000 kr. Så viss ein snur litt på prosentrekninga, kan ein seie at ein leiar i staten med dette lønstillegget får 400 pst. meir enn den som har ei løn på 500 000 kr.

Det er dokumentert i ei masteroppgåve gjennomført ved Økonomisk institutt i Oslo at 40 000 leiarar i offentlig sektor i perioden 1997–2020 hadde 9 pst. høgare lønsvekst enn alle andre offentleg tilsette. Tendensen er altså at dei på toppen dreg ifrå.

I eigarskapsmeldinga vart det lagt fram forventningar om at statlege selskap skal vise moderasjon i godtgjering til eigarar. Godtgjeringa skulle ikkje bidra til urimelege forskjellar i selskapa og i samfunnet elles. Ingen statleg toppleiarar skulle ha større lønsutvikling enn dei andre tilsette i kroner og øre, og bonusar skulle ikkje overgå 25 pst. av fastløna.

Eg meiner det er viktig for tilliten i samfunnet vårt at regjeringa verkeleg går inn i dette og ser på kva det gjer med tilliten til folk når ein seier at ein skal halde det på eit likt kronetillegg, og så får dei på toppen fire gonger så mykje.

Statsråd Karianne O. Tung [15:13:06]: La meg starte med å si at taket for lederlønninger ikke er fjernet; det er justert i tråd med frontfagsrammen.

Ledere som er lønnet etter statens lederlønssystem, utfører viktige funksjoner på vegne av fellesskapet i Norge. Toppledere i Forsvaret og i politiet samt etatsledere er blant lederne som er på dette systemet. Mange har et stort og komplekst ansvarsområde. For å beholde og rekruttere dyktige ledere er det viktig at lønns- og arbeidsvilkårene er konkurransedyktige. Jeg vil for øvrig påpeke at det er ledere med en lønn på over 2 mill. kr i virksomheter som er underlagt Stortinget. Disse er ikke omfattet av lønnstaket i statens lederlønssystem.

Regjeringen er opptatt av at lønnsforskjellene i samfunnet ikke skal øke. Små forskjeller bidrar til velfungerende samfunn med høy tillit. Etter at lønnstaket på 2 mill. kr ble innført i 2015, og fram til 2024, var kostnadsveksten på 30 pst. Verdien av lønnstaket er altså betydelig lavere nå. Vanlige lønnstakere har i samme periode hatt reallønnsvekst, og taket har derfor hatt ønsket effekt ved at det har bidratt til å minske forskjellene mellom dem med høyest lønn på statens lederlønssystem og dem med lavest lønn i staten.

Jeg mener at det nå var riktig å justere taket for ledere på statens lederlønssystem, etter at det i ti år har stått helt stille. Og la meg presisere: I motsetning til andre sektorer vil det fortsatt være et tak som lønningene skal ligge innenfor. Justeringen som ble gjort, ble satt lik veksten i frontfagsrammen for 2024. Dette var også rammen som ble førende for lønnsoppgjøret i staten og i andre forhandlingsområder samme år. En justering av lederlønnstaket i takt med frontfagsrammen bidro dermed ikke til økte lønnsforskjeller.

Statens ledere skal ikke være lønnsledende. Samtidig er jeg opptatt av at vilkårene for ledere i staten skal være konkurransedyktige, og at også ledere i staten skal ha mulighet for lønnsutvikling. Derfor mener jeg at denne justeringen av taket var riktig.

Presidenten [15:15:26]: Det blir replikkordskifte.

Marit Knutsdatter Strand (Sp) [15:15:40]: Jeg hørte statsråden si at det ikke ble økte lønnsforskjeller, men at lederlønningene og taket ble justert i tråd med frontfagsrammen og nødvendig prosentvis endring. Vil ikke det da gi endring i kroneforskjell mellom dem som jobber på gulvet og i industrien, og dem som har høye lederstillinger, når sistnevnte i utgangspunktet har høyere lønn og med prosentvis påslag får et høyere påslag?

Statsråd Karianne O. Tung [15:16:08]: Taket på lederlønningene i statens lederlønssystem har stått stille i ti år. Nå foretar vi en justering i tråd med frontfagsrammen. Jeg tenker at hvis man ser disse ti årene under

ett, ser vi veldig tydelig at lønnsstrukturen i staten har blitt presset sammen, og at det har bidratt til å redusere forskjellene mellom de ansatte i staten. Det viser at lønnstaket har bidratt til det det var ment å gjøre, nemlig å redusere forskjellene. Nå foretar vi en liten justering, som sagt, i tråd med frontfagsrammen. Og jeg mener denne justeringen er riktig.

Tobias Drevland Lund (R) [15:17:00]: Cirka 230 er på statens lederlønssystem, ifølge statsrådens svarbrev til komiteen.

Nettavisen hadde nylig en sak hvor de skrev at 18 på statens lederlønssystem tjener over 2 mill. kr, og to tjener rundt 2 mill. kr, altså en god del mer enn andre som jobber i staten. Av disse kan vi også lese at over 60 har fått en lønnsøkning som er over frontfaget, som var på 5,2 pst. i fjor. Da er mitt spørsmål: Fører dette, og også økningen av dette lønnstaket, til større eller mindre lønnsforskjeller i staten?

Statsråd Karianne O. Tung [15:17:51]: Jeg gjentar igjen at taket på statens lederlønssystem har stått stille i ti år. Nå foretar vi en justering i tråd med frontfagsrammen. Våre føringer til departementene etter at lønnsoppgjøret ble klart, var at man skulle forholde seg til frontfagsrammen innenfor hvert enkelt departementsområde. Det er gjort, slik vi ser det. Det kan imidlertid bety at innenfor hvert enkelt departementsområde er det noen som teoretisk sett har fått 5 pst. og noen 6 pst., men i sum er rammen på 5,2 pst. holdt innenfor hvert enkelt område.

Tobias Drevland Lund (R) [15:18:32]: Jeg takker for svaret.

Noen andre som har vært kritisk til denne hevingen av taket, er LO. LOs sjeføkonom Roger Bjørnstad sa at i LO var de veldig kritiske til å fjerne taket. Det er ikke så veldig rart, for det fører jo til større lønnsforskjeller i samfunnet. På talerstolen, i mitt innlegg i stad, viste jeg til at enkelte åpenbart tjener langt mindre i staten. Spørsmålet blir da prinsipielt: Er det slik at en som er leder i staten, på statens lederlønssystem, gjør en fire-fem ganger så viktig jobb som en renholder som f.eks. jobber i departementet til statsråden?

Statsråd Karianne O. Tung [15:19:17]: Nei, man gjør ikke nødvendigvis en viktigere jobb. Man har en jobb der det er et veldig stort ansvar.

Jeg må bare få presisere at Bjørnstad her tar helt feil. Vi fjerner ikke taket, vi gjør en justering av taket. Så taket består fremdeles. Det er viktig, synes jeg, at hvis man skal klare å beholde legitimiteten i å ha et lønnstak i staten, må man av og til gjøre slike justeringer. Hvis ikke ender man opp i en situasjon hvor ansatte som i linjen ligger

under lederen, etter hvert vil gå forbi lederen i lønn. Da får man en utfordring med hele lederlønnssystemet og legitimiteten, men man får også en utfordring med å rekruttere og beholde de lederne som vi i årene framover er helt avhengig av å ha når vi skal løse store samfunnsutfordringer.

Tobias Drevland Lund (R) [15:20:07]: La meg bare presisere at jeg sa at taket ble hevet. Det har blitt hevet til over 2 mill. kr – 2,1 mill. kr, hvis jeg ikke tar feil – fra det det var opprinnelig.

Det til side: Har statsråden og regjeringen noen plan for å sørge for at ikke staten blir lønnsledende i det videre? For når man først har hevet dette taket, kan det føre til at det kommer krav om at man skal heve det enda mer. Hva er statsrådens holdning til at lønnsforskjellene nå blir større, og har man en plan for å sørge for å holde lederlønningene i staten på et nivå som gjør at det nettopp ikke skal være lønnsledende framover?

Statsråd Karianne O. Tung [15:20:48]: Staten skal ikke være lønnsledende, vi skal være konkurransedyktige. Derfor ønsker vi å holde fast ved å ha et tak på lederlønninger som er på statens lederlønnssystem. Det at vi gjør den justeringen nå for første gang på ti år, betyr virkelig ikke at vi nødvendigvis gjør det for innværende år.

Presidenten [15:21:10]: Replikordskiftet er omme.

Dei talarane som heretter får ordet, har òg ei taletid på inntil 3 minutt.

Marit Knutsdatter Strand (Sp) [15:21:26]: Jeg synes dette er en veldig representativ og interessant sak for utviklingen av det norske samfunnet, hva slags retning det skal ta videre, og hvilke verdier som blir prioritert, både av regjeringen og i Stortingets sal. Er det antall direktører og bonuser som skal være motivet, eller er det å jobbe til beste for fellesskapet? Her opplevde jeg at Senterpartiet og Arbeiderpartiet hadde en felles misjon og et prosjekt i regjering om å ta ned forskjellene, gjøre hverdagen bedre for folk og ikke minst ha en klok og bevisst bruk av statlige midler. Det mener Senterpartiet oppriktig at å heve lederlønnstaket ikke bidrar til.

Jeg må kommentere på Fremskrittspartiet, som prater om mindre stat og færre ledere. Hva med pengebruken? Det er uten tvil viktig å være veldig bevisst på hvordan pengene blir fordelt i samfunnet, og det handler i aller høyeste grad om lønn, hva man får betalt for den jobben man gjør, og at man fra statens side bidrar til å redusere forskjellene.

Når statsråden står her og sier at lønnsforskjellene blir redusert, handler det om hvilket bilde man ser på. Når man ser ut i Europa, som bl.a. Arbeiderpartiet er

glad i, har det vist seg å være økende lønnsforskjeller i Norge fra 2005 til 2021, mens de har minket i Europa. Det i seg selv er også et signal man må ta med seg.

Det er et solid lønnstak med 2 mill. kr – 2 mill. kr i lønn er en høy lønn. De aller fleste rundt omkring, på den ytterste odde, høyeste fjellknatt eller innerste åskant og li, er ikke i nærheten av 2 mill. kr, selv om de kanskje driver med aldri så mye verdiskapende arbeid.

Når det gjelder prosentvis vekst, er det alltid snedig å høre at man er på frontfagets proSENTSats. Man trenger ikke være noe mattegeni for å skjønne at hvis man har en høy lønn i utgangspunktet, får man høyere påplussing enn om man har en lavere lønn. Da får man også mest av kaken knyttet til det lønnsoppgjøret. Dette er et veldig viktig signal.

Senterpartiet er tydelig på at vi er imot dette. Jeg synes det er rart at Fremskrittspartiet står her og argumenterer som at de er enige, men stemmer imot forslaget. Det er rart at det da ikke er rom for også å se på pengebruken, som jo i utgangspunktet er en begrenset faktor. Vi vet at vi må bevisst fordele pengene smartere i tiden som kommer. Likevel er prioritering av lederlønninger det signalet Arbeiderpartiet og flertallet i Stortinget nå vil sende ut til det norske folk.

Per-Willy Amundsen (FrP) [15:24:38]: Jeg har ikke noe primært ønske om å bidra til at debatten varer lenger. Jeg føler bare behov for å korrigere noen av de utsagnene som kom fra siste taler, rett og slett fordi at ja, Fremskrittspartiet ønsker å redusere statens omfang. Det vil bety færre ledere, det vil bety mindre bruk av skattebetalernes penger, og det har langt større effekt enn de – hva skal vi si – små justeringene vi snakker om her.

Desto viktigere, knyttet til denne saken: Det er vanskelig å se noe annet enn at det Senterpartiet driver på med her, egentlig er å sparke inn åpne dører. Jeg oppfatter at alle i denne komiteen er enig i at det er et selvstendig poeng at lønnsutviklingen for topplederne i staten ikke skal føre til økte forskjeller. Samtidig er det i hvert fall et stort flertall som mener at statens ledere ikke skal være lønnsledende.

Samtlige partier i komiteen, med unntak av Høyre, står inne for dette. Jeg opplever at alle sier det fra denne talerstolen. Det er altså snakk om en justering etter ti år. Det er ikke dette som kommer til å velte lønnsutviklingen i staten. Det er ikke dette som kommer til å føre til enorme forskjeller i lønnsnivået i kongeriket. Det er altså en justering som ikke er urimelig etter ti år.

Så skal ikke jeg bruke min tid på å forsvare regjeringens handlinger, men jeg opplever at man fra både Senterpartiets, Arbeiderpartiets og Rødts side prøver å framstille det, som er en viktig sak å diskutere, og som

det absolutt er på sin plass å ha et bevisst forhold til, som noe mer dramatisk enn realitetene i saken er. Det synes jeg bare det er veldig viktig å påpeke.

Fremskrittspartiet skal i hvert fall i det videre arbeidet – som vi gjorde da vi satt i regjering i 2015 – sørge for at vi ikke får store og dramatiske utviklinger i lønnsnivået for ledere i staten. For som komiteen sier: Staten skal ikke være lønnsledende hva gjelder ledelsen i staten.

Presidenten [15:27:13]: Fleire har ikkje bedt om ordet til sak nr. 7.

Sak nr. 8 [15:27:18]

Innstilling fra næringskomiteen om Endringer i reindrifftsloven og jordskiftelova (distriktsstyring, reintallsreduksjon, erstatning og tilgjengeliggjøring av jordskiftelova på interne forhold i reindriften) (Innst. 256 L (2024–2025), jf. Prop. 63 L (2024–2025))

Presidenten [15:27:39]: Etter ønske frå næringskomiteen vil presidenten ordna debatten slik: 3 minutt til kvar partigruppe og 3 minutt til medlemmer av regjeringa.

Vidare vil det – innanfor den fordelte taletida – bli gjeve høve til inntil sju replikkar med svar etter innlegg frå medlemmer av regjeringa, og dei som måtte teikna seg på talarlista utover den fordelte taletida, får òg ei taletid på inntil 3 minutt.

Bengt Rune Strifeldt (FrP) [15:28:09] (ordfører for saken): Først må jeg takke komiteen for et godt samarbeid i saken. Regjeringen viser i saken til at reindrifftsloven av 2007 har virket i 17 år, og at det over tid har vist seg behov for en gjennomgang og revisjon av loven. Mange hadde sett for seg en bredere og mer helhetlig gjennomgang av loven, men det fikk vi dessverre ikke.

Reindriften baserer seg på utmarksbeite gjennom hele året. Fra 1970 og fram til i dag har reintallet nær doblet seg. Når beiteressursene er knappe og reintallet er for høyt i forhold til beitegrunnlaget, er konsekvensen et dårligere grunnlag for å drive sunn reindrift. I proposisjonen legges det bl.a. fram forslag til erstatningsbestemmelser gjennom å likestille reindriften med andre beitenæringer og et nytt system og regler for reduksjon av reintall.

Reindriftnæringen er en næring med mange berørte parter og interesser, så et godt samarbeid mellom næringen og andre interesser er viktig for å dempe konfliktnivået.

Flertallet i komiteen slår tydelig fast at tilliten mellom næringene og til forvaltningen forutsetter at lovbrudd følges opp. Det er derfor avgjørende at statsforvalteren benytter de hjemlene som reindrifftsloven gir, bl.a.

til å gi pålegg om opphør av ulovlig beiting og illegge tvangsmulkt dersom slike pålegg ikke etterkommes.

Departementet uttaler i proposisjonen at «reindriften sjelden vil komme i erstatningsansvar, dersom eiendommen ikke er hensiktsmessig gjerdet inn». Det kan oppfattes som at rettsregelen endres, og at det pålegges en generell gjerdeplikt. Det medfører ikke riktighet. Et betydelig flertall på Stortinget tar klart avstand fra en utvikling som kan tolkes dit hen at grunneier i praksis får bevisbyrden eller økonomisk ansvar for skade påført av andres dyr. Å innføre et krav om at eiendommer må gjerdes inn for å kunne gjøre gjeldende et ellers ubestridt ansvar, ville være både rettslig betenkelig og svært kostnadskrevende for grunneierne, både økonomisk og praktisk.

Både jordbruk og reindrift er viktige samiske næringer. Det er i alles interesse at disse to primærnæringene kan leve side om side og utvikle seg for framtiden. Slik sikres ikke bare matproduksjonen, men også bosetting i samiske lokalsamfunn og at samisk språk blir brukt i hverdagen. Dessverre har konfliktene mellom reindrift og jordbruk de siste årene vært økende i alle reindriftsfylker fordi rein i stadig større grad trekker ned på innmark. For å dempe denne konflikten er det helt avgjørende at antallet rein ikke overstiger det som er økologisk bærekraftig innenfor reinbeitedistriktets egne grenser.

Jeg tar opp forslaget Fremskrittspartiet er med på.

Presidenten [15:31:16]: Representanten Bengt Rune Strifeldt har teke opp det forslaget han refererte til.

Runar Sjøstad (A) [15:31:30]: I proposisjonen fremmer Landbruks- og matdepartementet forslag til endringer i reindrifftsloven og jordskifteloven.

Reindriften er viktig for å bevare samisk kultur, samfunnsliv og språk. Det er derfor viktig at endringene som fremmes, støtter opp om reindriften som næring og de reindriftpolitiske målene om økologisk, økonomisk og kulturell bærekraft.

Regjeringen viser til at reindrifftsloven har virket i 17 år, og at det er behov for gjennomgang og revisjon av loven. Nå er det ikke en full revisjon man åpner for, men det er veldig viktige punkter man tar for seg, og viktige endringer som er foreslått i denne saken. Enkelte regler om interne forhold, herunder reglene om reintallsreduksjon, har etter regjeringens syn ikke fungert helt etter sin hensikt, og erstatningsreglene har blitt kritisert av Høyesterett.

Videre har ikke reindriften den samme tilgangen til jordskifteretten som andre rettighetshavere til fast eiendom. Flere steder i landet er det vedvarende høyt konfliktnivå mellom reindrift og jordbruk. Særlig er dette knyttet til at reinen beiter utenfor lovlig beiteområde og gjør skade på innmark.

Tilliten mellom næringene og til forvaltningen forutsetter at lovbrudd følges opp, slik reindrifftsloven gir hjemler for. Arbeiderpartiet støtter at eierforholdene til rein som gjør skade, må kunne avklares innen fire uker for å unngå at reinbeitedistriktet blir erstatningspliktig, og at solidaransvaret kun gjelder når det er umulig å identifisere eieren av den skadegjørende reinen. Denne endringen er en oppfølging av Høyesteretts kritikk av reindrifftslovens solidaransvar i Femund-dommen.

Arbeiderpartiet støtter at det åpnes for at reindriften gis generell tilgang til jordskiftelovens virkemidler, noe verken reindrifftsloven eller jordskifteloven åpner for i dag. Det er da viktig at jordskifteretten innehar nødvendig reindrifftskompetanse.

Et av de største grepene i forslaget er et nytt system for reduksjon av reintall og å utvide kravene til hva en distriktsplan skal inneholde. En utilsiktet effekt av dagens regelverk er at det åpner for posisjonering, altså reintallstilpasning. De foreslåtte endringene vil gi reindriften større mulighet og fleksibilitet til å gjennomføre reduksjon i egen regi, ved at sidaen gis større mulighet til å utforme en egen reduksjonsplan. Flere høringsvar gikk ut på at det var ønskelig med et bunnfradrag for å skjerme de minste sida-andelene. Arbeiderpartiet mener at den foreslåtte og framforhandlede reduksjonsbestemmelsen er bedre egnet til å ivareta dette hensynet. Samtidig er det viktig at det da kommer en evaluering.

Staten ved Landbruks- og matdepartementet på den ene siden og Norske Reindrifftsamers Landsforbund og Sametinget på den andre siden har hatt konsultasjoner. Det er oppnådd enighet. Det har vært åpne høringer og mulighet til å komme med skriftlige innspill, og mange har benyttet seg av det. I en tid da sannhet og forsoning er i fokus, er det viktig med god dialog og gode prosesser. Det mener jeg det har vært i denne saken.

Med det tar jeg opp det løse forslaget fra Arbeiderpartiet, som egentlig er en teknisk justering.

Presidenten [15:34:45]: Då har representanten Runar Sjøstad teke opp det forslaget han refererte til.

Lene Westgaard-Halle (H) [15:35:07]: Reindrift er, akkurat som tradisjonelt landbruk, en veldig viktig del av Norges kultur og historie. Vi vil ha begge deler. Regjeringen har nå lagt fram et forslag med viktige endringer i reindrifftsloven og for så vidt også i jordskifteloven. Intensjonen er god, og det er å styrke reindriffts bærekraft og forenkle regelverket. Det støtter vi. Samtidig er det viktig at vi klarer å sikre fortsatt rettssikkerhet, en gjensidig ansvarsforståelse og tillit til lovverket.

Et av de viktigste spørsmålene i proposisjonen handler om ansvarsplassering, særlig i tilfeller hvor rein forårsaker skade på innmark. Høyre ønsker å være tyde-

lig på akkurat dette: Reindrifftsutøveren har ansvaret for å holde reinen innenfor lovlig beiteområde. Regjeringen legger opp til en forståelse der eiendommer som ikke er det de kaller hensiktsmessig inngjerdet, i praksis kan frata grunneieren rett til erstatning. Det er både rettslig betenkelig og egentlig ganske urimelig. Vi må ikke havne i en situasjon der grunneieren får ansvar for å holde andres dyr ute fra eget beiteområde. Det bryter med rettsoppfatningen, det bryter med Femund-dommen, og det bryter med det objektive ansvaret som i dag gjelder i loven.

Høyre ønsker et samfunn der lover og regler gir forutsigbarhet, og der man står ansvarlig for egne handlinger eller egne dyr. Når skade skjer gjentatte ganger, må det forventes at reiene følger opp med skjerpet tilsyn. Vær og føre er ikke fritak for ansvar. Det må være et klart krav at man forebygger skade også ved krevende forhold.

Det er også verdt å merke seg at proposisjonen ikke foreslår realitetsendringer i det objektive ansvaret. Det er viktig. Det er vårt ansvar som lovgivere å sørge for at prinsipper blir tydelig videreført og praktisert.

Vi trenger en reindrifftslov som gir likebehandling, rettferdighet og ansvarlighet, og vi må unngå å skyve store kostnader og bevisbyrde over på grunneiere. Høyre støtter ikke forslag som pålegger urimelige byrder for grunneier. Vi er opptatt av å understreke at det allerede lovfestede ansvaret ligger hos reiene, og det skal det fortsatt gjøre. Vi står for en lovgivning som bygger på tillit, som vil ivareta rettssikkerhet, og som vil sikre balanse mellom to veldig viktige næringer.

Erling Sande (Sp) [15:37:44] (leiar i komiteen): I dag står vi overfor viktige endringar i reindrifftslova, ei lov som har vore grunnlaget for reindrifftsneringa i 17 år. For Senterpartiet er det viktig at vi får ei reindrifftslov som både styrkjer næringa og bidreg til å løyse dei utfordringane som har vakse fram over tid.

Reindrifftsneringa er ein berebjelke i samisk kultur, språk og samfunnsliv. Ho er familiebasert, byggjer på ein heilt unik livsstil og er ein viktig kulturberar. Difor er det viktig at vi får ei lov som støttar opp under dei tre reindrifftspolitiske måla: økonomisk, økologisk og kulturell berekraft.

Nokre moment frå Senterpartiet: For det fyrste er det avgjerande at talet på rein vert tilpassa beiteressursane i kvart distrikt. No legg vi til rette for at sidaene sjølve skal få større grad av ansvar og fleksibilitet til å utforme egne reduksjonsplanar, noko som er viktig for lokalt eigarskap og betre tilpassing til realiteten på bakken.

For det andre vil eg trekkje fram kor viktig det er å leggje til rette for redusert konflikt. Eit for høgt reintal har i enkelte område ført til auka press på innmark og

fleire konflikter med jordbruket. I den sammenhengen er erstatningsreglane sentrale for å unngå unødvendig konflikt. Her har det i komitéarbeidet vore viktig med tydelege merknader, slik at desse ikkje vert misforståtte, og at ein reduserer rommet for tolking. Det er den enkelte reineigaren som er ansvarleg for skade, og vi viser også til at han er ansvarleg for å halde reinen innanfor lovlege beiteområde. Vi er opptekne av at det ikkje skal innførast ei generell gjerdeplikt for grunneigar.

For det tredje vil eg trekkje fram at reindrifta til no har hatt avgrensa tilgang til verkemidla i jordskiftelova. Det endrar vi no. Med dei føreslåtte endringane får reindrifta same moglegheit som andre rettshavarar til å løyse interne konflikter og usemjer gjennom jordskiftetretten. Det er eit viktig steg for å styrkje rettstryggleiken og redusere konfliktnivået.

Eg vil òg peike på at Senterpartiet ønskjer å opne for etablering av sperregjerde i konfliktområde, sjølv om ein av partane ikkje ønskjer det. Dette er eit konkret tiltak for å dempe konflikt og sikre betre samspel mellom reindrift og jordbruk. Det er eit effektivt tiltak, som det er synd fleirtalet ikkje er med og støttar opp om. Heldigvis er det slik at Senterpartiet, i lag med ulike fleirtal, har fått på plass viktige presiseringar og endringar.

Til slutt vil eg understreke følgjande: Reindrifta er ein viktig del av vår nasjonale kulturarv. Med dette får vi endringar med mål om å leggje til rette for ei meir berekraftig, rettferdig og framtidretta reindrift – til beste for både næringa og samfunnet som heilskap.

Lars Haltbrekken (SV) [15:40:42]: Reindrifften er en viktig næring og en kulturbærer i det samiske miljøet. I lys av sannhets- og forsoningskommisjonens rapport ligger det et stort ansvar på Stortinget og dets representanter for å respektere samiske rettigheter og reindrifften som en viktig kulturbærer. Det ansvaret synes jeg ikke at alle partier tar i denne saken.

Det er viktig å få til et godt samarbeid innenfor primærnæringene mellom reineiere og bønder, men i innstillingen er det flere plasser et svært skeivt bilde som tegnes – ganske ensidige anklager mot reindrifften, og at reindrifftsutøverne ikke passer godt nok på flokken sin. Det blir fokusert på at reinen trekker ned på innmarka, uten at man spør seg hvorfor den gjør det. Det er jo på grunn av mangel på mat i fjellet, noe klimaendringene og store arealinngrep må ta ansvar for. Det kan ikke være sånn at det alltid er reindrifften som skal tilpasse seg storsamfunnet, og ikke motsatt.

Flertallet i komiteen velger i stor grad i sine merknader å sette søkelys på tilsynsplikt, erstatningsansvar og sanksjoner mot reindrifften, uten samtidig å anerkjenne det strukturelle presset reindrifften står overfor. Reindrifften omtales hovedsakelig som et problem, et ri-

sikomoment som forårsaker skade og konflikter. Årsakene til at rein kan befinne seg utenfor distriktsgrensene, er sammensatte, som f.eks. tapte beiteområder, arealpress, forstyrrelser, rovdyr og klimaendringer. De strukturelle vilkårene for reindrifften eksistens utelates, og man reduserer diskusjonen til et spørsmål om disiplin og ansvar hos reindrifftsutøverne.

Komiteens flertall – medlemmene fra Høyre, Senterpartiet, Fremskrittspartiet og Venstre – hevder at konfliktene med jordbruket skyldes for mange rein i forhold til beiteressursene. Påstandene om at det er for mye rein i de mest konfliktfylte områdene, er ikke dokumentert, og står i strid med det som står i Meld. St. 8 for 2024–2025, om dyrevelferd, som vi nettopp har behandlet. Der står det:

«Siden 2015 har reintallet i det vesentligste vært innenfor det fastsatte, noe som er et viktig bidrag for å nå den overordnede målsettingen om en bærekraftig reindrift.»

Det står videre:

«Etter reindrifftsloven kom i 2007, er det gjennomført og blir gjennomført reduksjonsprosesser i Finnmark. I øvrige reinbeiteområder er reintallet under det fastsatte øvre reintallet.»

Jeg må knytte en kommentar til forslaget til lovendring fra Fremskrittspartiet, Høyre og Senterpartiet, hvor Reindrifftsstyret fratas myndighet til å vedta pålegg og tvangsmulkt. Den skal overføres til statsforvalter eller Landbruksdirektoratet. Dette er et forslag som vil frata Sametinget og de samiske interessene myndighet og innflytelse, og en sånn lovendring må gjennom konsultasjoner med samiske interesser, noe forslagsstillerne ikke nevner i det hele tatt.

Statsråd Nils Kristen Sandtrøen [15:44:04]: Reindrifftsloven av 2007 har nå virket i 18 år, og det har vist seg at det er behov for en gjennomgang og revisjon av loven. Reindrifftsloven er en næringslov for reindrift. Norske Reindriftsamers Landsforbund og Sametinget har gitt sin tilslutning til lovforslaget, og innledningsvis ønsker jeg å påpeke at den tilslutningen som her er gitt fra reindrifften næringsorganisasjon og Sametinget, er bra og viktig.

Lovforslaget er delt inn i tre hovedtemaer. Det er distriktsstyring, erstatning og tilgjengeliggjøring av jordskifteloven på interne forhold i reindrifften. Når det gjelder distriktsstyring, vil jeg særlig trekke fram forslaget til de nye reglene om reintallsreduksjon, som skal forhindre posisjonering. Slik posisjonering har vært en utilsiktet effekt av dagens regler om reintallsreduksjon. Forslaget skal også gi reindrifften flere muligheter og større fleksibilitet til å gjennomføre reduksjonen selv.

Formålet med endringen av erstatningsbestemmelsene er å likestille reindrifftsens erstatningsansvar med andre beitenæringsers, så langt det er mulig. Endringen følger opp Høyesteretts kritikk av reindrifftslovens solidaransvar i Femund-dommen av 2018. Forslaget legger opp til at det primært er den enkelte reineier som er erstatningsansvarlig for skade rein gjør. Solidaransvaret slår først inn dersom det ikke er mulig å identifisere eieren av den skadegjørende reinen innen rimelig tid. Videre likestiller forslaget reindrifftsloven med beiteloven når det gjelder hvilke skader som kan kreves erstattet.

I forslaget er det innarbeidet at skadeerstatningslovens bestemmelser om medvirkning og lemping også gjelder for utmåling av erstatning etter reindrifftsloven. Dette er en lovfesting av gjeldende rett. Hovedregelen er at skadelidte skal få dekket sitt økonomiske tap fullt ut. Etter gjeldende rett kan erstatning settes ned dersom skadelidte ved egen skyld har medvirket til skaden. Dette innebærer ikke at en grunneier må ha inngjerdet eendommen sin for å få erstatning, men i lovproposisjonen er skadelidtes gjerdehold et moment i en helhetlig vurdering av skadelidtes medvirkningsansvar etter skadeerstatningsloven.

Formålet med endringen når det gjelder jordskifte, er at reindriften skal få tilnærmet lik tilgang til jordskiftelovens virkemidler som øvrige rettighetshavere til fast eiendom.

Irene Ojala (PF) [15:47:27]: Formålet med lovforslaget vi nå behandler, er bl.a. å gi reindrifftsneringen bedre styringsverktøy, nye regler for reduksjon av reintall og tilgang til jordskifteretten. Dette er også en svært vanskelig sak som jeg ikke kan se at har fått en skikkelig juridisk utredning. Det er fremmet ett mindretallsforslag, og det er et forslag som ikke gagnar reindriften og heller ikke bonden, for dette vil skape kjempestore konflikter ved at den ene kan bestemme over den andre.

Fremskrittspartiet og Senterpartiet foreslår at det åpnes for å bygge sperregjerder hvor det er konflikt mellom grunneier og reindriften, selv om en av partene ikke ønsker det. Det høres jo i utgangspunktet tilsynelatende greit ut, for her tenker en det først som et konflikthforebyggende tiltak der bonden som grunneier vil beskytte avlingen sin. Det har jeg selvfølgelig stor forståelse for, men ordet grunneier gjelder ikke bare bonden. Det kan også være eier av store fritidseiendommer eller kommunal grunn.

I Hammerfest er det satt opp et reingjerde rundt hele byen for å holde reinen ute av bysentrum. Hvis Fremskrittspartiet og Senterpartiet får flertall for sitt forslag, vil det muliggjøre at grunneierne kan definere rein på øya ensidig som en konfliktsituasjon med reindriften, og dette kan man bruke som modell andre

steder i Norge. Det at dette ikke er juridisk utredet på skikkelig vis, fører til konflikter i framtiden i Finnmark, og det trenger vi ikke. Vi har nok konflikter mellom reindriften og andre. Derfor burde reindriften bli tatt med på råd, og de burde vært snakket med.

I Finnmark har vi det sånn at av alle kommunene vi har, er det kun to kommuner som ikke får være med. I Øst-Finnmarkrådet er det Karasjok, og i Vest-Finnmarkrådet er det Kautokeino. Hvis man ikke kan snakke sammen, klarer vi ikke å løse disse problemene på skikkelig vis. Det er et av de største problemene vi har i Finnmark i dag.

Saken er den at reindriften er under stort press. Vi ser det når det gjelder vindturbiner, og vi ser det med elektrifiseringen av Melkøya. Vi hadde ikke hatt behov for å få denne saken nå, selv om det er elementer i reindrifftsloven som vi er nødt til å endre. Vi skulle ha utsatt hele saken og sagt at dette må vi ta opp når det har fått virke og vi ser hva som skjer på Melkøya – vi må ta dette opp ved en senere anledning. Økologisk bærekraft er det snakk om. Ingen snakker om økologisk bærekraft på annen bruk av arealene i Finnmark, men reindriften, den skal drive økologisk bærekraftig.

Jeg kommer ikke til å stemme med flertallet, slik det ser ut til å bli, og det er fordi jeg mener dette er altfor dårlig gjennomført. Vi kan ikke levere og stemme på noe sånt som dette.

Bengt Rune Strifeldt (FrP) [15:50:46]: Både jordbruk og reindrift er viktige samiske næringer, og de konkurrerer også om utmarksbeite. Det er i alles interesse at disse to primærnæringene kan leve side om side og utvikle seg for framtiden. Da sikrer man matproduksjon og bosetting i samiske lokalsamfunn, og at samisk språk blir brukt i hverdagen.

Dessverre ser vi at konfliktene mellom reindrift og jordbruk de siste årene har vært økende i alle reindriftsfylkene fordi reinen i stadig større grad trekker ned på innmark. For en bonde kan det å få en reinflokk inn på et jorde bety kostnader på mange hundre tusen kroner. I tillegg medfører det ekstra arbeidsbyrde med å pløye og så på nytt i en kort og hektisk sommersesong.

For å dempe denne konflikten er det helt avgjørende at antallet rein ikke overstiger det som er økologisk bærekraftig innenfor reinbeitedistriktets egne grenser. Behovet for å tilpasse antallet dyr til beiteressursene gjelder uavhengig av årsaken til at det er for lite mat, enten det er tale om overbeiting, klimaendringer eller utbygging.

Jeg må bare kommentere litt til representanten Haltbrekken. Ja, reintallet var innenfor det fastsatte i 2015, men fra 1970 og fram til 2015 var reintallet, spesielt i Finnmark og også andre deler av landet, nær dob-

belt. Vi er på grensen av det som er økologisk bærekraftig.

Et samlet storting står bak tilråding A. Fremskrittspartiet har i tillegg fremmet to forslag som er viktige for å dempe konfliktnivået mellom reindriftsnæringen og landbruket – ikke eiere av store fritidseiendommer, men mellom reindriftsnæringen og landbruket.

Tilråding B, som fremmes av Fremskrittspartiet i lag med Senterpartiet og Høyre, innebærer at man flytter kompetansen til Landbruksdirektoratet og statsforvalteren, og ikke til reindrifststyret. Vi opplever at når det blir ilagt tvangsmulkt, blir det veldig ofte opphevet av reindrifststyret. Man skal få en mer helhetlig vurdering av saken.

Vi har også et mindretallsforslag om at det skal åpnes for å etablere sperregjerder i beitegrenser der det er konflikt mellom grunneier og reindrift, selv om en av partene ikke ønsker det. Dette er konfliktdempende midler, og det er litt merkelig at man kun får utnytte de konfliktdempende midlene når begge parter er enige om det.

Lars Haltbrekken (SV) [15:54:06]: Vi hører igjen feilaktige påstander knyttet til reintallet. Vi hørte det også i debatten i Stortinget for kort tid siden, da vi diskuterte elektrifisering av Melkøya, hvor det ble påstått at reintallet hadde økt. Men det er ikke så veldig lenge siden vi behandlet dyrevelferdsmeldingen, og i den stortingsmeldingen står det at det er blitt gjennomført reduksjoner i reintallet, og at man holder seg innenfor det som er bærekraftig. Siden reindrifstloven fra 2007 er det også gjennomført reduksjonsprosesser i Finnmark, og i øvrige reinbeiteområder er reintallet under det fastsatte øvre reintallet.

Reduksjonen av reintallet har vært en stor utfordring, spesielt i Finnmark. Med den nye loven får vi større grad av rettferdighet når reintallet skal reguleres. Likevel: Gang på gang å framsette påstander om at antallet rein har økt, blir ikke riktigere når vi ser at det har blitt redusert fra 2007, med den nye reindrifstloven, og at det i store deler av de samiske områdene er godt innenfor det som er satt som øvre grense. Det hadde vært fint om representantene kunne forholde seg til det som er fakta i saken.

Geir Adelsten Iversen (Sp) [15:56:21]: Reindrifstnæringen har hatt utfordringer med et humpete lovverk, og jeg vil berømme de gode prosessene som har vært mellom regjeringen og NRL, Norske Reindrifstsaunders Landsforbund, for å få til nødvendige endringer, og at lovendringen bygger på næringens behov for revidering.

Jeg vil påpeke at reindrifstretten hviler på et selvstendig rettsgrunnlag, og med klimatiske endringer som

går i rekordfart i reindrifstområdene, står næringen overfor store utfordringer. Det er behov for gode lovverk, og denne revideringen er nødvendig og i samsvar med næringens behov.

Det er også behov for en gjensidig vilje til å prøve ut nye tiltak når naturen gjør at gamle driftsmønstre utfordres fra både reindrifstnæringen og andre berørte. Vi må også bruke brillene fra reindrifstens side i debatten, ikke bare snakke om jordbrukets behov, selv om det også er viktig. Det er ikke så mange saker som omhandler reindrift i Stortinget.

Dette er en næringslov for reindriften. Slik forslaget fra regjeringen foreligger, er det i tråd med det som reindriften ønsker.

Presidenten [15:57:48]: Fleire har ikkje bedt om ordet til sak nr. 8.

Sak nr. 9 [15:58:06]

Innstilling fra næringskomiteen om Endringer i konsesjonsloven (priskontroll på skogeiendommer, konsesjon til selskaper med begrenset ansvar og stiftelser m.m.) (Innst. 257 L (2024–2025), jf. Prop. 66 L (2024–2025))

Presidenten [15:58:24]: Etter ønske frå næringskomiteen vil presidenten ordna debatten slik: 3 minutt til kvar partigruppe og 3 minutt til medlemar av regjeringa.

Vidare vil det – innanfor den fordelte taletida – bli gjeve høve til inntil sju replikkar med svar etter innlegg frå medlemar av regjeringa, og dei som måtte teikna seg på talarlista utover den fordelte taletida, får òg ei taletid på inntil 3 minutt.

Erling Sande (Sp) [15:58:52] (leiar i komiteen): På vegner av saksordføraren, Nils Bjørke, skal eg helse og takke for samarbeidet i komiteen i den saka Stortinget no skal handsame. Ho handlar om endringar i konsesjonslova.

I dag er reine skogeigedomar unnateke priskontroll. No føreslår regjeringa å gjeninnføre priskontrollen. Forslaget inneber òg eit forsøk på å presisere når eit selskap med avgrensa ansvar, vanlegvis eit AS, kan få konsesjon. Vidare blir det føreslått ein regel for å stimulere til at fleire enn i dag innrettar seg i tråd med dei samfunnsmessige måla med konsesjonslova.

Lovforslaget tydeleggjer òg statusen til stiftingar i § 9, noko som er viktig for at ei slik organisasjonsform skal omtalast på lik linje med selskap med avgrensa ansvar. Det blir òg gjort enkelte endringar i andre paragrafar, og dette går fram av innstillinga.

I denne saka er komiteen delt. Eit mindretal i komiteen ønskjer ikkje dei omtalte lovendringane, og eg legg til grunn at dei kjem til å argumentere for sitt syn.

Senterpartiet meiner konsesjonslovverket er svært viktig, og den tida vi står i, gjer dette lovverket endå meir sentralt. Ein viktig grunnbjelke i forvaltinga av dei store areala våre er nettopp at jord- og skogeigedomane våre skal ha eit privat, personleg eigarskap og drivast og forvalta av dei som bur der. Privat eigedomsrett er her kopla til plikter, som t.d. personleg buplikt.

Det handlar om langsiktig berekraftig forvaltning, men det handlar om meir enn det. Det handlar om norsk landbruk og norsk matproduksjon i stort, det handlar om maktfordeling og økonomisk fordeling, det handlar om at spreidd busetjing, aktivitet og verdiskaping skal kunne skje i heile Noreg, og det handlar om beredskap.

For Senterpartiet er ikkje nasjonal kontroll med naturressursane og nasjonalt eigarskap nye omgrep. Vi har brukt desse omgrepa over tid og snakka om dette lenge. I seinare tid kan ein høyre at fleire representantar brukar desse formuleringane, òg frå Høgre og Framstegspartiet. Dessverre er det sånn at dette ikkje blir følgt opp gjennom justering av politiske standpunkt. Denne innstillinga – og dei politiske programformuleringane til desse partia – viser til fulle at utgangspunktet til Høgre og Framstegspartiet er akkurat det same. Dei seier det eigentleg rett ut: Det spelar inga rolle kven som eig jord, skog, jakt og fiske. Det er det dei seier. Det er marknaden som skal avgjere det. Eg er veldig glad for at fleirtalet i denne salen har eit anna syn i denne saka.

Svein Harberg hadde her gjeninntatt presidentplassen.

Solveig Vitanza (A) [16:01:49]: Skogen er en viktig ressurs for landet vårt. Vi i Arbeiderpartiet er opptatt av å sikre nasjonalt og lokalt eierskap til skogen og legge til rette for mest mulig bærekraftig drift. Personlig og lokalt eierskap til både jorda og skogen bidrar også til bosetting i distriktene og fordeling av verdiskapingen. Ikke minst er både skog og utmark viktige ressurser for landbruket vårt. Når vi gjeninnfører priskontrollen, legger vi til rette for at de som driver med jordbruk, får bedre tilgang til ikke bare beite og skogbruk, men også jakt og fiske.

Arbeiderpartiet ønsker å gjeninnføre priskontrollen for rene skogeiendommer som ble fjernet av den forrige regjeringen i 2017. Dermed kan vi holde prisene på et nivå som gjør det mulig for også unge bønder å etablere seg. Dette er nødvendig for rekruttering og for framtidens matproduksjon.

Priskontroll bidrar til å sikre en forsvarlig prisutvikling, slik at det er mulig å leve av gårdsdriften. Priskontroll handler ikke om å stoppe utvikling. Det handler om å hindre spekulasjon, der kortsiktig profitt og kapitalinteresser kan gå på bekostning av langsiktig skogfor-

valtning og viktige samfunnsinteresser. Når vi gjeninnfører priskontrollen, kan det også bidra til at ressursene på de rene skogeiendommene forblir i næringen og i lokalt eie.

Det foreslås også endringer som fører til at det i framtiden overføres færre landbrukseiendommer enn i dag til selskaper med begrenset ansvar. Regjeringen foreslår her å lovfeste vurderingstemaet for når et selskap med begrenset ansvar kan få konsesjon i slike tilfeller.

Jeg ønsker ikke at norske naturressurser skal eies av noen få. Det kan føre til store sosiale og økonomiske forskjeller samt ulikhet i hvem som har innflytelse i samfunnet. Skogen og naturområdene våre er viktig for hele befolkningen, og jeg mener at vi som samfunn er bedre tjent med at det fordeles på mange, gjerne på lokale hender, eller at det eies i fellesskap.

I dag er det gode økonomiske resultater for skogbruket. Med spredt eierskap blir inntektene fra skogen fordelt til flere av dem som bor i lokalsamfunnene og er aktive i landbruket.

For Arbeiderpartiet handler ikke konsesjonsloven bare om eiendomsrett. Det handler om å sikre at våre naturressurser brukes til fellesskapets beste også for framtidige generasjoner.

Lene Westgaard-Halle (H) [16:04:51]: Dette forslaget viser oss at vi har en ny regjering, men vi har de samme gamle prinsippene: reversering, reversering og reversering. Dette lovforslaget er et angrep på eiendomsretten, det er et angrep på investeringslysten, og det er et angrep på framtidsutsiktene for norsk skognæring.

Regjeringen – og for så vidt Senterpartiet – snakker varmt om lokalt eierskap, men leverer altså et lovforslag som gjør det dyrere å eie, mer risikabelt og vanskeligere å vokse, og det gjør de uten at de klarer å dokumentere at det faktisk finnes et reelt problem som skal løses. I stedet for å styrke distriktene svekker de dem. I stedet for å invitere til aktivitet og ansvar innfører de kontroll, og bidrar til en helt uakseptabel mistenkeliggjøring av skogeiere.

Dette forslaget tar oss bakover, ikke framover. Med gjeninnføring av priskontroll og skjerpede regler gjør regjeringen det vanskeligere å eie, utvikle og forvalte skogeiendom. Det handler ikke om marked eller ikke marked, som representanten fra Senterpartiet var inne på, det handler om sunn fornuft og det faktisk å lytte til skognæringen. Dette er et forslag som først og fremst straffer unge kjøpere. Det straffer folk som ønsker å investere framtidsrettet og profesjonelt i skogdrift. Regjeringen viser til behovet for kontroll, men de evner ikke å vise eller dokumentere at det finnes et reelt problem som må løses.

Siden priskontrollen ble fjernet i 2017, har vi sett en positiv utvikling i næringen: mer hensiktsmessige eien-

dommer, økt rasjonalisering og mer aktivitet. Fraværet av priskontroll har gitt god omsetning, det har gitt investeringer, og det har gitt verdiskaping. Regjeringens forslag risikerer altså å reversere dette, og det sender et signal om at man ikke ønsker vekst, og at man ikke ønsker investering i distriktene – eller «markedet», som en tidligere representant kalte det. Det virker også som om regjeringen har glemt hvem som faktisk driver skog. Det er ikke dette skumle «markedet», det er folk med vilje til å satse, det er folk som har driftet og eid skog i mange år, det er folk som har lyst til å utvikle og skape arbeidsplasser i distriktene. Disse menneskene trenger forutsigbarhet og eierskapsfrihet, ikke rigid detaljregulering.

Forslaget om å skjerpe konsesjonskravene er heller ikke spesielt godt begrunnet. Andelen slike eierskap er ganske lav, og det finnes ikke noe bevis for at det går på bekostning av samfunnsmålene i konsesjonsloven. Tvert imot: Nye eierskapsmodeller og samarbeid kan styrke skogbruket og gjøre det mer bærekraftig og mer robust.

Til slutt: Å legge konsesjonsrisikoen på selgeren og samtidig forby videresalg til nær slekt er unødvendig rigid. Livet skjer – folk skiller seg, folk arver, folk flytter, folk blir syke. Et slikt regelverk vil ramme vanlige familier og gjøre hverdagen vanskelig, uten å kunne løse noe faktisk problem. Vi trenger en politikk som gir rom for ansvarlig eierskap, som stimulerer til investering, og som tar vare på norsk skognæring som næring, ikke som museum.

Bengt Rune Strifeldt (FrP) [16:08:05]: Priskontrollen på skogeiendommer ble opphevet i 2017, og regjeringen foreslår nå nok en reversering. Hva er årsaken? Jeg kan ikke se at det er dokumentert at fraværet av priskontroll har hatt negative virkninger for verken skogeiendommenes bruk eller omsetning, eller for strukturen i eierskapet. Tvert imot viser utviklingen i etterkant av opphevelsen en positiv tendens når det gjelder bruksrasjonalisering og effektiv ressursutnyttelse. Gjennomsnittlig areal og produktivt skogareal på rene skogeiendommer har økt, og antallet slike eiendommer er redusert. Dette er i tråd med målet om en mer funksjonell og effektiv eiendomsstruktur.

Forslagets konsekvenser for eiendomsmarkedet og investeringsviljen er ikke tilstrekkelig vurdert. Fremskrittspartiet er særlig opptatt av behovet for stabile og forutsigbare rammevilkår for skogeiere og aktører i verdikjeden for skog og tre. Hyppige endringer i konsesjonsregelverket kan skape usikkerhet og føre til at eiendomsoverdragelser utsettes, noe som kan ha negative effekter for både eierskifter, investeringer og næringsutvikling i distriktene.

Priskontroll kan føre til at eiendomsmarkedet ikke fungerer hensiktsmessig ved at prisene ikke gjenspeiler faktisk verdi og eiendommens avkastningsevne. Dette svekker insentivene til både salg og investeringer. I tillegg vil priskontrollen ramme de mest aktive og profesjonelle skogeierne som ønsker å utvikle sin næring, samtidig som den favoriserer passive eierskap.

Fremskrittspartiet vil gå imot forslaget om å gjeninnføre priskontroll på rene skogeiendommer, og stiller seg også kritisk til deler av de øvrige forslagene, særlig fordi de svekker forutsigbarhet, fleksibilitet og eiendomsrett uten tilstrekkelig begrunnelse eller dokumentert effekt. Vi kommer til å stemme imot hele forslaget.

Statsråd Nils Kristen Sandtrøen [16:10:55]: Norge har blitt et rikt land fordi vi i fellesskap har tatt kloke valg for å sørge for at naturressursene våre eies av innbyggere i Norge, enten i fellesskap eller lokalt. Det er historien om at vi i denne salen sørget for at vi skal eie vannkraften sammen, og den rikdommen det har gitt oss, det er historien om å forvalte olje- og gassressurser i Nordsjøen til fellesskapets beste. Det er det samme prinsippet vi i dag diskuterer her i salen, når vi skal sørge for at skogen skal eies av norske eiere og lokale eiere.

Forslagene om å ha priskontroll på rene skogeiendommer og å sørge for at vi får mindre av uønskede tilpasninger til regelverket når det gjelder selskaper med begrenset ansvar og stiftelser, er en felles rød tråd i å sikre det norske eierskapet og fordelingen av naturressursene. Hvis en skogeiendom har en pris som er høyere enn muligheten for avkastning, kan det føre til at skogeiendommer selges ut av landbruksnæringen. Vi i Arbeiderparti-regjeringen mener at det bør legges til rette for at skogeiendommer også brukes som en næringsmulighet for landbrukseiendommer. De prinsippene vi bygger på i dette lovforslaget, med konsesjon for rene skogeiendommer, er bygd på de samme prinsippene som gjelder for landbrukseiendommer generelt.

Personlig eierskap til jorden og skogen bidrar til bosetting i hele landet – og ikke minst fordeling av verdiskapingen. Vi forvalter en stolt tradisjon i Norge som er veldig annerledes enn den vi ser i land vi eksempelvis finner i Sør-Amerika, der det er noen få personer og selskaper som eier mye større deler av landarealene. En slik utvikling vil vi ikke ha i Norge. Tvert imot: Vi vil sørge for at de rike naturressursene kommer det brede lag av befolkningen til gode.

Det har vært hevdet her fra enkelte talere fra Høyre og Fremskrittspartiet at det ikke skal være et behov for å gjøre lovforbedringer. Til det vil jeg si at det under høyre-regjeringen eksempelvis var et 600 km² stort naturområde i Trøndelag som ble solgt til LAM Land- og Forstwirtschaft, som er en tysk aksjestiftelse. Det er nett-

opp de sakene det er viktig å få fram i lyset, for da er det ikke lenger lokalbefolkningen i Norge som nødvendigvis har tilgang til jakt, tilgang til å kunne være med og bestemme hvordan de naturområdene skal brukes. Det mener vi er et demokratisk spørsmål som lokalsamfunnet og Stortinget bør være med og bestemme.

Presidenten [16:13:56]: Det blir replikkordskifte.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [16:14:07]: Formålet med konsesjonsloven er å sikre slike eier- og bruksforhold som er mest gagnlige for samfunnet. Det bærende prinsippet er personlig, privat eiendomsrett med tilhørende plikter, altså eiendomsrett og eiendomsplikt. Arbeiderpartiet og Senterpartiet har stått last og brast om det gjennom de tidene jeg har oversikt over.

Dersom det skal gis konsesjon til aksjeselskaper ved erverv av landbrukseiendom, er det ikke mulig å kreve plikter, eksempelvis personlig boplikt. I Hurdalsplattformen heter det at en skal nekte aksjeselskap konsesjon på eiendommer som er underlagt boplikt.

Lovforslaget vi nå behandler, beholder § 9 tredje ledd, en lite brukt unntaksbestemmelse, hvor det kan gis konsesjon til selskaper med begrenset ansvar.

Mitt spørsmål er: Innebærer den formuleringen vi nå får i § 9 tredje ledd, en liberalisering eller en innstramming i mulighetene for aksjeselskaper til å få konsesjon?

Statsråd Nils Kristen Sandtrøen [16:15:16]: Svaret er at det innebærer en innstramming.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [16:15:22]: Det er betryggende å høre, for det følger opp den lange linja vi har i politikken, nemlig at vi har et personlig, privat eierskap koblet sammen med plikter. Vi vet at det er mange aksjeselskaper som ønsker å kjøpe opp deler av Norge, for landbrukseiendommene er i praksis basisen for Norge utenfor byene.

Jeg forstår statsråden slik at det blir færre aksjeselskaper som får konsesjon med den presiseringen som nå er gitt. Er det korrekt?

Statsråd Nils Kristen Sandtrøen [16:16:03]: Ja, formålet er at det ikke skal være kurant for selskaper med begrenset ansvar å få konsesjon.

Presidenten [16:16:13]: Replikkordskiftet er over.

De talere som heretter får ordet, har også en taletid på inntil 3 minutter.

Erling Sande (Sp) [16:16:29]: Eg hadde lyst til å nytte høvet til å utfordre Høgre og Framstegspartiet, og særleg etter representanten Westgaard-Halles innlegg, på spørsmålet kring nettopp konsesjonslov, det regelverket og dei verktoya vi har for å sikre at areala våre

blir drivne og forvalta av dei som bur der, og for å sikre desentralisert eigarskap, verdiskaping og spreidd busetjing.

Priskontroll er eitt av dei verktoya vi har. Hadde det vore slik at Framstegspartiet og Høgre hadde ei anna innretning på dette eine verktøyet, og at det var det vi diskuterte i stort i denne saka, hadde det vore éin ting. Sanninnga er at Framstegspartiet og Høgre ikkje ønskjer desse verktoya. Difor hadde eg tenkt å utfordre dei direkte i denne salen til å svare på spørsmålet: Er det eit mål for Høgre og Framstegspartiet at vi skal ha eit nasjonalt eigarskap til jord- og skogressursane våre? Spelar det noka rolle for Framstegspartiet og Høgre om ressursar som jakt og fiske er kontrollerte, eigde og forvalta av dei som bur i områda der desse ressursane finst, eller om dei er eigde av nokon i andre delar av landet eller i andre delar av Europa? Ser ikkje Høgre og Framstegspartiet at i den tida vi lever i, er det nettopp ein stor fordel med eit spreidd norsk eigarskap og busetjing på desse store areala våre?

Per Olaf Lundteigen (Sp) [16:18:28]: Etter innlegget fra representanten Westgaard-Halle fra Høyre er det behov for å tilbakevise en rekke feilaktige påstander.

Representanten sa at det var et angrep på eiendomsretten. Det er det stikk motsatte. Det er en styrking av eiendomsretten ved at vi styrker det personlige, private eierskapet vi kan ha plikter på. Det har en langt større oppslutning i Norge, som i andre land, enn et eierskap uten plikter.

Representanten sa at det blir dyrere å eie. Nei, dette systemet gjør at det blir billigere å eie landbrukseiendommer, fordi vi har en offentlig kontroll.

Representanten sa at det ikke styrker distriktene. Helt feil – forslaget styrker distriktene fordi flere folk blir bosatt på eiendommene, og dermed får man et større befolkningsgrunnlag. Hvorfor skal en bo i et distrikt hvis landbrukseiendommene der ikke skal gi grunnlag for bosetting? Det er mye vanskeligere å få grunnlag for bosetting hvis en bare har en tomt eller en leilighet.

Representanten sa at det tar oss bakover. Nei, det tar oss framover i forhold til det vi står overfor nå i samfunnet. Det er jo å fordele makt og myndighet til flere. Forslaget gir nettopp det grunnlaget. Det er et framtidsrettet forslag. Hadde dette vært politikken i Sør-Europa, hadde vi ikke hatt de problemene der med manglende tillit og konflikter, ved at man fordelte verdiene på en mye bedre måte, som vi har tradisjon for.

Representanten sa at det gir kontroll. Ja, det gir kontroll. Markedskreftene må kontrolleres. Markedskreftene må styres.

Representanten sa at det ikke var et reelt problem som måtte løses, at det liksom ikke var noe problem. Det som er det reelle problemet, er at det er for lite bosetting,

for få mennesker som finner det interessant å drive disse eiendommene. Det er det som er hele formålet med dette, og det problemet blir løst med det som her blir gjort.

Jeg er klar over at de som ønsker at en skal kapitalisere landbrukseiendommene og se på det som kapitalobjekter, ser på dette som et problem. Ja, de ser på det som et problem, og den verdikonflikten blir avgjort her i Stortinget. Jeg er veldig takknemlig for at det er et bredt flertall som står på rett side. Dette er ikke noen rigid eierregulering. Det er enkle pliktprinsipper som er dypt forankret i det norske samfunnet, og som vi fortsatt skal hegne om og forvalte på beste måte. Jeg er veldig glad for å delta i en allianse som står i den tradisjonen – ikke i Høyres tradisjon, som sier at det er fritt fram for hvem som helst til å eie, og da blir det den sterkeste som svekker dem som driver eiendommene.

Bengt Rune Strifeldt (FrP) [16:21:41]: Det er i dag svært få landbrukseiendommer som eies av selskaper med begrenset ansvar. Det er derfor heller ikke dokumentert et faktisk behov for innskjerping. Her har regjeringen og Senterpartiet funnet noe de skal løse, som ikke er et problem. Når regjeringen samtidig uttrykker at forslagene ikke får økonomiske eller administrative konsekvenser, samtidig som det omtales som en innstramming, etterlater det et nokså uklart bilde av hensikten med forslaget.

Jeg må bare si at vi er veldig kritiske til forslagene om at konsesjonsrisikoen skal ligge fullt ut på selger, og at det skal innføres et forbud mot videresalg til nær familie i tilfeller der konsesjon ikke kan gis. Det vil være lite hensiktsmessig. I mange tilfeller vil en selger ha begrenset påvirkning på utfallet av konsesjonsbehandlingen, og det å legge all risiko på selger kan føre til usikkerhet og unødvendig belastning, særlig ved f.eks. samlivsbrudd eller andre økonomisk sårbare situasjoner.

Tilsvarende mener Fremskrittspartiet at forslaget om et salgsforbud til nær familie framstår som et unødig inngripende tiltak. Det er ikke dokumentert at dagens praksis skaper et systematisk problem som krever vidtrekkende regulering. Dette er kun en reell reversering av den omleggingen som ble gjort i 2017.

Statsråd Nils Kristen Sandtrøen [16:23:52]: Jeg tok ordet fordi det var behov for å kommentere representanten Strifeldts påstand om at regjeringen ikke hadde noen saklig grunn til å fremme forslag om denne lovendringen. Som jeg fortalte om i mitt innlegg, var det eksempelvis det store skogområdet i Trøndelag på 600 km² som ble solgt til utenlandske oppkjøpere. Det er et eksempel vi tar tak i med denne loven, for å sørge for at lokaldemokratiet skal kunne delta i beslutninger om hvem som skal eie så store og viktige naturområder i sine nærrområder. Det er også et nasjonalt viktig spørsmål.

Så var det en påstand fra representanten Westgaard-Halle om at det blir dyrere å eie skogeiendommer. Poenget med loven er jo det stikk motsatte, at det blir en rimeligere inngangsbillett for dem som eksempelvis driver i jordbruket, er unge og ønsker å tilegne seg en liten skogeiendom i tillegg til driften de har med eksempelvis korn eller husdyr fra før.

Derfor er også bildet representanten Westgaard-Halle tegnet, av at hele skogbruket er negativt til denne lovendringen, feil. Norges Bondelag, med sin juridiske avdeling, har jobbet med innspill til dette temaet over lengre tid, og det er også en organisasjon som representerer personer med aktivt skogbruk. Skogbruket er en del av norsk landbruk. Landbruk består av både skogbruk og jordbruk, og vi må huske at den kombinasjonsdriften er viktig for mange. Det er også slik at når regjeringen ønsker å legge til rette for at gårdbrukere skal kunne ha dyr ute på beite, kan dette lovforslaget være med på å dempe konflikter, fordi personer som skal ha dyr i utmarka, er de samme som kan forvalte eiendommene og høste verdiskaping fra både matproduksjon og skogsdrift.

Denne loven har mange gode intensjoner, og vi har fra regjeringens side sett flere eksempler på innspill og konkrete tilfeller der folk som driver aktivt jordbruk, har sagt at det er viktig å kunne skaffe seg en skogeiendom ved siden av, fordi det er en helhet i deres drift på gården, og det understøtter også matproduksjonen.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [16:26:39]: I merknadene til innstillinga fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre står det at en mener at

«forslaget om salgsforbud til nær familie fremstår som et unødig inngripende tiltak, og det er ikke dokumentert at dagens praksis skaper et systematisk problem som krever så vidtrekkende regulering.»

Representanten Strifeldt kom inn på dette og sa at det ikke var noe behov for å ha et sånt forhold, altså forbud mot videresalg i nær familie, dersom konsesjon ikke gis.

Jeg er veldig glad for at det nå blir klargjort. Hvis representanten Strifeldt hadde hatt nær kontakt med de juridiske miljøene på eiendomsforvaltningssiden, ville han ganske med en gang fått klar beskjed om at det er et smutthull her som en har utnyttet kreativt. Vi har en rekke eksempler på at kjøpere går inn i et kjøp med interesse for å betale en høy pris, en får ikke konsesjon, og så overdrar den som skulle kjøpe, retten til å kjøpe eiendommen til en nær slektning til en lavere pris. Da har en jo kontakt med selger og får i virkeligheten tak i eiendommen.

Når en nå legger opp til å stoppe den praksisen, er jeg veldig, veldig glad for det. Det er så mye kreativitet ute og går på dette området at det at Stortinget nå er på hugget og strammer inn, er forbilledlig bra. Det er trist at alliansen Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre står for en sånn linje som de gjør, men det er jo det som er de tre partienes linje i eiendomsrettspolitikken.

Jeg håper de som er opptatt av et jordbruk og et landbruk som har en spredt eiendomsstruktur, et spredt eierskap og et eierskap med plikter, merker seg hva som skjer her i salen i dag. Dette er et område som er så viktig for framtiden – at vi har et eiendomsrettsregelverk som sikrer personlig, privat eierskap med plikter, og hvor muligheten til å trikse og sjonglere blir redusert. Jeg er svært takknemlig for regjeringas innsats på dette punktet.

Lene Westgaard-Halle (H) [16:29:45]: Jeg håper folk merker seg dette, sa representanten Lundteigen. Ja, det håper jeg også. Jeg håper folk merker seg at Senterpartiet ikke lytter til skognæringen. Det er det jeg håper folk merker seg.

Dette skal sikre bosettingen i distriktet, sier Senterpartiet. Priskontroll skal altså sørge for at folk bor på bygda. Da lurer jeg på om Senterpartiet kan redegjøre for hvordan det gikk med den bosettingen da vi hadde priskontroll sist. Hvis Senterpartiet ikke husker det, kan jeg fortelle dem det: Det gikk ikke spesielt bra. Vi hadde sentralisering da, og vi har sentralisering nå.

Jeg hører at statsråden har snakket med Bondelaget om dette, og det er fint, det er kjempefint, men det er sikkert en fordel å snakke med skogeierne også.

Senterpartiet sier at dette vil sikre desentralisert eierskap, men løsningene deres gir ikke desentralisert eierskap, det gir økt statlig kontroll, økt byråkrati og altså priskontroll. Det betyr faktisk ikke noe om de som eier skogen, bor 5 eller 50 km fra skogen. Det dreier seg om, er at man har folk som eier skogen, som driver aktivt eierskap, som vil investere, og som vil utvikle skogen sin. Hvor de bor hen, er ikke poenget. Vi trenger aktive eiere, vi trenger eiere som vil noe. Vi trenger å slutte å detaljstyre norsk skog fra Oslo.

Presidenten [16:30:48]: Representanten Erling Sande har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Erling Sande (Sp) [16:31:20]: Eg stilte nokre enkle spørsmål til Høyre og Framstegspartiet: Spelar det noka rolle at områda rundt om i landet er drivne og forvalta av dei som bur der? Er det eit mål for Høyre og Framstegspartiet å ha nasjonalt eigarskap til jord og skog? Spelar det noka rolle om ressursar som jakt og fiske er

eigde og kontrollerte av dei som bur i områda der desse ressursane finst?

Det er ikkje mykje svar å få på desse spørsmåla, så ein må anta at det er likegyldig for Framstegspartiet og Høyre kven som eig og kontrollerer områda og ressursane. Det er eit utdatert standpunkt i vår tid, og eg trur ikkje det norske folket er likegyldige til det. Eg trur ikkje folk rundt om i landet er likegyldige til det. Eg trur heller ikkje Framstegspartiet og Høyre sine medlemmer rundt om i landet er likegyldige til det, og det er kanskje difor Høyre og Framstegspartiet vel ikkje å svare på desse spørsmåla.

Presidenten [16:32:21]: Representanten Per Olaf Lundteigen har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [16:32:39]: Det er riktig at det ble sentralisert før, og det blir sentralisert nå. Det viser bare at virkemidlene er for svake, for det er utrolig mange ungdommer som vil bo og virke på bygda, og eiendomsrett til landbruksarealer er et av de viktigste virkemidlene her.

Westgaard-Halle sier at det ikke er viktig om det er 5 eller 50 km fra skogen til der en bor. Nei, det er Høyre i et nøtteskall. Fjerneierskap er helt greit for Høyre. Det å ha et nært forhold til skogen, lære om skogen, lære om skogskjøtsel, lære om det som er der, fordrer en nærhet. Det fordrer en deltakelse i lokalsamfunnet. Det viser på en prikk forskjellen mellom Senterpartiet og Høyre. Vi ønsker et næreierskap, et personlig, privat eierskap med plikter.

Dette er ikke noen detaljstyring, det er rammestyring. Det er enkle prinsipper som man skal forholde seg til. Personlig, privat eierskap med plikter er gull verdt.

Presidenten [16:32:57]: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 9.

Sak nr. 10 [16:33:41]

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Geir Jørgensen, Mimir Kristjánsson, Hege Bae Nyholt og Sofie Marhaug om å få kontroll over datasenterindustrien (Innst. 280 S (2024–2025), jf. Dokument 8:112 S (2024–2025))

Presidenten [16:34:02]: Etter ønske fra energi- og miljøkomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil sju replikker med svar etter inn-

legg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Mani Hussaini (A) [16:34:37] (ordfører for saken): Jeg vil starte med å takke komiteen for samarbeidet om Dokument 8:112 S for 2024–2025, om å få kontroll på datasenterindustrien.

Vi har kontroll på datasenterindustrien. Ny ekomlov og ny datasenterforskrift, som trådte i kraft den 1. januar i år, regulerer datasenternæringen for første gang. Det nye regelverket stiller bl.a. krav til registreringsplikt for datasenteroperatører og krav om forsvarlig trygghet i datasentre. Regjeringen vil også snart lansere en ny datasenterstrategi som vil vise retning for næringen. Norge blir da et av de første landene i Europa som går inn og regulerer datasentre.

Datasentre blir ofte satt i samme bås som kryptoutvinning. Det er å overforenkle hva datasentrene driver med, og hva deres rolle er. Jeg er veldig glad for at Arbeiderpartiet er tydelig på at kryptoutvinning ikke er velkommen i Norge, og det er noe vi jobber med å forby.

Arbeiderpartiet mener at datasentre er en sentral del av vår digitale grunnmur. Tilgang til datasenterkapasitet og -tjenester er en viktig forutsetning for digital innovasjon, utvikling og verdiskaping både i offentlig sektor og i næringslivet.

All databasert innovasjon og verdiskaping, som f.eks. utvikling og bruk av kunstig intelligens, er avhengig av at data organiseres, prosesseres og lagres et sted. For Arbeiderpartiet er det viktig å sikre en robust nasjonal infrastruktur med rask og trygg lagring av nasjonale data og digitale tjenester.

For å kunne oppnå alle disse gevinstene ved å lagre data i Norge må vi også akseptere at vi bruker noe av kraftressursene våre på det. Alternativet er at dataene lagres et annet sted, og i den urolige og utrygge tiden vi lever i nå, hvor stadig mer av informasjonen og kommunikasjonen er digital, må vi iallfall ha kontroll på data og legge til rette for datasentre.

Det har vært mye debatt om overskuddsvarme fra datasentre, og at denne ikke må gå til spille. Derfor satte Energidepartementet inn en ny forskrift til energiloven kapittel 7, og den innebærer at aktører som etablerer eller oppgraderer energiintensive anlegg, i henhold til energiloven kapittel 7 skal gjennomføre en kost-nytteanalyse av mulighetene for å utnytte overskuddsvarme. Denne forskriften ble fastsatt den 25. september i fjor og trådte i kraft 1. april i år.

Datasenternæringen er en voksende næring i Norge, og Arbeiderpartiet mener at datasentre har blitt en sentral del av vår digitale grunnmur, og at datasenterut-

bygging kan være moderne industribygging – så lenge vi fører kontroll med det.

Ove Trellevik (H) [16:37:54]: Det er ingen tvil om at datasenter er ein integrert og viktig del av norsk økonomi. Det handlar om mykje meir enn berre underholdningsindustrien. Både offentlig og privat sektor har behov for å lagra og arbeida med dataa sine her i Noreg, og det behovet kjem til å auka betydeleg etter kvart som kunstig intelligens vert viktigare for stadig fleire verksemdar.

Intensjonen i i alle fall to av forslaga som vert fremja her i dag, ligg allereie på bordet til regjeringa. Det eine går på å utnytta spillvarmen frå datasenter der det ligg til rette for det. Høgre har fremja dette forslaget tidlegare. Det andre forslaget handlar om eit forbod mot utvinning av kryptovaluta på norsk jord. Også det er eit viktig forslag. Me veit at kryptoutvinning er svært kraftkrevjande. Me veit også at det vert konkurranse om krafta framover. I datasenterverda er det andre former for datasenter me heller bør prioritera krafta til.

Høgre stemmer ikkje for forslaga her i dag, for dei går lenger enn forslaga til Høgre og dei forslaga Høgre fekk fleirtal for.

Eg trur forslaga som vert fremja her i dag, kanskje òg kan verka mot si hensikt. Dei vitnar kanskje om manglande forståing for nettopp den betydninga datasentera har for norsk økonomi. Det å f.eks. ha eit eige konsesjonsregime for datasenter, men ikkje for andre kraftkrevjande verksemdar, kan eg ikkje sjå at kan vera veldig hensiktsmessig.

Det internasjonale energibyrået, IEA, har spådd at datasenter vil auka kraftbehovet med inntil 230 TWh per år etter 2025, altså frå i år og framover. Dette kjem òg til å påverka etterspurnaden etter kraft i Noreg. Kraftbehovet i framtida vil verta nærmast umetteleg. Skal me klara å integrera og innpassa datasenter direkte inn i det eksisterande kraftsystemet, slik me gjer i Noreg, vert det fort mykje motstand. Det ser me allereie på forslaga som vert fremja i dag – ordlyden vert skarpere.

Viss ein kjem til det punktet at datasentera bidreg til å skaffa eigne energiløysingar lokalt, trur eg det kan snu motstanden. Dersom datasentera f.eks. hjelper til med ny kraftforsyning, vil datasenter og kunstig intelligens hjelpa til med det grøne skiftet, i tillegg til at bruken av kunstig intelligens vil vera ein viktig del av energisystemet framover. Me treng meir kraft – mykje meir kraft – men dessverre har ikkje regjeringa fått til noko særleg kraftutbygging, og det har på mange måtar stoppa opp under denne regjeringa. Berre konsesjon til 0,5 TWh ny kraftproduksjon held rett og slett ikkje. Regjeringa må ta grep.

Lisa Marie Ness Klungland (Sp) [16:40:58]: Rikeleg tilgang på rein og rimeleg kraft er noko som skal koma

heile det norske samfunnet til gode. Norsk kraft har lenge vore eit konkurransefortrinn og eit grunnlag for ein forretningsmodell for næringsliv og industri i Noreg, og med denne tilgangen på rein og rimeleg kraft har me sett ei storetablering av datasenter i Noreg. Kraftfortrinnet i Noreg, derimot, er i ferd med å forsvinna.

Digitaliseringa av samfunnet er positiv, men det krev enorme mengder kraft, og datasenter er nødvendige for å fortsetja digitaliseringa. Datalagring, KI og kryptoutvinning er eksempel på spesielt kraftkrevjande prosessar.

Den norske kraftsituasjonen har vore god i fleire år, inntil Nordlink og North Sea Link blei operative. Føresetnadene for datasenterindustrien har med det endra seg ved at kraftsituasjonen i Noreg har blitt ein heilt annan enn den var for berre nokre få år sidan. Situasjonen fører med seg prioriteringss spørsmål, som no er blitt ein heilt nødvendig debatt. Dette kom seinast til uttrykk ved Nammos kraftbehov og det at myndighetene hadde anledning til å prioritere verksemdar i nettkøen.

Fleire plassar i landet er det kraftmangel. Nye verksemdar og næringar får ikkje den krafta dei treng for å etablere seg, og eksisterande verksemdar får ikkje moglegheita til å utvikle seg. Dette er ei alvorleg utfordring som hindrar verdiskapinga og samfunnsutviklinga. Eg ønskjer difor å visa til vårt forslag i førre veke om å sørgja for at regelverket rundt levering og tilknytingsplikt blir revidert, slik at ein kan ta større omsyn til tilgjengeleg kraft og nettilgang og til dei samfunnsmessige effektane av eit prosjekt. Det forslaget blei dessverre stemt ned.

Endrar me ikkje retningslinjene, betyr det potensielt at eksisterande bedrifter ikkje får meir kraft, og at nye bedrifter ikkje får kopla seg på. Det ser me allereie eksempel på. Det kan òg bli utfordringar for f.eks. nye byggefelt, og det ville vore katastrofalt for f.eks. mitt fylke, Rogaland.

Me treng trygg, stabil og rimeleg straum til folk og næringsliv, og det er nødvendig å ta grep for å sikra nasjonal kontroll med krafta.

Senterpartiet står inne i forslaget om å be regjeringa følgja opp stortingsvedtak 718 for 2023–2024 og «utrede et permanent forbud mot utvinning av kryptovaluta i Norge».

Eg tek opp forslaget.

Presidenten [16:43:08]: Da har representanten Lisa Marie Ness Klungland tatt opp det forslaget hun refererte til.

Sofie Marhaug (R) [16:43:18]: Datasentre som står i kø, eller som er omsøkt, kan sluke en tredjedel av kraften vår – en tredjedel! Hvis vi tar utgangspunkt i svaret som vi har fått fra departementet, og tilgjengelige åpne data, er det snakk om 46 TWh.

En av hovedinnvendingene som Rødt møter når vi sier at vi vil stramme inn, er at vi i Norge må ta vår andel. Men det gjør vi allerede. Det er ikke sånn at det er noen – heller ikke Rødt – som er mot å ha datasentre i Norge. Det har vi allerede. Nye tall fra NVE viser at vi brukte om lag 2 TWh på datalagring og prosessering i fjor.

I 2022, som er de siste åpne dataene jeg har funnet fra Det internasjonale energibyrået, var verdens forbruk på 460 TWh. Og selv om forbruket sikkert vil øke, er min påstand at 46 TWh er mye, mye mer enn det som er vår andel av framtidens behov for datasentre. Datasenterindustrien representerer et kraftsluk som er hinsides all fornuft. Mange er bekymret for framtidens kraftbalanse – jeg har sittet i så mange debatter om det opp gjennom årene, og Rødt blir anklaget for å være ansvarlig for at vi kommer til å få for knapp kraftbalanse i framtiden – men hvis man mener alvor med de bekymringene, må man jo støtte Rødts forslag om å sette ned foten for datasenterindustrien.

Vi har en rekke forslag, og det kanskje viktigste, og som jeg mener vi må gjøre i den situasjonen vi er i nå, er å si nei til alle nye datasentre. Vi har også en rekke forslag om hvordan vi kan prioritere kraften strengere.

Jeg forstår godt at store tekgiganter, som TikTok og Google, ønsker å etablere seg i Norge. De får tilgang på stabil fornybar vannkraft. Men spørsmålet er jo: Hva får Norge igjen for det? Denne industrien gir ikke så mange arbeidsplasser. For å ta et konkret eksempel: Google har søkt om mer enn 7 TWh i Skien, og de sier selv at det vil gi 100 permanente arbeidsplasser – 100 permanente arbeidsplasser – for kanskje den mest kraftintensive arbeidsplassen i Norge. Det er ikke en god deal for Norge, for å si det forsiktig. Dette er en vanvittig sløsing med verdifulle naturressurser, som vi må sette foten ned for. Det kraftsluket som datasenterindustrien representerer, øker presset på naturen. Det handler både om hvor vi skal etablere de konkrete datasentrene, og også om det kraftbehovet som melder seg.

Med dette har jeg fremmet Rødts forslag i denne saken, de forslagene som ikke allerede er fremmet av Senterpartiet.

Presidenten [16:46:28]: Da har representanten Sofie Marhaug tatt opp de forslagene hun refererte til.

Ola Elvestuen (V) [16:46:41]: Datasentre, de større datasentrene, er fortsatt en relativt ny næring i Norge. Vi er klar over at vi også har fått en datasenterforskrift nå, i 2025, noe som er positivt. Det er viktig at vi ser på datasentre. Dette er en helt sentral del av den digitale grunnmuren som vi har, og som vi skal utvikle i samfunnet. At vi har datasentre, er en forutsetning også for den digitaliseringen som vi jo ønsker, så at det er et

sterkt behov for å få den totale kontrollen over datasentre, er ikke noe Venstre er enig i.

Det er nye utfordringer, særlig nå med mer bruk av kunstig intelligens. Det er klart at kraftbehovet – og ikke bare kraftbehovet, det gjelder også mineraler – eter ressurser over hele verden, egentlig. Dette er ikke en diskusjon som er kun her, den er virkelig internasjonal. Man trenger å møtes for å se om man kan gjøre dette med mindre energi og mindre ressurser.

Fra Venstres side støtter vi ikke at vi nå skal ha et eget konsesjonssystem for datasentre, selv om vi også ser at vi ikke lenger kunne ha dette førstemann til mølla-systemet som vi hadde. Vi mener også at modenetskriteriet ikke er nok, og at vi trenger sterkere nasjonale føringer for hva som skal prioriteres, og også kobles opp til nettet. Jeg mener vi må se nærmere på hvordan det skal gjøres i årene framover, og at man sannsynligvis også trenger en klagemulighet for å få det på plass. Om det er Statnett som skal ha et sterkere ansvar, eller om det er andre som skal ha et sterkere ansvar, mener vi at vi trenger å se på. Dette trengs å diskuteres mer, med tanke på hva som er den riktige måten å gjøre det på.

Ellers er Venstre med på ett forslag. Jeg vet at det også er en del av datasenterforskriften at man skal stille krav om å ta i bruk overskuddsvarme, men jeg ser likevel ikke noe problem med å stemme for dette forslaget. Vi kan alltid prøve å se på hvordan vi gjør et sânt system bedre.

Dette er ikke en sak her, men vi har hatt den tidligere: Vi synes fortsatt ikke at Norge bør være det første landet i verden som innfører forbud mot utvinning av kryptovaluta. Det er mange diskusjoner og mye man skal gå inn i der også, men at vi skal være de første som faktisk innfører et forbud, har ikke Venstre stemt for.

Statsråd Karianne O. Tung [16:49:39]: Datasentre er hjertet i den digitale grunnmuren og viktig for både dagligdagse oppgaver og for å ivareta nasjonal sikkerhet og autonomi. Datasentre er også moderne industribygging.

Norge trenger datasentre. Regjeringen vil legge til rette for datasentre som bidrar til økt verdiskaping, økt sikkerhet og ivaretagelse av norske interesser. Vi ønsker derfor å avgrense utvinningen av kryptovaluta mest mulig og utreder nå handlingsrommet for å regulere dette.

Datasentre varierer i kraftbehov, arealbehov og påvirkninger de har på nærområdet. Det er kommunene som planmyndighet som behandler og avgjør søknader om datasenteretableringer. Jeg mener at det ikke er grunnlag for å utrede konsesjonsplikt for datasentre. En konsesjonsordning vil bryte med det etablerte ansvarssystemet og utgjøre en prinsipiell endring i dagens organisering av kraftmarkedet.

Det tilligger ikke nettselskapene å gjøre politiske prioriteringer av om et planlagt kraftforbruk er ønskelig

eller ikke. Energiministeren har vurdert at en tilnærming der nettselskapene skal legge vekt på samfunnsnytte, vil være svært vanskelig å gjennomføre i praksis og vil både bidra til uforutsigbare rammevilkår og være klagedrivende.

Energiministeren har også vurdert at en grense for krafttildeling på 25 MW og stortingsbehandling av prosjekter på 25 MW eller mer ville gjort tilknytningsprosessen mer tidkrevende, og innebære svært mange tekniske, utpregede forvaltningsoppgaver for Stortinget. Det ville skapt mer byråkrati og uforutsigbarhet og betydelig økt politisk risiko for aktører som ønsker å videreutvikle eksisterende virksomheter og etablere nye arbeidsplasser i Norge.

Den digitale og grønne omstillingen forutsetter at vi bruker deler av kraften vår på datasentre. Regjeringen har innført krav om gjennomføring av kost-nytte-analyser av muligheten for å utnytte overskuddsvarme fra datasentre over 2 MW før byggingen blir satt i gang. Regjeringen vurderer nå om kravene skal skjerpes.

En scenariorapport utarbeidet av inFuture på oppdrag fra Abelia, Skien kommune og Norsk Datasenterindustri framhever at hver av oss er innoventer minst 40 datasentre om dagen, og at uten datasentre ville svært mange av tjenestene vi bruker hver eneste dag, være helt utilgjengelige.

Likevel: Datasenternæringen skal være regulert. Det har denne regjeringen sørget for, og jeg vil bruke informasjon fra registreringsplikten i den nye ekomloven og datasenterforskriften til å videreutvikle framtidsrettede rammevilkår for datasenternæringen. Regjeringen arbeider også med en ny datasenterstrategi som vil vise retning for næringen framover.

Presidenten [16:52:31]: Det blir replikkordskifte.

Sofie Marhaug (R) [16:52:45]: Det er ingen i denne salen som er uenig i at vi trenger datasentre, og Norge har, som kjent, mange datasentre. Det jeg lurer litt på, i hvert fall innledningsvis, er: Vi har jo et modenetskriterium for tilknytning til nettet, og mitt inntrykk er at disse datasentrene veldig raskt oppfyller det modenetskriteriet, for det er egentlig ikke så mye som skal til for å etablere et datasenter, på tross av at det gir ganske få arbeidsplasser sammenlignet med hvor kraftkrevende det er. Vi vet at den forrige regjeringen, høyre-regjeringen, ga spesifikke skattelettelser til datasenterindustrien, så verdien av datasenterindustrien for oss er litt begrenset. Da reiser spørsmålet seg: Går det an å innføre kriterier for nettilknytning som tar denne problematikken inn over seg? For modenetskriteriet fungerer kanskje ikke helt.

Statsråd Karianne O. Tung [16:53:48]: Det er viktig for Arbeiderparti-regjeringen å legge til rette for både ny kraftproduksjon, økt nettkapasitet og mer energieffektivitet. Jeg har lyst til å si med en gang at det ikke er noen motsetning mellom datasentre og industri. Det er en sammenheng, og det er en forutsetning for at Norge skal kunne drive moderne industribygging også i årene framover.

I går var jeg på besøk hos Equinor i Stavanger, som gjennom bruk av digitale modeller har spart 1 mrd. kr, og man er helt avhengig av datasentre for å få det til.

Så er det riktig, som representanten sier, at Energi-departementet nylig har vedtatt forskriftsendringer om at nettselskapene skal vurdere om prosjekter er tilstrekkelig modne før de får reservere nettkapasitet eller plass i kapasitetskøen. Dette er nylige forskriftsendringer, og her må man se hvordan de fungerer før man gjør noe mer med det. Lenger ned i dybden på det skal jeg ikke gå når det er energiministeren som har ansvaret for det.

Sofie Marhaug (R) [16:54:50]: Jeg mener at det kan være store konflikter mellom datasenternæringen og annen fastlandsindustri. Helt konkret søker de jo om den samme kraften. Yara på Herøya trenger mer kraft. Samtidig søker Google om den samme kraften. Når det gjelder TikTok på Hamar og Løten, søker de om nettilknytning samme sted som vi vet at forsvarsindustrien trenger det. Så jeg mener det er en rekke eksempler på at det er konkrete konflikter.

Mitt oppfølgingsspørsmål handler om kraftbehovet, for det som er meldt inn og søkt om, er til sammen 46 TWh. Det er et helt sinnssykt tall; det er omtrent en tredjedel av kraftforbruket vårt i dag. Jeg lurte på om digitaliseringsministeren har gjort seg opp en mening om mengden – om det er forsvarlig å bare ha disse modenhetsskriteriene i møte med en sånn mengde.

Statsråd Karianne O. Tung [16:55:55]: For at industriprosjektene på Herøya skal lykkes, er man helt avhengig av tilgang på datasentre. Nå er det ikke nødvendigvis Googles datasenter i det området som skal brukes, men Googles datasentre i Norge brukes av norske kommuner, norske fastleger.

Jeg mener det er viktig at vi har datasentre på norsk jord for å sørge for forsvarlig sikkerhet og trygghet når vi skal prosessere og oppbevare dataene våre. Derfor er vi som myndigheter opptatt av å regulere. Det har jeg som digitaliseringsminister gjort gjennom å legge fram en ny ekomlov for Stortinget, som Stortinget har vedtatt, med den nye registreringsplikten og det å stille krav til forsvarlig sikkerhet i datasentrene.

Vi kan også gjøre vårt, alle sammen, for å få ned bruken av datasentre. Vi kan gå gjennom fotoalbum, og vi kan stille oss spørsmål om det er nødvendig å ha konto

på TikTok som bruker datasenterkapasitet. Utover det mener jeg at datasentre handler om moderne industribygging, men vi vil ha de datasentrene som bidrar til verdiskaping for samfunnet vårt.

Sofie Marhaug (R) [16:57:00]: Takk for svaret.

Ministeren gjør det samme som dataindustrien har gjort når jeg har vært i debatt med dem. For eksempel har Green Mountain prøvd å individualisere og moralisere over folks databruk. Jeg tror at dette er et kollektivt problem, der vi som politikere er nødt til å finne kollektive løsninger.

Det gjentas også her at vi trenger data, og vi bruker data. Det er jeg helt enig i. Men da er jo det første spørsmålet: Forbruker nordmenn mer enn 2 TWh årlig i datalagring og prosessering? Det er første kontrollspørsmål. Når jeg har stilt det spørsmålet til datasenterindustrien, tror de at det er omtrent likt som forbruket vårt. Spørsmål nummer to er: Tror ministeren at vårt forbruk kommer til å bli 46 TWh i framtiden? Det tror nemlig ikke jeg.

Statsråd Karianne O. Tung [16:57:56]: Norge er et attraktivt land for datasenteretableringer. Det mener jeg vi skal være, for det handler om å bygge verdens mest bærekraftige datasentre og nettopp sørge for forsvarlig sikkerhet og trygghet i datasentrene. Jeg vil heller at det er datasentre etablert i Norge enn at det er datasentre som oppbevarer data om oss nordmenn, i land som vi ikke har et sikkerhetspolitisk samarbeid med.

Når det gjelder hvor mange terawattimer man bruker, ser vi jo gjennom datasenterindustriens historie at for hver ny generasjon av datasentre som kommer, går energiforbruket ned. Det er bra, men vi trenger å få det ytterligere ned.

Det er ingen tvil om at datasentre i dag forbruker mye energi, men jeg mener Norge har forutsetningene for å få til den mest bærekraftige datasenternæringen i verden. Det forskes også mye. Vi er nødt til å få opp bruken av overskuddsvarme, som representantene også er inne på i sitt forslag, og vi er nødt til å sørge for at man får gjenbrukt den overskuddsvarmen så mye som mulig i de kommunene som har datasentre.

Sofie Marhaug (R) [16:59:03]: Overskuddsvarme er jo bare et sekundærprodukt. Det er et resultat av at datasentrene bruker veldig mye strøm. Så jeg synes ikke det i seg selv gjør den næringen bærekraftig.

Sikkerhetsargumentet ble brukt, men statsråden svarte ikke på mitt spørsmål om hvor mye vi faktisk forbruker. Da kom heller argumentet om at det er bedre at vi lager de dataene, enn at land vi ikke har samarbeid med, lager de dataene. Da oppstår et nytt og veldig spen-

nende og utfordrende problem, synes jeg. For hvem er disse aktørene i Norge som lagrer data?

En av de store aktørene er jo Green Mountain, som er et heleid israelsk selskap. Man kan spørre seg om Israel er et land Norge synes det er trygt og bra å samarbeide med. Mitt inntrykk er ikke det, ut fra uttalelser fra denne regjeringen. Videre er det bl.a. TikTok som skal etablere seg, som er eid av kinesere – så jeg vil gjerne at statsråden kommenterer sikkerhetsaspektet ut fra disse faktaene.

Statsråd Karianne O. Tung [17:00:07]: Jeg er helt uenig med representanten Marhaug som sier at overskuddsvarme ikke betyr noen ting. Forskning fra SINTEF viser at hvis vi klarer å bruke overskuddsvarmen fra norske datasentre, frigjør vi 10 pst. av kraftforbruket vi har i Norge i dag. Det mener jeg er en vesentlig andel og viktig for oss som myndigheter å jobbe videre med. Det er også derfor vi har stilt krav om kost-nytte-analyser, for å se på muligheten for å bruke den overskuddsvarmen. Får man også opp temperaturen på overskuddsvarmen, kan den brukes til mye mer enn den gjør i dag. I disse dager bygger Skygard et datasenter i denne byen som når det står ferdig, vil gi energi og oppvarming til 12 000 boliger. Det mener jeg er en god ting.

Representanten stiller også spørsmål om hvem disse aktørene som etablerer datasentre i Norge, er. Ja, det har vært en næring som har vært uregulert. Det har vært mye uvisshet og hemmelighold. Det er nettopp derfor vi har innført registreringsplikten, sånn at vi kan få mer informasjon til å fatte de riktige beslutningene.

Presidenten [17:00:56]: Replikordskiftet er dermed omme.

De talere som heretter får ordet, har også en taletid på inntil 3 minutter.

Marius Arion Nilsen (FrP) [17:01:29]: Det er et interessant forslag Rødt har kommet med, for det er ingen tvil om at inntoget av flere datasenter bringer med seg en del utfordringer og perspektiver man må ta hensyn til og kunne besvare. Fremskrittspartiets holdning er at tilgang på ren, rikelig og rimelig kraft fortsatt skal være et norsk konkurransefortrinn, noe som betyr at man ikke helt ukritisk kan etablere datasentre over hele landet. Samtidig blir det veldig enkelt å ha en tilnærming der man kun ser på antall sysselsatte, for analyser viser et stort potensial for verdiskaping, der man har stort potensial for å etablere en industri hvor man kan eksportere bits framfor kraft. Når det gjelder det å eksportere foredlet kraft, er det etter min mening vesentlig mye bedre enn kun å eksportere ren kraft.

Sikkerhet, beredskap og nasjonal kontroll har blitt nevnt her fra flere talere, ikke minst også at registre med data er sensitivt, og at det er viktig at man har det på nor-

ske hender, på norsk jord. Ikke minst har man KI og den utviklingen og det kraftbehovet som der kommer til å komme.

Derfor er ikke Fremskrittspartiet mot all etablering av datasentre, som andre partier er, men mener at det, som nevnt tidligere, skal være en fornuftig tilnærming til dette, som samtidig ivaretar konkurransekraften og ikke minst krafttilgjengeligheten i området. For det som er temaet her, først og fremst, er energiknappheten som kan oppstå, kraftbalansen og den påfølgende konsekvensen for andre strømkunder med at man kan få høyere priser, høyere nettleie og de negative konsekvensene det medfører.

Det som er litt spennende med en del datasentre, er at de er avhengig av tilnærmet 100 pst. oppetid og en redundant energiløsning. Der burde man i større grad også sett på krav til datasenterindustrien, at de burde kunne levere kraft til nettet. Hvis man tenker beredskap og forsyningssikkerhet, ville man da ved strømutfall kunne bruke reservegeneratorer til å forsyne nettet i regioner der datasentrene er. Det er et innspill som også vi fra Fremskrittspartiets side burde tenkt på før i denne saksbehandlingen, men det er i hvert fall noe som kunne vært en interessant bieffekt av datasenteretableringen.

Fremskrittspartiet stemmer mot forslagene. Vi mener dette er en helhetstilnærming og tankegang som vi ivaretar i vår energipolitikk generelt og i vårt valgprogram. Derfor stemmer vi mot dette.

Lisa Marie Ness Klungland (Sp) [17:04:41]: Ved ein inkurie har det mellom innstillingsmøtet og fram til det trykte eksemplaret kom, kome med at Senterpartiet skal støtta forslaga nr. 2 og 3. Det stemmer altså ikkje. Senterpartiet stemmer imot forslaga nr. 2 og 3.

Sofie Marhaug (R) [17:05:13]: Jeg har bare en liten kommentar til det med overskuddsvarme. Mitt poeng er at overskuddsvarme i og for seg er et sekundært produkt, så hvis man vil etablere et helt nytt datasenter som krever mer kraft, er jo summen av det regnskapet negativt for kraftbalansen, selv om det går an å bruke noe av den overskuddsvarmen. Jeg tror at det SINTEF tar utgangspunkt i når de er positive til bruk av overskuddsvarme, er å bruke varme fra den industrien og de næringene som allerede er etablert – ikke at vi skal etablere mange nye kraftkrevende næringer som vi i sin tur skal bruke litt overskuddsvarme fra.

Jeg vil fullføre et resonnement jeg startet på innledningsvis, som handler om: Er dette en ny, grønn industri? Mitt og Rødts poeng er at det ikke er grønt alt som glimrer. Nye datasentre kutter ikke Norges utslipp. Nye datasentre fører egentlig bare til et økt kraftbehov. Jeg vil si at det ikke er et grønt skifte hvis man faktisk ikke skif-

ter fra noe til noe annet. Det vi får i stedet, er et grådig skifte der datasenterindustrien, store tekngiganter, tar seg til rette og bruker vår fornybare, klimavennlige og stabile vannkraft til sine formål, uten at vi egentlig får så veldig mye igjen for det.

Det vi derimot får et problem med, er et økt press på naturen. Jeg vil advare alle partiene som bryr seg litt om naturvern, mot å ha et så ukritisk blikk på datasenterindustrien som vi nå legger opp til med dagens politikk, for dette øker presset på mer vindkraftutbygging og annen type kraftutbygging som har negative naturkonsekvenser. Det er det på en måte ingen tvil om. Resultatet er mer bit-for-bit-nedbygging, som vi vet truer det biologiske mangfoldet i Norge. Vi har signert naturavtaler i Montreal og Cali, og likevel legger vi opp til mer av alt raskere – 46 nye terawattimer, hvis datasenterindustrien får det som de vil. Jeg håper det ikke skjer.

Det vi ber om med disse forslagene, er å få på plass et system som hindrer en næring som ikke er spesielt fordelaktig for oss, men veldig fordelaktig for Google, TikTok, Microsoft og andre selskaper som ikke kommer norske skattebetalere til gode. Det vi ber om, er at man skal kontrollere denne næringen mye, mye hardere.

Presidenten [17:08:11]: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 10.

Sak nr. 11 [17:08:24]

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Sylvi Listhaug, Hans Andreas Limi, Bård Hoksrud, Terje Halleland, Frank Edvard Sve, Silje Hjemdal, Erlend Wiborg, Himanshu Gulati og Marius Arion Nilsen om nordisk kjernekraftsamarbeid og realisering av kjernekraft som en del av energimiksen (Innst. 274 S (2024–2025), jf. Dokument 8:113 S (2024–2025))

Presidenten [17:08:52]: Etter ønske fra energi- og miljøkomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil sju replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Ove Trellevik (H) [17:09:19] (ordfører for saka): FNs klimapanel og Det internasjonale energibyrået, IEA, har begge slått fast at kjernekraft må vera ein del av løysinga for å nå dei globale klimamåla innan 2050. Forslagsstillarane reiser i så måte ei rekkje viktige og interessante forslag.

I Europa satsar ei rekkje land på meir kjernekraft, bl.a. Frankrike og Storbritannia. I det nordiske kraftsystemet er kjernekraft allereie ein viktig del av grunnlasten gjennom anlegg i Sverige og Finland.

Eg trur vi kan slå fast at det er dei naturlege føresetnadane for vasskraft som hittil har gjort at det ikkje har vore behov for kjernekraftproduksjon i Noreg. Vi har jo nytta oss av kjernekraft, men då i form av kraftutveksling med våre naboland. Eigen kjernekraftproduksjon føreset eit omfattande offentleg regime for atomsikkerheit, strålevern og avfallshandtering av radioaktivt avfall, som ikkje er på plass i Noreg i dag.

I lys av debatten om kva kraftkjelder Noreg bør satsa på framover, er det behov for eit betre kunnskapsgrunnlag om fordelar og ulemper med kjernekraft i den norske energimiksen fram mot 2050, inkludert kva det eventuelt vil krevja av regelverksarbeid og investeringar i infrastruktural. Det vil i dette arbeidet vera naturleg å sjå til erfaringar frå andre land i nærområda våre og vurderingar av potensialet i ny teknologi på området.

Høgre ser fram til at kjernekraftutvalet legg fram sin rapport, og me vil deretter vera med og staka ut vegen vidare. Me i Høgre er soleis positive til kjernekraft, og me har fremja fleire forslag her i Stortinget om dette temaet. Fleire av dei fell saman med intensjonen som dagens forslagsstillarar har. Eg reknar med at forslagsstillarane sjølve vil gjera greie for sine forslag her i dag.

Sjolv om ein ikkje stemmer for forslaga, betyr det ikkje at ein er imot forslaga. For Høgre handlar det i spørsmålet om kjernekraft meir om prosess enn om sak. Høgre vil avventa rapporten frå kjernekraftutvalet og ikkje starta med parallelle prosessar på ulike tema. Så får heller regjeringa ta ansvaret for mandatet til kjernekraftutvalet – og den kanskje romslege tida dei har fått til disposisjon.

Lisa Marie Ness Klungland (Sp) [17:12:03]: Senterpartiet meiner at me må skaffa oss eit solid kunnskapsgrunnlag før me vurderer kjernekraft som ein mogleg del av det norske energisystemet. Me meiner difor det er for tidleg å seia ja eller nei til kjernekraft i Noreg no. Me ønskjer å veta meir.

Då me sat i regjering, tok me eit viktig grep og steg vidare saman med Arbeidarpartiet, og det var at me oppnemnde kjernekraftutvalet i juni 2024. Dei fekk i oppdrag å greia ut kva moglegheiter og utfordringar som er knytte til kjernekraft i ein norsk kontekst, og det skal gje oss eit fagleg og faktabasert grunnlag for den debatten som vil koma. Det arbeidet føregår no, og rapporten skal, i alle fall ifølgje det siste eg høyrde, leverast i april 2026.

Senterpartiet meiner kjernekraft framleis er noko som ligg noko fram i tid. Då er det heilt avgjerande at me

byggjer den kunnskapen først. Me treng å veta meir om behovet, om teknologien og ikkje minst om dei samfunnsmessige kostnadene når me tek stilling til om og korleis dette skal innlemmast i Noreg. Dette arbeidet er starta, og då synest me det er eit naturleg neste steg på ein ansvarleg og realistisk veg vidare.

Me ser det ikkje som hensiktsmessig å setja i gang nye og til dels overlappande initiativ på kjernekriftområdet før me har fått sett anbefalingane frå utvalet, men me er positive til eit tett nordisk samarbeid om energispørsmål og vil støtta forslaget om nordisk kjernekriftsamarbeid. I tillegg støttar me forslaget om å greia ut moglegheiter for å delta i forskingsprosjekt i europeisk og global regi innan utvikling av MSR og prosjekt der kjernekrift blir nytta til framdrift.

Eg tek opp dei forslaga Senterpartiet er ein del av.

Presidenten [17:13:41]: Da har representanten Lisa Marie Ness Klungland tatt opp de forslagene hun refererte til.

Marius Arion Nilsen (FrP) [17:13:57]: Regulerbar, forutsigbar og stabil kraft – smak på den. Det er det som er kjernekrift, og Fremskrittspartiet går til valg på at kjernekrift skal bli en del av energimiksen.

Regulerbar kraft kommer det til å bli stor manko på, og det er meget, meget viktig at man bringer til torgs stabil, forutsigbar kraftproduksjon. Der kan kjernekrift bidra. Det er kjernekriftens forse. Vi har derfor fremmet et offensivt forslag som har enkelte forslag som kanskje går litt lenger enn der vi er i dag, med tanke på dem som ønsker å vente på et kjernekriftutvalg. Samtidig er det flere andre forslag som det er ganske uforståelig at man velger å ikke støtte, eksempelvis der man tar til orde for et nordisk kjernekriftsamarbeid, noe både den svenske og den finske regjeringen i skriftlig spørsmål via Nordisk råd har uttrykt sterk vilje til overfor meg. Så jeg synes det er litt trist å se at det dessverre ikke får flertall.

Norge har historisk stor kompetanse innenfor både prosess- og sikkerhetskultur. Vår offshore- og prosessindustri bringer til torgs verdensledende kompetanse som også kan appliseres på kjernekriftteknologi. En stor del av en kjernekriftprosess er prosessindustri og sikkerhet, og der er Norge i verdenstoppen.

Nylig kom det fra Danmark at de også ønsker å utrede kjernekrift, og man ser en satsing i Sverige der man planlegger 2 500 MW med kjernekrift innen 2035. Der ønsker Fremskrittspartiet å være med. Det hadde vært helt briljant hvis man kunne hatt et nordisk kjernekriftsamarbeid, både på forskning, utvikling, innkjøp og drift, som gjorde at man fikk prisene ned og skalafordelelene opp. På klimatoppmøtet i Dubai ble det vedtatt store og ambisiøse mål for kjernekrift blant verdens ledende nasjoner, og der bør Norge være med og bidra.

Så er det Høyre som mangler for å gi flertall til to forslag, og jeg tolker saksordførers kommentar nå nylig slik at selv om man stemmer imot forslag framover, er man altså for – noe som gjør det ganske vanskelig å vite hva Høyre egentlig mener. Det er trist å se at man ikke er med her, for her hadde man hatt muligheten til å gi regjeringen en marsjordre om faktisk å ta initiativ til et samarbeid med både Sverige og Finland, som Norge hadde tjent mye på på lengre sikt.

Jeg tar opp forslagene Fremskrittspartiet har sammen med Kristelig Folkeparti.

Presidenten [17:16:57]: Da har representanten Marius Arion Nilsen tatt opp de forslagene han refererte til.

Ola Elvestuen (V) [17:17:13]: Kjernekrift er allerede en viktig del av energimiksen i Norge. Vi har et felles marked i Skandinavia, og kjernekrift er en del av det, både fra Sverige og fra Finland.

Fra Venstres side er vi åpne for kjernekrift. Kjernekrift er helt klart én nødvendig løsning for å få mer kraft og for å få ned klimagassutslipp. Det gjelder i Europa, og det gjelder også ellers internasjonalt. Problemet er kostnader og selvfølgelig at det vil ta tid.

Vi er positive til flere forslag i denne saken. Vi bør være en del av et samarbeid i Skandinavia, særlig når det gjelder forskning og den kunnskapsutviklingen man trenger. Vi er ikke med på forslagene om at vi skal ha felles finansiering, som Fremskrittspartiet foreslår. Men vi har sterke forskningsmiljøer i Norge som må støttes, og vi trenger også å være en del av de europeiske samarbeidene som er, om å bygge opp kunnskapsgrunnlaget omkring kjernekrift.

Vi støtter forslaget om at Norge bør bli med i Euratom. Det har Venstre også foreslått tidligere. Spør vi Institutt for energiteknikk, altså IFE, mener de helt klart at hvis Norge blir med i Euratom, vil de få flere ressurser tilbake enn det vi betaler inn, fordi vi har sterke kunnskapsmiljøer.

Vi mener også – og har foreslått det tidligere – at vi bør være en del av samarbeidet i Europa for å utvikle små modulære reaktorer, altså SMR-reaktorer. Det er veldig uklart hvor raskt det vil gå, og hvor store kostnadene til slutt blir, men det er likevel en utvikling som vi mener Norge bør være en del av.

Det er mye diskusjon om kjernekrift, og det som er viktig for oss, er at dette ses på som én mulighet. I Europa er det helt opplagt viktig, men det er også viktig at vi er med på den utviklingen, ut fra de kunnskapsmiljøene vi har. Det må likevel ikke være sånn at kjernekrift plutselig er den ene løsningen og det eneste man går for, og at vi ikke går inn i de andre problemstillingene og de andre områdene vi også trenger å gå inn i for å få mer kraftpro-

duksjon, og der vi kan få det mye raskere – enten det er sol, vind eller andre områder.

Sofie Marhaug (R) [17:20:17]: Rødt mener at kjernekrift er en del av løsningen på den globale klimakrisen, og at vi neppe kommer utenom kjernekrift, globalt sett, hvis vi skal kutte utslipp og samtidig unngå at folk lever i energifattigdom. I tillegg legger ikke kjernekrift like store beslag på areal, og vi vet jo at arealbeslag er den største trusselen for artsmangfoldet på jordkloden.

Det betyr ikke at kjernekrift er uten miljøkonsekvenser, og dem må vi ta på aller største alvor. Vi har også problemer med miljøkonsekvensene – eller avfallet – fra våre egne gamle forskningsreaktorer. Det er kanskje også en grunn i seg selv til å støtte – nå skal jeg varsle litt støtte til flere av forslagene fra Fremskrittspartiet – forslag nr. 7, for vi bruker i dag en kvart milliard på innleie av konsulenter. Jeg tror vi er nødt til å bygge opp mer av vår egen offentlige kompetanse på kjernekrift, med tanke på både håndtering av avfall, forskning og en eventuell framtidig utvikling i Norge.

Rødt ønsker ikke noe frislipp av kommersielle krefter. Det tror jeg er uklokt. Dette er tross alt noe som må håndteres strengt, med tanke på både sikkerhet og vår egen beredskap. Norge er bygget på vannkraft, og egentlig mener Rødt at det holder. Vi har masse kraft i Norge, vi har kraftoverskudd, og vi kan ha det i framtiden også, hvis vi prioriterer kraften klokt. Likevel: Å utelukke kjernekrift for all framtid, også med tanke på at norsk olje og gass en gang kommer til å ta slutt, tror vi er uklokt.

Det betyr ikke at vi skal begynne å bygge kjernekrift i Norge i morgen den dag, åpenbart ikke, men Rødt støtter også forslagene nr. 1 og 2 fra Fremskrittspartiet, som handler om det nordiske samarbeidet, og om forskningssamarbeid. Det tror vi er klokt.

Vi fremmer også noen egne forslag, som bl.a. handler om håndtering av avfall. Jeg tror vi i mye større grad må se håndteringen av vårt eget avfall – som vi har – i sammenheng med å bygge opp vår egen kompetanse, at vi slår sammen de miljøene og tar eierskap til det. Disse problemene kommer til å være her i framtiden, uansett om vi bygger ut kjernekrift i Norge eller ikke. Vi har avfall i Norge som vi må håndtere. Da er det klokt å bygge opp vår egen forvaltning. Vi har kjernekrift som en del av energimiksen gjennom utvekslingen med Sverige allerede. Dette er og kommer i enda større grad i framtiden til å bli en viktig del av vår egen forvaltning.

Jeg tar opp Rødts forslag.

Presidenten [17:23:19]: Representanten Sofie Marhaug har tatt opp de forslagene hun refererte til.

Lars Haltbrekken (SV) [17:23:34]: Norge har jo hatt to forskningsreaktorer, to mindre atomkraftverk. De er

nå heldigvis nedlagt, men vi sliter fortsatt med hvor vi skal gjøre av den bitte lille mengden avfall som disse to reaktorene genererte. Vi snakker om en prislapp for å dekommisjonere disse to anleggene på 20, 30, 40, kanskje så mye som 50 mrd. kr.

De siste atomkraftverkene som er bygd i Vesten, har blitt vesentlig dyrere enn det man antok at de skulle bli. Vi har sett at Fremskrittspartiet ønsker å bygge atomkraftverk også i Norge. Det er vel også grunnen til at man fremmer dette forslaget, men det å innbille folk at dette er en trygg, pålitelig og billig energikilde, er å kaste blått i øynene på folk.

Det kan være fristende å høre med representantene fra Fremskrittspartiet hvor i Norge de ser for seg at vi skal få bygd de første atomkraftverkene. Er det f.eks. i Vardø? Kommunen der har tatt til orde for det, men senest i dag var sjefsforsker Halvor Kippe ved Forsvarets forskningsinstitutt ute og advarte ganske kraftig mot bygging av et atomkraftverk i Øst-Finnmark. Det vil da ligge 60 km fra russisk jord.

Forsvarets forskningsinstitutt mener at debatten om kjernekrift i Norge i for stor grad har handlet om klima og kostnader, og de etterlyser en bredere vurdering av sikkerhet, beredskap og langsiktige ikke-spredningshensyn. I en rapport de har lagt fram, som heter Sikkerhetsaspekter ved kjernekrift i Norge, skriver de også at en eventuell kjernekriftsatsing i Norge vil føre med seg omfattende sikkerhetsutfordringer, både i fredstid og i krig. Det er da grunn til å spørre representantene fra Fremskrittspartiet – og i og for seg også andre som ønsker utbygging av atomkraft i Norge – om man er villig til å ta denne risikoen. Det pekes også i rapporten på at kjernekriftanlegg er sårbare for sabotasje, terror og krigshandlinger, og det vises til eksempler fra både Ukraina og Midtøsten, og at et kjernekriftverk er et høyt prioritert mål både i krig og ved terror.

Jeg er spent på svaret på disse utfordringene.

Hadle Rasmus Bjuland (KrF) [17:26:43]: Kristelig Folkeparti støtter helhjertet alle forslagene som fremmes i dag av Fremskrittspartiet. Det er på høy tid at en politisk slutter å stikke kjepper i hjulene for kjernekrift, og at vi heller legger til rette for kjernekrift som en viktig energikilde for å klare å nå klimamålene våre – og ikke minst dekke kraftbehovet, som bare vil øke framover.

For Kristelig Folkeparti er dette en av våre viktigste prioriteringer i energipolitikken. Vi sier ja til kjernekrift og alle gode krefter som på sikt kan bety stabile kraftforsyninger, som vil tjene både familiene og bedriftene.

Våre naboland Sverige og Finland, Tyskland, Frankrike og en rekke andre land går nå i bresjen for å bygge ut kjernekrift. Nå må ikke Norge spille seg ut over sidelinja

i den utviklingen. Vi må være en del av den, sånn at vi har best mulig forutsetninger for å nå våre klimamål og våre internasjonale forpliktelser.

Det har skjedd mye i den norske energidebatten de siste årene. Etter Kristelig Folkepartis landsmøtevedtak i 2023 har nå en rekke partier samlet seg om kjernekraft som en viktig energikilde for Norge framover. Det understreker behovet for en ny regjering til høsten som kan sørge for at vi får en ny retning, og som går i bresjen for å bygge ut kjernekraft framover.

Vi har en energiminister som stadig nevner at kjernekraft er en avsporing fra kraftdebatten, og som heller vil snakke om andre energikilder. Det som er mest skadelig for energibehovet til næringslivet, er når vi setter ulike energikilder opp mot hverandre. Vi sier ikke nei til andre energikilder, men vi mener at kjernekraft må være en del av miksen for å gi mer stabil kraft og mindre naturinngrep.

Nå står 60 norske kommuner klare og ønsker kjernekraft i sin kommune. De etterlyser mer tilgjengelig kraft til både næringsliv og familier for å klare den grønne omstillingen. Dette er en energikilde som det faktisk er støtte til lokalt. Det burde i seg selv være en grunn til ikke å avvise kjernekraft som en løsning.

Kristelig Folkeparti støtter alle forslagene som i dag er fremmet i denne saken.

Ingjerd Schie Schou hadde her overtatt presidentplassen.

Statsråd Terje Aasland [17:29:24]: Det kunne vært fristende å begynne med et retorisk poeng med tanke på innlegget som kom fra siste representant. Energiministeren har aldri sagt at kjernekraft er en avsporing av debatten. Energiministeren har sagt at for den situasjonen vi står i nå, er kjernekraft en avsporing av debatten. Kjernekraft nå vil ikke gi den kraften vi trenger nå, uansett hvilket valg en tar her i Stortinget.

Vi har satt ned et kjernekraftutvalg som skal belyse alle sider ved kjernekraft i Norge, både det sikkerhetspolitiske aspektet, lagringsproblematikken, kunnskapsproblematikken, hvordan det vil virke inn på kraftsystemet vårt – nær sagt alle aspekter skal utredes. Sånn sett vil kjernekraftutvalget i all hovedsak også svare ut de forslagene som blir fremmet i denne saken.

Det blir referert til Danmark og at nå vil også Danmark utrede kjernekraft. Ja, de ligger da et år etter Norge, for det var i juni i fjor vi satte ned kjernekraftutvalget og startet den utredningen vi nå holder på med. I et så stort og viktig spørsmål som kjernekraft er, både av sikkerhetspolitiske hensyn, av miljøhensyn, med hensyn til spredningsfare for avfall og også med hensyn til hvilken positiv betydning det kan ha over tid, tror jeg det er viktig at vi avventer hvordan dette kjernekraftutvalget legger fram sine svar.

Det er ingen tvil om at kjernekraft er en viktig del av kraftforsyningen både i Norden og i Europa. Det er økt interesse for å bygge ut kjernekraft i en europeisk kontekst. Det tror jeg er helt riktig og nødvendig, for de har ikke den regulerbare kraften som Norge har med vannkraften vår.

Det er også sånn at vi har et veldig godt og tett samarbeid med våre nordiske naboland. Det samarbeidet har vi forsterket i løpet av de siste månedene. Jeg hadde sist møte med dem for to dager siden, og vi er veldig enige om at de nordiske landene trenger å jobbe enda tettere sammen i tiden framover av flere ulike årsaker.

Så er det mange spennende og interessante utviklingstrekk når det gjelder nye konsepter for kjernekraft internasjonalt. Vi er selvfølgelig åpne for at SMR-er kan spille en rolle i norsk energiforsyning på sikt. Vi er tjent med å styrke kompetansegrunnlaget vårt og følge med på teknologiutviklingen, og det har vi lagt opp til å gjøre.

Kjernekraftutvalget vil svare ut viktige spørsmål som jeg mener det er viktig at Stortinget kommer til å diskutere, og da tror jeg det er klokt å avvente det før en tar prinsipielle eller ideologiske tilnærminger til et så viktig spørsmål.

Presidenten [17:32:26]: Det blir replikkordskifte.

Marius Arion Nilsen (FrP) [17:32:44]: Som jeg nevnte i mitt innlegg her i sted, er de nordiske energiministrene i Sverige og Finland meget positive til mer samarbeid med Norge om kjernekraft. Det er store ambisjoner i Sverige og Finland når det gjelder fortsatt utvikling av kjernekraft. Ikke minst er Finland verdensledende hva gjelder avfallslagring og det å bygge stabile, evigvarende kjernekraftavfallsdeponier, og Danmark ønsker, som nevnt, å se på kjernekraft. Så spørsmålet er: Hvis Danmark og danskene går sammen med Sverige og Finland og går den veien for å komme fortere i gang med å se på kjernekraft, vil da statsråden ta et initiativ, som Fremskrittspartiets forslag er, til å se på et nordisk kjernekraftsamarbeid?

Statsråd Terje Aasland [17:33:43]: Det å samarbeide med våre nordiske naboland er av stor betydning, spesielt på kraftfeltet. Vi har et nært samarbeid, vi har hatt et nært samarbeid, og vi har et kraftsystem som henger veldig sammen, der en er avhengig av hverandre. Det å søke kompetanse og erfaringer ut fra hva svenskene og finnene har av kompetanse og erfaringer knyttet til kjernekraft, gjøres allerede av dette kjernekraftutvalget, så det skal ikke stå på viljen til å hente inn den kunnskapen og være med og drøfte den i fortsettelsen når det gjelder hvordan dette eventuelt vil passe inn i det norske systemet.

Som jeg sa: Vi er åpne for å kunne etablere kjernekrift i Norge. Det vil ta tid. Det er ikke løsningen på de utfordringene vi har nå i dag, det tror jeg også Fremskrittspartiets representant er enig i. På sikt kan det være aktuelt, men da må vi først få denne utredningen på bordet og ha de grundige diskusjonene om et så viktig spørsmål.

Marius Arion Nilsen (FrP) [17:34:47]: Jeg takker for svaret, og dette er jo mye mer positive toner enn det jeg har hørt fra statsråden tidligere. Det synes jeg er positivt, for at man kan være åpen for å etablere kjernekrift i Norge, har jeg ikke hørt ytret før. Det er jo også veldig spennende å se, all den tid det er flere Arbeiderparti-styrte kommuner som har ønske om og ikke minst har levert inn søknad om å få etablert kjernekrift i deres hjemkommuner, så det er positivt å se at man går den veien også. Er det da slik å forstå at hvis dette kjernekriftutvalget konkluderer med at Norge er godt egnet og det er en god energiform, så vil regjeringen starte arbeidet med å se på mulige etableringssteder og mulige løsninger for Norge?

Statsråd Terje Aasland [17:35:42]: Jeg har ved flere anledninger uttalt at jeg synes det er positivt både å vurdere og eventuelt etablere SMR-er i Norge, og vi har fått flere meldinger, forhåndsmeldinger, om konsekvensutredninger fra ulike interesser i Norge. De første som leverte en melding til departementet, var Aure og Heim kommuner, sammen med Norsk Kjernekrift. Vi er ferdig med å ferdigstille et konsekvensutredningsprogram for det prosjektet nå og håper at konsekvensutredningsprogrammet kan være ferdigstilt før sommeren – hvis ikke blir det rett etter – og at de kan komme i gang med det. Så jeg er positiv til det – kunnskap. Men jeg mener den naturlige oppfølgingen av kjernekriftutvalget er å legge fram en sak for Stortinget og få de mer prinsipielle, store diskusjonene knyttet til dette. Dette er, skal vi si, både kraft og avfallsproblematikk, som kommer til å vare ikke bare i 100 år, men kanskje i 1 000 år, som vi må ta ansvar for. Det å gå for denne type løsninger og å ta denne typen valg uten at det er bred tilslutning i Stortinget, vil være særdeles uklokt.

Marius Arion Nilsen (FrP) [17:36:47]: Der støtter jeg statsråden fullt og helt. Det å gå den veien vil kreve et enormt apparat og en enorm push i samme retning, så det er fornuftig at man gjør det riktig, og det er positivt å høre at man er mer vennlig innstilt med hensyn til å gå den veien. Så det tar jeg med meg som en positiv tilbakemelding.

Jeg hopper videre over til finansminister Stoltenbergs uttalelser denne uken om havvindsatsingen, og ikke minst det finanspolitiske utvalget som rådet regjer-

ingen til å stoppe havvindsatsingen. Regjeringen har i stor grad lagt alle eggene i én kurv – det er havvind som skal løse problemene, kombinert med landvind også. Men når man da får en så tydelig tilbakemelding fra det finanspolitiske utvalget, og ikke minst når ens egen finansminister virker å være så skeptisk, vil det føre til at man enda tidligere og i større grad vil vurdere kjernekrift framfor havvind?

Statsråd Terje Aasland [17:37:53]: Jeg pleier ikke å garantere noe fra Stortingets talerstol, men jeg skal gjøre det nå: Arbeiderparti-regjeringen kommer til å fortsette havvindsatsingen fordi den er ganske vesentlig, av mange ulike årsaker. Det ene er at det er fornybar energi, den gir viktige elektroner inn i det norske kraftsystemet. Den vil kunne legge et viktig grunnlag for norsk leverandørindustri i et globalt perspektiv. Å få norsk sokkel som en hjemmearena for å teste ut teknologi er av stor betydning.

Så vil jeg si: Regjeringen legger ikke alle eggene i én kurv. Det er det Fremskrittspartiet som gjør: Vi er for en vindkraftplan, vi er for solkraft, vi er for oppgraderinger og utvidelser av vannkraften vår, vi er for havvind, og vi er positive til å vurdere mulighetene for å etablere kjernekrift. Så har jeg lyst til å høre: Hva er det Fremskrittspartiet har lagt i sin kurv? Én ting: kjernekrift – og kanskje litt vannkraft. Så er det noen som satser på noen få teknologier, er det Fremskrittspartiet.

Presidenten [17:38:54]: Nå er dette en replikkrunde, ikke en spørretime, men Marius Arion Nilsen skal få en siste replikk.

Marius Arion Nilsen (FrP) [17:39:00]: Nå har vi hatt en debatt eller to eller ti med statsråden, og det samme kommer opp hver gang. Vi er veldig for vannkraft, vi er veldig for kjernekrift, gasskraft og mye mer, men så er vi meget skeptisk til den aktive politikken der man utpeker seg vinnere. Det er jo ikke slik at selv om vi er for kjernekrift nå, er det det eneste man skal gjøre. Man ønsker jo at markedet og andre skal styre, og det er der det er litt forunderlig å se at man har, som jeg sier, gått «all in» på havvind, koste hva det koste vil, samtidig som man tidligere – det er veldig positive signaler nå – har vært veldig negativ til kjernekrift. Men for å avslutte i replikkunden: Er det slik å forstå at «koste hva det koste vil» gjelder for havvind, mens man er meget skeptisk til prisnivået på kjernekrift, slik jeg har forstått statsråden tidligere?

Statsråd Terje Aasland [17:40:02]: Vi utpeker ikke vinnere når vi har hele bredden av produksjonskapasitet som vi ønsker å formidle behovet for, og det å sørge for at man har flere ulike teknologier for å løse framtid-

ens energibehov, tror jeg er klokt og viktig og riktig av mange ulike grunner. Jeg mener vel heller at det er Fremskrittspartiet som har utpekt enkelte vinnere, og kjernekrift har vært vinneren i de siste tre årene, som svaret på alt som en hører fra Fremskrittspartiets innlegg når det gjelder løsninger i energidebatten. Men jeg er, som sagt, for å se på de mulighetene vi har for å styrke kraftsituasjonen, og bruke de ulike metodene som vi har tilgjengelig for å gjøre det. Vi ønsker å ha en sterk kraftbalanse. Vi vet at fornybar energi og tilgang på ren energi vil være et stort konkurransefortrinn også i tiden framover. Vi har et stort overskudd i dag, men det vil ikke vare inn i evigheten, med mindre vi gjør tiltak.

Presidenten [17:41:07]: Da er replikkordskiftet over.

De talere som heretter får ordet, har også en taletid på inntil 3 minutter.

Marius Arion Nilsen (FrP) [17:41:27]: Jeg skal ikke forlenge debatten unødig. Det blir jo mange sene kvelder her for tiden, for det er noen forslag å gå igjennom, og ikke minst er det en god del proposisjoner fra regjeringen med korte frister. Det jeg skal gjøre, er å svare ut en del spørsmål jeg fikk fra SV, som var bekymret for kjernekrift, forstår jeg.

Fremskrittspartiet har ikke pekt ut en eneste kommune vi skal etablere kjernekrift i. Det er opp til reguleringsmyndigheter, som vi ønsker å få etablert her i dag, og som vi får støtte fra en del partier til å se på. Det vil avhenge av både geologiske forhold, kraftbehov og ikke minst sikkerhetsmessige vurderinger. Så det å etablere kjernekrift rett ved russergrensen vil i så måte kunne medføre utfordringer.

Det som er veldig interessant å se, er at i november 2024 viste en optelling at det var 60 kommuner som var positive til å etablere kjernekrift i Norge. Antall kommuner som er positive til å etablere vindkraft i Norge, kan man telle på én hånd, kanskje til og med på noen få fingre. Det viser et stemningsskifte i befolkningen. Det viser at folk er opptatt av både det lave arealfotavtrykket som kjernekrift gir, og ikke minst den stabile, regulerbare kraftproduksjonen det leverer.

Folk har begynt å forstå utfordringene med uforutsigbar og ikke-regulerbar kraftproduksjon. Det ser man mer og mer av i Europa, fra den veien man går der, som medfører ekstreme kostnader for systemoperatørene som skal balansere nettet, og ikke minst store sikkerhetsmessige utfordringer med potensial for blackout, som man nylig så i Portugal og Spania.

Alle kraftverk er jo utsatt for både sabotasje, angrep, krigshandlinger og annet, og kjernekrift vil være tilsvarende som vannkraft. Hvis man sprenger en stor vannkraftdemning, vil man ha en katastrofe i hendene. Det er

det samme hvis man sprenger et kjernekriftverk: Det vil medføre meget negative konsekvenser. Det er noe vi nordmenn i altfor liten grad har tatt inn over oss tidligere, men som man må hensynta når man skal bygge ny kraftproduksjon.

Til sist appellerer jeg atter en gang til Høyre om at de støtter Kristelig Folkeparti, Venstre og ikke minst Senterpartiet, så man faktisk får en borgerlig samling som gir en positiv og offensiv tilnærming for kjernekrift inn mot valgkampen.

Lars Haltbrekken (SV) [17:44:40]: Ingenting er vel bedre enn å forlenge en god debatt når sommersola steker utenfor.

Representanten fra Fremskrittspartiet viser til at det i dag er flere kommuner som ønsker utbygging av atomkraft enn som ønsker utbygging av vindkraft. Hvis representanten hadde hatt litt historisk kunnskap om energipolitikken i Norge, ville han ha visst at for 10–15 år siden var det et ganske stort antall kommuner som ønsket utbygging av storskala vindkraft. Men så så man konsekvensene av det, med store naturinngrep, og jeg tør spå at sånn vil det også gå med atomkraft. Når vi ser konsekvensene av det, når vi skal begynne å krangle om hvem som skal ta hånd om det høyradioaktive avfallet, tror jeg stemningen vil snu, og da har vi kastet bort dyrebare ressurser, penger og flotte sommerkvelder på å diskutere en energikilde som vi ikke kommer til å satse noe særlig på.

Jeg hørte også replikkordskiftet mellom representanten fra Fremskrittspartiet og statsråden, og representanten fra Fremskrittspartiet var da svært bekymret for kostnadene ved vindkraft. Men faktum er at den energikilden de nå ønsker seg, atomkraft, er mye dyrere, så hvis det er kostnadene Fremskrittspartiet er bekymret for, bør de trekke de forslagene som de fremmer her, og stanse sin ivrige kamp for å få bygd atomkraftverk.

Vi hører også at representanten fra Fremskrittspartiet ikke vil peke på noen kommuner som skal bygge atomkraft, men vil i stedet la det være opp til kommunene selv å bestemme om de skal gjøre det eller ikke. Det betyr at representanten fra Fremskrittspartiet er åpen for å bygge et atomkraftverk i Vardø, noe Forsvarets forskningsinstitutt advarer meget sterkt mot, nettopp på grunn av de sikkerhetsutfordringene dette gir, med nærheten til russergrensen.

Presidenten [17:46:21]: Presidenten kan bekrefte at det er både varmt og vakkert ute.

Ove Trellevik (H) [17:47:10]: Eg vil gjerne tilbake til forslagsstillarane og representanten frå Framstegspartiet si undring over kvifor Høgre ikkje kunne stemma for forslag me var for. Eg sa i innlegget mitt at me var for

fleire av forslaga som vert fremja her, og me har faktisk fremja nesten likelydande forslag sjølv her i denne salen. Det som kom ut av debatten den gongen, var jo det som statsråden her nemner – at dei har sett ned kjernekraftutvalet, som jobbar med ei rekkje av desse spørsmåla.

For Høgre handlar dette altså om prosessen framover og ikkje nødvendigvis om dei forslaga som vert fremja her. For Høgre er det viktig at me held trykket oppe i spørsmålet om kjernekraft, og at me skaffar oss den kunnskapen som me treng for å kunna ta ein god debatt om kjernekraft – fordelar, ulemper, risiko, sårbarheiter. Det skal me gjera når me har skaffa oss den kunnskapen som kjernekraftutvalet skal gje oss.

Det ligg òg i mandatet til kjernekraftutvalet at dei skal søkja samarbeid og vurdera samarbeid med andre land. For min del meiner eg at det dekkjer godt samtlege spørsmål som forslagsstillarane reiser. Dei er ivaretekne på ein svært god måte. For Høgre handlar ikkje dette om å vera med på å laga offensive vedtak inn mot ein valkamp, slik som forslagsstillarane her seier. For Høgre er dette mykje, mykje viktigare. Det handlar rett og slett om framtida og korleis me skal sikra nok energi til innbyggjarane våre også etter 2050.

Presidenten [17:48:49]: Representanten Marius Arion Nilsen har hatt ordet to ganger tidligare i debatten og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Marius Arion Nilsen (FrP) [17:49:02]: Det ble visst en forlengelse av debatten likevel.

Historikken om energipolitikk kjenner jeg godt til. Det var gode dager for vindkraft helt til det ble bygd og man så den ødeleggelsen av natur og ikke minst den visuelle forstyrrelsen og annet det medførte.

Når det gjelder kjernekraft, har man jo sett at det har gått motsatt vei. Tyskland har f.eks. lagt ned kjernekraft. Det var et feilsteg, det er det flere politikere som innrømmer, og der begynner man nå å se på å reversere den politikken.

Så må jeg si at representanten fra SV setter ny rekord i vrangtolkning om plassering av kjernekraft, når jeg sier at det er opp til reguleringsmyndigheter og Energidepartementet. Jeg vil anta at de da vil hensynta sikkerhet, beredskap og andre forhold og dermed bestemme hvor det skal ligge.

Statsråd Terje Aasland [17:50:18]: Er det noe som kjennetegner norsk kraftdebatt, er det at en har tatt forholdsvis kloke beslutninger i Stortinget. Allerede fra tidlig fase i utviklingen av stor vannkraft fikk vi panikklovene, vi fikk industrikonsesjonsloven, og vi sikret rettighetene på fellesskapets hender, og vi kan i dag

også glede oss over at det er forholdsvis store utbetalinger til fellesskapet fra kraftsektoren vår.

Jeg tror det er viktig at vi også nå tenker oss litt om, når vi skal snakke om en helt ny kraftproduksjon i Norge som har utfordringer ved seg, men også muligheter i seg. Utfordringene ble belyst av bl.a. representanten Lars Haltbrekken, f.eks. det sikkerhetspolitiske aspektet, lagring av avfall, forhold knyttet til det. Vi har ennå ikke løst det med strålingsfaren for thoriumavfall eller det med slaggavfall fra gruvene ved Søve. Jeg tror vi har holdt på i 20 år – i hvert fall så lenge jeg har vært på Stortinget – med å diskutere hvordan vi skal løse det.

Det er forholdsvis krevende også rent økonomisk. Den svenske regjeringen har fått utredet finansieringsbehovet knyttet til kjernekraft i Sverige. Det jeg forstår av den utredningen, er at de ønsker en storstilt utbygging av kjernekraft, mellom 4 GW og 6 GW, altså mellom 4 000 MW og 6 000 MW, og det vil koste om lag 400 mrd. kr. For at det skal være regningssvarende, må prisen ligge på mellom 1 krone og 20 øre og 2 kroner og 20 øre. Ingen i Norge vil betale den prisen – og i hvert fall ikke industrien. Det svenske finansieringsutvalget foreslår også at staten bør dekke 75 pst. av investeringskostnadene. Det er ganske mye penger. Så det å forenkle debatten om eventuell introduksjon av kjernekraft i Norge på den måten jeg føler enkelte legger opp til her, er ganske krevende. Jeg synes også det blir litt useriøst å gjøre det.

Jeg tror at å gå de skrittene vi trenger å gå, sammen, hente inn kunnskap gjennom kjernekraftutvalget, ta den politiske debatten med tanke på om dette er riktig vei videre, og så sette ned noen stolper som vi må finne svar på, vil være en god og betryggende måte å gjøre det på. Vi må huske på at de vedtakene vi eventuelt gjør rundt kjernekraft, må stå i mange hundre år, fordi det er avfallsproblematikk i mange hundre år, om ikke tusen år, som ligger der. Det tror jeg det norske folk fortjener at Stortinget faktisk er orientert om, og at vi også tar dette på alvor og ikke bagatelliserer det bort i en debatt om dette.

Til slutt: Vi ønsker som sagt alle produksjonskilder vurdert. Vi heier på oppgraderinger av vannkraften, vindkraft, havvind og solkraft. Vi ser også muligheter i kjernekraft, men vi må ta konsekvensen av det og må kunne nok om det før vi tar beslutninger.

Presidenten [17:53:26]: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 11.

Sak nr. 12 [17:53:31]

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Lars Haltbrekken, Ingrid Fiskaa, Kirsti Bergstø, Torgeir Knag Fylkesnes og Andreas Sjalg Unneland om et krafttak for

kraft (Innst. 279 S (2024–2025), jf. Dokument 8:126 S (2024–2025))

Presidenten [17:53:52]: Etter ønske fra energi- og miljøkomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil syv replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Stein Erik Lauvås (A) [17:54:26]: Energi- og miljøkomiteen har behandlet representantforslaget om et krafttak for kraft. Det er fremmet ti forslag knyttet til organisering og regulering av kraftforsyningen. Vi har fått tre høringsinnspill og mottatt svar fra energiministeren.

Komiteen viser til at uroligheter og krig i Europa over tid har påvirket kraftmarkedet. Dette har bidratt til betydelige prisvariasjoner. Høye og ustabile strømpriser har hatt konsekvenser for både husholdninger og næringsliv og har medført behov for omfattende tiltak. De vedvarende svingningene i prisnivået har – for å si det mildt – bidratt til økt politisk og offentlig oppmerksomhet og har reist spørsmål om hvordan kraftforsyningen bør organiseres og reguleres i møte med nasjonale behov og internasjonale rammebetingelser.

Komiteen viser til at regjeringen Støre, som en del av arbeidet med å belyse disse utfordringene, har nedsatt energikommisjonen og strømprisutvalget. Statsråden opplyser også i sitt svarbrev at flere av de foreslåtte tiltakene enten allerede er under behandling i andre prosesser, er vedtatt eller er til vurdering.

Arbeiderpartiet støtter en energipolitikk som bygger på sektorregulering og et betydelig offentlig eierskap. Det gir forutsigbarhet, energisikkerhet og tilgang på ren og rimelig kraft. Vi mener dette er avgjørende for at norsk industri og næringsliv fortsatt skal ha en trygg tilgang på energi. Vi støtter tiltak som fremmer mer kraftproduksjon, bedre nettkapasitet og økt energieffektivisering. Regjeringens arbeid med bedre fastprisavtaler, styrket fjernvarmestøtte og større åpenhet i kraftsystemet er viktige bidrag til dette krafttaket. Senest i dag ble norgespris foreslått av regjeringen.

Jeg må få lov til å si at jeg ble gledelig overrasket da jeg så forslaget om et krafttak for kraft fra SV. Jeg ble likevel skuffet, for ingen av disse ti forslagene sier noe om hvordan man skal skaffe mer kraft i Norge. Er det noe vi kommer til å trenge i dette landet i årene som kommer, er det å produsere mer kraft og ikke bare omfordele den kraften vi har.

Lisa Marie Ness Klungland (Sp) [17:56:46]: Senterpartiet meiner det er avgjerande å ta vare på norsk politisk styring i forvaltninga av våre naturressursar, for det er ikkje tilgangen på naturressursar i seg sjølv som skaper verdiar for fellesskapet, men måten me forvaltar dei på. Historisk har forvaltninga av norske naturressursar sørgt for at kraftforedlinga har skapt store verdiar som samfunnet har hatt nytte av. I åra framover vil dette vera eit viktig grunnlag for å sikra arbeidsplassar og industriar og at dei held seg lønsame og kan vidareutviklast. Råvarene Europa er avhengig av, kan ikkje berre koma frå Kina. Det er difor avgjerande å sikra ei langsiktig verdiskapande forvaltning i tråd med norske og europeiske interesser.

Nokre vil hevda at kraftutveksling er nødvendig for stabilitet, men stabilitet finst knapt i dagens europeiske kraftmarknad. Logikken om at utanlandskablane er eit slags straumberedskapstiltak, sviktar totalt når land som Tyskland ikkje har orden på sin eigen straummarknad. Me kan ikkje sitja stille og sjå på at straumprisane i Norge stadig blir styrte av forhold i den europeiske kraftmarknaden. Det var aldri meininga at norske husholdningar og bedrifter skulle betala tysk pris for norsk kraft.

Fastlandsindustrien vår er bygd på krafta me har. Risikoen me står overfor med svekt konkurransekraft og tapte arbeidsplassar, må me ta på alvor. Difor meiner me i Senterpartiet at me må seia nei til nye danmarkskablar, slå fast at det ikkje skal byggjast ut nye utanlandskablar, starta forhandlingar med Tyskland og Storbritannia for å få betre kontroll med eksporten gjennom utanlandskablane, gjera fastpris kontraktar tilgjengelege òg for små og mellomstore bedrifter og omklassifisera nødvendig straumforbruk til eit nødvendighetsgode til liks med vatn og avløp.

Dette har Senterpartiet meint heile vegen. Me har tidlegare i inneverande sesjon fremja liknande forslag som har blitt røysta over i Stortinget, m.a. Innst. 196 S for 2024–2025 og Innst. 198 S for 2024–2025. Senterpartiet meiner framleis dette, og difor støttar me desse forslaga.

Dette er problem som statsråden for lengst burde ha teke tak i. Ta f.eks. danmarkskablane, som Arbeidarpartiet har vedteke at ikkje skal realiserast. Dei eldste kablane til Danmark blei bygde i ei heilt anna tid og har no spelt ut si rolle. No kan me fase dei ut og på den måten redusera prissmitten til Europa og få meir kontroll over straumprisane her heime. Då er det synd at statsråden lar Statnett og NVE halda fram med å bruka ressursar på å greia ut utbygging av nye danmarkskablar.

Med det tek eg opp dei forslaga Senterpartiet er med på.

Presidenten [17:59:11]: Da har representanten Lisa Marie Ness Klungland tatt opp de forslagene hun refererte til.

Lars Haltbrekken (SV) [17:59:31]: Vi registrerer at solen fortsatt skinner på utsiden.

Vannkraften har vært viktig for bygging av den norske velferdsstaten. Det å sikre industri og forbrukere stabile strømpriser til produksjon og forbruk har vært helt avgjørende. Spørsmålet er om det kommer til å være sånn også framover. Vi har bak oss noen år med et svært urolig strømmarked, hvor prisene har gått opp og ned som en god, gammeldags jojo. Nå har regjeringen lansert sitt forslag om en norgespris på strømmen. Det er for forbrukerne, husholdningene, men hva med næringslivet?

I dette representantforslaget fra SV kommer vi med flere forslag som kunne ha gitt oss bedre kontroll på kraften og på strømprisen. Ett av de forslagene er å ta nødvendig strømforbruk av børs gjennom å opprette et statlig strømselskap som kan tilby nødvendig kraft direkte til forbrukere, industri og næringsliv, og gjennom det utstede langsiktige priskontrakter til utbyggere av ny kraft samt eksisterende kraftproduksjon. Dette er altså et strømselskap som både vil kjøpe kraft og vil kunne selge kraft.

Dette er også et selskap som LO-kongressen nylig gikk inn for. Jeg håper at statsråden og regjeringen vil lytte til LO-kongressen, som ønsker større kontroll over kraftsituasjonen, og at regjeringen kan være med på å bidra til at også næringsliv og industri får stabile rammevilkår i årene framover. Det er avgjørende for å bevare norsk industri og arbeidsplasser i Norge, og det er avgjørende for at vi fortsatt skal bidra til å kutte utslipp av klimagasser.

Jeg tar med det opp de resterende forslag som SV er med på.

Presidenten [18:02:10]: Representanten Lars Haltbrekken har tatt opp de forslagene han refererte til.

Ola Elvestuen (V) [18:02:29]: Venstre støtter innstillingen og ingen av mindretallsforslagene i denne saken. Vi mener at det i Norge er nasjonal styring over kraftpolitikken. Problemet er heller den politikken som føres – ikke at man ikke har kontroll på den, eller ikke kan ha kontroll på den.

Fra vårt perspektiv er et av problemene at vi stiller oss mer og mer på siden av den utviklingen som er i resten av Europa. Resten av Europa kjører nå fram ren energi-pakken. Vi får nå endelig innlemmet tre direktiver derfra – fornybardirektivet og to andre direktiver – men vi trenger å få hele pakken. Vi trenger også Klar for 55, og vi trenger REPowerEU.

Det er riktig, som det har blitt sagt, at prisene har vært høye de siste årene, men det er forunderlig at ingen så langt har nevnt bakgrunnen for at prisene er høye. Prisene er ikke høye fordi det er utvekslingskabler; prisene er høye fordi det var et russisk angrep på Ukraina, og fordi Europa ikke lenger skal bruke billig russisk gass. Vi skal vekk fra den, og dermed er man avhengig av dyrere LNG. Det er hovedproblemet. Vi, som resten av Europa, burde være med på den omstillingen som det krever.

Veldig ofte drar man fram Draghi-rapporten, som handler nettopp om hvordan konkurranseforholdene er for europeisk industri. Draghi-rapporten legger vekt på at man skal ha et enda større tempo i omstillingen til fornybar energi. Fornybar energi kommer over tid til å produseres like billig i Europa som her. Det vil være svingninger, og det vil fortsatt være dyrt, men over tid vil de svingningene komme med lavere priser også, og det vil komme oftere.

Problemet er egentlig at parti etter parti ikke bare skal ha en strømstøtte for de høyeste prisene – det kan vi også være med på, særlig når det er på sitt verste – men at det kommer stadig nye forslag om priskontroll, sist med norgespris. Vi bruker altså store summer samtidig som det undergraver det markedet som skal gjøre at vi får mer fornybar energi. Sannheten er at det utvikles nesten ingenting, mens resten av Europa bygger så det synger etter.

Det er ingen grunn til å stoppe utvekslingskablene. De ble heldigvis bygget tidsnok, som jeg har sagt før, så vi er en del av dette. Danmarks kablene bør selvfølgelig fornyes. Akkurat på samme måte som vi er en del av et nordisk samarbeid, bør vi være en del av det samarbeidet også framover.

Problemet er at man setter seg for mange vekslende mål. Derfor går omstillingen til mer fornybar energi ikke raskt nok. Det er det vi bør konsentrere oss om også i Norge. Det er ingen av disse forslagene som bedrer på det.

Statsråd Terje Aasland [18:05:49]: Regjeringen har som mål å sikre rimelig og rikelig tilgang på kraft for norske bedrifter og husholdninger. Vi har siden vi tiltrådte, tatt flere grep for å sørge for mer kraft, økt energi-effektivisering og økt kapasitet i strømmettet. Regjeringen fikk også raskt på plass en strømstøtnadsordning i desember 2021. Ordningen gir forutsigbarhet og bidrar til å holde husholdningenes strømutgifter nede. En familie i Sør-Vest Norge, prisområde NO2, med en vanlig enebolig på 180 m², kan per desember 2024 ha fått redusert sine totale strømutgifter med rundt 42 000 kr siden strømstøtnadsordningen ble innført.

For å gi husholdningene økt trygghet og forutsigbarhet har regjeringen nå foreslått å innføre norgespris på

strøm, som et valgfritt alternativ til dagens strømsø-
nadsordning. Vi har også foreslått å innføre norgespris
og strømsønad for fjernvarme. Norgespris vil gi hus-
holdningene større sikkerhet for den faktiske strømpris-
en de skal betale over timer, uker og sesonger. Et forslag
til ny lov om norgespris og strømsønad til husholdnin-
ger har vært på høring og vil bli fremmet neste fredag.

For bedriftene etablerte regjeringen i 2023 et ram-
meverk som gir næringslivet bedre muligheter til å teg-
ne gode fastprisavtaler for strøm gjennom kon-
traktsunntak i grunnrenteskatten for standard fastpris-
avtaler. Det rammeverket bør det være mer konkurran-
se om, fra både kraftprodusenter, strømsalgsselskaper
og næringslivet selv.

I Norge har vi full kontroll over kraftressursene. Det
er også vi som nyter fordelene av å ha et kraftoverskudd,
effektoverskudd, ren produksjon og høy andel offentlig
eierskap. Vi har i flere tiår hatt kraftutveksling med våre
naboland. Det har vært til gjensidig nytte, og vi har kun-
net utnytte de ulike egenskapene i våre lands kraft-
systemer. Dette styrker forsyningssikkerheten. Også
framover må kraftutveksling med andre land være til
nytte for Norge og bidra til å sikre forsyningssikkerhe-
ten.

Siden 2021 har vi sett en helt spesiell situasjon i det
europaiske energi- og kraftmarkedet, en situasjon som
gradvis og heldigvis har endret seg til det bedre gjennom
2023 og 2024. Samtidig har kraftsystemene i Europa
gjennomgått store endringer. Nedlegging av regulerbar
kraftproduksjon og økt utbygging av væravhengig pro-
duksjon har gjort det europeiske kraftsystemet mer sår-
bart for endringer i værforhold og uforutsette hendelser
som kan gi knapphet på kraft.

Som en del av strømpakken regjeringen la fram i
slutten av januar, slo vi på den bakgrunn fast at Statnett
ikke skal starte planlegging av flere nye undersjøiske
utenlandsforbindelser fram til 2029. Dette gir forutsig-
barhet i regjeringens politikk, samtidig som vi må være
åpne for at situasjonen i kraftsystemet i Norge og land-
ene omkring oss kan se annerledes ut om noen år.

Presidenten [18:08:27]: Det blir replikkordskifte.

Lisa Marie Ness Klungland (Sp) [18:08:47]: Dette er
litt deprimerande. Det er knapt ei sjel igjen i salen og
forslag etter forslag som er fremja, vil bli stemt ned. Eg
har reist ein del rundt i Rogaland, og det er spesielt
mange små og mellomstore bedrifter som gjev tilbake-
meldingar om at det er tøft. Det er bedrifter som ofte
har små marginar, som ofte ikkje har svære organisasjo-
nar i ryggen eller investorar som kan skyta inn midlar.
Det er bedrifter der kanskje kvar krone tel.

Privatpersonar har hatt straumstønad i fleire år. Re-
gjeringa vil neste veke leggja fram eit forslag om noregs-

pris. Dei største industribedriftene har ofte langsiktige
fastprisavtaler. Kva vil statsråden gjera for å sikra låge og
stabile straumprisar spesielt for små og mellomstore be-
drifter?

Statsråd Terje Aasland [18:09:37]: Som jeg sa, had-
de vi for det første gleden av å etablere energitilskudds-
ordningen da Senterpartiet også var i regjering. Det var
en ordning som ble godt mottatt av næringslivet. Vel-
dig mange gjorde energieffektiviseringstiltak, men vel-
dig få har levert tilbake krav om utbetalinger. Det kan
vise at de kanskje har gjort dette på egen hånd. Det var
en veldig god ordning som fikk ned strømforbruket, og
veldig mange har posisjonert seg helt annerledes på
den bakgrunnen.

Så er det kontraktsunntaket og muligheten for fast-
prisavtale, som jeg mener er en god mulighet for nær-
ingslivet og sikrer næringslivet, men både næringslivet,
kraftprodusenter og strømsalgsselskaper må vise iver
for å få til disse kontraktene og få dem bedre enn det de
er i dag. Prisene har gått betydelig ned i løpet av de siste
tre årene. Vi er nå mer i en normalsituasjon, og det bør
være mulig å etablere fastpriskontrakter som er gunstige
for næringslivet. Det betyr at næringslivet også må velge
en fastprisavtale hvis de ønsker å sikre seg. Det kan ikke
være sånn at staten til enhver tid skal sikre privat nær-
ingsliv.

Lisa Marie Ness Klungland (Sp) [18:10:42]: Tilbake-
meldingane frå mange av bedriftene, spesielt dei bedrift-
ene som har variabelt og sesongavhengig straumfor-
bruk, som ikkje bruker straum heile året, eller som ikkje
kan garantera for eit visst volum, er at den uføreseielege
marknaden er vanskeleg, og at det er vanskeleg å rekna
på kor mykje dei kjem til å bruka av straum det neste
året.

Me skal diskutera noregspris i vekene framover,
men tilbakemeldingane frå fleire er at bedriftsmarknad-
en vil vera meir krevjande og det vil vera meir ustabilitet.
Vil statsråden innføra grep som kan sikra at bedriftene
har meir stabilitet med omsyn til straumrekningane si-
ne, så dei kan veta kva dei skal betala i framtida?

Statsråd Terje Aasland [18:11:32]: Det å være be-
driftsleder gjør at en må ta noen valg. En må velge om
en vil sikre seg for én pris på strøm, og det kan en gjøre
gjennom fastprisavtalene som nå er mulig å oppnå.

Siden det henvises til Rogaland: Lyse er av dem som
virkelig har tilbudt fastpriskontrakter til næringslivet og
konkurrert om dette. Jeg mener at den iveren også nær-
ingslivet viser for å benytte seg av fastprisavtalene, er
med på å øke konkurransen og senke prisene. Jeg vil
oppfordre næringslivet til å søke løsninger med fastpris-
avtaler som er i dag.

Så kan det hende at vi bør videreutvikle fastprisavtalene. Det var ikke så mye gehør for det tidligere, spesielt opp mot finanssystemet, men det å se på mulighetene for at man kan få mer stabilitet og forutsigbarhet rundt det, er interessant, og det har vi sagt at vi kommer til å gjøre.

Lisa Marie Ness Klungland (Sp) [18:12:33]: Den tilbakemeldinga eg får, er ofte at bedriftene tek kontakt med dei lokale kraftselskapa og spør om kva moglegheiter dei har for å teikna fastprisavtalar. Tilbakemeldingane er då ofte at dei ikkje brukar straum gjennom heile året, eller at dei ikkje kan garantera for ei viss mengde straum. Det betyr både at kraftselskapet står i ein skvis, og at bedriftene står i ein skvis. Ut frå dei tilbakemeldingane eg får, er det teikn på at ein må gjera noko frå vår side og frå statsråden si side for å kunna tilpassa fastprisavtalane til det behovet som er blant dei bedriftene som står utanfor. Er statsråden positiv til å sjå på nokre av dei løysingane?

Statsråd Terje Aasland [18:13:22]: Som jeg sa, kan det med variabelt forbruk være en utfordring for næringsdrivende å få dekket på en trygg måte i fastprisavtalene. Vi har vurdert fleksibiliteten i det rammeverket som er nå for fastprisavtalene. Vi har ment at det var tilstrekkelig, men vi har også sagt at vi ønsker å se på mulighetene for å fange opp flere med variabelt forbruk i fastpriskontraktsystemet. Det er det jeg forstår at representanten etterspør.

Det å sikre næringslivet fastpriskontrakter er viktig, men det er også viktig at næringslivet faktisk velger å bruke det. Noen ganger har de ikke lyst til å binde seg fordi de mener at prisen ut fra nåsituasjonen er akkurat litt for høy, og så velger en å ikke gjøre det. Jeg har snakket med flere bedriftseiere som har inngått fastpriskontrakter, som er særdeles godt fornøyd med det, og de har fått en forutsigbarhet i næringsdriften basert på at de har tegnet fastpriskontrakter.

Presidenten [18:14:24]: Replikordskiftet er avsluttet.

Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 12.

Sak nr. 13 [18:14:30]

Interpellasjon fra representanten Sofie Marhaug til energiministeren:

«Regjeringen har, etter påtrykk fra Stortinget, gitt pålegg om å bygge høyspentledning i jord mellom Oslo og Bærum. Det finnes mange gode og kloke argumenter for dette. I disse dager er det imidlertid Vestlandet, og ikke Vestkanten, som står for tur. Helt konkret har Statnett planer om en ny 420 kV-linje mellom Blåfalli–Mauran-

ger–Samnanger og Samnanger–Kollsnes. Utbyggingsplanene setter verdifulle kulturminner – som Baroniet i Rosendal – og særlig viktig natur – som UNESCOs biosfæreområde i Nordhordland – under sterkt press. Det har allerede kommet svært negative høringssvar til planene fra en rekke organisasjoner, enkeltpersoner og kommuner.

Spørsmålet er om ikke statsråden allerede nå vil gi signaler om at det er uaktuelt med monstermaster gjennom verdifulle kultur- og naturområder på Vestlandet; at Vestlandet har minst like stor verdi i møte med slik utbygging som Vestkanten?»

Sofie Marhaug (R) [18:15:41]: Det er planlagt store nettutbygginger på Vestlandet i tiden som kommer. Behovet for disse er det egentlig all grunn til å stille spørsmål ved. Noe av driveren bak planene er elektrifiseringen av norsk olje og gass.

Denne politikken leder til at kraftoverskuddet fra indre strøk på Vestlandet, der kraften produseres, flyttes ut til kysten, der olje og gass utvinnes. Denne politikken favoriserer olje- og gassnæringen på bekostning av mer klimavennlig fastlandsindustri og andre næringer. Den globale effekten av elektrifiseringen av sokkelen er også tvilsom. Det er ikke noe Rødt finner på; det er en rekke seriøse forskere – deriblant Asbjørn Torvanger ved senter for klimaforskning, CICERO – som sår den tvilen.

For Rødt er det derfor uforståelig at denne politikken på død og liv skal gjennomføres. Når det likevel er besluttet å bygge mer nett på Vestlandet, er det minste vi bør kunne forvente, at det gjøres på en mest mulig skånsom måte, både av hensyn til naturverdier og av hensyn til kulturminner.

Likevel har Statnett lagt fram planer som ikke har tatt hensyn til noen av delene. Lengst sør i Vestland fylke er det bl.a. planer om en høyspentledning som direkte påvirker kulturminnet Baroniet i Rosendal. Vestland fylkeskommune har gitt høringsinnspill der de skriver at delstrekningen

«frå Blåfalli/Rosendal til Ljones berører fleire landskapsvernområde og innfallsportar til Folgefonna Nasjonalpark. Traseane går også igjennom det ypperste av fjordlandskap i Noreg, Hardangerfjorden. Det er eit paradoks at føreslegne trasear har langt større konsekvens for natur, landskap, lokalmiljø og arts mangfald enn linja frå 60-talet som skal erstattast. Vestland fylkeskommune bed difor om at eksisterande trase i langt større grad er eit alternativ som må greiast ut vidare. Fylkeskommunen bed om at sjøkabel forbi Rosendal, kryssing av Mauranger og Hardangerfjorden vert utgreidd i kombinasjon med «gjenbruk av trase.»»

I likhet med mange kommuner – Alver, Vaksdal, Bergen – er også Vestland fylkeskommune negativ til den foreslåtte løsningen mellom Samnanger og Kollsnes. Her ber Vestland fylkeskommune spesifikt om å se på det som omtales som «alternativ 6.1, som fremja av Naturvernforbundet, Forum for Natur og Friluftsliv (FNF) og Bergen og Hordaland Turlag». Videre skriver de i uttalelsen: «Alternativet synest å ha stort potensial for auka samfunnsnytte, så vel som for mindre konflikter med andre viktige samfunnsverdiar».

Så vet jeg at statsråden vil vise til at dette er prosesser som er under utredning, og at han ikke vil gripe direkte inn i dette. Det er i hvert fall min mistanke at det er noe av svaret jeg kommer til å få. Problemet med denne argumentasjonen er at den ikke alltid gjelder.

Storting og regjering valgte å overstyre fagmyndighetene og legge høyspentledningen i jord på vestkanten. Jeg snakker om den tolv kilometer lange kraftlinjen mellom Hamang i Bærum og Smestad i Oslo. Det var for Rødt helt greit. Det er gode grunner til at man gjorde det. Men det vi lurer på, er om vi ikke også bør gjøre det når det gjelder den verdifulle naturen og de verdifulle kulturminnene på Vestlandet. Det er de som står i fare nå.

Vi har signert en naturavtale som sier at vi skal verne 30 pst. av naturen vår. Om UNESCO-biosfæreområdet i Nordhordland, som vil bli berørt av det ene forslaget, har klima- og miljøministeren i svar til meg og Rødt bekräftet at store arealendringer kan utfordre denne statusen. Nordhordland er som kjent den eneste plassen i Norge som har denne statusen.

Rødt ber om at naturen og kulturen på Vestlandet tas på like stort alvor som eiendomsprisene på vestkanten. Det er ikke for mye å forlange, synes vi.

Statsråd Terje Aasland [18:20:36]: Det er vel sagt tidligere fra denne talerstol at denne debatten må bli mellom meg og interpellanten, og det er jo en viss fare for det. Men det er en viktig debatt, jeg har lyst til å understreke det.

Det planlegges store nettutbygginger, ikke bare på Vestlandet, men egentlig i hele landet. Vi trenger det fordi vi trenger mer effektuttak, og diskusjonene er viktige. Jeg forholder meg til de føringene og klare meldingene som er lagt i Stortinget.

Når det gjelder å styrke nettet i bergensområdet, er det en diskusjon jeg har vært med på i snart 20 år, tror jeg. Det har vært et sterkt behov for det fordi bergensområdet har lav kapasitet i nettet. Å legge dette ensidig på olje- og gasssektoren synes jeg er litt merkelig, men det kan vel kanskje passe når det gjelder det interpellanten tar opp.

I vinter har NVE hatt på høring Statnetts tre meldinger som til sammen omhandler ny 420 kV kraftledning på

strekningen Sauda–Blåfalli–Mauranger–Samnanger–Øygarden. Tiltakene har som formål å øke overføringskapasiteten mellom Sauda og bergensområdet og innebærer dels oppgradering av eksisterende nett og dels nytt nett. I mars fastsatte NVE utredningsprogram for Sauda–Blåfalli og ny Blåfalli transformatorstasjon. NVE har foreløpig ikke fastsatt utredningsprogram for de øvrige strekningene. Når NVE har fastsatt utredningsprogram, kan Statnett konsekvensutrede og deretter søke om konsekvensutredninger behandles av NVE, som enten fatter vedtak eller oversender sakene til Energidepartementet som innstillinger, avhengig av hvilke tiltak det er søkt om. Jeg kan ikke foregripe saker som skal eller er til behandling i NVE, og som kan komme til mitt departement som innstillinger eller klagesaker.

Ved behandlingen av nettmeldingen i 2012 sluttet Stortinget seg til prinsipper for når sjøkabel eller jordkabel kan vurderes som alternativ til luftledning. Det er et overordnet prinsipp at bruk av kabel skal være gradvis mer restriktiv med økende spenningsnivå. Dette er bl.a. på bakgrunn av at naturinngrepene og kostnadene ved kabling øker med økende spenningsnivå. Ifølge strømnettutvalget, NOU 2022: 6, er investeringskostnadene for jordkabel normalt fem ganger høyere enn for luftledning på 420 kV i middels krevende terreng. Merkostnaden for sjøkabel er omtrent i samme størrelsesorden per km trasé. Dette er jo særlig viktige hensyn å ta i en tid da nettinvesteringene må opp, ikke bare på Vestlandet, men i hele landet, og nettleien vil øke. For transmisjonsnett gjelder prinsippet om at kraftledninger på 300 kV og 420 kV skal bygges som luftledning, med mindre luftledning er teknisk vanskelig eller umulig, eller ekstrakostnaden for kabling av en begrenset delstrekning kan forsvares med at det gir særlige miljøgevinster sammenlignet med luftledning. Kabling av en begrenset strekning kan også vurderes dersom det gir en vesentlig bedre totalløsning enn med luftledning, alle hensyn tatt i betraktning.

Ulike nettutbyggingsprosjekter har ulike virkninger, og det må alltid gjøres konkrete vurderinger av de enkelte sakene. Saken om 420 kV Hamang–Bærum–Smestad var spesiell, bl.a. fordi tiltaket berører et av Norges tettest befolkede områder og transformatorstasjonen der ligger slik til at det ikke er mulig å finne alternative traseer som kan avbøte nærføringsulempene av nye, omtrent dobbelt så høye luftledninger. Etter konkrete vurderinger av fordelene og ulempene ved luftledning sammenlignet med kabling på Hamang–Bærum–Smestad fant Energidepartementet at kabel i grøft og tunnel var en vesentlig bedre totalløsning enn luftledning, alle hensyn tatt i betraktning. Konsesjonen ble gitt i tråd med nettmeldingens prinsipper for kabling og energi-

lovens krav om at tiltaket skal være samfunnsmessig rasjonelt. Jeg vil også påpeke at det i konsesjonsvedtaket til Hamang–Bærum–Smestad er understreket at gjeldende føringer om at nye 420 kV-kraftledninger som hovedregel skal bygges som luftledning, fortsatt står ved lag.

Hvorvidt kabel er et relevant alternativ til luftledning på strekningen mellom Blåfalli og Øygarden, må vurderes i den konkrete konsesjonsbehandlingen av de enkelte sakene. Som tidligere nevnt, er dette prosjekter som Statnett ennå ikke har konsekvensutredet og konsesjonssøkt, og som jeg ikke kan gå inn i konkrete vurderinger av før NVEs innstillinger eller klager på konsesjonsvedtak er oversendt Energidepartementet. Jeg kan forsikre om at det vil gjennomføres en grundig behandling av disse sakene, og at høringsinnspill og utredning av virkningene for kulturminner, natur og andre viktige samfunnsinteresser vil bli nøye vurdert.

Sofie Marhaug (R) [18:25:45]: Jeg takker for svaret. Når det gjelder bergensområdet, er det riktig at forbruket i framtiden avhenger av flere faktorer, men elektrifiseringen av norsk olje og gass er en helt betydelig faktor. Det er en av hoveddriverne bak det økte behovet.

Så er det likevel uenighet, og det har tidligere, i enda tidligere faser, vært pekt på oppgradering av eksisterende nett som et alternativ til å bygge ned nye arealer. Hvis man ser på den alternative traseen til Naturvernforbundet mfl., handler det i stor grad om å oppgradere eksisterende trasé. Og når det gjelder hva som er dyrest: Det er ikke slik at vi helt sikkert kan si at de minst arealkrevende inngrepene automatisk blir dyrere enn de mer arealkrevende og naturfiendtlige tiltakene.

Det blir vist til denne stortingsmeldingen, der hovedregelen er høyspentledning. Men vi vet fra konkret erfaring at politiske myndigheter, storting, regjering, har grepet inn og overstyrt fagmyndighetene, og det er det som egentlig er litt av bakgrunnen for mitt spørsmål: Kan det være aktuelt her og nå også? Det har kommet så mange negative høringsinnspill. Det er så tydelig, entydig nærmest, vil jeg si, fra kommunene og Vestland fylkesting hva som er synet på disse traseene, og at det er et sterkt behov for å ta vare på både natur og kulturminner.

Statsråden snakket om en totalløsning. Når det gjelder vestkanten, var det særlig eiendomsprisene som var avgjørende. Jeg kan avsløre at Vestlandet også er befolket, og at traseen gjennom bergensområdet, som Vestland fylkeskommune bl.a. peker på, også vil koste. Det er en av grunnene til at Statnett ikke har sett på den traseen før, i hvert fall har de uttalt til Bergens Tidende at det vil innebære ekspropriasjon, som vil koste mer på grunn av eiendomsprisene. Da er spørsmålet: Er det kun pris som

er argumentet for å gå bort fra høyspentledning? Det var jo noe av argumentasjonen på vestkanten, eiendomsprisene og påvirkning på det, at det kan være dyrt, og negative konsekvenser av det. Har også konkrete kulturminner, som Baroniet i Rosendal, eller konkrete naturverdier, som Hardangerfjorden eller naturen i Nordhordland, i Vaksdal, en så stor verdi at det vil påvirke totalløsningen? Eller er det kun økonomi som skal påvirke totalløsningen?

Statsråd Terje Aasland [18:28:58]: La meg først understreke at alle de ulike sidene ved ulike valg knyttet til disse sakene om linjeframføring inn mot bergensregionen vil bli vurdert, og en har også utredningsplikt på det som blir satt gjennom konsekvensutredningsprogrammet.

Så har jeg bare lyst til å understreke at når det gjelder Hamang–Bærum–Smestad, var det en veldig vanskelig prinsipiell avgjørelse som ble tatt, og den er, som jeg sa, begrunnet ut fra at dette er i det omtrent mest befolkningstette området vi har i landet, samtidig som strekningen var forholdsvis kort og innenfor det som er teknisk forsvarlig og mulig å gjøre, også på kabeltraseer. Nå er ikke jeg teknisk ekspert på dette, men jeg har forstått det sånn at hvis strekningene blir over to og en halv mil lange, begynner det å bli utfordringer rent teknisk sett uten å gjøre andre store investeringer knyttet til dette. Men det kan eventuelt representanten stille spørsmål om, så skal jeg prøve å svare ut også de tekniske spørsmålene på en best mulig måte.

Så er det, ut fra de tallene vi kjenner og vet, dyrere – ja. Det er en plikt for oss å holde kostnadene ved nettutbygging så lave som mulig, men samtidig ivareta det som er viktige natur- og miljøverdier i tilknytning til det. Det er veldig mange som ønsker at 420 kV-ledningen skal legges i bakken eller i sjøen, men la meg bare gi et eksempel på det å legge den i bakken: Av hensyn til naturmangfold, miljø, virkninger osv. vil det i anleggsfasen, hvis en skal legge en kabel i bakken, kreves en grøft og mellomlagring av masse og anleggsvei som normalt utgjør 30 meter. Det er ganske store og dramatiske naturinngrep, hvor man helt klart vil utfordre naturmangfoldet, og det vil ta mange år før naturen er tilbake i sin normale drakt rundt det. En har også byggeforbud og restriksjoner på dette. Det er viktige temaer i tilknytning til det.

Så ja, de ulike forholdene skal vurderes i denne saken, som i andre saker. Det er vanskelige valg, men jeg tror det er viktig at vi har kostnadsbildet med oss i en tid da vi skal bygge ut mer nett over hele landet, og det er den enkelte strømkunde, eller industri, som betaler for kostnader og investeringer i transmisjonsnett.

Presidenten [18:31:51]: Sak nr. 13 er dermed omme.

Sak nr. 14, Referat, er allerede behandlet.

Ber noen om ordet før møtet heves? Så synes ikke,
og møtet er hevet.

Møtet hevet kl. 18.32.

